KONGL. MAJ:TS

NÅDIGA

PROPOSITION

TILL

Riksdagen

angående statsverkets tillstånd och behof;

Gifven Stockholms slott den 14 Januari 1890.

Jemlikt grundlagens bud afgifver Kongl. Maj:t härmed nådig proposition angående statsverkets tillstånd och behof.

Dervid förekommer först frågan om beräkningen för nästa statsregleringsperiod af *statsverkets inkomster*.

Med åberopande af de beslut, hvarom bilagda statsrådsprotokoll öfver finansärenden för den 11 innevarande månad *) lemnar närmare upplysning, och under de i samma protokoll angifna förutsättningar föreslår Kongl. Maj:t, att statsverkets inkomster för år 1891 upptagas sålunda:

* Se bil. till statsverkspropositionen: **"Inkomstberäkningen".**

Ordinarie inkomster:

Grundskatt	kronor	3,724,000: —
Kyrkotionde	»	250,000: —
Kavalleriregementenas hästvakansspanmål	»	300,000: —
Afgifter för persedelunderhållet vid rusthållsinfanteriet	»	51,000: —
Trosspassevolansafgift	»	26,000: —
Tillfälliga rotevakansafgifter	»	68,000: —
Soldatvakansafgift	»	110,000: —
Båtsmansvakansafgift	»	350,000: —
Arrendemedel	»	2,600,000: —
Mantalspenningar	»	665,000: —
Bötesmedel	»	240,000: —
Kontrollstämpelmedel	»	25,000: —
Fyr- och båkmedel	»	1,200,000: —
Telegrafmedel	»	1,350,000: —
Jernvägstrafikmedel	»	6,500,000: —
Skogsmedel	»	2,500,000: —
Extra uppbörd	»	100,000: —
säger		20,059,000: —

Bevillningar:

Tullmedel	kronor	38,000,000: —
Postmedel	»	7,380,000: —
Bevillningsafgifter för särskilda förmåner och rättigheter	»	350,000: —
Stämpelmedel	»	3,700,000: —
Bränvinstillverkningsskatt	»	13,700,000: —
Hvitbetssockertillverkningsafgift	»	550,000: —
Bevillning af fast egendom samt af inkomst	»	3,700,000: —
säger		67,380,000: —
summa	kronor	87,439,000: —

Kongl. Maj:t föreslår vidare enligt ofvan nämnda protokoll öfver finansärenden för den 11 innevarande månad:

Transport	kronor	87,439,000: —

Transport	kronor	87,439,000: —
a t såsom tillgång vid förevarande statsreglering må b räknas och användas odisponeradt öfverskott å stat regleringarna för år 1888 och föregående år	»	5,750,000: —
o h att af Riksbankens vinst för år 1889 må anvisas ör statsverkets behof till utbetalning vid den tid under år 1891, som af Riksdagen bestämmes,	»	1,300,000: —
hvare er det för nästa statsregleringsperiod disponibla belopp t af statsverkets tillgångar uppgår till	kronor	94,489,000: —

Första hufvudtiteln,

innefattande anslagen till Kongl. hof- och slottsstaterna.

Nu gällande riksstat upptager såsom årliga eller ständiga utgifter:

för Kongl. hofstaten	kronor	1,196,900: —
» » slottsstaten	»	123,100: —
tillsammans	kronor	1,320,000: —

Häruti föreslår Kongl. Maj:t icke någon ändring.

Andra hufvudtiteln,

innefattande anslagen till justitiedepartementet.

I afseende å regleringen af denna hufvudtitel, under hvilken finnas i nu gällande riksstat till årliga eller ständiga utgifter anvisade 3,811,436 kronor, vill Kongl. Maj:t i enlighet med de beslut, som innefattas i bilagda statsrådsprotokoll öfver justitiedepartementsärenden den 11 innevarande månad*), föreslå Riksdagen beträffande

*) Se bil. till statsverkspropositionen: **"Andra Hufvudtiteln"**.

Svea Hofrätt med derunder lydande justitiestat:

[1.] att, med godkännande af det i omförmälda statsrådsprotokoll intagna, förslagsvis uppgjorda tillägg till den för Svea hofrätt gällande lönestat äfvensom af de vilkor, som blifvit föreslagna för åtnjutande af deri upptagna löneförmåner, höja det å andra hufvudtiteln uppförda anslag till nämnda hofrätt från 235,500 kronor till 274,600 kronor eller med ..... kronor 39,100: —
samt

[2.] att anslaget till förvaltningskostnadsbidrag åt häradshöfdingen i Torneå domsaga, utgörande 300 kronor, må förhöjas med ..... » 500: —
eller således till 800 kronor;

kommande, i händelse af bifall härtill, det i 1890 års riksstat under rubrik »Svea Hofrätt med derunder lydande justitiestat» uppförda anslag, 588,454 kronor, att förhöjas till 628,054 kronor.

Fångvården:

[3.] att godkänna det i statsrådsprotokollet intagna förslag till aflöningsstat för en del af bevakningspersonalen vid fångvårdsanstalterna jemte de vilkor, som blifvit föreslagna för åtnjutande af deri upptagna löneförmåner;

[4.] att bestämda anslaget till fångars vård och underhåll må ökas med 18,300 kronor;

[5.] att förslagsanslaget till ålderstillägg må ökas med 20,000 kronor;

[6.] att deremot förslagsanslaget till fångars vård och underhåll må minskas med summan af nyssnämnda två belopp eller 38,300 kronor;

[7.] att medgifva, att af förslagsanslaget till fångars vård och underhåll må årligen från och med innevarande år till en hvar af de uti ofvan nämnda förslag till aflöningsstat uppförda vaktbetjente, som är gift eller enkling med familj och icke på kronans bekostnad åtnjuter förmånen af fri bostad och vedbrand, intill dess han af

Transport kronor 39,600: —

Transport kronor 39,600: —

sådan förmån kan komma i åtnjutande utgå hyresersättning och anslag till inköp af tolf kubikmeter ved; dock med iakttagande, att hyresersättnings högsta årliga belopp skall utgöra 150 kronor, att hyresersättningarne i medeltal icke må öfverstiga 125 kronor årligen till hvarje vaktbetjent, samt att hyresersättningarne och vedanslagen böra efter de på de olika orterna gällande hyror å bostadslägenheter och pris å ved bestämmas;

[8.] att Riksdagen må medgifva Kongl. Maj:t att, om och i den mån besparing uppstår å förslagsanslaget till fångars vård och underhåll, å samma förslagsanslag utanordna medel till anskaffning af de ytterligare bostadslägenheter, som för den vid fångvårdsinrättningarne anstälda bevakningspersonal pröfvas nödiga;

kommande, i händelse ofvan nämnda framställningar bifallas,

bestämda anslaget till fångars vård och underhåll, som nu utgör 487,500 kronor, att uppgå till 505,800 kronor;

förslagsanslaget till ålderstillägg, nu utgörande 45,000 kronor, att uppgå till 65,000 kronor;

förslagsanslaget till fångars vård och underhåll, som nu utgör 1,159,200 kronor, att upptagas till 1,120,900 kronor; samt

fångvårdsanslaget i sin helhet att upptagas till samma belopp som i nu gällande riksstat eller 1,781,200 kronor.

Öfriga ordinarie anslag:

[9.] I afseende å dessa har Kongl. Maj:t icke att föreslå någon annan förändring, än att, till jemnande af hufvudtitelns slutsumma, anslaget till skrifmaterialier och expenser, ved m. m. höjes med ..... » 30: —
från nuvarande beloppet 64,148 kronor till 64,178 kronor.

Den föreslagna tillökningen i ordinarie anslag utgör således ..... kronor 39,630: —

Transport kronor 39,630: —

Transport	kronor	39,630: —
Lägges härtill slutsumman af andra hufvudtitelns ordinarie anslag enligt nu gällande riksstat	»	3,811,436: —
skulle andra hufvudtitelns ordinarie anslag enligt Kongl. Maj:ts förslag uppgå till	kronor	3,851,066: —

Extra anslag.

För behof af tillfällig beskaffenhet, hänförliga under andra hufvudtiteln, vill Kongl. Maj:t, på sätt omförmälda protokoll öfver justitiedepartementsärenden vidare innehåller, föreslå Riksdagen att dels bevilja såsom extra anslag för år 1891:

[10.] till arfvoden åt krigshofrättens ordförande och tre militära ledamöter	kronor	5,000: —
[11.] för nya lagberedningen	»	40,000: —
[12.] för Svea hofrätts förstärkning med en öfvertalig division	»	17,500: —
[13.] för tillbyggnad af länscellfängelset i Luleå	»	64,000: —
[14.] till understöd åt förbättringskolonien vid Hall, att, om möjligt, användas uteslutande till afbetalning å koloniens kapitalskuld,	»	15,000: —
[15.] dels ock medgifva, att besparingar å nya lagberedningens anslag vid 1889 års slut till belopp af 7,046 kronor 93 öre må användas till ersättande, så långt det förslår, af förskott, som Statskontoret utbetalt till en i statsrådsprotokollet omnämnd komité, samt, till godtgörande af återstoden utaf sagda förskott äfvensom af hvad Statskontoret förskjutit till gäldande af kostnader för upprättande af i statsrådsprotokollet angifna lagfarts- och inteckningsböcker, å extra stat för år 1891 anvisa	»	9,934: —
tillsammans	kronor	151,434: —

En jemförelse emellan denna hufvudtitel, sådan den finnes i riksstaten för år 1890 upptagen och sådan den af Kongl. Maj:t nu är föreslagen, utfaller på följande sätt:

	1890.	1891.		
ordinarie anslag	3,811,436: —	3,851,066: —	således ökning kronor	39,630: —
extra »	75,564: —	151,434: —	» » »	75,870: —
summa kronor	3,887,000: —	4,002,500: —	således ökning kronor	115,500: —

Tredje hufvudtiteln,

innefattande anslagen till utrikesdepartementet.

I afseende å regleringen af denna hufvudtitel, under hvilken finnas i nu gällande riksstat till årliga eller ständiga utgifter anvisade 613,800 kronor, vill Kongl. Maj:t i enlighet med de beslut, som innefattas uti bilagda statsrådsprotokoll öfver utrikesdepartementsärenden den 11 innevarande månad*), föreslå,

att nedannämnda ordinarie anslag må af Riksdagen anvisas att utgå emot nu gällande redovisningsskyldighet samt med samma rätt till deras användande och under enahanda vilkor som hittills, nemligen:

Kabinettskassans utgifter:

[1.] departementschefen, Ministern för utrikes ärendena	kronor	24,000: —	
[2.] utrikesdepartementet	»	27,495: —	
[3.] ministerstaten	»	345,000: —	
[4.] militärattachéer	»	8,400: —	
[5.] skrifmaterialier, expenser och extra utgifter	»	45,955: —	450,850: —

Konsulskassans utgifter:

[6.] utrikesdepartementet	kronor	10,000: —	
[7.] konsulsstaten	»	129,685: —	
[8.] skrifmaterialier, expenser och extra utgifter	»	20,315: —	160,000: —
		summa kronor	610,850: —
		Transport kronor	610,850: —

*) Se bil. till statsverkspropositionen: **"Tredje hufvudtiteln".**

Transport kronor 610,850: —

Utgifter, som bestridas af svenska statsverket allena:

[9.] svenska kyrkan i Paris ..... » 2,950: —

tillsammans kronor 613,800: —

Extra anslag.

Under åberopande af hvad i statsrådsprotokollet för den 11 innevarande månad finnes antecknadt, vill Kongl. Maj:t föreslå Riksdagen att bevilja:

[10.] för fortsatt utgifvande af »Sveriges traktater» ..... kronor 4,500: —

Vid jemförelse med 1890 års riksstat finnas slutsummorna å anslagen under denna hufvudtitel vara oförändrade.

Fjerde hufvudtiteln,

innefattande anslagen till landtförsvarsdepartementet.

I afseende å regleringen af denna hufvudtitel, under hvilken finnes i 1890 års riksstat till årliga eller ständiga utgifter anvisadt:

kontant ..... kronor 18,690,100: —

indelning och dermed jemförlig anvisning, på förslag:

friheter ..... » 817,000: —

ersättningar ..... » 693,400: —

tillsammans kronor 20,200,500: —

vill Kongl. Maj:t i enlighet med de beslut, som innefattas i bilagda statsrådsprotokoll öfver landtförsvarsärenden den 11 innevarande Januari*), föreslå Riksdagen beträffande

Departementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli:

[1.] att, för beredande af tillgång till gäldande af två för närvarande från anslaget till kommandoexpeditionen utgående arfvoden, höja anslaget till departe-

*) Se bil. till statsverkspropositionen: **"Fjerde hufvudtiteln".**

mentets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli, nu kronor 49,000, med ..... kronor 1,250: —
till kronor 50,250 samt att anslaget, vid bifall härtill, må för framtiden benämnas »Departementets afdelning af Kongl. Majt:s kansli samt kommandoexpeditionen»;

Departementets kommandoexpedition:

[2.] att, vid bifall till hvad ofvan under anslaget till departementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli föreslagits äfvensom till den för beredande af expensmedel till kommandoexpeditionen nedan föreslagna höjningen af anslaget till skrifmaterialier och expenser, ved m. m. för departementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli och ändringen i detta anslags benämning, anslaget till departementets kommandoexpedition, nu kronor 3,040, må ur riksstaten uteslutas;

Indelta arméns befälsaflöning:

[3.] att höja anslaget till indelta arméns befälsaflöning

för beredande åt regementsintendenterne vid indelta armén af dagaflöning med 3 kronor under truppens vanliga vapenöfningar, med kronor 5,220;

för ökande af de nu vid samma armé anstälde 2:dre bataljonsläkarnes lön från 900 kronor till 1,200 kronor, med kronor 6,300; samt

för anställande vid hvarje af Lifregementets grenadiercorps, Smålands grenadiercorps samt Norrbottens, Vesterbottens och Jemtlands fältjägarecorpser af en 2:dre bataljonsläkare, med kronor 6,600;

så att anslaget, nu kronor 4,177,276, må med förhöjning af ..... » 18,120: —
från och med år 1891 utgå med 4,195,396 kronor;

Lindring i rustnings- och roteringsbesvären:

[4.] att, vid bifall till Kongl. Maj:ts förslag om ändring af 1 och 6 §§ utaf lagen om lindring i rustnings- och roteringsbesvären, höja anslaget till lindring i samma besvär, nu kronor 1,330,000, med ..... » 440,000: —
till 1,770,000 kronor;

Transport kronor 459,370: —

Transport kronor 459,370: —

Indelta arméns och Vermlands fältjägarecorps' vapenöfningar:

[5.] att hälften af det för beredande af i statsrådsprotokollet föreslagen aflöning åt sex fördelningsintendenter samt sex hos dem anstälda skrifbiträden erforderliga belopp må med 17,070 kronor årligen från och med ingången af år 1891 få af anslaget till indelta arméns och Vermlands fältjägarecorps' vapenöfningar utgå;

Vermlands fältjägarecorps:

[6.] att, för beredande dels åt den vid corpsen anstälde 2:dre bataljonsläkare af löneförhöjning med 300 kronor och dels åt regementsintendenten vid corpsen af dagaflöning med 3 kronor under corpsens vanliga vapenöfningar, höja anslaget, nu kronor 140,570, med till 141,050 kronor; » 480: —

Trängen:

[7] att, med godkännande af de i statsrådsprotokollet den 11 Januari 1890 angifna grunder för organisation af en trängbataljon å Karlsborg jemte hvad som föreslagits beträffande personalens aflöning, till genomförande af den del utaf bataljonens organisation, som skulle komma att ega rum under år 1891, anvisa » 100,000: —

att medgifva, att de besparingar, som under uppsättningstiden kunna å de för den nya trängbataljonen afsedda medel beredas, må af Kongl. Maj:t disponeras för bestridande af uppsättningskostnader och öfriga med organisationens genomförande förenade utgifter; samt

att, vid bifall härtill, låta under anslaget till trängen såsom reservationsanslag uppföra nyssnämnda belopp;

Transport kronor 559,850: —

Transport kronor 559,850: —

Gotlands nationalbeväring:

[8.] att, för beredande åt regementsintendenten vid nationalbeväringen af dagaflöning med 3 kronor under de vanliga vapenöfningarne, höja anslaget till nationalbeväringen, nu kronor 199,477, med ..... » 180: —
till 199,657 kronor;

Aflöning till stamtrupp vid Hallands bataljon:

[9.] att, med godkännande af de i statsrådsprotokollet den 11 Januari 1890 angifna grunder för organisationen af en stamtrupp vid Hallands bataljon jemte hvad som föreslagits beträffande personalens aflöning, för år 1891 bevilja till stamtruppens uppsättning äfvensom densammas underhåll m. m. vid volontärskolan ett anslag af..... » 40,000: —

att, vid bifall härtill, detta anslagsbelopp jemte de redan å bataljonens stat till volontärers aflöning uppförda 5,292 kronor 50 öre, sistnämnda belopp i den mån det för ändamålet varder disponibelt, må, under benämning »aflöning till stamtrupp vid Hallands bataljon, reservationsanslag» uppföras under fjerde hufvudtiteln näst efter anslaget till Hallands beväring, samt

att de besparingar, som under uppsättningstiden kunna å anslaget uppkomma, må af Kongl. Maj:t disponeras för bestridande af uppsättningskostnader och öfriga med organisationens genomförande förenade utgifter;

Beväringsmanskapets vapenöfningar:

[10.] att medgifva, att hälften af det för beredande af den föreslagna aflöningen åt sex fördelningsintendenter och sex hos dem anstälda skrifbiträden erforderliga belopp må med 17,070 kronor årligen från och med ingången af år 1891 få af anslaget till beväringsmanskapets vapenöfningar utgå, samt

att, för bestridande af de, genom tillökningen af beväringens öfningstid från och med år 1891 med 2

Transport kronor 600,030: —

Transport kronor 600,030: —

dagar, uppkommande förhöjda kostnaderna för beväringsmanskapets naturaunderhåll m. m., höja anslaget till beväringsmanskapets öfningar, nu kronor 1,400,000, med ..... » 72,000: —
till 1,472,000 kronor;

Försvarsverket till lands i allmänhet eller Arméförvaltningens departement:

[11.] att, för beredande dels af ökad tillgång till bestridande af de från Arméförvaltningens artilleridepartement utgående kostnader för projektiler, patroner och krut m. m., dels ock af erforderlig förhöjning i de i och för underhållet af beväringsmanskapets beklädnads-, remtygs- och utrednings- samt trosspersedlar anvisade medel, höja artilleri- och intendentsdepartementens andelar i anslaget till försvarsverket till lands i allmänhet med 100,000 kronor för det förra och 30,000 kronor för det senare, så att anslaget, nu kronor 2,338,600, må med förhöjning af ..... » 130,000: —
från och med 1891 utgå med 2,468,600 kronor, äfvensom

att, vid ökning af artilleridepartementets andel utaf anslaget med ett det nuvarande anslaget till salpeteruppköp motsvarande belopp, medgifva, att af sagda andel må dels under år 1891 för gäldande af köpeskillingen för Åkers krutbruk utgå 21,340 kronor, dels ock för framtiden bestridas kostnaderna för inköp af erforderlig salpeter;

Salpeteruppköp:

[12.] att detta anslag, nu 50,000 kronor, må, vid bifall till framställningen om höjning af artilleridepartementets andel i anslaget till försvarsverket till lands i allmänhet med ett nu förevarande anslag motsvarande belopp äfvensom hvad i sammanhang dermed föreslagits, ur riksstaten uteslutas;

Transport kronor 802,030: —

Transport kronor 802,030: —

Skrifmaterialier och expenser, ved m. m. för departementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli:

[13.] att anslaget, nu kronor 4,326, må, för beredande af expensmedel åt kommandoexpeditionen äfvensom för jemnande af de ordinarie anslagens slutsumma, höjas med ..... » 3,310: —
till 7,636 kronor, äfvensom att anslaget, vid bifall till förslaget att kommandoexpeditionens expenser skola för framtiden utgå ur detsamma, må benämnas »skrifmaterialier och expenser, ved m. m. för departementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli och kommandoexpeditionen».

Beträffande öfriga under fjerde hufvudtiteln uppförda ordinarie anslag föreslår Kongl. Maj:t ingen förändring.

Summa kronor 805,340: —

Härifrån afgå:

genom uteslutande af anslaget till »departementets kommandoexpedition»	kronor 3,040: —	
» uteslutande af anslaget till »salpeteruppköp»	» 50,000: —	» 53,040: —
hvadan förhöjningen utgör		kronor 752,300: —

Lägges härtill summan af hufvudtitelns ordinarie anslag enligt nu gällande riksstat ..... » 20,200,500: —

skulle denna hufvudtitels ordinarie anslag enligt Kongl. Maj:ts förslag uppgå till ..... kronor 20,952,800: —

Extra anslag.

Under åberopande af hvad i statsrådsprotokollet den 11 innevarande Januari finnes antecknadt, föreslår Kongl. Maj:t vidare, att Riksdagen må under denna hufvudtitel på extra stat bevilja:

[14.] för tillämpning af nya värnpligtslagens föreskrifter i fråga om de värnpligtiges inskrifning och redovisning m. m. ..... kronor 77,500: —

Transport kronor 77,500: —

	Transport kronor	77,500: —
[15.] för anskaffande af fästningsartillerimateriel och deraf anslå till Karlsborg ... kronor 100,000: — » Vaxholm Oskar Fredriksborg ... » 900,000: — och till Oskars Värnslinierna ... » 200,000: —	»	1,200,000: —
[16.] » fortsatt anskaffande af nya och ändring af äldre infanteriammunitionsvagnar med tillhörande utredning ... äfvensom att Riksdagen af det redan beviljade anslaget	»	30,000: —
[17.] » förändring af arméns nuvarande gevär till vapen af liten kaliber må för år 1891 anvisa	»	400,000: —
Vidare föreslår Kongl. Maj:t Riksdagen att likaledes på extra stat bevilja:		
[18.] till byggnader å Karlsborg 140,110 kronor och deraf för år 1891 anvisa ...	»	46,000: —
[19.] » fortsättande af befästningsarbetena vid Karlsborgs hufvudfästning och å Vaberget	»	150,000: —
[20.] » uppförande af ett batteri för tre stycken snabbeldskanoner å Kungsholms fästning	»	54,500: —
[21.] » anskaffning och komplettering af fältingeniörmateriel 92,200 kronor och deraf för år 1891 anvisa ...	»	40,000: —
[22.] » reseunderstöd åt officerare och intendenturtjenstemän ...	»	9,000: —
[23.] » fortsättande af generalstabens topografiska arbeten ...	»	90,000: —
[24.] » skarpskytteväsendets och skjutskicklighetens befrämjande ...	»	30,000: —
	tillsammans kronor	2,127,000: —

En jemförelse mellan denna hufvudtitel, sådan den finnes i 1890 års riksstat upptagen och sådan den af Kongl. Maj:t nu är föreslagen, utfaller på följande sätt:

	1890.	1891.		
ordinarie anslag	20,200,500: —	20,952,800: —	således ökning kronor	752,300: —
extra »	1,045,500: —	2,127,000: —	» » »	1,081,500: —
summa kronor	21,246,000: —	23,079,800: —	således ökning kronor	1,833,800: —

Femte hufvudtiteln,

innefattande anslagen till sjöförsvarsdepartementet.

I afseende å regleringen af denna hufvudtitel, under hvilken finnes i nu gällande riksstat till årliga och ständiga utgifter anvisadt:

kontant	kronor	6,056,931: —
indelning och dermed jemförlig anvisning, på förslag:		
friheter	»	75,905: —
ersättningar	»	26,404: —
tillsammans	kronor	6,159,240: —

vill Kongl. Maj:t i enlighet med de beslut, som innefattas uti bilagda statsrådsprotokoll öfver sjöförsvarsärenden den 11 i denna månad *), föreslå beträffande:

Aflöning för flottans kårer och stater:

[1.] att det i nu gällande riksstat till aflöning för flottans kårer och stater anvisade anslag å 1,445,734 kronor må förhöjas med det för år 1891 till förändrad organisation af sjömanskåren erforderliga belopp ..... kronor 67,000: — eller till 1,512,734 kronor;

[2.] att hvad af anslaget till ersättning för vakanta rusthållsnummer i Blekinge län och Södra Möre härad af Kalmar län icke redan på grund af 1872 och 1876 årens riksdagsbeslut bör inräknas bland tillgångarne till aflöning för flottans kårer och stater må likasom föregående år för fyllande af behofvet under denna anslagstitel under år 1891 användas;

[3.] att i öfrigt ett anslag af 50,000 kronor till genomförande af senast beslutade löneregleringen för flottan må å extra stat för år 1891 anvisas att gemensamt med anslaget till aflöning för flottans kårer och stater redovisas;

Transport kronor 67,000: —

*) Se bil. till statsverkspropositionen: **"Femte hufvudtiteln"**.

Transport kronor 67,000: —

Beklädnad åt sjömans- och skeppsgossekårerna:

[4.] att den på reservationsanslaget till beklädnad åt sjömans- och skeppsgossekårerna under år 1891 möjligen uppkommande besparing må användas till betäckande af den brist, som, innan anslaget erhållit reservationsanslags natur, på detsamma uppkommit;

Lindring i rustnings- och roteringsbesvären:

[5.] att förslagsanslaget till lindring i rustnings- och roteringsbesvären, nu kronor 100,000, må, under förutsättning att en ytterligare lindring i dessa besvär af tio procent varder af Riksdagen beslutad, med..... » 6,000: —
höjas till 106,000 kronor;

Sjökrigsskolan:

[6.] att de vid sjökrigsskolan anstälde lektorers förmåner må sålunda förbättras:

a) att aflöningen i första lönegraden bestämmes till 3,600 kronor, deraf 1,800 kronor lön, 1,200 kronor tjenstgöringspenningar och 600 kronor hyresbidrag;

b) att de nu utgående ålderstilläggen, hvilka skola anses såsom tillägg i den fasta lönen, må i 2:a, 3:e och 4:e lönegraden förhöjas från 250 till 500 kronor;

c) att lektorerne vid sjökrigsskolan må åtnjuta rätt till tjenstårsberäkning i likhet med lektorerne vid de allmänna läroverken; samt

d) att lektorerne vid sjökrigsskolan må förklaras berättigade att från allmänna indragningsstaten erhålla pension efter enahanda grunder och på samma vilkor, som äro eller varda bestämda för lektorernes vid de allmänna läroverken pensionsrätt,

allt med vilkor att den, som vill komma i åtnjutande af dessa förbättrade löneförmåner och af pensionsrätt, icke må jemte sin lärarebefattning vid sjökrigsskolan utöfva lärareverksamhet vid någon privat under-

Transport kronor 73,000: —

Transport kronor 73,000: —

visningsanstalt för inträde i nämnda skola, samt före 1891 års ingång anmäler sig att med samma år ingå på den nya lönestaten, äfvensom att han i öfrigt skall i tillämpliga delar vara underkastad de vid löneregleringarne för statens embets- och tjenstemän i allmänhet för lönernas åtnjutande fastställda vilkor;

[7.] att den här ofvan i punkten *b*) bestämda förhöjning i ålderstillägg äfven medgifves biträdande läraren i matematik;

[8.] att för beredande af ofvanberörda löneförbättring må, utöfver de 1,300 kronor af kadetternes terminsafgifter, som enligt Riksdagens medgifvande år 1888 få dertill användas, af Riksdagen beviljas en förhöjning af i det för sjökrigsskolan anvisade anslag 31,040 kronor, så att detsamma kommer att utgöra 32,900 kronor; » 1,860: —

Durchmarschkostnader samt rese- och traktamentspenningar:

[9.] att i riksstaten för år 1891 anslaget till durchmarschkostnader må nedsättas med 4,000 kronor eller från 22,000 kronor till 18,000 kronor samt anslaget till rese- och traktamentspenningar förhöjas med..... » 2,000: — eller från 23,000 kronor till 25,000 kronor;

Lots- och fyrinrättningen med lifräddningsanstalterna:

[10.] att det till lots- och fyrinrättningen med lifräddningsanstalterna erforderliga penningeanslag må upptagas till enahanda belopp, hvartill inkomsten af titeln fyr- och båkmedel beräknats, eller till 1,200,000 kronor, och följaktligen anslaget, med inberäkning af deri ingående friheter och ersättningar, utföras med 1,200,409 kronor; hvarvid Kongl. Maj:t tillika förutsätter, att de å inkomsttiteln fyr- och båkmedel uppkommande öfverskott fortfarande må såsom hittills få användas för de med anslaget afsedda ändamål;

Transport kronor 76,860: —

Transport kronor 76,860: —

Undervisningsanstalter för sjöfart:

[11.] att navigationsskolan i Strömstad må indragas vid utgången af Augusti månad år 1890;

[12.] att femte hufvudtitelns anslag å 94,650 kronor till undervisningsanstalter för sjöfart må minskas med det till undervisnings meddelande åt lokomotivförare-elever vid navigationsskolorna i Stockholm, Göteborg och Malmö samt ersättning tillsvidare med 100 kronor årligen till hvardera af föreståndarne vid nämnda skolor för besväret med lokomotivförare-elevers inskrifning, pröfning m. m. anvisade anslagsbelopp af 1,800 kronor;

[13.] att Riksdagen må godkänna det statsrådsprotokollet bilagda förslag till stat för rikets navigationsskolor att tillämpas från och med år 1891, med förklarande:

att skolornas föreståndare och lärare i navigationsafdelningen skola, då de uppnått 65 lefnads- och 35 tjensteår, vara förpligtade att med oafkortad lön såsom pension å allmänna indragningsstaten från tjensten afgå, Kongl. Maj:t dock obetaget att låta med afskedet anstå, derest och så länge den pensionsberättigade pröfvas kunna i tjensten på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna och kan finnas villig att i densamma qvarstå, samt

att föreståndare eller lärare i navigationsafdelningen, som i minst tre år lidit af lamhet, blindhet, döfhet eller vansinne, utan att anledning förefinnes, att han kan återvinna tjenstbarhet, må, sedan detta förhållande blifvit genom föregående undersökning vederbörligen utredt, kunna utan egen ansökning från tjensten skiljas mot åtnjutande under sin återstående lifstid af pension från allmänna indragningsstaten till belopp, motsvarande innehafvande lön.

Den föreslagna tillökningen i ordinarie anslag utgör således..... kronor 76,860: —

hvarifrån böra afräknas nedsättningarne i anslagen:

Transport kronor 76,860: —

	Transport	kronor	76,860: —
till durchmarschkostnader	kronor 4,000: —		
och till undervisningsanstalter för sjöfart	» 1,800: —	»	5,800: —
då anslagsförhöjningen utgör		kronor	71,060: —
Lägges härtill slutsumman af femte hufvudtitelns ordinarie anslag enligt nu gällande riksstat		»	6,159,240: —
skulle femte hufvudtitelns ordinarie anslag enligt Kongl. Maj:ts förslag uppgå till		kronor	6,230,300: —

Extra anslag.

Förutom ofvan begärda extra anslag för genomförande under år 1891 af löneregleringen för flottan ..... kronor 50,000: —
vill Kongl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att bevilja till:

[14.] fullbordande af pansarbåten Göta	»	495,000: —
[15.] en pansarbåt af »Sveas» cert 2,868,000 kronor, deraf för år 1891	»	868,000: —
[16.] anskaffande af en 2:a klassens kanonbåt	»	244,000: —
[17.] artillerimateriel	»	770,550: —
[18.] fasta minförsvaret	»	179,450: —
[19.] sjelfgående minor	»	75,000: —
tillsammans	kronor	2,682,000: —

En jemförelse mellan denna hufvudtitel, sådan den finnes i 1890 års riksstat upptagen och sådan den af Kongl. Maj:t nu är föreslagen, utfaller på följande sätt:

	1890.	1891.		
ordinarie anslag	6,159,240: —	6,230,300: —	således ökning kronor	71,060: —
extra »	1,385,860: —	2,682,000: —	» » »	1,296,140: —
summa kronor	7,545,100: —	8,912,300: —	således ökning kronor	1,367,200: —

Sjette hufvudtiteln,

innefattande anslagen till civildepartementet.

I afseende å regleringen af denna hufvudtitel, under hvilken finnes i nu gällande riksstat till årliga eller ständiga utgifter anvisadt:

kontant	kronor	4,714,246: —
indelning och dermed jemförlig anvisning, på förslag:		
friheter	»	9,290: —
ersättningar	»	6,231: —
tillsammans	kronor	4,729,767: —

vill Kongl. Maj:t i enlighet med de beslut, som innefattas uti bilagda statsrådsprotokoll öfver civilärenden den 11 innevarande månad *), föreslå beträffande

Kommerskollegium:

A. Kommerskollegium.

[1.] att Riksdagen må *dels*, på det att Kongl. Maj:t må komma i tillfälle att med samma belopp som för innevarande år tilldela Kommerskollegiets ledamöter samt dess i stat uppförde embets- och tjenstemän, med undantag af fyra kanslister, tillfällig löneförbättring under år 1891, på extra stat för år 1891 anvisa 7,640 kronor;

dels ock medgifva, att intill slutet af år 1891, i den mån sådant är erforderligt för bestridande af göromålen inom Kollegiet eller för beredande åt bemälde embets- och tjenstemän samt åt Kollegiets vaktbetjening af samma aflöningsförmåner, som andra med dem likställde tjenstemän och betjente åtnjuta, af Kongl. Maj:t må för ändamålet disponeras de aflöningsbelopp, som äro i Kommerskollegiets stat anvisade ej mindre för en

*) Se bil. till statsverkspropositionen: **"Sjette hufvudtiteln"**.

advokatfiskalstjenst, än äfven för andra ledigblifna eller ledigblifvande befattningar inom Kollegiet, i afseende å hvilka indragning kan ega rum eller förändring eljest vidtagas;

B. Patentbyrån.

[2.] att Riksdagen må medgifva, att afgifterna för patent och för registrering af varumärken må användas till bestridande af de utgifter, hvilka betingas af tillämpning under år 1891 af förordningen angående patent och lagen om skydd för varumärken;

Rikets ekonomiska kartverk:

[3.] att Riksdagen må, utöfver det å riksstatens sjette hufvudtitel för rikets ekonomiska kartverk uppförda ordinarie anslag, 6,000 kronor, under samma hufvudtitel på extra stat för år 1891 anvisa till fortsättande af de ekonomisk-geografiska kartarbetena i Norrbottens län 31,000 kronor och för de ekonomiska kartarbetena i öfriga delar af riket 45,000 kronor, eller tillsammans 76,000 kronor, äfvensom medgifva, att möjligen uppstående behållningar å båda anslagen må användas äfven till bestridande af utgifter för det topografiska kartverket;

Landsstaterna i länen:

[4.] att penningeanslaget under »landsstaterna i länen» må höjas med det belopp, hvartill afkastningen af fyra indragna boställen är i stat beräknad, eller.... kronor 2,030: —
kommande, i händelse af bifall härtill, anslaget till »landsstaterna i länen (deraf 90,000 kronor reservationsanslag)» att höjas från 2,646,992 kronor till 2,649,022 kronor.

Transport kronor 2,030: —

Transport kronor 2,030: —

Ålderstillägg:

[5.] att Riksdagen må medgifva, att andre instruktören i husslöjd Wilhelm Nordin må, derest han varder anställd såsom instruktör i husslöjd å ordinarie stat, i fråga om ålderstillägg räkna sig till godo den tid, han såsom slöjdinstruktör å extra stat tjenstgjort;

Fiskerinäringens understöd:

[6.] att förste fiskeriassistentens lön må för tiden från och med år 1891 bestämmas till 2,000 kronor, motsvarande sammanlagda beloppet af den nu till honom anslagna lön, 1,500 kronor, och det till honom på grund af nådiga brefvet den 24 Mars 1876 utgående arfvode, 500 kronor; samt

[7.] att Riksdagen må medgifva, att såväl förste som andre fiskeriassistentens lön må, efter innehafvarens af sådan befattning väl vitsordade tjenstgöring såsom fiskeriassistent under en tid af fem år, höjas med 500 kronor, efter tio års sådan tjenstgöring med ytterligare 500 kronor och efter dylik tjenstgöring under femton år med ytterligare 500 kronor, med iakttagande, hvad hvarje af dessa förhöjningar angår, att den högre aflöningen ej får tillträdas förr än vid början af kalenderåret näst efter det den stadgade tjensteåldern blifvit uppnådd, samt med rätt för de nuvarande innehafvarne af dessa befattningar, förste fiskeriassistenten Filip Trybom och andre fiskeriassistenten Johan Viktor Wahlberg, att i fråga om dylikt tillägg tillgodoräkna sig den tid efter år 1874, de innehaft sina befattningar;

Skiften och afvittringar:

[8.] att Riksdagen må *dels* för år 1891 bevilja förhöjning i styresmannens för storskiftesverket i Kop-

Transport kronor 2,030: —

Transport kronor 2,030: —

parbergs län årsarfvode med 400 kronor; *dels* medgifva, att de belopp, hvarmed inkomsterna af tjensten under år 1891 för afvittringslandtmätare i Vesterbottens och Norrbottens län samt storskifteslandtmätare i Kopparbergs län kunna komma att understiga 2,500 kronor för dem, som tillhöra första lönegraden, och 3,000 kronor för dem, som på grund af ålder i tjensten åtnjuta arfvodesförhöjning, må desse tjenstemän godtgöras af anslagen till storskiftes- och afvittringsverken; *dels* för år 1891 åt föredraganden af afvittringsärendena i Norrbottens län samt till skrifbiträde åt honom bevilja en tillökning af 400 kronor i det åt honom anslagna belopp; *dels ock* bevilja tillfällig förhöjning i styresmannens för afvittringsverket i Vesterbottens län årsarfvode för år 1891 med 200 kronor;

Skrifmaterialier och expenser, ved m. m.:

[9.] att, för jemnande af hufvudtitelns slutsumma, detta anslag ökas med ..... » 280: —
eller från 117,531 kronor till 117,811 kronor.

Summa ökning kronor 2,310: —

Om till förestående ökning lägges de ordinarie anslagens nuvarande slutsumma ..... » 4,729,767: —

komma sjette hufvudtitelns ordinarie anslag att uppgå till kronor 4,732,077: —

Extra anslag.

Förutom ofvan begärda extra anslag, nemligen:
under punkten 1, till tillfällig löneförbättring för Kommerskollegium ..... kronor 7,640: —
under punkten 3, till fortsatt bearbetande af rikets ekonomiska kartverk ..... » 76,000: —

Transport kronor 83,640: —

	Transport kronor		83,640: —

vill Kongl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att bevilja till:

[10.]	handhafvande af kontroll å försäkringsanstalterna	»	4,500: —
[11.]	bestridande af kostnaderna för kartritning vid grufkartekontoret	»	2,500: —
[12.]	fortsatt utgifvande af »polisunderrättelser»	»	15,000: —
[13.]	aflöning m. m. åt särskild polisstyrka på landet	»	50,000: —
[14.]	ersättning för juridiskt biträde åt de svenska lapparne i Norge samt till lappfogdar och lappförmän	»	10,000: —
[15.]	anordnande af högre undervisning i mejerihushållning vid Ultuna och Alnarps landtbruksinstitut	»	10,000: —
[16.]	bidrag till bestridande af kostnaderna för allmänna landtbruksmöten	»	15,000: —
[17.]	prisbelöningar vid allmänna landtbruksmöten för husdjur, redskap, maskiner m. m.	»	10,000: —
[18.]	agrikulturkemiska försöksanstalten vid Ultuna	»	4,500: —
[19.]	bidrag till underhåll af sju kemiska stationer för jordbrukets och näringarnes behof	»	28,000: —
[20.]	understöd åt frökontrollanstalter	»	10,000: —
[21.]	understöd åt svenska mosskulturföreningen	»	5,000: —
[22.]	de geologiska undersökningarne	»	89,500: —
[23.]	anställande af en andre instruktör i husslöjd och en elev	»	3,000: —
[24.]	bidrag till upprätthållande af väfskolan i Borås och till aflönande af en andre lärare vid samma skola	»	4,800: —
[25.]	beredande åt alster af svensk industri och svenska näringar af afsättning i främmande länder	»	20,000: —
[26.]	bergsskolorna i Filipstad och Falun	»	14,000: —
[27.]	anordnande af fabriksinspektion	»	16,800: —
	Transport kronor		396,240: —

	Transport	kronor	396,240: —
[28.]	ersättning för åtskilliga utaf Statskontoret förskottsvis bestridda utgifter	»	198,683: —
[29.]	bidrag för anläggning af nya samt förbättring eller omläggning af backiga eller eljest mindre goda vägar	»	600,000: —
[30.]	understödjande af brobyggnader och mindre hamnbyggnader samt upprensning af åar och farleder	»	150,000: —
[31.]	understödjande, medelst anslag utan återbetalningsskyldighet, af torrläggning utaf sådana vattensjuka marker, som, utan att kunna med fördel odlas, sprida frostskador öfver omgifvande nejd	»	50,000: —

Vidare anmärkes här:

[32.] att enligt 1886 års Riksdags beslut blifvit för 1891 beviljade till understödjande, medelst lån, af enskilda jernvägsanläggningar 1,000,000 kronor och

[33.] att till odlingslånefonden skola under år 1891 af Riksgäldskontoret, i mån af behof, öfverlemnas medel till så stort belopp, som jemte de till fonden ingående annuiteter å odlingslån kan erfordras till fyllande af högst 1,000,000 kronor.

Ytterligare föreslår Kongl. Maj:t Riksdagen att till utgående under år 1891 anvisa

å riksstatens sjette hufvudtitel:

[34.]	till utförande af nya byggnader och anläggningar vid statens jernvägstrafik deraf till fullbordande af Malmö stations utvidgning 438,500 kronor;	»	800,000: —
	Transport	kronor	2,194,923: —

Transport kronor 2,194,923: —

samt å riksstaten utom hufvudtitlarne:

[35.] till anskaffande af ny rörlig materiel vid statens trafikerade jernvägar ett belopp af 1,300,000 kronor*).

Slutligen föreslår Kongl. Maj:t Riksdagen

[36.] att besluta, att stambanan genom öfre Norrland skall, under iakttagande af hufvudsakligast samma tekniska bestämmelser, som äro fastställda för linien Långsele—Vännäs, fortsättas från trakten af Vännäs vid Nyby öfver Degerfors, Jörn och Elfsbyn till Öfver-Luleå, med rätt för Kongl. Maj:t att närmare förordna om de orter, jernvägen bör genomgå, samt under vilkor i öfrigt att landsting, kommuner eller enskilde i enlighet med de af Jernvägsstyrelsen föreslagna, i statsrådsprotokollet omförmälda bestämmelser kostnadsfritt för staten afstå all för anläggningen erforderlig mark och ansvara för deraf förorsakade olägenheter och intrång samt att landsting eller kommuner förbinda sig att under byggnadstiden å af jernvägsförvaltningen bestämda tider och ställen utmed jernvägslinien mot gångbart pris tillhandahålla sammanlagdt 200 sågtimmer för hvarje kilometer af banans längd, allt med skyldighet derjemte för vederbörande att hålla staten skadeslös för hvad i ett eller annat afseende härutinnan tilläfventyrs kan komma att brista;

samt till fortsättning af arbetena å stambanan till Vännäs och anskaffande af rörlig materiel till bansträckan Anundsjö—

Transport kronor 2,194,923: —

*) Se vidare härnedan »statsverkspropositionen» pag. 48.

	Transport kronor	2,194,923: —
Vännäs samt till påbörjande af arbetena å banan till Öfver-Luleå för år 1891 bevilja ett anslag af 4,665,000 kronor och deraf anvisa å riksstaten utom hufvudtitlarne 2,000,000 kronor*).		
	tillsammans kronor	2,194,923: —

En jemförelse mellan denna hufvudtitel, sådan den finnes i 1890 års riksstat upptagen och sådan den af Kongl. Maj:t nu är föreslagen, utfaller på följande sätt:

	1890.	1891.		
ordinarie anslag	4,729,767: —	4,732,077: —	således ökning kronor	2,310: —
extra anslag	1,811,333: —	2,194,923: —	» » »	383,590: —
summa kronor	6,541,100: —	6,927,000: —	således ökning kronor	385,900: —

Sjunde hufvudtiteln,

innefattande anslagen till finansdepartementet.

I afseende å regleringen af denna hufvudtitel, under hvilken finnes i nu gällande riksstat till årliga eller ständiga utgifter anvisadt:

kontant	kronor	15,665,060: —
indelning och dermed jemförlig anvisning, på förslag:		
friheter och kyrkotionde	»	6: —
ersättningar	»	5,234: —
	tillsammans kronor	15,670,300: —

vill Kongl. Maj:t i enlighet med de beslut, som innefattas uti bilagda statsrådsprotokoll öfver finansärenden för den 11 innevarande månad**), föreslå beträffande

*) Se vidare härnedan »statsverkspropositionen», pag. 48 och 52.
) Se bil. till statsverkspropositionen: **"Sjunde hufvudtiteln".

Postverket:

[1.] att Riksdagen, *dels* med beviljande af årliga understöd till postföraren Erik Jonas Åkerbergs enka Catharina Christina Olsdotter å 200 kronor, att utgå så länge hon lefver ogift, och till makarne Åkerbergs minderårige son Johan Julius å 50 kronor, att utgå till dess han uppnått en ålder af femton år, med rätt för dem att uppbära de föreslagna understöden från och med innevarande år, *dels ock* med godkännande af öfriga enligt statsrådsprotokollet för den 11 innevarande Januari tillstyrkta ändringar i postverkets stater, må för år 1891 bestämma postverkets anslag, förslagsvis beräknadt, till 7,052,000 kronor, att utgå direkt af postmedlen, hvarigenom postverkets utgiftsstater skulle ökas med ..... kronor 332,000: —

Telegrafverket:

[2.] att Riksdagen, med godkännande af de i ofvannämnda protokoll öfver finansärenden omförmälda ändringar i telegrafverkets stater, under Kongl. Maj:t förbehållen rätt att i verkets utgiftsstater göra de jemkningar, som kunna finnas af behofvet påkallade, må såsom reservationsanslag, att utgå direkt af telegrafmedlen, till telegrafverket för år 1891 anvisa enahanda belopp, 1,350,000 kronor, hvartill telegrafinkomsterna för året blifvit beräknade, samt tillika medgifva, att det öfverskott, som kan å telegrafinkomsterna uppstå, må af Kongl. Maj:t användas för telegrafverkets tidsenliga utveckling och förbättring; blifvande härigenom anslagets slutsumma i riksstaten ökad med ..... » 90,000: —

Tullverket:

[3.] att Riksdagen, med godkännande af de enligt ofvannämnda protokoll öfver finansärenden

Transport kronor 422,000: —

Transport kronor 422,000: —

föreslagna förändringar i tullverkets stater, må bestämma anslaget för tullverket till ett mot staternas slutsumma svarande belopp af 2,560,000 kronor, att såsom förslagsanslag utgå direkt af tullmedlen; hvarvid uppstår en ökning i anslagets nuvarande belopp af ..... » 27,000: —

Skogsväsendet:

[4.] att Riksdagen — jemte medgifvande att, utöfver de i gällande lönestat för skogsstaten uppförda ålderstillägg för jägmästare å 500 kronor hvartdera, att utgå det ena efter fem och det andra efter tio års väl vitsordad tjenstgöring, må i samma stat för bemälde tjenstemän uppföras ett tredje ålderstillägg likaledes å 500 kronor, att utgå efter femton års så beskaffad tjenstgöring och under enahanda vilkor i öfrigt, som för åtnjutande af de redan medgifna ålderstilläggen äro bestämda — må höja förslagsanslaget till ålderstillägg åt skogsstaten med 24,400 kronor till 84,400 kronor, samt

att Riksdagen må höja reservationsanslaget till kronoskogarnes förvaltning och befrämjande af skogsväsendet i allmänhet med 15,000 kronor till 401,992 kronor;

så att anslaget till skogsväsendet erhåller denna uppställning:

bestämdt anslag:

för skogsstaten.... kronor 447,208: —
» statens skogsskolor..... » 24,500: — kronor 471,708: —

förslagsanslag:

till ålderstillägg åt skogsstaten ..... » 84,400: —

Transport kronor 556,108: — kronor 449,000: —

		Transport kronor 556,108: — kronor	449,000: —
reservationsanslag:			
till skogsinstitutet kronor	21,300: —		
» enskilda skogsundervisningen »	8,600: —		
» kronoskogarnes förvaltning och befrämjande af skogsväsendet i allmänhet..... »	401,992: —	» 431,892: —	
		Summa kronor 988,000: —	
hvarigenom det nuvarande anslaget till skogsväsendet i dess helhet skulle ökas med.....		»	39,400: —

Städers friheter:

[5.] att ersättning till vederbörande städer för indragna eller afskrifna ränte- och kronotiondeanslag må med 5,093 kronor 59 öre få från den under rubriken städers friheter i innevarande års riksstat med 21,550 kronor förslagsvis uppförda anvisning i kontant till städerna årligen utgå, dock med iakttagande, *dels* beträffande ersättningarne till städerna Vexiö och Köping af de jemkningar, som kunna ifrågakomma, sedan dessa anslags rätta belopp blifvit slutligen bestämda, *dels ock* i fråga om ersättningen till Skanör att nuvarande borgmästaren derstädes icke tillskyndas minskning i de honom genom fullmakt tillförsäkrade löneförmåner;

samt att det under samma rubrik förekommande anslag till »indelning och dermed jemförlig anvisning, på förslag: ersättningar», 5,234 kronor, må ur riksstaten uteslutas;

i följd hvaraf anslaget till »städers friheter» kommer att minskas med nyssnämnda belopp, 5,234 kronor, från 26,790 kronor till 21,556 kronor.

Transport kronor 488,400: —

Transport	kronor	488,400: —
Beträffande öfriga under sjunde hufvudtiteln uppförda ordinarie anslag föreslår Kongl. Maj:t icke någon förändring.		
Summa	kronor	488,400: —
Härifrån afgår ofvan angifna minskning i anslaget till städers friheter med	»	5,234: —
hvadan förhöjningen på det hela å de ordinarie anslagen blifver	kronor	483,166: —
Lägges härtill summan af hufvudtitelns ordinarie anslag enligt nu gällande riksstat	»	15,670,300: —
skulle denna hufvudtitels ordinarie anslag enligt Kongl. Maj:ts förslag uppgå till	kronor	16,153,466: —

Extra anslag.

Kongl. Maj:t föreslår vidare, med åberopande af ofvannämnda protokoll öfver finansärenden den 11 innevarande Januari, att under denna hufvudtitel må å extra stat beviljas till:

[6.] arfvode för en byråassistent å finansdepartementets bankbyrå	kronor	4,000: —
[7.] ersättning för af Statskontoret gjorda förskott	»	350,621: —
[8.] genomförande af Öfverintendentsembetets nya organisation	»	500: —
[9.] uppförande af ny länsresidensbyggnad i Umeå 193,000 kronor, att utgå under två år, hvaraf för år 1891 skulle anvisas ena hälften eller	»	96,500: —
[10.] reparations- och förändringsåtgärder å vissa kronans hus i Stockholm 147,350 kronor, att utgå under två år, hvaraf för år 1891 skulle anvisas	»	82,000: —
[11.] anläggning af telefonledningar, en femtedel af det af 1889 års Riksdag härför anvisade anslag eller	»	150,000: —
[12.] aflöning åt domänintendenter och uppehållande af domängöromålen hos länsstyrelserna	»	45,000: —
[13.] resekostnader vid domänförvaltningen, *förslagsanslag*	»	22,113: —
Transport	kronor	750,734: —

Transport	kronor	750,734: —
[14.] reglering af flottleder i Norrbottens län	»	100,000: —
i sammanhang hvarmed Kongl. Maj:t föreslår Riksdagen att medgifva, att de afgifter, som läggas å flottningen, må för enahanda ändamål disponeras;		
[15.] skogsodlingens befrämjande	»	25,000: —
tillsammans	kronor	875,734: —

En jemförelse mellan denna hufvudtitel, sådan den finnes i riksstaten för år 1890 upptagen och sådan den af Kongl. Maj:t nu är föreslagen, utfaller på följande sätt:

	1890.	1891.		
ordinarie anslag	15,670,300: —	16,153,466: —	således ökning kronor	483,166: —
extra »	410,300: —	875,734: —	» » »	465,434: —
summa kronor	16,080,600: —	17,029,200: —	således ökning kronor	948,600: —

Åttonde hufvudtiteln,

innefattande anslagen till ecklesiastikdepartementet.

I afseende å regleringen af denna hufvudtitel, under hvilken finnes i nu gällande riksstat till årliga eller ständiga utgifter anvisadt:

kontant	kronor	10,908,760: —
indelning och dermed jemförlig anvisning, på förslag:		
friheter och kyrkotionde	»	253,190: —
ersättningar	»	514,028: —
tillsammans	kronor	11,675,978: —

vill Kongl. Maj:t i enlighet med de beslut, som innefattas uti bilagda statsrådsprotokoll öfver ecklesiastikärenden för den 11 innevarande månad*), föreslå beträffande

Departementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli:

[1.] att det under denna rubrik upptagna belopp må, för ökande af deri ingående anslag för amanuenser, vikariatsersättning, renskrifning m. m., höjas från 77,100 kronor till 78,800 kronor eller med	kronor	1,700: —
Transport	kronor	1,700: —

*) Se bil. till statsverkspropositionen: **"Åttonde hufvudtiteln"**.

Transport kronor		1,700: —

Riksarkivet:

[2.] att, för aflöning åt en eldare vid riksarkivet, det på ordinarie stat för riksarkivet uppförda anslag, 38,500 kronor, må höjas till 39,300 kronor eller med deraf 500 kronor såsom lön och 300 kronor såsom tjenstgöringspenningar, med rätt tillika för bemälde eldare att åtnjuta fri bostad samt att efter fem års väl vitsordad tjenstgöring erhålla ett ålderstillägg å lönen af 100 kronor, att utgå af åttonde hufvudtitelns förslagsanslag: ålderstillägg;	»	800: —

Kleresistaten:

[3.] att såsom ersättning för prostetunna, tillkommande kontraktsprosten i Handbörds kontrakt för Fogelfors församling, må beviljas 13 kronor 32 öre, att årligen utgå från och med år 1891, och för sådant ändamål den under kleresistaten uppförda anvisning i kontant, 20,632 kronor, höjas till 20,646 kronor, eller med ett jemnadt belopp af.....	»	14: —

Universiteten:

[4.] att årsanslaget till underhåll och reparationer af Lunds universitets byggnader må höjas från 8,000 till 10,000 kronor eller med ..... och således anvisningen i kontant till universiteten från nuvarande beloppet, 673,831 kronor, höjas till 675,831 kronor samt hela anslagstiteln för universiteten, nu 709,651 kronor, till 711,651 kronor;	»	2,000: —

Karolinska Mediko-Kirurgiska Institutet:

[5.] att till underhåll och förökande af institutets bibliotek må på ordinarie stat beviljas ett särskildt anslag af.....	»	4,000: —
Transport kronor		8,514: —

Transport	kronor	8,514: —
[6.] att anslaget å institutets stat till anskaffning af materiel m. m. för den histologiska anstalten må höjas från dess nuvarande belopp, 1,000 kronor, till 2,000 kronor eller med	»	1,000: —
[7.] att anslaget å institutets stat till fysiologiska anstaltens underhåll och drift må höjas från dess nuvarande belopp, 1,500 kronor, till 2,000 kronor eller med	»	500: —
afseende punkterna 5—7 förhöjning af institutets ordinarie anslag från nuvarande beloppet, 155,200 kronor, med 5,500 kronor eller till 160,700 kronor;		

Allmänna läroverken:

[8.] att, jemte det att den af Karlstads allmänna läroverks kollegium förvaltade så kallade konrektorslönefonden vid 1890 års slut till statsverket indrages, ett mot det från samma fond nu utgående bidrag till aflönande af en adjunkt vid nämnda läroverk svarande belopp måtte å staten för allmänna läroverken uppföras, att utgå från och med år 1891, och i anledning deraf anslaget till allmänna läroverken, nu 2,867,443 kronor, höjas med i jemnadt tal till 2,867,546 kronor;	»	103: —

Folkundervisningen:

[9.] att, för lärares och lärarinnors vid folkskolelärareseminarierna uppflyttning i högre lönegrad enligt gällande bestämmelser, anslaget till samma seminarier må ökas med	»	4,000: —
[10.] att, för anordnande af undervisning i slöjd vid ytterligare ett folkskolelärareseminarium, anslaget till folkskolelärareseminarierna må ökas med	»	1,500: —
[11.] att, för anordnande af undervisning i slöjd vid tre folkskolelärarinneseminarier, anslaget till folkskolelärareseminarierna må ökas med	»	2,400: —
Transport	kronor	18,017: —

Transport kronor 18,017: —

afseende punkterna 9—11 förhöjning af anslaget till seminarier för folkskolelärares bildande från nuvarande beloppet, 297,025 kronor, till 304,925 kronor;

De tekniska läroverken:

[12.] att till aflöning åt en andre lärare i mekanik, mekanisk teknologi och konstruktion af enkla maskindelar vid Chalmers' tekniska läroanstalt må på ordinarie stat beviljas ..... » 2,000: —

och således anslaget till de tekniska läroverken höjas från dess nuvarande belopp, 381,975 kronor, till 383,975 kronor;

Medicinalstyrelsen med dithörande stater:

[13.] att åt rättskemisten, professorn A. J. Wimmerstedt må beviljas ett ålderstillägg af 500 kronor årligen, att utgå från och med år 1891 af åttonde hufvudtitelns förslagsanslag: ålderstillägg.

Beträffande Medicinalstyrelsen med dithörande stater har Kongl. Maj:t i särskild nådig proposition den 31 December 1889 angående ordnande af den allmänna och enskilda helso- och sjukvården i riket föreslagit,

[14.] att, till tjenstgöringspenningar åt 24 förste provincialläkare, till aflöning vid en ny provincialläkaretjenst med distrikt för innehafvaren af Neder-Luleå socken samt för beredande af löneförbättring åt samtlige provincialläkare i riket, det för närvarande med 389,675 kronor utgående anslag till Medicinalstyrelsen med dithörande stater må höjas till 493,675 kronor, eller med ..... » 104,000: —

hvaremot det under senare åren utgående extra anslag å 20,000 kronor årligen för beredande af tillfällig löneförbättring åt provincialläkare icke vidare skulle utgå.

Transport kronor 124,017: —

Transport kronor 124,017: —

I afseende å anslaget till

Farsoters och smittosamma sjukdomars botande

har Kongl. Maj:t i nyssnämnda nådiga proposition föreslagit,

[15.] att, till förste provincialläkarnes rese- och traktamentskostnader, till arfvoden åt 24 biträdande provincialläkare samt till aflönande af vikarier åt provincialläkare under semester, det för närvarande med 100,000 kronor utgående anslag till farsoters och smittosamma sjukdomars botande må, med titelns ändring till anslag för bestridande af kostnader för allmän helso- och sjukvård, höjas till 145,000 kronor eller med » 45,000: —

I enlighet med ofvannämnda protokoll öfver ecklesiastikärenden föreslår Kongl. Maj:t vidare Riksdagen beträffande

Akademien för de fria konsterna:

[16.] att det på akademiens stat uppförda ordinarie anslag 2,000 kronor till extra biträden m. m. vid det under akademiens inseende stälda läroverk må af Kongl. Maj:t disponeras jemväl till ersättningsbelopp åt tre af läroverkets nuvarande professorer under deras tjenstetid för ökade tjenstegöromål;

Hospitals underhåll:

[17.] att Riksdagen må godkänna den i statsrådsprotokollet omförmälda aflöningsstat för asylläkare samt förste och andre underläkare vid Lunds asyl;

att i fråga om denna stats tillämpning Riksdagen jemväl må godkänna, att af kontanta aflöningen för hvar af nämnda läkare två tredjedelar skola utgöra fast arfvode och en tredjedel tjenstgöringspenningar; samt

att Riksdagen må medgifva, att det till ifrågavarande lönestat erforderliga beloppet, 8,000 kronor

Transport kronor 169,017: —

Transport	kronor	169,017: —

årligen, skall utgå af förslagsanslaget till hospitals underhåll samt ålderstilläggen af åttonde hufvudtitelns förslagsanslag: ålderstillägg;

Skrifmaterialier och expenser, ved m. m.:

[18.] att detta förslagsanslag, nu 23,119 kronor, må höjas till 23,185 kronor, eller med	»	66: —
summa	kronor	169,083: —

Beträffande öfriga under åttonde hufvudtiteln i riksstaten uppförda ordinarie anslag har Kongl. Maj:t icke att föreslå någon förändring.

Om till förestående ökning lägges de ordinarie anslagens nuvarande slutsumma	»	11,675,978: —
skulle åttonde hufvudtitelns ordinarie anslag enligt Kongl. Maj:ts förslag uppgå till	kronor	11,845,061: —

Extra anslag.

För behof af tillfällig beskaffenhet, hänförliga under åttonde hufvudtiteln, vill Kongl. Maj:t, på sätt omförmälda protokoll öfver ecklesiastikärenden vidare innehåller, föreslå Riksdagen att på extra stat bevilja, i afseende å

Riksarkivet:

[19.] till fortsatt utgifvande i tryck af sådana skrifter och handlingar, som äro af vigt för fädernes-landets historia,	kronor	3,000: —
[20.] till inredningsmateriel m. m. i riksarkivets tillbyggnad	»	9,237: —
Transport	kronor	12,237: —

Transport kronor		12,237:

Nationalmuseum:

[21.] till vård, underhåll och tillökning af statens konstindustriella samlingar	»	4,000: —
[22.] till ökad materiel samt till utsträckning och förändrad anordning af värmeledningen i nationalmusei gravyrsal	»	5,800: —

Lifrustkammaren:

[23.] för tillsyn, underhåll och vård af samlingarna m. m.	»	5,800: —

Domkapitlens expeditioner:

[24.] till löneförbättring åt tjenstemännen vid dessa expeditioner	»	3,716: —

Kyrkor:

[25.] till fortsättande af restaureringsarbetena å Upsala domkyrka	»	75,000: —
till fortsättande af restaureringsarbetena å Skara domkyrka	»	35,000: —

Universiteten:

[26.] till det språkvetenskapliga seminariet i Upsala	»	3,000: —
» » » » i Lund	»	2,950: —
» » matematiska » i Upsala	»	1,500: —
» » » » i Lund	»	1,000: —
[27.] till lärare i tyska, franska och engelska språken vid universitetet i Upsala	»	6,000: —
[28.] till fullbordande af arbetena för förändring af Carolina-rediviva-byggnaden i Upsala	»	50,000: —
Transport kronor		206,003: —

Transport	kronor	206,003: —
[29.] till aflönande af laboratorn i experimentel fysik och observatorn i astronomi vid universitetet i Upsala, 3,000 kronor för hvardera befattningen,	»	6,000: —
[30.] till anskaffande af en astrofysikalisk refraktor och ett nytt vändtorn vid Upsala universitets observatorium 63,500 kronor, deraf att utgå under år 1891	»	30,000: —
[31.] till en extra ordinarie professur inom juridiska fakulteten vid universitetet i Lund	»	4,000: —
[32.] till lärare i tyska, engelska och franska språken vid universitetet i Lund	»	6,000: —
[33.] till särskildt arfvode åt docenten vid universitetet i Lund Sven Söderberg, under i statsrådsprotokollet angifvet vilkor,	»	2,000: —
[34.] såsom personligt lönetillägg för år 1891 åt vice bibliotekarien vid universitetsbiblioteket i Lund August Jakob Theodor Palm	»	500: —
[35.] till arfvoden åt extra biträden vid universitetsbiblioteket i Lund	»	1,500: —
[36.] till fullbordande af arbetena å en byggnad för botaniska institutionen vid Lunds universitet	»	18,000: —
[37.] till möblering af botaniska institutionens i Lund nya byggnad samt anskaffande af apparater och utensilier för växtfysiologiska laboratoriet derstädes	»	12,000: —
[38.] till uppförande af ny byggnad för fysiologiska institutionen vid universitetet i Lund samt till inköp af tomt för byggnaden och dennas inredning 100,000 kronor, deraf att utgå under år 1891	»	40,000: —

Karolinska Mediko-Kirurgiska Institutet:

[39.] till arfvode åt en amanuens vid institutets gynekologiska klinik	»	900: —
» » » » » vid institutets kemiska laboratorium	»	900: —
[40.] till en pediatrisk klinik å Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn	»	1,800: —
Transport	kronor	329,603: —

Transport	kronor	329,603: —
till en pediatrisk poliklinik i Stockholm, under i statsrådsprotokollet omförmäldt vilkor,	»	2,800: —
[41.] till utförande af teckningar i vetenskapliga ändamål vid institutet	»	1,500: —

Allmänna läroverken och pedagogierna:

[42.] till löneförbättring åt lärarne vid de allmänna läroverken	»	336,975: —
till resestipendier åt lärare i främmande lefvande språk	»	6,000: —
till arfvoden åt extra lärare vid de allmänna läroverken	»	40,000: —
till löneförbättring åt lärare vid de en- och tvåklassiga pedagogierna	»	8,750: —

Högre lärarinneseminariet:

[43.] till löneförbättring åt lärare och lärarinnor vid seminariet, efter samma grunder som för innevarande år,	»	4,000: —

Folkundervisningen:

[44.] till löneförbättring åt lärare och lärarinnor vid folkskolelärareseminarierna samt till arfvoden åt teckningslärare för extra tjenstgöring och extra arfvoden åt musiklärare vid dessa seminarier, efter samma grunder som för innevarande år,	»	33,300: —
[45.] till understöd åt mindre bemedlade lärjungar vid sådana folkhögskolor, som åtnjuta bidrag af statsmedel,	»	15,000: —
[46.] för anordnande af undervisning i slöjd vid ett folkskolelärareseminarium	»	1,800: —
[47.] till uppförande af ny byggnad för gymnastik- och slöjdundervisning vid seminariet i Vexiö med tillhörande värmeapparat och inredning	»	36,700: —
Transport	kronor	816,428: —

Transport kronor 816,428: —

De tekniska läroverken:

[48.] till bestridande af kostnader i anledning af beslut om åtskilliga elevers intagande vid tekniska högskolan samt för åvägabringande af utredning angående behofvet af och sättet för utvidgning och omorganisation af högskolan ..... » 14,900: —

[49.] till understöd, på det i statsrådsprotokollet omförmälda vilkor, åt lägre tekniska yrkesskolor och till bestridande af kostnaden för deras inspektion ..... » 35,000: —

Medicinalstyrelsen med dithörande stater:

[50.] till arfvode för granskning af hospitalens räkenskaper ..... » 1,200: —

[51.] till uppehållande i Stockholm af en poliklinik för tandsjukdomar ..... » 4,000: —

Vitterhets-, historie- och antiqvitetsakademien:

[52.] till arfvoden åt vetenskapligt bildade biträden vid ordnandet och vården af de under akademiens inseende stälda samlingar samt till aflöning åt vaktbetjening ..... » 4,000: —

till undersökning och beskrifning af fäderneslandets fornlemningar m. m. ..... » 3,200: —

till utgifvande af planchverk öfver fornsaker och andra märkvärdiga föremål i statens historiska museum m. m. ..... » 2,000: —

Akademien för de fria konsterna:

[53.] till om- och nybyggnad af akademiens hus, på de i statsrådsprotokollet omförmälda vilkor, 385,000 kronor, deraf att utgå under år 1891 ..... » 35,000: —

Transport kronor 915,728: —

Transport kronor		915,728: —

Naturhistoriska riksmuseum:

[54.] till inköp och insamling af naturalier vid museets afdelning för arkegoniater och fossila växter, till arbetsbiträden derstädes och till bestridande af andra med arbetena vid afdelningen förenade utgifter	»	2,000: —
[55.] till vård, underhåll och förkofran af museets etnografiska samling	»	2,800: —

Undervisningsanstalter för döfstumma och blinda:

[56.] till uppehållande af undervisningen vid tre läroanstalter för öfveråriga döfstumma	»	49,200: —
[57.] till blindskolan i Vexiö	»	11,000: —
[58.] till handtverksskolan i Kristinehamn för blinda	»	9,400: —
[59.] till tryckning af blindskrifter	»	2,500: —
till understöd åt blindlärareelever	»	1,200: —

Serafimerlasarettet i Stockholm:

[60.] för lasarettets om- och tillbyggnad m. m.	»	135,000: —

Hospitalsvården:

[61.] till fortsättande af arbetena å hospitalet vid Piteå	»	300,000: —
[62.] till understöd åt Jerfsö sjukhus för spetälske, under i statsrådsprotokollet omförmäldt vilkor,	»	14,000: —
[63.] till uppförande vid Vadstena hospital af ett nytt ekonomihus och anordnande genom om- och nybyggnad af ett nytt hus för vård af våldsamma sinnessjuka qvinnor 88,000 kronor, deraf att utgå under år 1891	»	40,000: —
Transport kronor		1,482,828: —

Transport kronor 1,482,828: —

Diverse anslag:

[64.] till svenska fornskriftsällskapet	»	2,000: —
[65.] till beredande af religionsvård åt svenske sjömän m. fl. i utländska hamnar	»	10,000: —
[66.] till anställande af två kontraktsadjunkter inom Vesterbottens fjerde kontrakt, enligt de närmare bestämmelser, som af Kongl. Maj:t meddelas, 12,000 kronor, deraf att utgå under år 1891	»	4,000: —
till inrättande, för det i statsrådsprotokollet angifna ändamål, af två stipendier för teologie studerande, enligt de närmare bestämmelser, som af Kongl. Maj:t meddelas, 4,500 kronor, deraf att utgå under år 1891	»	1,500: —
[67.] till nordiska museet	»	16,000: —
[68.] till understöd för fortsatt utgifvande af tidskriften »Nyare bidrag till kännedom om de svenska landsmålen och svenskt folklif»	»	3,150: —
[69.] till understöd för fortsatt utgifvande af tidskriften »Acta mathematica»	»	4,000: —
[70.] till understöd för fortsatt utgifvande af »Nordisk familjebok»	»	5,000: —
[71.] till understöd, på de i statsrådsprotokollet angifna vilkor, åt sådana anstalter eller föreningar, som anordna föreläsningskurser för arbetsklassen,	»	20,000: —
[72.] till precisionsnivelleringsarbetenas fortsättande i norra Sverige, anordnande af två nya med sjelfregistrerande apparater försedda vattenhöjdmätningsstationer samt underhåll och tillsyn af dessa jemte redan befintliga sådana stationer m. m.	»	20,500: —
[73.] till ersättning åt byggmästaren C. H. Hallström för lidna förluster å universitetsbyggnaden i Upsala	»	50,000: —
[74.] till ersättning för af Statskontoret förskottsvis utbetalda belopp	»	60,361: —
Summa kronor		1,679,339: —

En jemförelse mellan denna hufvudtitel, sådan den finnes i 1890 års riksstat upptagen och sådan den nu blifvit af Kongl. Maj:t för år 1891 föreslagen, utfaller sålunda:

	1890.	1891.		
ordinarie anslag	11,675,978: —	11,845,061: —	således ökning kronor	169,083: —
extra »	1,596,622: —	1,679,339: —	» » »	82,717: —
summa kronor	13,272,600: —	13,524,400: —	således ökning kronor	251,800: —

Nionde hufvudtiteln,

innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna.

Pensionsstaten:

I afseende å denna stat, för hvilken gällande riksstat upptager 1,313,798 kronor, föreslår Kongl. Maj:t icke någon förändring.

Allmänna indragningsstaten:

För allmänna indragningsstaten är i nu gällande riksstat anvisadt:

kontant	kronor	1,599,902: —
ersättning för indragen indelning m. m., på förslag	»	600: —
tillsammans	kronor	1,600,502: —

Beträffande denna stat föreslår Kongl. Maj:t enligt bilagda statsrådsprotokoll*);

[1.] att underofficeren vid kronoarbetskompaniet å Vaxholm **Anders Gustaf Lagergren** må berättigas att, när han efter uppnådd ålder af sextiofem år från underofficersbefattningen vid nämnda kompani erhållit afsked, från och med månaden näst efter den, under hvilken afskedet varder honom beviljadt, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension af 600 kronor;

[2.] att mönsterskrifvaren vid Jönköpings regemente **J. O. Wickbom** må, under vilkor att han vid uppnådd pensionsålder afgår från sin befattning,

*) Se bil. till statsverkspropositionen: **"Nionde hufvudtiteln".**

tilldelas pension å allmänna indragningsstaten att med 700 kronor utgå från och med ingången af månaden näst efter den, i hvilken han från mönsterskrifvaretjensten erhåller afsked, äfvensom att Riksdagen må medgifva, att innehafvandet af denna pension ej må utgöra hinder för honom att uppbära den fyllnadspension, hvartill han på grund af nådiga brefvet den 9 Februari 1858 kan blifva berättigad;

[3.] att före detta extra bataljonsläkaren vid flottans station i Carlskrona **Axel Victor Heribert Ahlberg** må å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension af 1,000 kronor, att under hans återstående lifstid utgå från och med 1890 års ingång;

[4.] att en hvar af nedannämnde vid afvittringsverket i Vesterbottens län anstälde tjenstemän må, dock med vilkor att rätt till pension såsom kommissionslandtmätare icke må honom tillkomma, från och med månaden näst efter den, hvarunder han, i följd deraf att hans befattning vid afvittringsverket blifver öfverflödig, erhåller afsked från nämnda verk, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta årlig pension till följande belopp:

styresmannen vid afvittringsverket i Vesterbottens län **Karl Widmark** ..... kronor 2,500: —

afvittringslandtmätaren i samma län **Gustaf Ericsson** ..... » 1,000: —

afvittringslandtmätaren i samma län **Carl Hampus Huldt** » 2,000: —

[5.] att ingeniören vid Generallandtmäterikontoret **Per Emanuel Bergstrand** må från och med månaden näst efter den, hvarunder han med pension från civilstatens pensionsinrättning erhåller afsked från sin befattning, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta fyllnadspension till så stort belopp, att detta tillsammans med pensionen från nämnda inrättning utgör 2,662 kronor, eller 1,462 kronor årligen;

[6.] att kommissionslandtmätaren och kartografen vid allmänna ekonomiska kartverket **Sigismund Septimus Stanislaus Leczinsky** må från och med månaden näst efter den, hvarunder han från sina befattningar såsom kartograf och kommissionslandtmätare afgår, under sin återstående lifstid åtnjuta från allmänna indragningsstaten pension till så stort belopp, att detta tillhopa med den pension från civilstatens pensionsinrättning, 600 kronor, hvartill han såsom kommissionslandtmätare må blifva berättigad, uppgår till 2,000 kronor, eller 1,400 kronor årligen;

[7.] att förre byggmästaren **Johan Fredrik Sjöman** må från och med år 1890 under sin återstående lifstid från allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension till belopp af 720 kronor;

[8.] att förre materialförvaltaren vid statens jernvägsbyggnader m. m. Bernhard Fredrikssons enka **Fredrika Vilhelmina Fredriksson,** född Westerlund, må, så länge hon förblifver enka, från allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af 400 kronor, att utgå från och med 1890 års ingång;

[9.] att adjunkten vid allmänna läroverket i Nyköping **Johan Fredrik Petersson** må från och med månaden näst efter den, i hvilken han erhåller afsked från sin befattning, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af 1,875 kronor;

[10.] att läraren i musik och sång vid folkskolelärareseminariet i Vexiö **Johan Fogelberg** må från och med månaden näst efter den, i hvilken han erhåller afsked från sin befattning, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af 1,000 kronor;

[11.] att å allmänna indragningsstaten må för år 1891 anvisas ett anslag af 10,000 kronor, att, enligt de närmare bestämmelser Kongl. Maj:t kan finna godt meddela, användas till understöd af högst 250 kronor åt sådane äldre behöfvande folkskolelärare, hvilka oförvitligen skött sin tjenst, men derifrån erhållit afsked före år 1867;

[12.] att byggmästaren **Carl Henrik Hallström** må å allmänna indragningsstaten från och med innevarande år under sin återstående lifstid årligen åtnjuta ett belopp af 3,000 kronor;

[13.] att bestämmelserna om fastställande af riksmarkegångspris å spanmål icke vidare må ega tillämplighet samt att vid utbetalning till sterbhus af begrafningshjelp, som blifvit grundlagd före år 1841 genom innehållning å lön, deri spanmål ingått, förhöjningen å det värde, 7 riksdaler banko eller 10 kronor 50 öre för tunnan, hvartill spanmålen vid 1840—1841 års statsreglering beräknades, må, der den som grundlagt begrafningshjelpen aflidit efter ingången af år 1891, från allmänna indragningsstaten utgå efter den senast enligt markegångstaxan för det län, inom hvilket begrafningshjelpsbesparingen egt rum, under Litt. A. fastställda markegång, med iakttagande dervid att, der begrafningshjelp aftjenats å lön vid något af embetsverken inom hufvudstaden, beräkningen skall grundas på markegången för Stockholms län.

Enligt hvad af åberopade statsrådsprotokoll framgår, anser Kongl. Maj:t sig icke böra föreslå någon ändring i beloppet af de ordinarie anslagen å pensions- och allmänna indragningsstaterna.

Extra anslag.

Beträffande extra anslag å denna hufvudtitel föreslår Kongl. Maj:t,

[14.] att å extra stat för år 1891 må anvisas ett kreditiv af 1,425,000 kronor att användas dels till upprätthållande af arméns pensionskassas egen pensionering med nu fastställda pensionsbelopp, mot skyldighet för pensionskassan

att afstå det för året densamma tillkommande förhöjda vederlag för de till statsverket indragna rusthållsafgifterna, och dels till fyllnadspensioner i enlighet med de af Riksdagen godkända grunder för sådana pensioners utgående, äfvensom att hvad af de till pensioneringen under år 1890 anslagna medel kan blifva oanvändt må för det kommande årets pensionering användas.

En jemförelse mellan denna hufvudtitel, sådan den finnes i riksstaten för år 1890 upptagen och sådan den af Kongl. Maj:t nu är föreslagen, utfaller på följande sätt:

	1890.	1891.			
ordinarie anslag	2,914,300: —	2,914,300: —	—	—	—
extra »	1,375,000: —	1,425,000: —	således ökning	kronor	50,000: —
summa kronor	4,289,300: —	4,339,300: —	således ökning	kronor	50,000: —

De under de särskilda hufvudtitlarne äskade anslag för år 1891 utgöra alltså:

		Ordinarie:	Extra:	Summa:
I	hufvudtiteln:	1,320,000: —	——	1,320,000: —
II	»	3,851,066: —	151,434: —	4,002,500: —
III	»	613,800: —	4,500: —	618,300: —
IV	»	20,952,800: —	2,127,000: —	23,079,800: —
V	»	6,230,300: —	2,682,000: —	8,912,300: —
VI	»	4,732,077: —	2,194,923: —	6,927,000: —
VII	»	16,153,466: —	875,734: —	17,029,200: —
VIII	»	11,845,061: —	1,679,339: —	13,524,400: —
IX	»	2,914,300: —	1,425,000: —	4,339,300: —
	summa kronor	68,612,870: —	11,139,930: —	79,752,800: —

Härtill komma de belopp, hvilka Kongl. Maj:t i sammanhang med regleringen af utgifterna under sjette hufvudtiteln föreslagit Riksdagen att anvisa till utgående under år 1891 utom hufvudtitlarne, nemligen:

Transport kronor 79,752,800: —

Transport		kronor 79,752,800: —
till anskaffande af ny rörlig materiel vid statens trafikerade jernvägar	kronor 1,300,000: —	
» fortsättning af arbetena å stambanan till Vännäs och anskaffande af rörlig materiel till bansträckan Anundsjö—Vännäs samt till påbörjande af arbetena å banan till Öfver—Luleå	» 2,000,000: —	» 3,300,000: —
De Riksgäldskontorets utgifter, hvilka Kongl. Maj:t, med åberopande af omförmälda protokoll öfver finansärenden den 11 innevarande Januari*), anser böra i riksstaten uppföras, äro:		
riksdags- och revisionskostnader samt aflöningar m. m., *förslagsvis,*	kronor 616,200: —	
annuiteter å de fonderade statslånen samt räntor å öfrig statsskuld	kronor 12,450,620: —	
efter afdrag af de till Riksgäldskontoret ingående ränte- och kapitalafbetalningar	» 2,722,420: —	
förslagsvis,	kronor 9,728,200: —	» 10,344,400: —
Derjemte bör i staten uppföras det belopp, som enligt 1888 års Riksdags beslut skall för år 1891 afsättas till byggnadsfonden för riksdags- och riksbanks-hus,		» 250,000: —
Kongl. Maj:t föreslår Riksdagen vidare, under åberopande af nyssnämnda protokoll, att afsätta till inlösen af skattefrälseräntor m. m.		» 170,000: —
samt till underlättande af åtgärder för arbetares olycksfallsförsäkring och sjukkassors bildande		» 100,000: —
samt att anvisa till förstärkande af statsverkets kassaförlagsfond		» 571,800: —
Summan af dessa belopp		kronor 94,489,000: —

utvisar totalsiffran af de i riksstaten förekommande utgifter, hvilka således uppgå till enahanda belopp, hvartill statsverkets disponibla tillgångar för år 1891 här ofvan beräknats; och erhåller riksstaten följande utseende:

*) Se bil. till statsverkspropositionen: **"Finansplanen"**.

Riksstat för år 1891.

Riksstat

		Kronor.
Tillgångar och inkomster:		
Öfverskott å statsregleringarne för år 1888 och föregående år		5,750,000
Statsverkets inkomster:		
ordinarie inkomster	20,059,000	
bevillningar	67,380,000	87,439,000
Af riksbankens vinst för år 1889		1,300,000
Summa kronor		94,489,000

för år 1891.

Utgifter:	Ordinarie anslag. Kronor.	Extra anslag. Kronor.	Summa. Kronor.
att utgå från Statskontoret:			
I hufvudtiteln	1,320,000	——	1,320,000
II »	3,851,066	151,434	4,002,500
III »	613,800	4,500	618,300
IV »	20,952,800	2,127,000	23,079,800
V »	6,230,300	2,682,000	8,912,300
VI »	4,732,077	2,194,923	6,927,000
VII »	16,153,466	875,734	17,029,200
VIII »	11,845,061	1,679,339	13,524,400
IX »	2,914,300	1,425,000	4,339,300
Utom hufvudtitlarne	——	3,300,000	3,300,000
Säger	68,612,870	14,439,930	83,052,800
att utgå från Riksgäldskontoret:			
riksdags- och revisionskostnader samt aflöningar m. m., *förslagsvis*		616,200	
annuiteter å de fonderade statslånen samt ränta å öfrig statsskuld	12,450,620		
efter afdrag af de till Riksgäldskontoret ingående ränte- och kapitalafbetalningar	2,722,420		
förslagsvis		9,728,200	10,344,400
Afsättning till byggnadsfonden för riksdags- och riksbankshus			250,000
Afsättning till inlösen af skattefrälseräntor m. m.			170,000
Afsättning till underlättande af åtgärder för arbetares olycksfallsförsäkring och sjukkassors bildande			100,000
Till förstärkande af statsverkets kassaförlagsfond			571,800
Summa kronor			94,489,000

Kongl. Maj:t föreslår i sammanhang härmed enligt beslut, som innefattas i bilagda statsrådsprotokoll öfver finansärenden för den 11 innevarande Januari*), att Riksdagen må medgifva, att vid statsregleringen för år 1891 de i Rikets Ständers skrifvelse den 12 Maj 1841 angifna grunder i afseende å dispositionen af besparingarne å hufvudtitlarne fortfarande må blifva gällande.

Utgifter utom riksstaten.

Beträffande slutligen det under sjette hufvudtiteln omförmälda, till utgående under år 1891 äskade anslag å 4,665,000 kronor till fortsättning af arbetena å stambanan till Vännäs och anskaffande af rörlig materiel till bansträckan Anundsjö—Vännäs samt till påbörjande af arbetena å banan till Öfver-Luleå föreslår, jemlikt nyssnämnda statsrådsprotokoll*), Kongl. Maj:t, som, enligt hvad här ofvan blifvit förmäldt, ansett ett belopp af 2,000,000 kronor utaf ifrågavarande anslag böra anvisas att utgå å riksstaten utom hufvudtitlarne, att återstoden af anslaget, eller 2,665,000 kronor, hvilken bör bestridas af upplånta medel, må anvisas att utgå från Riksgäldskontoret.

Samtliga de i denna proposition åberopade eller för öfrigt med statsregleringen sammanhang egande handlingar skola Riksdagens statsutskott tillhandahållas; och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse väl bevågen.

OSCAR.

F. v. Essen.

*) Se bil. till statsverkspropositionen: **"Finansplanen"**.

Stockholm 1890. Kongl. Boktryckeriet, P. A. Norstedt & Söner.

Bilagor

till

Kongl. Maj:ts

nådiga proposition

om statsverket år 1890.

Inkomstberäkningen.
Utgifterna å I—IX hufvudtitlarne.
Finansplanen.
Propositionens justering.

Inkomstberäkningen.

Utdrag af protokollet öfver finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i Statsrådet å Stockholms slott den 11 Januari 1890.

Närvarande:

Hans Excellens Herr Statsministern Friherre Åkerhielm,
Hans Excellens Herr Ministern för utrikes ärendena Grefve Lewenhaupt,
Statsråden: Friherre von Otter,
Wennerberg,
Friherre Palmstierna,
Friherre von Essen,
Friherre Åkerhielm,
Östergren,
Groll,
Wikblad.

Chefen för Finansdepartementet, Statsrådet Friherre von Essen anhöll att få underställa Kongl. Maj:ts ompröfvande de delar af statsregleringen vid nu instundande riksdag, som rörde beräkningen af statsverkets tillgångar för de behof, hvilka vid ifrågavarande statsreglering borde fyllas, dervid departementschefen, efter att hafva anmält Statskontorets den 6 December nästlidet år afgifna berättelse om statsverkets tillstånd och förvaltning, hvilken berättelse finnes detta protokoll bilagd under Litt. A, vidare yttrade:

1888 års statsreglering m. m.

"Statskontoret har redan i skrifvelse den 5 Augusti nästlidet år varit i tillfälle att hos Eders Kongl. Maj:t angifva, huru, enligt den afslutade rikshufvudboken för 1888, statsregleringen för samma år utfallit. På sätt

denna skrifvelse utvisar, hafva statsverkets inkomster samt ordinarie och extra förslagsanslag lemnat ett nettoöfverskott af kronor ... 9,648,826: 74
hvartill kommer:

af myntverkets behållning enligt nådiga brefvet den 5 Maj 1882 ..... kronor 16,000: —

odisponerade behållningar å en del extra statsanslag enligt särskilda föreskrifter ..... „ 28,777: 91

dito å dito till följd af anslagens upptagande i riksstaten till jemnt krontal „ 1: 28 44,779: 19

så att öfverskottet på det hela uppginge till kronor ..... 9,693,605: 93.

I samma skrifvelse omförmäldes vidare, att, till följd deraf att öfverskottet å 1886 års statsreglering disponerats enligt 1889 och 1890 årens riksstater med jemnade tusental, af samma öfverskott ännu vore odisponerade ..... kronor 670: 31

samt att af öfverskottet å 1888 års statsreglering ..... kronor 9,693,605: 93
enligt 1890 års riksstat disponerats „ 3,944,000: —
hvadan deraf återstode ..... kronor 5,749,605: 93

Af 1888 och föregående års öfverskott är alltså för en blifvande statsreglering att disponera ..... kronor 5,750,276: 24, och hemställer jag, att detta belopp måtte få under benämning *odisponeradt öfverskott å statsregleringarne för år 1888 och föregående år* tagas i beräkning för 1891 års statsreglering, dervid summan torde få jemnas till 5,750,000 kronor.

1889 års statsreglering.

Beträffande statsregleringen för år 1889 hafva, så vidt hittills kan vara kändt eller beräkneligt, följande öfverskott och brister uppstått:

Jernvägstrafikmedel, beräknade för år 1889 till 6,000,000 kronor, hafva influtit med 6,500,000 kronor och således öfverstigit beräkningen med ..... kronor 500,000: —

Skogsmedel, beräknade till 1,600,000 kronor, hafva under år 1889, enligt uppgift af Domänstyrelsen, lemnat en inkomst af 2,720,370 kronor 16 öre, hvadan öfverskottet i jemnt tusental belöpt sig till ..... „ 1,120,000: —

Tullmedlen hafva uppgått till 42,475,529 kronor 62 öre, hvadan och då denna inkomst är beräknad till 36,000,000 kronor densamma lemnat ett öfverskott i jemnt tal af ..... „ 6,475,000 —

Bevillningsafgifter för särskilda förmåner och

Transport kronor 8,095,000: —

		Transport kronor	8,095,000: —
rättigheter, för år 1889 beräknade till 350,000 kronor, torde kunna antagas lemna ett öfverskott af		„	75,000: —
Stämpelmedel, i 1889 års riksstat beräknade till 3,500,000 kronor, kunna med ledning af förhållandena under föregående år antagas lemna ett öfverskott af		„	100,000: —
Hvitbetssockertillverkningsafgift har influtit med öfver 635,000 kronor och således, då densamma för år 1889 beräknats till endast 250,000 kronor, lemnat ett öfverskott af		„	385,000: —
Bevillning af fast egendom samt af inkomst är beräknad för år 1889 till 3,600,000 kronor. Med ledning af förhållandena under åren 1886—1888 torde denna bevillning kunna antagas för år 1889 lemna en inkomst af omkring 3,750,000 kronor, hvadan å denna titel kan påräknas ett öfverskott af		„	150,000: —
		Säger kronor	8,805,000: —
Arrendemedel, i riksstaten beräknade till 2,700,000 kronor, kunna med afseende å de, till följd af den vissa kronans arrendatorer genom nådiga kungörelsen den 13 Juli 1887 medgifna uppsägningsrätt, uppkomna förändringar i arrendeinkomsten, antagas för år 1889 understiga beräkningen med omkring ..... kronor	120,000: —		
Bränvinstillverkningsskatt, för år 1889 beräknad till 15,000,000 kronor, har, enligt uppgift från Finansdepartementets kontroll- och justeringsbyrå, influtit med endast 14,334,896 kronor. Efter afdrag af medgifven restitution för bränvin, som göres till förtäring obrukbart för att användas för tekniskt eller vetenskapligt ändamål, och hvilken restitution kan antagas uppgå till omkring 350,000 kronor, skulle inkomsten uppgå till 13,984,896 kronor, hvilken summa understiger beräkningen med ett jemnadt tal af	„ 1,015,000: —	„	1,135,000: —
		Transport kronor	7,670,000: —

Transport kronor 7,670,000: —

I öfrigt å en del inkomsttitlar uppkommande öfverskott kunna antagas ungefärligen motsvara de brister, som å andra inkomsttitlar uppstå, och torde alltså *öfverskottet af inkomsten* kunna beräknas till... „ 7,670,000: —

Vidkommande bristerna å förslagsanslagen, så torde desamma, utöfver de på en del anslag möjligen uppkommande öfverskott, kunna beräknas till ..... „ 2,000,000: —

och efter detta afdrag kan alltså *öfverskottet å 1889 års statsreglering* beräknas till ... . kronor 5,670,000: —

Vid underdånig anmälan den 12 Januari nästlidet år af statsregleringen för år 1890 erinrade jag, att allt sedan den statsreglering, som förelades 1881 års Riksdag, hade vid uppgörande af statsregleringen för det budgetår, som följt näst efter hvarje Riksdags sammanträde, det förfarande iakttagits, att befintligt öfverskott å statsregleringen för det år, som närmast föregått Riksdagens sammanträde, icke tagits i beräkning. Särskilda förhållanden påkallade emellertid, att, med undantag från nämnda regel, en del af öfverskottet för 1888 togs i anspråk vid uppgörandet af 1890 års statsreglering. Som dylika förhållanden nu icke föreligga och 1889 års öfverskott alltså icke behöfver anlitas för uppgörande af 1891 års budget, ega de af mig nyss meddelade siffror rörande omförmälda öfverskott ej annan betydelse för den nu föreliggande statsregleringen, än att de utvisa, att de öfverskott från 1888 och föregående år, som nu inräknas bland tillgångarne för denna statsreglering, icke minskats genom sedermera inträffade förhållanden, utan i deras helhet finnas tillgängliga.

Ordinarie inkomster.

Vidkommande beräkningen af statsverkets inkomster för år 1891 och dervid först de *ordinarie inkomsterna* anhåller jag att framdeles få yttra mig angående beräkningen af *grundskattens* belopp. Hvad beträffar statsverkets ordinarie inkomster i öfrigt, får jag, med hänvisning till Statskontorets underdåniga berättelse af den 6 December nästlidet år, hemställa, att desamma, med undantag af fyr- och båkmedel samt skogsmedel, må upptagas till de af Statskontoret föreslagna belopp.

Fyr- och båkmedlen äro för innevarande år beräknade till 1,200,000 kronor, med hvilket belopp denna inkomsttitel under en följd af år varit i riksstaten upptagen. Enligt hvad Statskontoret anmält, hafva emellertid de ifrågavarande medlen belöpt sig för år 1886 till 1,307,263 kronor, för år 1887 till 1,321,853 kronor och för år 1888 till 1,448,639 kronor. Med afseende härå och då samma medel för år 1889 beräknats uppgå till 1,505,357 kronor 28 öre, har Statskontoret ansett desamma kunna för år 1891 i riksstaten uppföras med ett förhöjdt, medeltalet för åren 1886—1888 ungefärligen motsvarande belopp af 1,300,000 kronor. I anledning häraf tillåter jag mig

erinra, att jag vid anmälan den 12 Januari nästlidet år af en utaf Statskontoret i dess då senast afgifna berättelse angående statsverkets inkomster gjord enahanda framställning anförde, att, ehuru den inträffade stegringen i den ifrågavarande inkomsttitelns afkastning otvifvelaktigt i och för sig skulle utgöra tillräcklig grund för den föreslagna förhöjningen, andra skäl dock förelåge, hvilka enligt min tanke för det dåvarande gjorde en sådan förhöjning mindre rådlig. Fyr- och båkafgiften, hvilken, såsom bekant, utgjorde en å sjöfartsnäringen lagd beskattning, hade hittills disponerats uteslutande för sjöfartens egna behof, i det femte hufvudtitelns anslag till lots- och fyrinrättningen med lifräddningsanstalterna i riksstaten upptagits till enahanda belopp med inkomsttiteln fyr- och båkmedel, med rätt för Eders Kongl. Maj:t att för de med anslaget afsedda ändamål använda de å nyssnämnda inkomsttitel uppkommande öfverskott. Då det icke borde ifrågasättas att för statens allmänna behof använda någon del af ifrågavarande, af sjöfartsnäringen utgående afgifter, skulle följden af en förhöjning i beräkningen af inkomsttiteln alltså varda en motsvarande förhöjning i omförmälda anslag under femte hufvudtiteln. En dylik anslagsförhöjning syntes mig emellertid å ena sidan mindre behöflig, då ju öfverskottet å den beräknade inkomsten af fyr- och båkmedlen i allt fall komme det med anslaget afsedda ändamål till godo, men å andra sidan äfven olämplig vid det förhållande att, innan längre tids erfarenhet blifvit vunnen rörande varaktigheten af den inträdda stegringen i fyr- och båkmedlen, öfverskottet öfver det hittills beräknade beloppet icke torde böra i stat disponeras såsom tillgång för mera stadigvarande behof, hvarjemte möjligen vid fortsatt stegring af ifrågavarande inkomsttitel fråga om nedsättning i afgiftens belopp framdeles torde komma under öfvervägande. Förhöjning i beräkningen af fyr- och båkmedlen egde då ej heller rum, och då enahanda skäl mot en dylik förhöjning äfven nu föreligga, hemställer jag, efter samråd med chefen för Sjöförsvarsdepartementet, att denna inkomsttitel bibehålles vid sitt nuvarande belopp, 1,200,000 kronor.

Skogsmedlen äro af Statskontoret beräknade till 2,200,000 kronor, hvilket skulle innefatta en förhöjning af 200,000 kronor utöfver det belopp, hvartill samma medel i riksstaten för innevarande år äro upptagna. Som emellertid, enligt hvad jag förut nämnt, statsverkets skogsmedel under år 1889 influtit med 2,720,370 kronor 16 öre eller med icke mindre än 1,120,370 kronor 16 öre utöfver det belopp, 1,600,000 kronor, hvarmed de i riksstaten för samma år upptagits, och med 520,370 kronor 16 öre utöfver det belopp, hvartill de enligt Statskontorets beräkning skulle komma att för år 1891 uppgå, synes mig, utan att nödig försigtighet i beräkningen derigenom åsidosättes, en icke obetydlig höjning i det af Statskontoret antagna inkomstbeloppet kunna ega rum. Ifrågavarande statsinkomst beror visserligen, på sätt Statskontoret anfört, af en del förhållanden, som icke på förhand med någon säkerhet kunna förutses, men härvid bör likväl ihågkommas, att den

under nästlidet år inträffade tillökningen i väsentlig mån uppkommit genom stegring af de pris, staten kunnat betinga sig vid de under året afslutade virkesförsäljningar, samt att de sålunda erhållna prisen komma att utöfva inflytande äfven på beloppet af skogsmedlen år 1891. Af nyssnämnda virkesförsäljningar, hvilka i allmänhet utfallit särdeles fördelaktigt, hafva nemligen, enligt hvad från Domänstyrelsen meddelats mig, åtskilliga omfattat flera årsafverkningsbelopp, i följd hvaraf köpeskillingen kommer att till vissa delar inflyta under år 1891. Exempelvis må nämnas, att för tre årsafverkningsbelopp i Mellersta Ångermanlands revir betingats nära en half million kronor, hvaraf minst 200,000 kronor komma att inflyta år 1891. Då till nu antydda förhållanden kommer, att i mån af skogsuppskattningarnes fortgång årsafverkningen inom vissa af de norrländska reviren kommer att under innevarande år ökas, hvilket naturligen ock verkar stegring af 1891 års skogsmedelsinkomst, bör, enligt min åsigt, den af Statskontoret för sistnämnda år antagna ökningen i skogsmedlen af 200,000 kronor utan betänklighet kunna höjas till 500,000 kronor; och hemställer jag i öfverensstämmelse härmed, att inkomsttiteln skogsmedel må i riksstaten för år 1891 upptagas med ett belopp af 2,500,000 kronor.

Beträffande *telegrafmedlen* har Telegrafstyrelsen i underdånig skrifvelse den 8 sistlidne November meddelat, att desamma, hvilka beräknats för år 1889 till 1,200,000 kronor och för år 1890 till 1,260,000 kronor, under år 1888 eller det sista, för hvilket afslutad räkenskap förefunnes, uppgått till ett sammanlagdt belopp af 1,447,510 kronor 68 öre, hvaraf 1,406,825 kronor 98 öre influtna telegramportoafgifter och 40,684 kronor 70 öre under åtskilliga andra inkomsttitlar, såsom registrering af telegramadresser, hyres- och underhållsbidrag af kommuner, ersättning från statens eller enskilda jernvägar för begagnande af telegrafverkets stolpar med mera. Under erinran att Telegrafstyrelsen i underdånig skrifvelse den 9 November 1888 framhållit, hurusom svårighet då ännu mötte för beräkningen af telegrafverkets inkomster under år 1890, enär det inländska telegramportot komme att med början af år 1889 väsentligen förändras och det icke vore möjligt att på förhand med någon grad af visshet bedöma, hvilken inverkan på inkomsten den då nyss beslutade portonedsättningen komme att medföra, har Styrelsen vidare anfört, att den under de nio första månaderna af år 1889 vunna erfarenheten rörande berörda förändrings inflytande på portoinkomsterna gåfve vid handen, att, under det den inländska telegrafkorrespondensen ökats med 243,797 telegrammer eller med nära 54 procent, portoinkomsten, hvilken kunde befaras komma att åtminstone i början lida väsentlig minskning, varit i det närmaste lika med eller blott med 0,9 procent understigande nästföregående års portoinkomst under motsvarande månader, samt att den utländska telegramvexlingen visat fortfarande tillväxt, nemligen med omkring 2 procent i telegramantalet och 4 procent i portoinkomsten. På grund häraf och

under antagande beträffande telegrafkorrespondensens omfattning under årets sista qvartal, att förhållandena komme att blifva i det närmaste oförändrade, har Telegrafstyrelsen ansett portoinkomsterna för hela år 1889 kunna beräknas uppgå till omkring 1,400,000 kronor. Då emellertid det icke torde med säkerhet kunna påräknas, att de jemförelsevis gynsamma förhållanden i afseende på affärsverksamheten inom landet, hvilka för närvarande egde rum, komme att äfven framgent fortfara, har Telegrafstyrelsen icke vågat beräkna telegrafverkets inkomster för år 1891 till lika högt belopp, hvartill de ansåges komma att uppgå för år 1889, utan föreslagit, att samma inkomster måtte för år 1891 beräknas till 1,350,000 kronor. I denna af Statskontoret biträdda hemställan anser jag mig böra instämma.

Enligt den af Statskontoret verkstälda beräkning af bevillningarne äro dessa upptagna till sammanlagdt belopp af 67,380,000 kronor. Som jag icke har något att erinra vid ifrågavarande beräkning, hemställer jag, att bevillningarne må i riksstaten för år 1891 uppföras till de af Statskontoret föreslagna belopp.“ *Bevillningar.*

Hans Excellens Herr Statsministern Friherre Åkerhielm anförde härefter:

“Sedan Eders Kongl. Maj:ts föredragande för finansärenden framlagt beräkningen af statsverkets inkomster för år 1891 och då ett från föregående år uppkommet öfverskott af närmare 6,000,000 kronor nu föreligger, hvilket i betraktande af öfriga vid förevarande statsreglering till buds stående tillgångar kan i väsentlig mån disponeras till andra statens utgifter än de, så att säga, vanliga och löpande, täcktes Eders Kongl. Maj:t tillåta, att jag nu yttrar mig, huru, i stort taget, detta öfverskott lämpligast må kunna användas och fördelas för tillgodoseende af sådana på dagordningen stående frågors lösning, hvilka äro af framstående vigt; och lärer det härvid vara angeläget att uppmärksamma, att det för handen varande öfverskottet till stor del måste antagas vara af mera *tillfällig* beskaffenhet och att således utgifter eller, rättare sagdt, efterskänkande af *inkomster af varaktig natur* endast i en jemförelsevis mindre mån synas kunna på dess befintlighet grundas.

Den fråga, som alltid utgjort och utgör ett af de främsta föremålen för Konungens omsorg och hvilken bör ligga hvarje svensk man om hjertat, är *förbättrandet af vårt lands försvarskraft* till värnande af vårt oberoende.

Cheferne för landt- och sjöförsvarsdepartementen lära, hvar för sig, vara betänkta på att, i sådant hänseende och hufvudsakligen till förökande af den för försvaret erforderliga materiel, inför Eders Kongl. Maj:t framlägga särskilda förslag. Mig synes öfverskottet böra kunna tagas i anspråk till ungefär en femtedel för hvartdera af landt- och sjövapnen, alltså till belopp

af omkring 1,000,000 kronor för fjerde och 1,000,000 kronor för femte hufvudtiteln.

Ett fortsatt och med tillbörlig kraft bedrifvet byggande af den *statsbana norr om Sollefteå*, hvarå arbetet nu pågår, synes mig påkalladt icke blott ur handelns och näringarnas synpunkt samt på grund af de nordliga delarnes af vårt land behof af kommunikationer, utan äfven med fästadt afseende å politiska eller kanske än mer strategiska intressen. I fråga om det belopp, som till denna jernvägsbyggnad kan under nästa år användas, bör öfvervägas, att Riksdagen vid anvisande af medel till denna statsbana så till vida afvikit från det tillförene följda förfaringssätt, att dessa medel endast till en del upplånats, men till återstående beloppet anvisats å riksstaten, att utgå af statsverkets deruti uppförda inkomster. Dessa aflägsna orters glesa befolkning och den till följd deraf ringare påräkneliga trafikinkomsten af banan gifva mig skäl finna sagda undantagsförfarande välbetänkt. Föredraganden för civilärenden lärer vara beredd att inför Eders Kongl. Maj:t förorda Jernvägsstyrelsens underdåniga förslag om användande till den norra stambanans fortsatta byggande m. m. af 4,665,000 kronor, hvaraf ett belopp af 2,000,000 kronor synes mig i det förslag till finansplan, som nu uppgöres, böra beräknas att af *statsinkomster* bestridas.

Gifvet torde vara, att Eders Kongl. Maj:t vidblifver den uppfattning angående *lättnad i rustnings- och roteringsbördan och afskrifning af grundskatten, i sammanhang med utsträckt ordnande af försvaret*, som Konungen den 9 Januari 1885, efter inhemtadt yttrande af sin dåvarande statsminister, omfattade och hvilken sedermera i hufvudsak vann Riksdagens gillande. Omständigheterna möjliggöra nu ett ytterligare steg på den då inslagna vägen. Om än, såsom jag redan antydt, en stor del af nu befintliga öfverskott bör anses vara af mera tillfällig natur och således i främsta rummet afses för behof af mera tillfällig art, dristar jag dock med visshet antaga, att en ej ringa del af ifrågavarande statsinkomster härrör af en uppkommen år efter annat fortgående tillväxt i statsintraderna af sådan stabilitet, att, derest icke synnerliga undantagsförhållanden skulle inträda, den äfven för framtiden kan påräknas, samt att i följd häraf en ytterligare lindring i grundskatt samt rustnings- och roteringsbesvär utan förryckning i framtida statsregleringar nu kan ega rum. Det belopp, jag skulle våga tillråda Eders Kongl. Maj:t att för detta ändamål afse, kan dock icke blifva särdeles betydligt, om än i hvarje fall stort nog att innebära en afsevärd lindring. Jag anser det kunna uppgå till 10 procent af grundskattens samt rustnings- och roteringsbesvärens värde före den derå redan skedda afskrifning af 30 procent, alltså omkring 1,000,000 kronor. Föredragandena för landtförsvars-, sjöförsvars- och finansärendena lära vara beredde att inför Eders Kongl. Maj:t till närmare pröfning anmäla de i detta syfte erforderliga nådiga beslut.

Det höga intresse, Eders Kongl. Maj:t hyser för ett verksamt befrämjande af de frågor, som närmast beröra vårt lands arbetarebefolkning, torde, i den mån dessa frågor komma sin lösning närmare, kräfva reserverande af statsmedel till underlättande af deras genomförande. Med Riksdagens medverkan hafva under förlidet år åtgärder vidtagits i syfte att bereda arbetare skydd mot yrkesfara. En annan af dessa frågor, den om *försäkring för olycksfall i arbetet*, befinner sig, enligt hvad chefen för civildepartementet tillkännagifvit, nu i det skede, att förslag till dess ordnande redan vid instundande riksdag torde kunna framläggas. Det i nära sammanhang härmed stående förslaget till lagstiftning om *sjukkassor* har ännu ej hunnit undergå den förberedande granskningen, men äfven denna uppgift torde inom kort kunna lösas. Ojemförligt svårare och mera invecklad synes frågan om *ålderdomsförsäkring*. Den kritik, hvilken vederböran-de myndigheter underkastat det i berörda hänseende af särskilda komiterade framlagda förslag, synes nogsamt gifva stöd för den farhåga, att denna vigtiga fråga ännu ej är mognad. Den är ock ur många synpunkter, främst den finansiella, så djupt ingripande i vårt lands förhållanden, att mycket arbete och särdeles omfattande och noggranna ytterligare undersökningar torde erfordras, innan de olika meningarna om den svåra uppgiftens ändamålsenliga lösning kunna komma till den grad af enighet, som måste utgöra betingelsen för hopp om framgång. Jag anser således afsättning af medel för ålderdomsförsäkring ännu ej skäligen böra ifrågasättas; hvaremot en dylik åtgärd lämpligen torde kunna ega rum till underlättande af blifvande olycksfallsförsäkning och sjukkassors bildande, särskildt med afseende å sådana förestående utgifter, som närmast hafva karakteren af organisationskostnader.

Hvad beträffar det derefter återstående disponibla öfverskottsbeloppet, torde jag ej böra underlåta att fästa uppmärksamheten på tillkomsten af den *amorteringsfond för statsskulden i dess helhet*, hvilken senaste Riksdag beslutat, afseende att bilda grunden till en ej blott förstärkt, utan ock planmessigt anlagd amortering å statsskulden, och hvars tillgodoseende naturligtvis måste blifva af framstående vigt.

Ännu lärer emellertid — förutom nödvändigheten att afsätta ytterligare medel till byggnadsfonden för riksdags- och riksbankshus och till inlösen af skattefrälseräntor — fortfarande behof förefinnas att förstärka *statsverkets kassaförlagsfond*, till hvilken jag, på sätt Eders Kongl. Maj:ts föredragande för finansärenden lärer vara beredd att föreslå, finner det slutliga återstående beloppet af det öfverskott, hvarom jag nu i underdånighet yttrat mig, lämpligast böra öfverföras."

Chefen för Finansdepartementet, Statsrådet Friherre von Essen yttrade:

"På sätt Eders Kongl. Maj:t redan torde hafva funnit af de uppgifter jag förut i dag meddelat rörande statsverkets år 1891 påräkneliga inkomster,

är statens finansiela ställning sådan, att den medgifver nedsättning i grundskatten med det af Hans Excellens Herr Statsministern angifna belopp, 10 procent af ursprungliga värdet, samt motsvarande lindring i rustnings- och roteringsbesvären. Beträffande det samband, hvari, på sätt Herr Statsministern anfört, denna fråga fortfarande bör ställas med frågan om ordnandet af försvaret, är, enligt hvad jag inhemtat, chefen för Landtförsvarsdepartementet sinnad att, jemte vissa andra ändringar i värnpligtslagen, såsom vilkor för den ifrågasatta grundskatteafskrifningen och lindringen i rustnings- och roteringsbesvären föreslå sådana ändringar i nämnda lags §§ 1, 3, 6, 27 och 52, hvarigenom beväringsåldern skulle komma att utsträckas med två år och de värnpligtiges öfningsskyldighet ökas med sex dagar; och instämmer jag, under förutsättning af Riksdagens bifall härtill, till alla delar med Herr Statsministern om lämpligheten att nu företaga den omförmälda skattenedsättningen.

Rörande den till följd häraf erforderliga ökningen i anslagen till lindring i rustnings- och roteringsbesvären lärer Eders Kongl. Maj:t längre fram i dag vilja besluta på föredragning af cheferne för Landt- och Sjöförsvarsdepartementen, hvaremot det nu tillkommer mig att afgifva underdånigt yttrande rörande nedsättningen i *grundskatterna*.

Då denna nedsättning innefattar ett fortsatt genomförande af den grundskatteafskrifning, hvartill början gjordes år 1885, lärer häraf vara en gifven följd, att de särskilda slag af skatter och utlagor, hvilka jemlikt nådiga kungörelsen den 5 Juni 1885, angående nedsättning i de på viss jord hvilande grundskatter, äfvensom vissa derefter meddelade stadganden blifvit nedsatta med 30 procent, böra utgöra föremål äfven för denna afskrifningsåtgärd och således från och med år 1891 nedsättas med ytterligare 10 procent.

Uti nyssnämnda nådiga kungörelse af den 5 Juni 1885 är förordnadt, bland annat, att uti den kronan behållna grundskatt å hemman och lägenher af skatte eller frälse natur, å sådana hemman och lägenheter af krono natur, som enligt dittills gällande föreskrifter kunde till skatte köpas, å ecklesiastikstatens boställen samt å hemman och lägenheter, som innehades af enskildt verk, menighet eller inrättning, likasom ock uti presternas utlagor, nedsättning skulle, med vissa undantag, ega rum med trettio procent af grundskattens eller utlagornas belopp, hvilken nedsättning skulle inträda från och med år 1886, äfvensom att enahanda nedsättning skulle ega rum beträffande drängespanmålen och hjelpedagsverkena i Färentuna härad af Stockholms län, till statsverket ingående afgäld för upphörd arbets- eller hofveriskyldighet, samt arbets- eller hofveriskyldighet, som ännu utgjordes till någon statens egendom.

Enligt den utredning om grundskattens dåvarande belopp, som meddelades i det vid den till 1885 års Riksdag aflåtna nådiga proposition angående statsverkets tillstånd och behof bifogade utdrag af protokollet öfver

finansärenden den 12 Januari samma år, utgjorde grundskatten då, efter vidtagande af åtskilliga i statsrådsprotokollet omförmälda uteslutningar och omflyttningar, ... kronor 5,450,554: 32.

Från lindring i grundskatten skulle undantagas *dels* kronan behållna räntor och kronotionde af statens utarrenderade egendomar samt af militie- och civilboställen äfvensom af skogsområden, hvilka voro upplåtna sågverken i de norra länen i ersättning för privilegierad stockfångst, och af tillsvidare upplåtna slåtter- m. fl. lägenheter samt strömfall med tillhörande utmål, hvilka räntor och kronotionde förslagsvis beräknades till ..... kronor 37,000: —

dels ock följande anordnade ränte- och kronotiondebelopp, nemligen:

å fjerde hufvudtiteln:

friheter, som åtnjutas af rusthåll och rotar samt innehafvare af militieboställen, ... „ 817,000: —

å femte hufvudtiteln:

båtsmansindelningens friheter, 75,500 kronor, samt de friheter, som åtnjutas af lots- och fyrinrättningen, 405 kronor, eller tillsammans ..... „ 75,905: —

å sjette hufvudtiteln:

friheter, som medgifvits gästgifvare, färjor och färjekarlar samt för jordförluster genom kanal- och väganläggningar, sammanlagdt ..... „ 8,220: —

Efter afräkning af dessa ränte- och kronotiondebelopp, utgörande ..... kronor 938,125: —

qvarstod såsom grundskatt, hvarå nedsättning borde ega rum, ... kronor 4,512,429: 32

Transport kronor 4,512,429: 32

Transport	kronor	4,512,429: 32
och då detta belopp minskades med trettio procent eller	„	1,353,728: 80
återstodo	kronor	3,158,700: 52
hvadan med tillägg af ofvannämnda, från skattenedsättningen undantagna belopp	„	938,125: —
grundskatten komme att uppgå till	kronor	4,096,825: 52,

och blef denna statsinkomst upptagen i rundt tal med 4,097,000 kronor i såväl 1886 som 1887 årens riksstater.

I sammanhang med den af Riksdagen år 1887 beslutade upplösning, räknadt från den 1 Januari 1888, af det då bestående rättsförhållandet mellan kronan och Sala bergslag blef jemlikt nådiga brefven den 13 Juli och den 25 November 1887 den under benämning grufvedrängshjelp af hemman inom åtskilliga socknar af Vestmanlands län till bergslaget dittills utgångna afgift indragen och, efter det hjelpen enligt grunderna i nådiga förordningen den 23 Juli 1869 angående förändring af grundräntor och kronotionde blifvit i penningar omsatt, från och med år 1888 med trettio procent nedsatt. Med afseende å den härigenom uppkommande tillökning i grundskatten blef denna inkomsttitel i 1888 års riksstat upptagen med ett till 4,100,000 kronor afrundadt belopp.

Genom nådiga förordningen den 11 September 1885 och nådiga kungörelsen den 13 Juli 1887 stadgades, bland annat, att skattefrälseräntor och kronotionde, som innehades under enskild eganderätt, samt arbets- och hofveriskyldighet till skattesåld kronoegendom skulle, derest anbud derom af vederbörande egare framställdes inom utgången af år 1888, för statsverkets räkning på vissa vilkor inlösas samt att inlösta räntor och kronotionde skulle med iakttagande af de beräkningsgrunder, som gälde för utgörande af kronans räntor och tionde näst före utfärdandet af nådiga kungörelsen den 11 Maj 1855 angående de i ordinarie räntan ingående persedlars omsättning och förenkling, omsättas enligt föreskrifterna i nämnda kungörelse och förordningen den 23 Juli 1869 samt till statsverket utgöras för tiden från räntornas och kronotiondens indragning, hvarvid för desamma skulle gälla enahanda bestämmelser som för annan till staten utgående grundskatt.

Vid 1888 års Riksdag antogs, att skattefrälseräntor skulle vid 1888 års utgång vara inlösta för åtminstone 3,000,000 kronor, samt att statsverkets behållna inkomst af inlösta dylika räntor m. m. skulle, efter föreskrifven omsättning samt minskning med trettio procent, uppgå till omkring 60,000 kronor; och då grundskatten, enligt hvad Statskontoret hade upplyst, år 1886 uppgått till 4,124,615 kronor 22 öre, blef densamma i riksstaten för år 1889 upptagen med ett denna summa, ökad med nyssnämnda

60,000 kronor, motsvarande belopp, eller i jemnadt tal 4,185,000 kronor, med hvilket belopp densamma äfven i 1890 års riksstat är upptagen; och har Statskontoret i dess underdåniga berättelse angående statsverkets inkomster år 1891 föreslagit denna beräknings bibehållande jemväl för sistnämnda år.

Enligt hvad förut blifvit förmäldt, utgjorde den del af grundskatten, hvarå nedsättning enligt nådiga kungörelsen den 5 Juni 1885 skulle ega rum,		kronor 4,512,429: 32.
Om, till följd af härofvan omförmälda förändringar, härtill läggas *dels* den från och med år 1888 till statsverket indragna s. k. grufvedrängshjelpen, omsatt i penningar enligt nådiga förordningen den 23 Juli 1869,	kronor 6,689: 97	
samt *dels* inlösta skattefrälseräntor m. m., beräknade att efter nedsättning med trettio procent uppgå till omkring 60,000 kronor, men här utan iakttagande af dylik minskning upptagna med	„ 85,700: —	„ 92,389: 97
uppkommer summa grundskatt, hvarå ytterligare nedsättning kan komma att ega rum,		kronor 4,604,819: 29.
Tio procent derå utgör		„ 460,481: 93.
Om från den af Statskontoret föreslagna beräkningen för år 1891 eller		kronor 4,185,000: —
dragas nyssnämnda		„ 460,481: 93
återstå		kronor 3,724,518: 07

eller i rundt tal 3,724,000 kronor.

På grund af föreskriften i § 4 af nådiga förordningen den 11 September 1885, att inlösta räntor och kronotionde skola omsättas i penningar och till statsverket utgöras för tiden från räntornas och kronotiondens indragning, hvarvid för desamma skola gälla enahanda bestämmelser som för annan till staten utgående grundskatt, hafva, såsom jag redan nämnt, ifrågavarande ränte- och tiondebelopp blifvit med 30 procent nedsatta, likasom ock den vidare nedsättning, som kan varda å grundskatterna i allmänhet medgifven, utan ytterligare föreskrift varder å dem tillämplig, hvarvid allenast lärer böra meddelas bestämmelse i syfte att å räntor och tionde, som blifvit inlösta så sent, att nedsättningen inträder först efter 1891 års ingång, nedsättningen skall omedelbart ega rum med 40 procent. Jemlikt § 5 i nådiga förordningen den 11 September 1885, jemförd med mom. 12:o b) i kungö-

relsen den 5 Juni samma år, eger med den afgäld, som skall utgöras i stället för inlöst arbets- eller hofveriskyldighet, enahanda förhållande rum som med nyssnämnda räntor och tionde.

I sammanhang härmed bör likväl erinras, att, jemlikt nådiga kungörelsen den 3 Februari 1888, egare af skattefrälsehemman, hvars skattefrälseränta, ehuru varande af den beskaffenhet, som afses i § 1 af nådiga förordningen den 11 September 1885, icke blifvit af statsverket inlöst, förklarats berättigad att af statsmedel erhålla ersättning med 30 procent af denna ränta, samt att enahanda skäl, som föranledt detta medgifvande, tala derför, att ersättning motsvarande den ytterligare grundskattenedsättning, som nu är i fråga, varder egare af dylikt hemman beredd; och anser jag alltså Riksdagens bifall härtill böra inhemtas.

Med åberopande af hvad jag nu anfört hemställer jag, att Eders Kongl. Maj:t måtte i särskild nådig proposition af denna dag föreslå Riksdagen att, för den händelse den nådiga proposition, som, på sätt förut blifvit antydt, torde komma att aflåtas rörande ändring i värnpligtslagen den 5 Juni 1885, vinner Riksdagens bifall, i hvad densamma afser ändring i §§ 1, 3, 6, 27 och 52 af nämnda lag, jemväl besluta:

att i de skatter och utlagor, som med tillämpning af bestämmelserna i nådiga kungörelsen den 5 Juni 1885, angående nedsättning i de på viss jord hvilande grundskatter, blifvit nedsatta med trettio procent, ytterligare nedsättning skall, under iakttagande i tillämpliga delar af föreskrifterna i berörda nådiga kungörelse, från och med år 1891 ega rum med tio procent af det belopp, hvarå nyssnämnda nedsättning beräknats;

att i de fall, der nedsättning i skatt eller utlaga enligt nådiga kungörelsen den 5 Juni 1885 bör ega rum, men icke ifrågakommer förr än efter 1891 års ingång, nedsättningen bestämmes till fyratio procent af det belopp, hvarå enligt samma nådiga kungörelse nedsättningen skall beräknas;

att den till Sala bergslag förut utgående, men numera till statsverket indragna grufvedrängshjelpen af hemman inom åtskilliga socknar i Vestmanlands län från och med ingången af år 1891 nedsättes med ytterligare tio procent af det belopp, hvarå den jemlikt nådiga brefven den 13 Juli och den 25 November 1887 medgifna nedsättning af trettio procent egt rum; samt

att den ersättning, som jemlikt nådiga kungörelsen den 3 Februari 1888 bör utgå till egare af skattefrälsehemman, hvars skattefrälseränta, ehuru varande af den beskaffenhet, som afses i § 1 af nådiga förordningen den 11 September 1885 angående inlösen af skattefrälseräntor, kronotionde, som innehafves under enskild eganderätt, samt arbets- eller hofveriskyldighet till skattesåld kronoegendom icke blifvit af statsverket inlöst, skall, under iakttagande i öfrigt af bestämmelserna i nämnda kungörelse, från och med år

1891 utgå med 40 procent af räntans belopp, beräknadt på sätt i samma kungörelse föreskrifves.

Under förutsättning af Riksdagens bifall härtill hemställer jag, att inkomsttiteln grundskatt må i riksstaten för år 1891 upptagas med det belopp, 3,724,000 kronor, hvartill densamma enligt den af mig förut meddelade beräkningen skulle komma att efter nedsättningen uppgå.

Jag anser mig i detta sammanhang böra erinra derom, att vid de två föregående tillfällen, då Eders Kongl. Maj:t framlagt förslag om nedsättning i grundskatterna, nemligen vid 1883 och 1885 årens Riksdagar, Eders Kongl. Maj:t samtidigt dermed föreslagit viss nedsättning i den uti tulltaxeunderrättelserna under namn af *lastpenningar* omförmälda afgift. Då den vid förstnämnda Riksdag ifrågasatta genomgripande reformen af vårt skattesystem icke kom till verkställighet, fann Riksdagen ej heller skäl att för det dåvarande bifalla Eders Kongl. Maj:ts framställning rörande lastpenningarne. Vid 1885 års Riksdag deremot, då en nedsättning med 30 procent i grundskatterna kom till stånd, blefvo jemväl lastpenningarne nedsatta från 14 till 10 öre för hvarje ton af fartygets drägtighet. Någon afsevärd lättnad skulle emellertid näppeligen beredas den svenska sjöfartsnäringen genom en fortsatt nedsättning i lastpenningarne, hvilka till en öfvervägande del utgöras af de främmande fartyg, som besöka våra hamnar. I öfverensstämmelse med förfarandet vid nyss omförmälda båda tillfällen, då nedsättning i lastpenningar föreslogs samtidigt med lindring i grundskatter och rotering m. m., ehuruväl lastpenningarne med dessa skatter och besvär erkändes icke stå i något egentligt samband, kunde äfven nu böra komma under öfvervägande, huruvida en ytterligare nedsättning i lastpenningarne borde föreslås, men vid det förhållande att denna fråga lämpligast torde böra pröfvas i sammanhang med andra på dagordningen stående, sjöfartsnäringen rörande frågor torde mig nådigst tillåtas att för närvarande ej upptaga densamma.

Med anledning af en vid 1888 års Riksdag väckt motion angående verkställande af en undersökning af den svenska sjöfartsnäringens tillstånd samt beredande af understöd åt densamma har nemligen Riksdagen i underdånig skrifvelse den 14 Maj nyssnämnda år anfört, hurusom Riksdagen funne det vara i hög grad önskligt, om någon lagstiftningsåtgärd kunde vidtagas till denna vigtiga närings upphjelpande, men att Riksdagen till fullo insåge svårigheten att finna något verksamt medel i detta afseende, då beträdandet af den väg, som i flera andra länder inslagits genom tilldelande åt sjöfarten af penningeunderstöd dels i form af premier för byggandet af fartyg eller för tillryggalagdt större antal sjömil, dels såsom subventioner för upprätthållande af regelbundna ångfartygslinier, föreföll ganska betänkligt, enär derigenom torde framkallas liknande anspråk på offentligt understöd åt

andra gagnande näringar, hvilka likaledes befunne sig i mer eller mindre tryckt ställning; och har Riksdagen på grund af det anförda och då förevarande fråga vore af så stor vigt, att ej någon utväg borde försummas, som erbjöde någon utsigt att leda till målet, i underdånighet anhållit, att Eders Kongl. Maj:t behagade genom sakkunnige män låta undersöka den svenska sjöfartsnäringens tillstånd samt i sammanhang dermed inkomma till Riksdagen med de förslag, hvilka af sagda undersökning och utredning kunde blifva en följd. Öfver Riksdagens berörda skrifvelse afgaf Kommerskollegium, efter inhemtande af yttranden från handels- och sjöfartsnämnderna i riket äfvensom andra för ämnet intresserade korporationer och enskilda personer, den 21 September 1888 underdånigt utlåtande. Uti de till Kollegium ingifna yttrandena hade, utom i fråga om medgifvande af tullrestitution i vissa fall för materialier vid fartygsbyggnad m. m., som temligen enhälligt förordats, vidt skiljaktiga meningar uttalats beträffande de åtgärder, som borde vidtagas till sjöfartsnäringens höjande. Sålunda hade i många af de afgifna yttrandena påyrkats lindring i de afgifter och kostnad medförande skyldigheter, som för närvarande hvila å sjöfartsnäringen, och hade i detta afseende föreslagits, bland åtskilligt annat, borttagande af lastpenningarne. I motsats härtill hade uti andra bland ifrågavarande yttranden framhållits, att, då lindringar i sjöfartsnäringen åliggande afgifter äfven skulle komma utländska fartyg till del, samt, enligt hvad erfarenheten utvisade, minskning i skeppsafgifterna ofördröjligen plägade framkalla proportionerlig nedgång i frakterna, något verkligt och varaktigt gagn för sjöfarten ej på detta sätt kunde vinnas. I stället hade derföre föreslagits andra sätt för ifrågavarande närings understödjande, såsom genom utbetalande af premier för inom landet byggda fartyg, seglationspremier o. s. v. För egen del instämde Kommerskollegium med Riksdagen i fråga om önskvärdheten deraf, att någon lagstiftningsåtgärd vidtoges till sjöfartsnäringens upphjelpande, och tillstyrkte anställande af en uttömmande utredning af ämnet. Enär, på sätt förut omförmälts, ibland ifrågasatta lättnader åt sjöfartsnäringen från många håll tullrestitutioner föreslagits, beslöt Eders Kongl. Maj:t vid anmälan den 12 Oktober 1888 af Riksdagens ifrågavarande underdåniga skrifvelse, att de till ärendet hörande handlingar skulle öfverlemnas till den af Eders Kongl. Maj:t den 18 Juni nyssnämnda år tillsatta tullkomité för att tagas i öfvervägande vid fullgörandet af det komitén lemnade uppdrag, hvarjemte Eders Kongl. Maj:t den 14 December samma år förordnade, att handlingarne i ärendet jemväl skulle öfverlemnas till chefen för Finansdepartementet för att i öfriga delar än angående tullrestitutioner tagas i öfvervägande vid verkställande af den genom nådigt beslut den 29 derförutgångne Oktober anbefalda utredning angående åtskilliga med skattelagstiftningen i samband stående frågor.

Sedan tullkomitén den 9 sistlidne April afgifvit ett särskildt under-

dånigt utlåtande i fråga om berörda tullrestitutioner, samt Kommerskollegium och Generaltullstyrelsen, efter handels- och sjöfartsnämndernas med fleres hörande, inkommit med underdånigt yttrande häröfver, hafva, på sätt jag den 8 i denna månad haft tillfälle att för Eders Kongl. Maj:t anmäla, de i enlighet med nådiga beslutet den 29 Oktober 1888 för utredning angående åtskilliga med skattelagstiftningen i samband stående frågor af mig tillkallade personer, till hvilka samtliga handlingar i detta ärende blifvit öfverlemnade, den 17 nästlidne December afgifvit ett till chefen för Finansdepartementet ställdt yttrande i ämnet, deruti bemälde komiterade anfört, bland annat, att, då för ernående af det med Riksdagens skrifvelse afsedda resultat jemväl andra åtgärder än medgifvandet af tullrestitutioner m. m. kunde antagas komma att anses erforderliga, det syntes lämpligast, att samtliga de åtgärder, som för ändamålets vinnande kunde ifrågasättas, blefve i ett sammanhang pröfvade, på det att den hjelp, som från statens sida kunde komma att lemnas, måtte på bästa möjliga sätt komma näringens olika grenar till godo, samt att ett ytterligare skäl för denna åsigt funnes i den omständigheten att, då en nedsättning i de å sjöfarten hvilande afgifter icke lika allmänt syntes tillmätas den vigt som mera direkta understöd åt näringen i fråga, samt en nedsättning i de mest betydande af berörda afgifter till större delen skulle komma utländska här trafikerande fartyg till del, det icke torde vara omöjligt, att en omfattande utredning af ämnet kunde gifva vid handen, att sjöfarten bäst skulle gagnas, om, med bibehållande af åtminstone flertalet af de derå lagda afgifterna, en del af hvad som genom dylika afgifter inflöte och som icke erfordrades till bestridande af de utgifter, som genom dem skulle betäckas, finge på ett eller annat sätt användas till näringens understödjande. På grund af det anförda och då någon närmare utredning i ämnet icke kunde af komiterade förväntas, hemstälde komiterade, huruvida icke frågan i sin helhet borde, på sätt ock Kommerskollegium förordat, öfverlemnas till utredning af en komité, så sammansatt, att fullständig sakkännedom rörande sjöfartsnäringens olika grenar derinom funnes tillgänglig.

I enlighet med berörda hemställan har Eders Kongl. Maj:t den 8 i denna månad beslutit tillsättande af en komité med uppdrag att efter utredning af sjöfartsnäringens tillstånd och behof inkomma med underdånigt förslag till de åtgärder för befrämjande af näringens vidare utveckling, hvartill berörda utredning kunde gifva anledning.

Resultatet af denna utredning bör, såsom jag redan tillåtit mig antyda, naturligen afvaktas, innan frågan om nedsättning i lastpenningarne upptages till förnyad pröfning

Inkomsternas uppställning.

Ehuru jag hemställer, att statsverkets inkomster för år 1891 må med de belopp, jag föreslagit, få i statsverkspropositionen upptagas i den ordningsföljd, som hittills varit iakttagen, och likaledes med den vanliga fördel-

ningen i *ordinarie inkomster* och *bevillningar*, torde det tillåtas mig att, liksom vid föregående tillfällen egt rum, här låta inflyta en gruppering af dessa inkomster, som bättre än den sedvanliga uppställningen lemnar en öfversigt af dessa inkomsters olika natur ur finansiel synpunkt och närmare sammanför inkomster af närbeslägtad art.

Denna öfversigt angifver såsom

Statsverkets inkomster:

A. *Inkomster, som ej utgöra skatter:*

arrendemedel	kronor	2,600,000: —	
skogsmedel	„	2,500,000: —	
jernvägstrafikmedel	„	6,500,000: —	
postmedel	„	7,380,000: —	
telegrafmedel	„	1,350,000: —	
bötesmedel	„	240,000: —	
extra uppbörd	„	100,000: —	20,670,000: —

B. *Skatter:*

a) allmänna:				
tullmedel	kronor	38,000,000: —		
bränvinstillverkningsskatt	„	13,700,000: —		
hvitbetssockertillverkningsafgift	„	550,000: —		
stämpelmedel	„	3,700,000: —		
mantalspenningar	„	665,000: —		
bevillning af fast egendom samt af inkomst	„	3,700,000: —	60,315,000: —	
b) af viss fastighet:				
grundskatt	„	3,724,000: —		
kyrkotionde	„	250,000: —		
kavalleriregementenas hästvakansspanmål	„	300,000: —		
Transport	kronor	4,274,000: —	60,315,000: —	20,670,000: —

Transport	kronor	4,274,000: —	60,315,000: —	20,670,000: —
afgifter för persedelunderhållet vid rusthållsinfanteriet	„	51,000: —		
trosspassevolansafgift	„	26,000: —		
tillfälliga rotevakansafgifter	„	68,000: —		
soldatvakansafgift	„	110,000: —		
båtsmansvakansafgift	„	350,000: —	4,879,000: —	
c) särskilda afgifter:				
fyr- och båkmedel	„	1,200,000: —		
kontrollstämpelmedel	„	25,000: —		
bevillningsafgifter för särskilda förmåner och rättigheter	„	350,000: —	1,575,000: —	66,769,000: —
			Summa kronor	87,439,000: —

I öfverensstämmelse med hvad under en lång följd af år i allmänhet egt rum torde för den nu föreliggande statsregleringen böra påräknas ungefär hälften af Riksbankens vinst för nästlidet år. Vinsten i sin helhet har, enligt en från bankofullmägtige mig meddelad uppgift, belöpt sig i rundt tal till 2,621,000 kronor. Jag hemställer följaktligen, att Eders Kongl. Maj:t må hos Riksdagen göra framställning derom, att af Riksbankens vinstmedel för år 1889 må anvisas för statsverkets behof, att utbetalas vid den tidpunkt under år 1891, Riksdagen bestämmer, ett belopp, som i rundt tal torde sättas till 1,300,000 kronor. *Riksbankens vinstmedel.*

Om, under förutsättning af bifall till hvad jag nu föreslagit, till slutsumman af statsverkets ofvan beräknade inkomster kronor 87,439,000: — lägges

det af mig såsom odisponeradt öfverskott å statsregleringarne för år 1888 och föregående år beräknade belopp „ 5,750,000: —

Transport kronor 93,189,000: —

Transport	kronor 93,189,000: —
och förenämnda belopp af Riksbankens vinstmedel för år 1889	„ 1,300,000: —
så erhålles för statsregleringen år 1891 en tillgång af	kronor 94,489,000: —

Hvad Hans Excellens Herr Statsministern samt Statsrådet och Chefen för Finansdepartementet i underdånighet yttrat, deruti Statsrådets öfriga ledamöter förenade sig, behagade Hans Maj:t Konungen gilla; och blefvo alltså de af bemälde departementschef i afseende å beräkningen af statsverkets ofvan omförmälda tillgångar och dermed sammanhängande ämnen gjorda, af Statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställanden och förslag af Hans Maj:t Konungen godkända.

Ex protocollo:
Adolf von Hofsten.

STOCKHOLM, ISAAC MARCUS' BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG, 1890.

Bil. Litt. A.

Till Konungen.

Jemlikt gällande instruktion åligger det Statskontoret att årligen före den 15 December till Eders Kongl. Maj:t afgifva berättelse om statsverkets inkomster under det sistförflutna året jemte förslag till deras beräknande vid nästföljande statsreglering med hvad mera, som kan tjena till upplysning vid uppgörande af den nådiga propositionen till Riksdagen angående statsverkets tillstånd och behof; och får Stats-

kontoret berörda nådiga föreskrift för innevarande år härmed i underdånighet fullgöra.

Riksdagens under detta år församlade revisorer hafva verkstält granskning af 1888 års rikshufvudbok jemte öfriga räkenskaper öfver statsverkets och andra allmänna medels förvaltning under samma år; och Statskontoret får i underdånighet hänvisa till innehållet i den berättelse angående statsverkets tillstånd under nämnda år, hvilken före revisionsförrättningens början blifvit af detta embetsverk afgifven och sedermera till revisorerna öfverlemnad. Jemlikt föreskrift i 39 § af Riksdagsordningen skola räkenskaper och öfriga statsverket rörande handlingar för Riksdagens statsutskott hållas tillgängliga för verkställande af den granskning, som vid fullgörande af bemälda utskotts åliggande att utreda och uppgifva statsverkets tillstånd och behof må vara erforderlig.

Beträffande undsättningsfonden afgifver Statskontoret särskild underdånig berättelse, och redovisas för öfrigt förhållandet med denna fond genom räkenskaper och handlingar, som äfvenledes skola hållas statsutskottet tillhanda.

Hvad angår statsverkets inkomster för år 1891, har Statskontoret ansett desamma böra beräknas på sätt bilagda tabell litt. a) utvisar och, enligt hvad tabellen litt. b) ådagalägger, för denna beräkning i allmänhet lagt till grund medeltalen af de senaste tre årens inkomstbelopp, hvilka åter äro hemtade från de för samma år afslutade rikshufvudböckerna. Vid upprättandet af förslaget till inkomstberäkningen har för öfrigt afseende blifvit fästadt dels derpå, huruvida inkomsterna varit i jemnt stigande eller fallande, dels på de vid vissa titlar förekommande särskilda förhållanden, för hvilka Statskontoret får här nedan i underdånighet närmare redogöra.

Ordinarie inkomster.

Grundskatten har uppgått för år 1888 till 4,155,486 kronor.

Uti Kongl. förordningen den 11 September 1885 är förordnadt, bland annat, att skattefrälseräntor och kronotionde, som innehades under enskild eganderätt, samt arbets- och hofveriskyldighet till skattesåld kronoegendom skulle, derest anbud derom af vederbörande egare framställdes inom ett år från kungörelsens utfärdande, för statsverkets räkning på vissa vilkor inlösas, samt att inlösta räntor och kronotionde skulle med iakttagande af de beräkningsgrunder, som gälde för ut-

görande af kronans räntor och tionde näst före utfärdandet af Kongl. kungörelsen den 11 Maj 1855 angående de i ordinarie räntan ingående persedlars omsättning och förenkling, omsättas enligt föreskrifterna i nämnda kungörelse och Kongl. förordningen den 23 Juli 1869 samt till statsverket utgöras för tiden från räntornas och kronotiondens indragning, hvarvid för desamma skulle gälla enahanda bestämmelser som för annan till staten utgående grundskatt. Sedermera stadgades genom nådiga kungörelsen den 13 Juli 1887, att den genom förstberörda förordning den 11 September 1885 bestämda inlösen af skattefrälseräntor och af kronotionde skulle fortfarande ega rum, derest vederbörande egare, som ville begagna sig af denna inlösen, derom gjorde anmälan inom utgången af år 1888.

Under antagande att skattefrälseräntor vid 1888 års utgång skulle vara inlösta för åtminstone 3,000,000 kronor, samt att statsverkets behållna inkomst af dylika räntor komme att uppgå åtminstone till 60,000 kronor, blef inkomsttiteln grundskatt af samma års Riksdag i riksstaten för år 1889 upptagen med ett inkomsten för år 1886, ökad med nyssnämnda 60,000 kronor, motsvarande belopp, eller i jemnadt tal 4,185,000 kronor, med hvilken summa ifrågavarande statsinkomst jemväl är i riksstaten för år 1890 uppförd.

Enligt Statskontoret meddelad uppgift har under tiden till och med utgången af sistlidne November månad granskning egt rum af till Kammarkollegium inkomna anbud om inlösen af skattefrälseräntor m. m., hvilkas slutsumma dervid uträknats till 3,055,982 kronor 25 öre, och utgjorde ungefärliga lösesumman för skattefrälseräntor, om hvilkas inlösen anbud vid nämnda tidpunkt blifvit gjorda, men då ej ännu granskats, 18,395 kronor 25 öre; hemställande Statskontoret, att ifrågavarande statsinkomst måtte med oförändradt belopp af 4,185,000 kronor i riksstaten för år 1891 upptagas.

Kyrkotionden, sedan år 1887 i riksstaten beräknad till 250,000 kronor, har i medeltal för åren 1886—1888 belöpt sig till endast 233,458 kronor.

Till hufvudsakligaste delen tillfaller denna afgift, som till beloppet är beroende af markegången, landskyrkorna, hvarförutan någon del är disponerad för universitetet i Lund med flera inrättningar; och då beräkningen af densamma är för statsregleringen af ringa vigt, helst uppkommande brist i inkomsten alltid i det närmaste motsvaras af besparing å de under riksstatens åttonde hufvudtitel vid åtskilliga anslagsrubriker i kolumnen för »indelning och dermed jemförlig anvisning, på förslag, kyrkotionde» uppförda belopp, anser Statskontoret någon förändrad beräkning af denna inkomsttitel nu icke vara erfor-

derlig, utan hemställer Statskontoret, att kyrkotionden måtte med oförändradt belopp, 250,000 kronor, i riksstaten för år 1891 upptagas.

Kavalleriregementenas hästvakansspanmål erlägges, på grund af nådiga beslut den 27 December 1873 och den 30 Januari 1874, årligen, intilldess annorlunda kan varda förordnadt, af rusthållen vid det afsutna kavalleriet med 139,658 kubikfot 4 kannor (= 36,548 hektoliter 60 liter), hälften råg och hälften korn, och har i penningevärde uppgått:

för år 1886 till	kronor	296,568: —
„ „ 1887 „	„	276,992: —
„ „ 1888 „	„	278,998: —

och således för hvart och ett af dessa år understigit den i riksstaterna för innevarande och nästkommande år antagna beräkningen, 300,000 kronor. Då emellertid inkomsten för år 1886 endast obetydligt understigit denna beräkning samt för år 1888 varit, om ock i ringa mån, i stigande, torde densamma, som är på markegång beroende, kunna med oförändradt belopp, 300,000 kronor, upptagas i riksstaten för år 1891.

Afgifter för persedelunderhållet vid rusthållsinfanteriet, som utgöras, jemlikt 1885 års Riksdags beslut, af de effektiva rusthållen vid rusthållsinfanteriet med 20 kronor af hvarje rusthållsnummer för upphörande af rusthållsinfanteriets skyldighet att anskaffa och underhålla beklädnads-, beväringsoch remtygspersedlar, blefvo först af innevarande års Riksdag upptagna i riksstaten bland statsverkets inkomster med ett efter rusthållens antal beräknadt belopp af 51,000 kronor, hvilken summa torde äfven i riksstaten för år 1891 uppföras.

Trosspassevolansafgift, i riksstaterna för innevarande och nästkommande år beräknad till 26,000 kronor, har i medeltal för de trenne sista åren uppgått till 26,369 kronor. Det uppkomna öfverskottet är icke af den betydenhet, att förändring i den senast gjorda beräkningen deraf bör föranledas.

Tillfälliga rotevakansafgifter äro i 1890 års likasom uti innevarande års riksstat upptagna med 68,000 kronor.

Inkomsten har utgjort:

år 1886	kronor	71,590: —
„ 1887	„	72,726: —
„ 1888	„	91,059: —

och innefattar, utom afgifter af rusthåll och rotar för uraktlåten rekrytering, jemväl de vid början af år 1878 till statsverket tillsvidare

indragna afgifterna af åtskilliga till underofficerares aflöning förut anslagna vakanta rusthåll och rotar. I inkomsten för åren 1887 och 1888 ingå jemväl för delar af dessa år belöpande afgifter af sådana rotar vid båtsmanshållet, som under samma år, jemlikt Kongl. kungörelsen den 13 Juli 1887 angående båtsmanshållets sättande på vakans, fått sig vakanssättning medgifven. För tiden från och med året näst efter det, hvarunder vakanssättning medgifvits rote eller rusthåll, redovisas afgiften under titeln »båtsmansvakansafgift». Beloppet af afgiften af vakanssatta båtsmansrotar, som för år 1888 ingått under nu ifrågavarande inkomsttitel, utgör 23,075 kronor 26 öre. Då inkomsten i öfrigt af tillfälliga rotevakansafgifter för sistnämnda år i det närmaste motsvarat den senast antagna beräkningen, torde någon förändring i denna beräkning icke böra ifrågakomma, utan inkomsttiteln »tillfälliga rotevakansafgifter» upptagas i riksstaten för år 1891 med oförändradt belopp af 68,000 kronor.

Soldatvakansafgift. Denna statsinkomst har i medeltal för de sistförflutna tre åren 1886—1888 belöpt sig till 105,500 kronor, hvilken summa med 4,500 kronor understiger den i riksstaten för år 1890 antagna beräkningen, 110,000 kronor. Detta förhållande är till en del föranledt deraf, att inom trenne län soldatvakansafgifterna debiterats efter markegång i stället för efter det i lagen den 5 Juni 1885 angående lindring i rustnings- och roteringsbesvären bestämda, markegången öfverstigande värde. Rättelse härutinnan är under sistlidet och innevarande år af Kammarrätten efter vederbörande revisionskontors yrkande föreskrifven, med anmälan hvarom Statskontoret hemställer, att inkomsttiteln »soldatvakansafgift» måtte äfven i 1891 års riksstat upptagas med 110,000 kronor.

Båtsmansvakansafgift innefattar till en början afgifter af städernas båtsmanshåll, af sex båtsmansrotar på Visingsö, af nio båtsmansrotar i Södra Möre härad af Kalmar län, af den nya båtsmansindelningen i Blekinge, af den nya ordinarie båtsmansroteringen, af utsockne frälsehemman i Halland samt af de på tioårig vakans satta rusthållen i Blekinge och Södra Möre härad. Vid 1887 års riksdag beslutades, att dåvarande båtsmanshållet skulle sättas på vakans samt de derigenom inflytande vakansafgifter, beräknade efter de i lagen om lindring i rustnings- och roteringsbesvären den 5 Juni 1885 bestämda värden, ingå bland statsverkets inkomster; dock finge vakanssättningen under öfvergångstiden till den i sammanhang dermed beslutade organisationen af en sjömanscorps icke ega rum med mera än en åttondedel af dåvarande effektiva rotar årligen. Den tillökning i båtsmansvakansafgiften, som

härigenom vore att påräkna, har antagits uppgå i jemnadt tal till 45,000 kronor för hvart och ett af de följande åren.

Enligt den för år 1888 afslutade rikshufvudboken har ifrågavarande inkomst för nämnda år belöpt sig till 212,721 kronor, hvilken summa, med tillägg af den för hvart och ett af åren 1889 och 1890 påräknade tillökning, tillhopa 90,000 kronor, i det närmaste motsvarar den för sistberörda år antagna beräkningen, 305,000 kronor; och torde, med afseende å den ytterligare tillökning i båtsmansvakansafgiften, som till följd af båtsmanshållets sättande på vakans kan vara att påräkna för år 1891, denna tillökning beräknad på enahanda sätt som för hvart och ett af åren 1888—1890, eller till 45,000 kronor, inkomsttiteln »båtsmansvakansafgift» i riksstaten för år 1891 upptagas med ett från 305,000 kronor till 350,000 kronor förhöjdt belopp.

Arrendemedlen äro enligt räkenskaperna för år 1888 debiterade med 3,121,357 kronor 14 öre, och utvisar samma års rikshufvudbok, att, sedan i enlighet med den för redovisningen i denna hufvudbok gällande grundsats afdrag skett för de vid 1888 års utgång, enligt räkenskaperna, utestående restantier och uppbördspropriebalanser, arrendemedlen för året skulle hafva belöpt sig till 2,929,144 kronor.

Sedan enligt Kongl. kungörelsen den 13 Juli 1887 rättighet medgifvits vissa kronans arrendatorer att uppsäga sina arrenden till upphörande den 14 Mars 1889 och Eders Kongl. Maj:t i särskildt ärende den 22 December 1887 förklarat, att af nämnda kungörelse följde, att för egendom, i afseende hvarå den i kungörelsen medgifna uppsägningsrätt begagnats, arrende icke borde efter den 14 Mars 1889 utgå med högre belopp, än vid ny utarrendering af egendomen betingats, och således skilnadsarrende af föregående innehafvare icke vidare utgöras, samt 1888 års Riksdag medgifvit, att utgifvande af skilnadsarrende för kronoegendom, med afseende hvarå rätt till arrendets uppsägning enligt ofvanberörda kungörelse den 13 Juli 1887 egt rum, men icke begagnats, finge för den tid af arrendeperioden, som den 14 Mars 1889 återstode, förutvarande arrendator efterskänkas, så vidt icke kontraktets förverkande föranledts af vanhäfd, qvarstår skyldigheten till skilnadsarrendes utgörande

dels för alla de i följd af kontraktets förverkande upphörda arrenden, om hvilka kontrakt upprättats efter 1884 års början, vare sig dessa arrendeskilnadsbelopp afse tiden före eller efter den 14 Mars 1889,

dels för samtliga öfriga arrendeskilnadsbelopp, som upplupit före den 14 Mars 1889.

I afseende å sistnämnda skilnadsbelopp har innevarande års Riksdag uti skrifvelse den 13 sistlidne Maj anhållit, att Eders Kongl. Maj:t,

efter utredning i afseende å den eftergift, som skäligen kunde medgifvas de arrendatorer, hvilka på grund af före 1884 års början ingångna, af annan orsak än vanhäfd förverkade kontrakt vore skyldige att för arrendetiden intill den 14 Mars 1889 erlägga så kallade skilnadsarrenden, täcktes till Riksdagen inkomma med det förslag, omständigheterna befunnos föranleda. Med anledning af denna Riksdagens framställning hafva Statskontoret och Domänstyrelsen, efter det Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i rikets samtliga län sig i ärendet yttrat, under den 18 sistlidne November afgifvit infordradt underdånigt utlåtande och dervid upplyst, bland annat, att sammanlagda beloppet af sådana skilnadsarrenden, som med framställningen afsågos och hvilka den 14 Mars 1889 voro oguldna, uppgick till 621,033 kronor 26 öre. Af länsstyrelsernas yttranden, i ett par fall jemförda med räkenskaperna, framgår, att af berörda summa voro såsom skilnadsarrenden för år 1888 debiterade 156,326 kronor 74 öre. Någon motsvarande debitering för år 1889 kommer ej att i detta års räkenskaper eller sedermera ega rum, hvadan och då, till följd af den med år 1885 vidtagna förändring i tiden för räkenskapernas afslutande, det restantiebelopp, för hvilket, enligt hvad ofvan förmälts, afdrag skett för utrönande af arrendemedelsinkomsten för år 1888, icke kunnat innefatta de skilnadsarrenden för nämnda år, hvilka vid den efter 1888 års utgång inträffade förfallotiden icke blifvit guldna, arrendemedlen för innevarande år, under förutsättning att i öfrigt med dem icke inträffat någon förändring, skulle utvisa en behållen inkomst af endast omkring 2,808,700 kronor.

En af Domänstyrelsen den 5 sistlidne April hit öfverlemnad förteckning å under år 1888 vidtagna förändringar i arrendeinkomsten af för statsverkets räkning utarrenderade egendomar utvisar, att dessa förändringar, till hufvudsakligaste delen föranledda af begagnandet af den, enligt hvad ofvan förmälts, vissa kronans arrendatorer medgifna uppsägningsrätt, komma att medföra en minskning uti innevarande års inkomst i förhållande till föregående årets med 23,654 kubikfot 9,49 kannor råg, 21,983 kubikfot 4,35 kannor korn, 4,930 kubikfot 0,87 kannor hafre, 74,52 centner smör, 100 famnar ved, 200 centner hö, 102,298 kronor 44 öre kontanta penningar, jemte forsellön å spanmål 1,950 kronor 94 öre samt skogsarrenden 3,420 kronor 40 öre penningar och 91 kubikfot spanmål, hälften råg och hälften korn; kunnande denna minskning antagas i värde uppgå till omkring 220,000 kronor.

Med afseende å denna minskning och hvad ofvan anförts angående beloppet af och afdraget för 1888 års skilnadsarrenden skulle arrendemedlen för innevarande år kunna antagas uppgå till omkring 2,588,000 kronor. Vid sådant förhållande hemställer Statskontoret, att

inkomsttiteln »arrendemedel», som är i 1890 års riksstat upptagen med 2,700,000 kronor, för år 1891 icke må beräknas till högre belopp än 2,600,000 kronor.

Mantalspenningar, som i innevarande och nästkommande års riksstater upptagits med 665,000 kronor, hafva för år 1887 utgjort 665,777 kronor, men för år 1888 influtit med endast 656,707 kronor. Då emellertid medeltalet af de sistförflutna trenne årens inkomst, eller 663,251 kronor, endast obetydligt understigit den senast antagna beräkningen, torde mantalspenningarne få med oförändradt belopp, 665,000 kronor, upptagas uti riksstaten för år 1891.

Bötesmedel, i 1890 års riksstat upptagna med 240,000 kronor, hafva under sistlidet år influtit med 239,312 kronor; hemställande Statskontoret, att ifrågavarande inkomsttitel måtte äfven i riksstaten för år 1891 beräknas till 240,000 kronor.

Kontrollstämpelmedel. Denna inkomsttitel, som är i riksstaterna för åren 1886—1890 upptagen med 25,000 kronor, torde i 1891 års riksstat uppföras med oförändradt belopp af 25,000 kronor.

Fyr- och båkmedlen äro för år 1890 beräknade till 1,200,000 kronor och hafva utgjort

för år 1886	kronor	1,307,263: —
„ „ 1887	„	1,321,853: —
„ „ 1888	„	1,448,639: —
eller i medeltal för dessa tre år	„	1,359,252: —

Under innevarande år intill den 1 dennes har ifrågavarande inkomst, efter hvad Statskontoret inhemtat, utgjort 1,448,600 kronor 56 öre och skulle, i händelse samma uppbörd komme att för December månad debiteras som under motsvarande tid af det nästförflutna året, för innevarande år uppgå till 1,505,357 kronor 28 öre.

Vid sådant förhållande och då denna inkomst från och med år 1885 influtit med mera än 1,300,000 kronor årligen samt för år 1888 med närmare 250,000 kronor öfverstigit beräkningen och för innevarande år kan antagas belöpa sig till 300,000 kronor mera, än som beräknats, anser Statskontoret densamma kunna för år 1891 i riksstaten uppföras med ett förhöjdt, ofvannämnda medeltal ungefärligen motsvarande belopp af 1,300,000 kronor.

Telegrafmedel, hvilka i riksstaten för år 1890 beräknats till 1,260,000 kronor, äro, enligt hvad Statskontoret inhemtat, af Telegrafstyrelsen för år 1891 kalkylerade till 1,350,000 kronor, hvilken summa alltså blifvit i bilagda tabell uppförd.

Jernvägstrafikmedel. Enligt uppgift från Jernvägsstyrelsen kan nettobehållningen å trafikmedlen för år 1891 antagas till 6,500,000 kronor, hvadan jemväl denna summa blifvit i nyssomförmälda tabell upptagen.

Skogsmedlen äro i riksstaterna för åren 1886—1889 beräknade till 1,600,000 kronor.

I sammanhang med förnyad reglering af skogsstaten beslutades af sistlidne Riksdag, att de afgifter för virkesutsyning å vissa skogar i Kopparbergs och de norrländska länen, hvilka jägmästarne hittills egt uppbära af enskilde, skulle i stället erläggas till statsverket och ingå bland skogsmedlen, samt att godtgörelse efter vissa grunder skulle komma statsverket till godo och redovisas bland skogsmedlen för de till skogsskötseln hörande förrättningar, som af skogsstaten utfördes å flertalet ecklesiastika skogar och å de häradsallmänningar, hvilka stode under skogsstatens omedelbara vård. Med afseende å den tillökning i skogsmedlen, som häraf förväntades uppstå, beräknad till högst 72,500 kronor, samt då till följd af upprättade aftal angående afverkningsrätt en icke obetydligt ökad afkastning af kronans skogar vore att påräkna, blefvo skogsmedlen upptagna i riksstaten för år 1890 med ett till 2,000,000 kronor förhöjdt belopp.

Af det vid den till Riksdagen innevarande år aflåtna nådiga propositionen angående statsverkets tillstånd och behof fogade utdrag af protokollet öfver finansärenden den 12 sistlidne Januari inhemtas i fråga om nyssnämnda beräkning af skogsmedlen, att Eders Kongl. Maj:t den 7 December sistlidet år godkänt upprättadt aftal angående upplåtelse på tolfårig afverkningsrätt af ett större virkesparti inom norra och södra Lycksele revir; att af den härför betingade köpeskillingen, 2,201,144 kronor, minst 225,000 kronor antogos komma att inflyta under år 1890; att, om än, med hänsyn till denna virkesförsäljning och i afvaktan på fortgången af skogsuppskattningarne å de nybildade kronoparkerna, den vanliga årsafverkningen i de nämnda två reviren under något eller några år skulle komma att minskas, Domänstyrelsen likväl ansett, i betraktande af inkomsternas ökning från andra lappmarksrevir inom Vesterbottens län, skogsmedlen från detta län för år 1890 med all säkerhet kunna beräknas till ett med minst 200,000 kronor ökadt belopp; att från kronoskogar inom andra delar af riket påräknades en icke obetydligt ökad afkastning, i anseende hvartill och med hänsyn jemväl till inträffad förbättring i träkonjunkturerna antagligt vore, att skogsmedlen år 1890 komme att uppgå till omkring 2,200,000 kronor. Med afseende derå att årsafverkningens storlek i

någon mån vore beroende af kontraktsinnehafvare ansågs emellertid försigtigheten bjuda, att skogsmedlen, inberäknadt ofvanberörda ersättningar till statsverket för skogsstatens förrättningar i vissa fall till beräknadt belopp af 72,500 kronor, icke uppskattades till högre belopp än 2,000,000 kronor.

Skogsmedelsinkomsterna hafva belöpt sig

för år 1886 till	kronor	1,652,220: —
„ „ 1887 „	„	1,685,393: —
„ „ 1888 „	„	2,066,905: —

Enligt från Domänstyrelsen erhållen uppgift hafva statsverkets skogsmedelsinkomster under innevarande års trenne första qvartal uppgått till 2,459,156 kronor, och skulle, i händelse skogsmedelsuppbörden under fjerde qvartalet komme att motsvara uppbörden under samma tid af sistlidet år, statsverkets skogsmedel för år 1889 således uppgå till mera än 2,767,000 kronor.

Då skogsmedlen under de sistförflutna trenne åren varit i stigande och under ett af dem, eller det sista, öfverstigit den senast, med hänsyn, bland annat, till den genom ofvan omförmälda ersättningar för vissa skogsstatens förrättningar förväntade tillökning i inkomst, antagna beräkningen och för innevarande år synes komma att öfverstiga denna beräkning med mera än 700,000 kronor, samt, efter hvad Statskontoret inhemtat, denna tillökning i väsentlig mån uppkommit genom stegrade virkespris, anser Statskontoret en förhöjning i den senast antagna beräkningen kunna ske. Då likväl denna statsinkomst beror af en del förhållanden, som icke på förhand med någon säkerhet kunna förutses, torde densamma icke böra för år 1891 beräknas högre än till 2,200,000 kronor, med hvilken summa Statskontoret alltså hemställer, att inkomsttiteln »skogsmedel» måtte i riksstaten för år 1891 uppföras.

Extra uppbörd. Inkomsterna under denna titel äro i riksstaten för år 1890 beräknade till 100,000 kronor och hafva utgjort:

år 1886	kronor	140,608: —
„ 1887	„	183,428: —
och „ 1888	„	182,569: —

De höga inkomstbeloppen för dessa år äro hufvudsakligen föranledda deraf, att observationsmedel år 1886 influtit med mera än 25,000 kronor mot 5 à 9,000 kronor under hvart och ett af närmast föregående

och efterföljande åren, att expropriations- och ersättningsmedel år 1887 influtit med 63,437 kronor 68 öre mot 16,006 kronor 87 öre år 1886 och 17,059 kronor 61 öre år 1888, samt att i uppbörden för år 1887 jemväl ingår influten ersättning, jemlikt Kongl. brefvet den 29 Oktober 1886, till Beckaskogs kungsgård för genom ett sjösänkningsföretag uppkomna förluster med 26,265 kronor 60 öre, och i uppbörden för år 1888 den tiondeafgift, som enligt föreskrift i Kongl. brefvet den 23 April 1888 med 43,238 kronor 19 öre erlagts för det silfver, som under år 1887 utbringats ur »after» vid Sala grufva.

Med afseende derå att inkomsterna under förevarande titel äro till väsentligaste delen af tillfällig beskaffenhet torde någon förhöjning i den senast antagna beräkningen icke vidtagas, utan hemställer Statskontoret, att inkomsttiteln »extra uppbörd» måtte med oförändradt belopp, 100,000 kronor, i riksstaten för år 1891 upptagas.

Bevillningar.

Tullmedlen. Med anledning af de utaf 1888 års Riksdag beslutade ändringar i dittills gällande tullagstiftning blefvo tullmedlen för innevarande år beräknade till 36,000,000 kronor. Beträffande grunden för denna beräkning inhemtas af Riksdagens skrifvelse den 15 Maj 1888, att de beslutade tullförhöjningarne antagits lemna omkring 13,150,000 kronor, hvarifrån dock borde dragas dels afgifterna för sådana eljest tullpligtiga varor, som, utan att tull för desamma erlägges, från Norge inkomma, uppgående till omkring 750,000 kronor, dels ock beslutade, af Riksdagen till 2,750,000 kronor beräknade tull-lindringar å kaffe, oljor m. m.; att, då af de åsatta tullarne antogs följa en icke obetydlig minskning i importen, Riksdagen fann nödig försigtighet bjuda att icke beräkna de ökade inkomster, som ändringarne i tulltaxan kunde medföra, till mera än 7,500,000 kronor; samt att, då tullinkomsterna af dittills gällande tullsatser ej ansågos böra beräknas till högre belopp än 28,500,000 kronor, tullmedlen således uppfördes i 1889 års riksstat med ofvannämnda summa, 36,000,000 kronor.

För nästkommande år 1890 är denna inkomsttitel beräknad till ett förhöjdt belopp af 37,000,000 kronor.

I anledning af 1888 års Riksdags beslut angående tullagstiftningen fastställdes af Eders Kongl. Maj:t dels genom nådiga kungörelsen den

11 Februari samma år vissa införselafgifter å spanmål, mjöl, gryn, malt och kli, att träda i tillämpning den 14 i nämnda månad, dels ock under den 18 Juni samma år ny tulltaxa, att lända till efterrättelse från och med den 1 derpåföljde Juli.

Den debiterade tulluppbörden för år 1888 belöpte sig till 37,722,664 kronor.

För tiden från innevarande års början intill den 1 December har den debiterade tulluppbörden enligt meddelande från Generaltullstyrelsen uppgått till ..... kronor 39,486,681: 42
och skulle, under antagande att enahanda uppbörd komme att för December månad debiteras som under samma månad af det näst förflutna året eller ..... „ 2,747,873: 47
tulluppbörden för innevarande år sålunda utgöra kronor 42,234,554: 89.

Oaktadt ofvan omförmälda tull-lindringar å kaffe, oljor m. m. med ingången af innevarande år vunnit tillämplighet, skulle tullmedlen alltså komma att för detta år öfverstiga den senast antagna beräkningen med mera än 5,200,000 kronor. En förhöjning i denna beräkning synes derföre kunna ega rum. Då emellertid de förhållanden, hvilka medgifvit en så vidsträckt varuförbrukning inom landet som den, hvarom sistlidet och innevarande års tullinkomster vittna, icke torde få med säkerhet antagas komma att oafbrutet göra sig gällande, lärer någon förändring i beräkningen af denna statsinkomst icke böra ske i vidare mån, än att densamma upptages i riksstaten för år 1891 med ett till 38,000,000 kronor förhöjdt belopp.

Postmedlen äro, såsom Statskontoret inhemtat, för år 1891 af Generalpoststyrelsen beräknade till 7,380,000 kronor, hvadan denna summa blifvit å bilagda tabell uppförd.

Bevillningsafgifter för särskilda förmåner och rättigheter. De särskilda afgifter, som innefattas under denna titel, hafva enligt räkenskaperna utgjort:

	År 1886.		År 1887.		År 1888.	
af frälseegendomar	68,654	40	68,228	94	67,462	54
för lotshemman	67	12	67	12	67	12
» rättighet till skogsfång och kolningsfrihet på allmänningar	1,739	63	1,739	63	1,739	63
af bankbolag med sedelutgifningsrätt	115,508	02	116,661	79	170,064	94
» utländska eller andra här i riket icke mantalsskrifne handlande och handelsexpediter	119,280	—	119,480	—	143,490	—
» utländingar för konserter och dramatiska eller andra föreställningar	8,389	50	9,256	50	9,846	—
säger	313,638	67	315,433	98	392,670	23
hvartill kommer tillfällig uppbörd	3,167	86	2,020	66	429	85
Summa	316,806	53	317,454	64	393,100	08

Medelinkomsten för dessa trenne år har belöpt sig till 342,515 kronor.

Denna inkomsttitel är uppförd i innevarande och nästkommande års riksstater med 350,000 kronor. För år 1888, det första året, hvarunder den af 1887 års Riksdag beslutade förhöjning af bevillningsafgiften af bankbolag med sedelutgifningsrätt vunnit tillämpning, har inkomsten öfverstigit den senast antagna beräkningen; men då medeltalet af sistförflutna trenne årens inkomst understigit denna beräkning, torde, innan erfarenhet vunnits om verkan af den, enligt Kongl. förordningen den 5 Oktober innevarande år angående bevillningsafgifter för särskilda förmåner och rättigheter, vidtagna förändring beträffande bevillning af vissa handlande och handelsexpediter, ifrågavarande bevillningsafgifter äfven i riksstaten för år 1891 uppföras med 350,000 kronor.

Stämpelmedel, som äro uti innevarande års riksstat beräknade till 3,500,000 kronor, ansågos af sistlidne Riksdag kunna för år 1890 beräknas till 3,700,000 kronor, med hvilken summa inkomsttiteln uppfördes i nämnda års riksstat. Inkomsten för år 1888 har utgjort endast 3,666,865 kronor, men då medeltalet af inkomsten för de sistförflutna åren 1886—1888 uppgått till 3,736,270 kronor och således

öfverstigit den senast antagna beräkningen, torde någon förändring deri nu ej böra ega rum, utan »stämpelmedlen» uppföras äfven i 1891 års riksstat med oförändradt belopp af 3,700,000 kronor.

Bränvinstillverkningsskatt. Bränvinstillverkningen i riket har enligt räkenskaperna utgjort:

år 1884	liter	35,310,799
» 1885	»	38,400,683
» 1886	»	38,171,077
» 1887	»	34,454,382
» 1888	»	28,478,758
utgörande medeltalet för femårsperioden	»	34,963,140.
Medeltalet för femårsperioden 1883—1887 uppgick till	»	35,883,776.

Enligt meddelande från Finansdepartementets kontroll- och justeringsbyrå har tillverkningen under innevarande år intill den 1 i denna månad uppgått till ..... liter 24,801,791
och om härtill lägges tillverkningen under December månad sistlidet år ..... „ 4,180,687
skulle, under förutsättning att sistnämnda litertal komme att motsvara tillverkningen för samma månad innevarande år, detta års tillverkning blifva ..... liter 28,982,478.

Å allmänt nederlag voro inneliggande:

		1888.	1889.
den 2 Januari	liter	11,162,447	6,579,147
den 2 December	„	5,454,322	5,554,337.

Den till statsverket kontant influtna tillverkningsskatten för till förbrukning från brännerier och allmänna nederlag utlemnadt bränvin belöpte sig

år 1884 till	kronor	13,907,435
„ 1885	„	14,900,546
„ 1886	„	14,035,002
„ 1887	„	12,698,136
„ 1888, under hvilket år den i Kongl. kungörelsen den 28 Mars samma år stadgade förhöjning i skatten från 40 öre till 50 öre litern trädde i till-		

lämpning på det sätt och i den ordning kungörelsen närmare bestämde, till		kronor 14,433,090:88	
efter afdrag af restitution dels för för högt erlagd skatt	kronor 10,614:45		
och dels för bränvin, som gjorts till förtäring obrukbart (denaturerats) för att användas för tekniskt eller vetenskapligt ändamål, ...	„ 224,799:42	235,413:87	
eller i jemnt krontal till			kronor 14,197,677: —

Enligt ofvannämnda meddelande har bränvinstillverkningsskatt blifvit under innevarande år intill den 1 dennes erlagd med ..... kronor 12,879,666: —

Under förutsättning att ifrågavarande skatt under innevarande månad inflyter med lika stort belopp som under motsvarande tid sistlidet år eller med ..... „ 1,526,998: —

summa kronor 14,406,664: —

skulle inkomsten för innevarande år, efter afdrag för restitution för denatureradt bränvin, hvilken restitution, efter hvad hittills är kändt, icke kan antagas understiga ..... 350,000: —

komma att uppgå till ..... kronor 14,056,664: —

Bränvinstillverkningsskatten, som för år 1888 beräknades till 13,000,000 kronor, upptogs, till följd af ofvanberörda skatteförhöjning, i riksstaten för innevarande år till 15,000,000 kronor, motsvarande en förbrukning af 30,000,000 liter. Då Riksdagen ansåg en jemförelse mellan de belopp, hvarmed skatt blifvit erlagd under de fyra första månaderna af hvart och ett af åren 1888 och 1889, gifva vid handen, att förbrukningen af bränvin vore stadd i betydligt aftagande, fann Riksdagen nödig försigtighet fordra, att för år 1890 icke beräknades större förbrukning än 27,400,000 liter, betingande en skatt af 13,700,000 kronor; och blef ifrågavarande statsinkomst i riksstaten för år 1890 med sistnämnda belopp uppförd.

Den under de fem åren 1884—1888 influtna skatten motsvarar en förbrukning

år 1884 af			liter	34,768,587
„ 1885 „			„	37,251,365
„ 1886 „			„	35,087,505
„ 1887 „			„	31,745,340
„ 1888 „	à 40 öre	liter 26,006,865		
	à 50 „	„ 7,589,862	„	33,596,727.

Då ofvanomförmälda förhöjning af bränvinstillverkningsskatten skulle träda i kraft den 3 April 1888, dock med iakttagande att dittills gällande skatt af 40 öre för litern finge erläggas ej mindre för det bränvin, som vid den tid, då den förhöjda skatten trädde i kraft, redan vore disponeradt, än äfven, så vida betalning erlades före den 1 Oktober 1888, för det bränvin, som vid tiden för den förhöjda tillverkningsskattens trädande i kraft obeskattadt qvarlåge å bränvinsnederlag eller allmänt nederlag, kan, såsom äfven af Statskontoret erinrats i dess underdåniga berättelse den 6 December sistlidet år, icke med säkerhet antagas, att nyssnämnda, den under år 1888 inbetalade skatten motsvarande myckenhet bränvin, 33,596,727 liter, blifvit under samma år förbrukad. Den skatt, som här ofvan beräknats inflyta under innevarande år, betingar en förbrukning af endast 28,113,328 liter.

Om än en jemförelse mellan inkomstbeloppen under åren 1888 och 1889, till följd af skatteförhöjningen under det förstnämnda året, icke lemnar fullt tillförlitlig ledning för bedömande af den verkliga förbrukningen under hvart och ett af dessa båda år, torde dock, efter jemförelse med förhållandena under derförutgångna åren samt med fästadt afseende derå att tillverkningen under hvart och ett af sistlidet och innevarande år betydligt understigit föregående årens tillverkningar, kunna antagas, att, såsom med skatteförhöjningen afsetts, en minskning i förbrukningen af bränvin inträdt, hvarför Statskontoret, med hänsyn tillika till den enligt Kongl. kungörelsen den 18 Maj 1888 vidtagna nedsättning till 40 procent af lägsta alkoholhalten å bränvin, som får vid minuthandel eller utskänkning till salu hållas, anser inkomsten af bränvinstillverkningsskatten för år 1891 icke böra beräknas högre, än som skett för år 1890; hemställande Statskontoret alltså, att ifrågavarande statsinkomst måtte i riksstaten för 1891 uppföras med oförändradt belopp af 13,700,000 kronor.

Hvitbetssockertillverkningsafgiften, i riksstaten för år 1889 beräknad till 250,000 kronor och i nästkommande års riksstat uppförd med 550,000 kronor, har i medeltal för åren 1886—1888 inbragt 404,549 kronor.

Enligt uppgift från nyssnämnda byrå har denna afgift under innevarande år intill den 1 dennes influtit med ..... kronor 475,692:86
och under antagande att inkomsten för December
månad detta år kommer att uppgå till enahanda
belopp som för nämnda månad sistlidet år eller ..... „ 123,080:07
skulle uppbörden för innevarande år belöpa sig till kronor 598,772:93, hemställande Statskontoret, att, då medeltalet af de tre sistförflutna årens inkomst understigit den senast antagna beräkningen, någon förändring i denna beräkning icke måtte med anledning af innevarande års höga inkomstbelopp vidtagas, utan att denna statsinkomst äfven i riksstaten för år 1891 upptages med 550,000 kronor.

Bevillning af fast egendom samt af inkomst är i riksstaten för år 1889 beräknad till 3,600,000 kronor och uppfördes i riksstaten för år 1890 med ett till 3,700,000 kronor förhöjdt belopp, och torde densamma, som i medeltal för de sistförflutna tre åren influtit med 3,757,159 kronor, upptagas i riksstaten för år 1891 med oförändradt belopp af 3,700,000 kronor.

Beträffande resultatet af 1888 års statsreglering är af Statskontoret i underdånig skrifvelse den 5 sistlidne Augusti anmäldt, att statsverkets inkomster samt ordinarie och extra förslagsanslag hafva lemnat ett nettoöfverskott af ..... kronor 9,648,826: 74
hvartill komme:

af myntverkets behållning, enligt kongl. brefvet den 5 Maj 1882,	kronor 16,000: —	
odisponerade behållningar å en del extra statsanslag, enligt särskilda föreskrifter, ...	„ 28,777: 91	
dito till följd af anslagens upptagande i riksstaten till jemnt krontal	„ 1: 28	44,779: 19

så att öfverskottet på det hela uppginge till kronor 9,693,605: 93.

Vidare blef i samma skrifvelse förmäldt, bland annat, att, till följd deraf att öfverskottet å 1886 års statsreglering disponerats enligt 1889 och 1890 års riksstater med jemnade tusental, af samma öfverskott ännu vore odisponerade ..... kronor 670: 31

att af öfverskottet å 1888 års statsreglering ..... kronor 9,693,605: 93

enligt 1890 års riksstat disponerats ..... „ 3,944,000: —

hvadan deraf återstode ..... kronor 5,749,605: 93

samt att för en blifvande statsreglering alltså vore att disponera ..... kronor 5,750,276: 24.

Stockholm den 6 December 1889.

Underdånigst:

ALB. ANDERSON.

AUG. HÄGGBLADH. L. W. RIBEN. PER SAMZELIUS.

Föredragande

C. Kinberg.

Bil. Litt. a.

Statsverkets inkomster.

	Kronor.	
Ordinarie inkomster.		
Grundskatt	4,185,000	—
Kyrkotionde	250,000	—
Kavalleriregementenas hästvakansspanmål	300,000	—
Afgifter för persedelunderhållet vid rusthållsinfanteriet	51,000	—
Trosspassevolansafgift	26,000	—
Tillfälliga rotevakansafgifter	68,000	—
Soldatvakansafgift	110,000	—
Båtsmansvakansafgift	350,000	—
Arrendemedel	2,600,000	—
Mantalspenningar	665,000	—
Bötesmedel	240,000	—
Kontrollstämpelmedel	25,000	—
Fyr- och båkmedel	1,300,000	—
Telegrafmedel	1,350,000	—
Jernvägstrafikmedel	6,500,000	—
Skogsmedel	2,200,000	—
Extra uppbörd	100,000	—
Säger	20,320,000	—
Bevillningar.		
Tullmedel	38,000,000	—
Postmedel	7,380,000	—
Bevillningsafgifter för särskilda förmåner och rättigheter	350,000	—
Stämpelmedel	3,700,000	—
Bränvinstillverkningsskatt	13,700,000	—
Hvitbetssockertillverkningsafgift	550,000	—
Bevillning af fast egendom samt af inkomst	3,700,000	—
Säger	67,380,000	—
Summa	87,700,000	—

Statsverkets

	Beräknad i riksstaten för år 1890.
Ordinarie inkomster.	
Grundskatt	4,185,000
Kyrkotionde	250,000
Kavalleriregementenas hästvakansspanmål	300,000
Afgifter för persedelunderhållet vid rusthållsinfanteriet	51,000
Trosspassevolansafgift	26,000
Tillfälliga rotevakansafgifter	68,000
Soldatvakansafgift	110,000
Båtsmansvakansafgift	305,000
Arrendemedel	2,700,000
Bergverkstionde	— —
Mantalspenningar	665,000
Bötesmedel	240,000
Kontrollstämpelmedel	25,000
Fyr- och båkmedel	1,200,000
Telegrafmedel	1,260,000
Jernvägstrafikmedel	6,500,000
Skogsmedel	2,000,000
Extra uppbörd	100,000
Säger	19,985,000
Bevillningar.	
Tullmedel	37,000,000
Postmedel	6,900,000
Bevillningsafgifter för särskilda förmåner och rättigheter	350,000
Stämpelmedel	3,700,000
Bränvinstillverkningsskatt	13,700,000
Hvitbetssockertillverkningsafgift	550,000
Bevillning af fast egendom samt af inkomst	3,700,000
Säger	65,900,000
Summa	85,885,000

inkomster. **Bil. Litt. b.**

Enligt räkenskaperna				Statskontorets beräkning för år 1891.
för år 1886.	för år 1887.	för år 1888.	Medium.	
4,064,979	4,140,203	4,155,486	4,120,223	4,185,000
241,764	233,636	224,974	233,458	250,000
296,568	276,992	278,998	284,186	300,000
— —	— —	— —	— —	51,000
26,483	26,480	26,145	26,369	26,000
71,590	72,726	91,059	78,458	68,000
110,610	102,781	103,110	105,500	110,000
203,271	172,739	212,721	196,244	350,000
3,076,685	2,762,639	2,929,144	2,922,823	2,600,000
14,238	13,990	— —	— —	— —
667,269	665,777	656,707	663,251	665,000
297,276	235,088	239,312	257,225	240,000
21,649	21,034	21,961	21,548	25,000
1,307,263	1,321,853	1,448,639	1,359,252	1,300,000
1,246,528	1,229,860	1,447,511	1,307,966	1,350,000
5,700,000	5,200,000	6,800,000	5,900,000	6,500,000
1,652,220	1,685,393	2,066,905	1,801,506	2,200,000
140,608	183,428	182,569	168,868	100,000
19,139,001	18,344,619	20,885,241	19,446,877	20,320,000
32,147,858	30,637,506	37,644,953	33,476,772	38,000,000
6,097,913	6,287,650	6,609,347	6,331,637	7,380,000
317,313	317,973	392,259	342,515	350,000
3,814,859	3,727,086	3,666,865	3,736,270	3,700,000
15,315,300	8.753,768	14,197,677	12,755,582	13,700,000
323,020	346.282	544,345	404,549	550,000
3,741,670	3,739,472	3,790,335	3.757,159	3,700,000
61,757,933	53,809,737	66,845,781	60,804,484	67,380,000
80,896,934	72,154,356	87,731,022	80,251,361	87,700,000

Utgifterna.

Första hufvudtiteln.

Utdrag af protokollet öfver finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i Statsrådet å Stockholms slott den 11 Januari 1890.

Närvarande:

Hans Excellens Herr Statsministern Friherre Åkerhielm,
Hans Excellens Herr Ministern för utrikes ärendena Grefve Lewenhaupt,
Statsråden: Friherre von Otter,
Wennerberg,
Friherre Palmstierna,
Friherre von Essen,
Friherre Åkerhielm,
Östergren,
Groll,
Wikblad.

Chefen för Finansdepartementet, Statsrådet Friherre von Essen anförde vidare:

Beträffande regleringen af första hufvudtiteln hemställer jag, att i propositionen angående statsverkets tillstånd och behof må för denna hufvudtitel beräknas enahanda belopp, som nu finnes å ordinarie stat dertill anvisadt, eller 1,320,000 kronor.

Hvad departementschefen sålunda föreslagit täcktes, enligt det öfriga Statsrådets tillstyrkande, Hans Maj:t Konungen i nåder gilla.

Ex protocollo:
Adolf von Hofsten.

STOCKHOLM, ISAAC MARCUS' BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG, 1890.

Andra hufvudtiteln.

Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i Statsrådet å Stockholms slott Lördagen den 11 Januari 1890,

i närvaro af:

Hans Excellens Herr Statsministern Friherre ÅKERHIELM,
Hans Excellens Herr Ministern för utrikes ärendena Grefve LEWENHAUPT,
Statsråden: Friherre VON OTTER,
WENNERBERG,
Friherre PALMSTIERNA,
Friherre VON ESSEN,
Friherre ÅKERHIELM,
ÖSTERGREN,
GROLL,
WIKBLAD.

Departementschefen Statsrådet Östergren föredrog de frågor, som rörde regleringen af andra hufvudtitelns stat, dervid Departementschefen yttrade beträffande:

Ordinarie anslag.

Svea Hofrätt med derunder lydande justitiestat.

I nådigt bref till Svea Hofrätt af den 25 April 1889 har Eders Kongl. Maj:t — med anledning deraf att, enligt hvad Hofrättens arbetsredogörelser för de senare åren utvisade, antalet oafgjorda instämda och [1.] *Tillökning i Svea Hofrätts lönestat.*

vädjade saker, vid 1882 års slut utgörande 586, sedermera årligen ökats, så att det vid 1888 års utgång uppgick till 1,495 och att denna stora tillökning af balansen, som väsentligen berodde på det ökade antalet inkomna mål, egt rum oaktadt Hofrättens arbetskrafter under hela ifrågavarande tid varit förstärkta med en extra division utöfver de på stat upptagna fem divisionerna — anbefalt Hofrätten att afgifva underdånigt yttrande och förslag angående de åtgärder, som, utan att kräfva ändring i det lagstadgade rättegångssättet, i öfrigt kunde anses nödiga för att bereda de nu balanserade målen ett hastigare afgörande och, så vidt möjligt, förekomma uppkomsten af dylika balanser för framtiden.

Till fullgörande af denna befallning har Hofrätten i underdånig skrifvelse den 18 sistlidne November afgifvit yttrande och förslag uti ifrågavarande ämne, dervid af Hofrätten blifvit anfördt hufvudsakligen följande:

Af en vid Hofrättens underdåniga skrifvelse fogad, inom Justitiedepartementets byrå för statistiska ärenden uppgjord, tabell inhemtades, att antalet oafgjorda, instämda och vädjade mål vid slutet af år 1851 utgjorde 1,349 eller föga mindre än år 1888, att sedan antalet af Hofrättens ordinarie divisioner, som intill år 1852 utgjort fyra, från och med nämnda år ökats med en, och under samma år jemväl en extra division varit i arbete för nedbringande af den befintliga balansen, det vid hvarje års slut balanserade antalet oafgjorda mål under de följande åren intill midten af 1860-talet nedgick från 865 till 339, men att det efterhand under åren 1865 till 1868 steg till 752, bibehölls ungefär vid denna siffra till år 1884 derigenom att Hofrätten till en början under kortare tider, men från och med 1878 ständigt, understöddes af en extra division, samt derefter, oaktadt den sjette divisionen fortfor att arbeta, ånyo växte år 1885 till 920, 1886 till 1,191, 1887 till 1,394 och 1888 till 1,495.

Anledningen till detta missförhållande vore, såsom den omförmälda tabellen uppenbart gåfve vid handen, väsentligen att söka i tillväxten af de inkommande instämda och vädjade målens antal. Före midten af 1860-talet uppgick detta antal endast undantagsvis till en högre siffra än 1,150, men vexlade åren 1866 till 1870 mellan 1,272 och 1,432, stannade under följande åren intill 1884 vid ett medeltal af 1,250, men hade sedan stigit, år 1885 till 1,321, 1886 till 1,475, 1887 till 1,443 och 1888 till 1,438.

Derjemte hade under de senare åren antalet inkommande kriminella mål ej obetydligt ökats, hvilket, då dessa mål ansåges böra skyndsamt med slut afhjelpas, i sin mån bidragit att höja balansen af instämda och vädjade mål.

Tillökningen i antalet inkomna vademål förskrefve sig, förutom från Stockholm, nästan uteslutande från de fyra nordligaste länen. Enligt en inom Hofrätten uppgjord uträkning förekomme nemligen någon nämnvärd tillökning i antalet inkomna vademål endast från hufvudstaden och nedan upptagna fem län, hvilka bidragit till Hofrättens arbetsmaterial med följande antal dylika mål, nemligen:

	Ar 1878.	År 1883.	År 1888.
Stockholms stad med	282	328	353
Vestmanlands län „	50	53	66
Vesternorrlands „ „	154	187	246
Jemtlands „ „	73	92	112
Vesterbottens „ „	33	29	42
Norrbottens „ „	37	42	51

Stigningen, som hvad de norrländska länen beträffade säkerligen ännu icke nått sin höjdpunkt, berodde utan tvifvel på det inom dessa län rastlöst fortgående odlings- och utvecklingsarbetet, med deraf framkallade talrika rättskollisioner, hvilka till den grad tagit i anspråk jemväl domstolarnes i första instansen ansträngda verksamhet, att det för tillgodoseende af rättsskipningens kraf funnits nödigt att under tiden från år 1876 genom delning öka domsagornas i dessa fyra län antal från tio till aderton, hvartill komme att frågan om delning af ännu en hithörande domsaga vore på Eders Kongl. Maj:ts nådiga pröfning beroende.

Det allt ymnigare tillflödet af mål från Norrland hade på Hofrättens arbetsbalanser en menligare inverkan än som kunde förklaras uteslutande af de inkomna målens *antal.* En del af dessa mål hade nemligen visat sig taga Hofrättens tid och arbete i anspråk i vida högre grad än i allmänhet varit fallet med de öfriga vädjade målen. Detta gälde särskildt i fråga om de rättegångar, som ledde sitt upphof från den företrädesvis under de senaste årtiondena starkt utvecklade trävarurörelsen och anginge afverkning och leverans af skogseffekter. Då jemväl bland de kriminella målen förmärkts en ej ringa tillökning i antalet af just sådana, hvilkas utredning och pröfning kräfde ett synnerligen mödosamt och tidsödande arbete för utrönande af brottets tillvaro och bestämmande af dess karakter, såsom mål angående bedrägeri, mened och brottsligt förfarande af gäldenär i konkurs, torde i dessa förhållanden få sökas det väsentligaste bidraget till förklaring af det faktum, som likaledes framginge af de meddelade statistiska uppgifterna, att Hofrättens arbetsprodukt, så vidt endast instämda och vädjade saker toges

i betraktande, ej blott sjunkit i förhållande till de inkommande målens antal, utan äfven absolut taget under de senaste årtiondena något minskats.

Till detta resultat borde utan tvifvel en anledning sökas jemväl deri, att hofrättsarbetet på senare tider i större utsträckning än någonsin förut utförts af ledamöter, hvilka icke varit ständigt fästade vid Hofrätten, utan på kortare tider förordnats att biträda densamma. Dels hade ordinarie hofrättsledamöter fortfarande i lika hög grad som tillförene plägat förordnas att bestrida revisionssekreterare-, expeditionschefs- med flera befattningar utom Hofrätten, hvadan deras embeten i Hofrätten måst förvaltas af vikarier, dels hade för bildande af den sjette divisionen, till hvilken medel hittills utgått antingen från ett af Riksdagen beviljadt extra anslag å riksstatens andra hufvudtitel eller ock från allmänna besparingarne å anslagen under samma hufvudtitel, och följaktligen ej kunnat anvisas för längre tid än ett år i sender, fem nya ledamöter måst förordnas. Häraf hade inom ledamotspersonalen uppstått en viss rörlighet, hvilken företrädesvis i en domstol, som arbetade kollegialt, måste verka hämmande på arbetets gång, i det att en ny ledamot, innan han hunnit göra sig fullt förtrogen med sin uppgift och alla dess fordringar, icke blott för egen räkning lemnade en arbetsprodukt, som endast med största svårighet uppnådde den normala, utan ock störande inverkade på kollegernas arbete.

Att, oaktadt allt detta, Hofrättens arbetsresultat icke kunde anses otillfredsställande, torde få slutas deraf, att, om de under de senaste fem åren afgjorda instämda och vädjade målen fördelades på de divisioner, som under denna tid varit i arbete, antalet uppginge för hvarje division till något högre siffra än i Göta Hofrätt, oaktadt på hvarje division samtidigt belöpte ungefär sextio procent flera afgjorda kriminella skriftvexlingsmål, understälda ransakningsmål och fiskaliska aktioner än på en hvar af Göta Hofrätts divisioner.

Det missförhållande emellan antalet af de till Hofrätten inkomna och de af Hofrätten afgjorda vademål, som emellertid qvarstode, vållade utan tvifvel den rättssökande allmänheten ett stort och känbart lidande. I regeln kunde numera i följd af arbetsmaterialets hopande en vädjad sak icke företagas till afgörande innan mer än ett år förflutit, efter det den inkommit till Hofrätten. Att ett sådant uppehåll i rättsskipningens gång skulle för parter, som vore angelägna om en snar lösning af sina rättstvister, medföra betänkliga, understundom ödesdigra följder, låge för öppen dag. Å andra sidan kunde med allt skäl antagas, att den utsigt, som uppskofvet i Hofrätten öppnade för en tredskande part att förhålla motparten hans rätt, bidroge att öka antalet

af de mål, som droges under Hofrättens pröfning. En del af dessa skulle helt säkert icke, med risk af onödig och förspild kostnad, fullföljas till Hofrätten, om dess domslut vore att förvänta inom kortare tid.

I ordningen härefter ginge Hofrätten att till åtlydnad af Eders Kongl. Maj:ts nådiga befallning yttra sig angående de åtgärder, som kunde anses nödiga för att bereda de nu balanserade målen ett hastigare afgörande och så vidt möjligt förekomma uppkomsten af dylika balanser för framtiden.

Den i ärendet åstadkomna och af Hofrätten redan åberopade statistiska utredning ansåge Hofrätten på ett öfvertygande sätt ådagalägga, att, äfven med antagande deraf att Hofrättens arbetsprodukt kunde genom ansträngdt arbete uppehållas vid den siffra, hvartill de sex divisionerna under år 1888 hunnit, eller omkring 1,340 instämda och vädjade mål, och att genom de åtgärder, till hvilka Hofrätten längre fram finge anledning återkomma, denna siffra skulle kunna derutöfver något höjas, de sex divisionernas arbetsprodukt ändock i bästa fall endast med svårighet komme att hålla jemna steg med antalet inkommande mål af nämnda slag, hvilket redan nu uppginge till mer än 1,400 årligen och näppeligen torde kunna för den närmare framtiden beräknas till en lägre siffra. Det måste derföre antagas vara utredt, dels att behofvet af en sjette division nu mera vore permanent och icke öfvergående, dels att äfven de sex divisionerna icke kunde i någon mån medverka till minskande af de *nu* befintliga balanserna. Inrättandet af en ny ordinarie division samt arbetskrafternas tillfälliga förstärkande med en sjunde division för afgörande af de vid dennas bildande balanserade målen vore således åtgärder, hvilka Hofrätten i främsta rummet ansåge nödiga för det af Eders Kongl. Maj:t angifna ändamål.

Vore behofvet af en permanent sjette division ådagalagdt, syntes det vara högeligen angeläget, att den icke bibehölles vid sin nuvarande ovissa ställning, utan att de för dess bildande erforderliga anslag uppfördes på ordinarie stat, så att fullmakter kunde utfärdas för de nya embetenas innehafvare. Det vore redan antydt, hurusom dessa domareembetens förvaltande på grund af förordnanden, gällande endast för kort tid, menligt inverkade på hofrättsarbetets gång, men mot en sådan anordning talade ytterligare ännu vigtigare och mer afgörande skäl. Omständigheternas makt gjorde det visserligen oundvikligt att, när ett domareembete tillfälligtvis stode ledigt, eller dess innehafvare för längre eller kortare tid vore upptagen af andra statens värf, embetet uppehölles af tillförordnad vikarie, men att domareembeten redan från början så inrättades och aflönades, att de aldrig kunde bestridas annorlunda än på förordnande, vore uppenbarligen stridande mot den i 36

§ Regeringsformen uttalade grundsats, att de, som bekläda domareembeten, icke utan medelst ransakning och dom kunde afsättas från sina innehafvande sysslor. Uppehållandet af denna grundsats visade sig i detta fall så mycket angelägnare, när man besinnade i hvilken betydande utsträckning bruket att låta domareembeten bestridas genom tillfälliga förordnanden i senare tider vunnit insteg inom Svea Hofrätt. I allmänhet hade minst fem vikarier årligen tjenstgjort för sådana ordinarie ledamöter, som haft uppdrag att förvalta embeten utom Hofrätten, fem adjungerade ledamöter hade året om varit förordnade i anledning af sjette divisionens bildande, och dertill hade under sommarmånaderna i regeln fyra eller fem vikarier behöft förordnas för ledamöter, hvilka af sjuklighet varit i behof af tjenstledighet. Sålunda hade ej sällan inträffat, att halfva antalet tjenstgörande ledamöter eller derutöfver saknat fullmakt å de embeten de bestridt och följaktligen varit för bibehållande af sina förordnanden äfvensom för blifvande befordran till ordinarie embeten inom Hofrätten väsentligen beroende af de förslag, som det ålegat Hofrättens öfrige ledamöter att afgifva. Det torde icke kunna förnekas, att genom ett sådant förhållande, äfven om det icke i någon mån inverkade på den tillförordnade domarens sjelfständighet och rättrådighet, domstolens anseende i allmänhetens ögon dock lätt kunde lida skada och undergräfvas.

En annan olägenhet, som det nu rådande tillfällighetssystemet förde med sig, vore den otillräckliga aflöning, hvarmed i följd deraf allt för många af Hofrättens ledamöter måste åtnöjas. Då de adjungerade ledamöternas antal ej sällan vore så betydligt, att på flere af Hofrättens divisioner de ordinarie ledamöterna kunde af dem öfverröstas, låge det naturligtvis stor makt uppå, att de vore fullt vuxna sitt vigtiga kall, och att endast framstående förmågor användes i ett så ansvarsfullt uppdrag. Men för att Hofrätten skulle ega full frihet att endast bland sådana förmågor göra sitt val, vore det nuvarande adjunktsarfvodet, 2,000 kronor, i längden alldeles för lågt. Knappast under några förhållanden kunde detta arfvode sägas utgöra skälig ersättning för det arbete, man af den adjungerade ledamoten fordrade, men svårigheterna ökades, då det gälde att år efter år söka få behålla honom i Hofrättens tjenst, utan att större vedergällning kunde honom erbjudas. Det finge visserligen erkännas att nu mera under de sista månaderna af adjunktionstiden de ekonomiska svårigheterna väsentligen utjemnades derigenom, att Eders Kongl. Maj:t plägat ställa till Hofrättens förfogande en eller två, någon gång tre assessorslöner, hvilka icke finge uppbäras af sina ordinarie, till andra embetens bestridande förordnade innehafvare, och hvilka löner Hofrätten då tilldelat de äldste bland sina adjungerade le-

damöter. Men ändock qvarstode äfven för desse en betydande olägenhet i ekonomiskt hänseende derutinnan, att rättighet till ålderstillägg å lönen efter viss tids tjenstgöring icke åtföljde ett dylikt tillfälligt innehafvande af densamma, utan inträdde först från den tid, då assessorsfullmakt kunnat erhållas. I allmänhet vunnes nu mera i följd af ofvan angifna omständigheter befordran till assessorsembete i Svea Hofrätt icke förr än vid 37 års ålder och efter 4 à 5 års adjunktion, medan i Göta Hofrätt assessorn i medeltal erhållit sin fullmakt vid 35 års ålder efter 2 till 3 års adjunktion. Anledning saknades tyvärr icke att befara att i följd af dessa, särskildt för Svea Hofrätt ogynsamma aflönings- och befordringsförhållanden mer än en framstående förmåga gått förlorad för Hofrätten och vändt sig till andra banor, der den materiella ersättningen redan från början bättre svarat mot det arbete, som tagits i anspråk.

I fråga derom, huruvida någon nämnvärd tidsbesparing genom ändringar i Hofrättens arbetsordning eller genom förenkling i det på praxis beroende arbetssättet kunde vinnas, hade hvad som efter den gällande arbetsordningens utfärdande kunnat i nämnda syfte göras, mestadels redan blifvit genomfördt. Hofrätten tilläte sig i detta hänseende erinra derom att Hofrätten nu mera endast undantagsvis anlitades för att infordra förklaringar från parter och afgifva utlåtanden i de från Hofrätten fullföljda besvärsmål, att i allmänhet Kongl. Maj:ts nådiga remisser icke vidare föredrogos i Hofrättens plenum, utan allenast på en af Hofrättens divisioner under presidentens ordförandeskap, och att läsning af handlingar i föredragna mål nu mera vanligen skedde icke i Hofrätten utan i ledamöternas hem. Derest Eders Kongl. Maj:t täcktes bifalla en af Hofrätten gjord underdånig framställning om bemyndigande för Hofrätten att, i den mån sådant funnes erforderligt, uppdraga åt annan tjensteman än den, i följd af de egentliga sekreteraregöromålens tillväxt, af arbete öfverhopade sekreteraren att föredraga civila besvärsmål, skulle denna föredragning säkerligen kunna utföras på ett sätt, som beredde Hofrättens ledamöter någon besparing i tid för annat arbete. Slutligen åberopade Hofrätten i detta hänseende en af Hofrättens president hos Eders Kongl. Maj:t gjord hemställan, att Eders Kongl. Maj:t måtte förklara honom ega att utan hinder af stadgandet i arbetsordningens 12 § i Hofrätten föredraga de i nämnda § omförmälda Kongl. Maj:ts remisser. Genom bifall till denna hemställan skulle de hittillsvarande referenterna af dessa, till ett antal af omkring 40 årligen uppgående ärenden kunna egna den tid, som skulle nedlagts på deras utredande, åt beredning af vademål.

Några vidare till påskyndande af ärendenas gång och åstadkom-

mande af ett högre arbetsresultat ledande ändringar i arbetsordningen hade Hofrätten för närvarande icke att föreslå; men visserligen skulle Hofrätten icke underlåta att framgent såsom hittills såväl åt denna angelägenhet som åt utveckling och förbättring af det på praxis beroende arbetssättet egna all den omtanke, som dessa vigtiga uppgifter kräfde.

Angående slutligen de utgifter för statsverket, som den nu ifrågasatta förstärkningen af Hofrättens arbetskrafter skulle medföra, erfordrades för en ordinarie sjette division, sammansatt på enahanda sätt, som Hofrättens öfriga divisioner, löner till två hofrättsråd och tre assessorer, hvartill komme två notarielöner. Deremot hade tillökningen i antalet till Hofrätten inkommande brottmål ännu icke varit nog betydande för att betinga inrättandet af en ny fiskalstjenst, likasom Hofrätten icke funnit anledning att föreslå någon tillökning i de för uppehållande af sekreterare-, advokatfiskals- och arkivariegöromålen på Hofrättens stat uppförda anslag.

Annorlunda vore förhållandet med aktuariebefattningen. Dennas innehafvare hade bland annat genom tillväxten i de inkommande målens antal fått sina tjenstegöromål i så hög grad ökade, att Hofrätten nödgades i sammanhang med framställningen om en ordinarie sjette division göra underdånig hemställan om någon åtgärd, i syfte att bereda aktuarien nödigt biträde vid fullgörandet af hans tjenstepligter.

Före år 1870 ålåg det icke aktuarien att mottaga och registrera andra till Hofrätten inkommande handlingar än dem, som ingåfvos i instämda och vädjade saker. Handlingar i öfriga civila mål och ärenden inlemnades till sekreteraren. Men genom Kongl. brefvet den 22 December 1869 förordnades, att till allmänhetens beqvämlighet det tills vidare skulle åligga aktuarien att mottaga och i diarium anteckna de till Hofrätten inkommande handlingar i alla civila mål och ärenden samt fiskaliska aktioner. I den skrifvelse till Eders Kongl. Maj:t, hvari Hofrätten hemstälde om denna förändring, anfördes, att i anseende till den ständigt fortgående tillväxten i antalet af de civila målen Hofrätten icke kunde med visshet antaga att en person skulle allt framgent medhinna att mottaga och i diarium anteckna alla dylika mål, och att Hofrätten derföre ej trodde sig böra tillstyrka ett definitivt stadgande derom, intilldess erfarenheten visat, huruvida en sådan förändring i arbetssättet läte sig utan olägenhet verkställas. Erfarenheten hade nu ådagalagt, att förändringen visserligen varit till stor fördel för allmänheten, men att deremot Hofrättens farhåga i afseende på möjligheten för aktuarien att hinna utföra det honom sålunda förelagda, högst väsentligt ökade arbetet visat sig grundad. Svårigheten för aktuarien att medhinna sina dels genom nämnda öfverflyttning, de

genom tillväxten i de inkommande målens antal mer än fördubblade göromål berodde till en del på ett för Svea Hofrätt egendomligt förhållande, som saknade motsvarighet inom de andra Hofrätterna. Medan till exempel i Göta Hofrätt nästan alla handlingar ingåfves af några få, för närvarande fyra, vid Hofrätten anstälde, så kallade hofrättskommissarier, uppträdde i Svea Hofrätt parterna dels sjelfva, hvilket vore fallet med ett stort antal rättssökande från Stockholm och omgifvande landsbygd, dels genom något af de många ombud, hvilka, till stor del utan juridisk underbyggnad, här i hufvudstaden erbjöde sig till parternas tjenst, och jemväl af de egentliga sakförarne användes såsom mellanhänder vid ingifvande af handlingar i Hofrätten. Uppenbart vore, att den tjensteman i Svea Hofrätt, till hvilken de rättssökande egde vända sig för handlingars ingifvande och uttagande samt upplysningars erhållande m. m., till följd häraf finge en långt besvärligare tjenstgöring än aktuarien i Göta Hofrätt. Under det att hofrättskommissarierna, väl bekanta med förhållandena inom Hofrätten, förstode att ur de för allmänheten utan aktuariens anlitande tillgängliga anslags- och registerböcker inhemta nödiga upplysningar om fortgången af de mål, de hade att bevaka, och följaktligen endast i ringa grad behöfde medelst förfrågningar afbryta aktuariens arbete, vore de rättssökande i Svea Hofrätt, lemnade åt sig sjelfva, icke i stånd att förskaffa sig erforderliga upplysningar om de till Hofrättens handläggning öfverlemnade mål. Aktuarien i Svea Hofrätt vore derföre nästan oafbrutet under den tid af fyra timmar dagligen, då aktuariekontoret borde hållas för allmänheten öppet, upptagen med handlingars mottagande och utlemnande samt besvarande af de rättssökandes frågor. Häraf blefve en följd icke blott att arbetet med anteckningars förande i diarierna måste försiggå före och efter den ordinarie, åt allmänheten egnade arbetstiden, utan ock att en god tid upptoges med förande af sådana specialregister öfver diarierna, att aktuarien kunde lemna de begärda upplysningarna utan något för honom sjelf lika som för allmänheten allt för menligt dröjsmål.

Sålunda toges i Svea Hofrätt kanske mer än eljest någonstädes aktuariens embetsverksamhet i anspråk för allmänhetens räkning. Men då hans pligter mot embetsverket icke finge af denna anledning eftersättas, hade hans tjenstegöromål tagit ett sådant omfång, att arbetstiden för honom uppginge till nio eller tio timmar dagligen. Visserligen biträddes aktuarien af en på viss tid, vanligen ett år i sender, förordnad amanuens, hvilken med arfvode 1,800 kronor årligen hade till åliggande att under aktuariens tillsyn och på hans ansvar föra diariet öfver vädjade mål samt lemna parter de upplysningar, som kunde hemtas ur detta diarium. Men denne amanuens, hvilkens tjenstgöring

vid diariet icke vore af beskaffenhet att göra honom skicklig att befordras till annan tjenst inom Hofrätten än aktuariens, måste för att förvärfva meriter till annan ordinarie befattning allt som oftast tjenstgöra vid Hofrättens protokoll, och blefve derigenom hindrad att så ofta som erfordrades vara å aktuariekontoret tillstädes. Hans ovissa ställning nödgade honom ock att vid första tillfälle söka befordran på annat håll. Det derigenom föranledda täta ombytet af amanuens hade ett ganska menligt inflytande på den art af verksamhet, som på aktuariekontoret toges i anspråk. Hofrätten ansåge sig derför böra föreslå att aktuarien måtte erhålla ett ständigt biträde med lön på stat. Finge detta biträde, som kunde benämnas andre aktuarie, till hufvudsakligt uppdrag att på eget ansvar föra diariet öfver vädjade saker med dermed i sammanhang stående göromål, samt att hvarje dag minst under hela den tid aktuariekontoret vore öppet vara der tillstädes, skulle ett par timmars arbetstid besparas förste aktuarien, som blefve fri från den tidsödande kontrollen öfver vadediariets förande, och andre aktuarien det oaktadt blifva på embetsrummet sysselsatt fem till sex timmar dagligen. För detta arbete borde lönen icke bestämmas lägre än att den motsvarade en notarielön, helst andre aktuarien under sådana förhållanden säkert skulle finna med sin fördel förenligt att stanna vid sin befattning till dess han kunde vinna befordran till förste aktuarie.

Om denna framställning bifölles, skulle i anledning af en sjette ordinarie divisions bildande någon tillökning i det å Hofrättens stat nu uppförda, för fem divisioner beräknade anslag å 7,500 kronor till gratifikationer åt amanuenser och extra ordinarie biträden icke vara erforderlig, enär det från nämnda anslag nu utgående arfvode till aktuariens amanuens då kunde af Hofrätten disponeras till gratifikationer åt de vid sjette divisionen arbetande extra ordinarie tjenstemän.

I anledning af den ifrågasatta sjette divisionens inrättande skulle tillökning uppkomma i Hofrättens stat genom uppförande derå af löner och tjenstgöringspenningar för två hofrättsråd, tre assessorer, två notarier och en andre aktuarie, hvars lön och tjenstgöringspenningar skulle motsvara notariernas, hvarjemte för desse sistnämnda tjenstemän erfordrades anslag till renskrifningspenningar; utgörande sammanlagda beloppen, hvarmed staten sålunda skulle ökas, 39,100 kronor. Härtill komme ålderstillägg åt hofrättsråd och assessorer i enlighet med hvad i gällande lönestat stadgades samt åt notarier och andre aktuarien i enlighet med hvad för notarier nu vore bestämdt.

I händelse anslaget till aflöning åt en andre aktuarie ej skulle vinna bifall, erfordrades en tillökning i anslaget till amanuenser och extra ordinarie biträden från 7,500 kronor till 9,000 kronor eller med 1,500 kronor.

Kostnaderna för en tillfällig sjunde division skulle uppgå till enahanda årliga belopp med det, som för år 1889 blifvit af Eders Kongl. Maj:t för en extra division anvisadt, eller 17,500 kronor.

På grund af det sålunda anförda har Hofrätten underdånigst hemstält,

att Eders Kongl. Maj:t täcktes till Riksdagen göra framställning om tillökning i Hofrättens stat för inrättande af en sjette division med 39,100 kronor;

samt att Eders Kongl. Maj:t derutöfver måtte bereda Hofrätten tillfällig förstärkning med en division för handläggning af instämda och vädjade mål intilldess antalet balanserade mål af dessa slag nedgått så långt, att Eders Kongl. Maj:t finner rättskipningen icke vidare vara i behof af en sådan åtgärd.

Sedan Departementschefen *dels* erinrat, att ofvan omförmälda underdåniga framställningar om rättighet för Hofrättens nu varande president att under hans tjenstetid föredraga vissa Kongl. Maj:ts remisser och om bemyndigande för Hofrätten att i mån af behof uppdraga åt annan tjensteman än sekreteraren att föredraga civila besvärsmål, blifvit af Kongl. Maj:t bifallna samt att en extra division i nåder förordnats att jemväl under innevarande år biträda Hofrätten, *dels ock* anhållit att vid anmälande af de under andra hufvudtiteln hänförliga behof, hvilkas tillgodoseende ansåges erfordra extra anslag för år 1891, få afgifva yttrande i anledning af Hofrättens hemställan om förordnande af en tillfällig, sjunde, division, anförde departementschefen vidare:

Behofvet af förstärkning i Svea Hofrätts arbetskrafter har sedan lång tid tillbaka gjort sig gällande. Redan år 1868 var de balanserade instämda och vädjade målens antal så stort, att en extra division måste till Hofrättens biträde förordnas från början af årets höstsession till 1869 års sommar, hvilket upprepades under hälften af år 1871. Sedermera var Hofrätten på enahanda sätt förstärkt 1875 års höst, halfva året 1876 och hösten år 1877. Men då härigenom någon stadigvarande minskning i balansen icke stod att vinna, har det till förekommande af allt för stor tidsutdrägt med målens afgörande befunnits nödigt medgifva, att Hofrätten från och med år 1878 nästan utan afbrott arbetat på en afdelning utöfver de fem, hvaraf Hofrätten består. Den, sådant oaktadt, sedan år 1882 ständigt fortgående stegringen i de balanserade målens antal, hvilken tilldragit sig Eders Kongl. Maj:ts uppmärksamhet, har utan tvifvel, såsom ock Hofrätten antagit, sin förnämligaste grund deri, att Hofrätten i anseende till mängden och beskaffenheten af de mål, som från de nordligare delarne af landet fullföljas, icke — oansedt biträdet af den sjette divisionen — varit i

stånd att medhinna afdömandet af lika många mål årligen, som samtidigt till Hofrätten inkommit. Det längre dröjsmål med målens bringande till slut, som följaktligen måste häraf uppkomma, utgör för de rättssökande parterna en högst menlig olägenhet, hvarigenom deras materiella välfärd icke sällan sättes på spel, understundom går förlorad. Att denna olägenhet icke kan antagas vara af allenast öfvergående natur, utan tvärtom torde komma att i märklig mån ökas, derest icke anstalter skyndsamt vidtagas till dess afhjelpande, inses lätt, då man besinnar hvilken storartad utveckling de ekonomiska förhållandena i Norrland under senare årtiondena tagit till följd af de mer och mer lättade kommunikationerna och tillgodogörande i betydligt högre grad än tillförene af landets rika tillgångar, hvilket föranledt och uppenbarligen kommer att i allt vidsträcktare omfattning föranleda ökad verksamhet på alla områden med deraf också följande ökade tvister af beskaffenhet att kräfva domstols pröfning.

Jemte det jag således, i främsta rummet ur synpunkten af allmänhetens befogade anspråk att med afdömandet af dess rättegångar i Hofrätten icke öfver höfvan fördröjes, anser inrättandet af en ny ordinarie division och derutöfver Hofrättens förstärkning med tillfälliga arbetskrafter, i den mån sådant för balansens afarbetande kan erfordras, vara åtgärder, högeligen af behofvet påkallade, framställer sig tillika för mig såsom ett ytterligare särdeles beaktansvärdt skäl för Hofrättens tillökande med en ordinarie division hvad Hofrätten erinrat i fråga om de på arbetets jemna och säkra gång ofördelaktigt inverkande förhållanden, som äro en följd af det nuvarande stora antalet adjungerade ledamöter i Hofrätten, der, såsom i Hofrättens underdåniga skrifvelse upplyses, domarenas antal icke sällan till hälften eller derutöfver utgöres af adjunkter. Ehuru desse unge män utan tvifvel gjort sig kända för pligtkänsla och samvetsgrannhet, kunna de dock af helt naturliga skäl i erfarenhet och skicklighet att utöfva en öfverdomares vigtiga och ansvarsfulla kall icke i allmänhet mäta sig med de i domarevärf mera bepröfvade ordinarie ledamöterna. De täta ombyten i Hofrättens domarepersonal, som behofvet att i vidsträckt mån använda adjungerade ledamöter nu föranleder, äro ej heller för rättsskipningen gagneliga. Härtill kommer att, såsom Hofrätten äfven påpekat, den adjungerade domarens arfvode, 2,000 kronor om året, är ringare än att det, särdeles vid längre, ofta flerårig adjunktionstid kan anses utgöra skälig ersättning för ett så grannlaga och mödosamt arbete, som staten med rätta af honom fordrar; och om, på sätt Hofrätten antydt, framstående förmågor, med hänsyn till ersättningens ringhet, vändt sig från Hofrätten

till annan, mera inkomstbringande verksamhet, är sådant icke egnadt att väcka förundran.

De skäl, Hofrätten anfört till ådagaläggande af behofvet utaf en andre aktuarie, äro, enligt min åsigt, fullt giltiga, i följd hvaraf jemväl förslaget om en sådan tjenstemans tillsättande af mig förordas.

Derest framställningen om inrättande af en ytterligare ordinarie division och en andre aktuarietjenst varder gillad, skulle statsverkets utgifter för Svea Hofrätt, i öfverensstämmelse med Hofrättens förslag, emot hvilket jag icke har något att erinra, komma att förhöjas på sätt följande förslagsvis uppgjorda tillägg till den för Hofrätten gällande, år 1876 fastställda lönestat utvisar:

	Lön.	Tjenstgörings-penningar.	Renskrifnings-penningar.	Summa.	
1 hofrättsråd	4,400	2,000		6,400	Efter fem år kan lönen höjas med 600 kronor.
1 d:o	4,400	2,000		6,400	
1 assessor	3,300	2,000		5,300	Efter fem år kan lönen höjas med 500 kronor.
2 d:o	6,600	4,000		10,600	
1 notarie	2,000	1,200	400	3,600	Efter fem år kan lönen höjas med 500 kronor och efter tio år med ytterligare 500 kronor.
1 d:o	2,000	1,200	400	3,600	
1 andre aktuarie	2,000	1,200		3,200	
			Summa kronor	39,100	;

och torde för tillgodonjutande af dessa löneförmåner böra gälla enahanda vilkor, som äro föreskrifna för innehafvare af löner å 1876 års aflöningsstat.

Under åberopande af hvad jag sålunda anfört och hänförande mig jemväl till innehållet i Hofrättens underdåniga skrifvelse, hemställer jag, att Eders Kongl. Maj:t behagade föreslå, att Riksdagen, med godkännande af ofvan intagna, förslagsvis uppgjorda tillägg till den för Svea Hofrätt gällande lönestat äfvensom af de vilkor, som blifvit föreslagna för åtnjutande af deri upptagna löneförmåner, må höja det å andra hufvudtiteln uppförda anslag till nämnda Hofrätt från 235,500 kronor till 274,600 kronor, eller med 39,100 kronor.

[2.] *Förhöjning af det för Torneå domsagaanslagna förvaltningskostnadsbidrag.*

Då regleringen af häradshöfdingarnes löneförmåner år 1874 egde rum, var Norrbottens län deladt i två domsagor, den norra och den södra; och anslogos genom berörda reglering till häradshöfdingen i norra domsagan 3,000 kronor såsom tjenstgöringspenningar och 600 kronor i förvaltningskostnadsbidrag.

Sedermera har från och med år 1877 domsagornas antal i länet ökats till fyra, dervid från norra domsagan blifvit afskilda två tingslag, hvilka tillhöra Kalix domsaga, samt af norra domsagans återstående del bildats Torneå domsaga.

Förvaltningskostnadsbidraget utgör för sistnämnda domsaga 300 kronor och för Kalix domsaga 100 kronor, och understiger således för begge dessa domsagor med 200 kronor det bidrag, som utgick för den odelade norra domsagan. I tjenstgöringspenningar åtnjuter domhafvanden i Torneå domsaga 2,100 kronor.

I denna, landets nordligaste domsaga, hvilken består af sex tingslag, har under senare tider i afseende å tingens antal inträffat det förändrade förhållande att, jemlikt Eders Kongl. Maj:ts nådiga bref den 30 Oktober 1885 och den 10 December 1886, i hvartdera af Pajala och Korpilombolo tingslag, der förut endast ett lagtima ting om året hållits, nu mera årligen förrättas ytterligare ett sådant ting, hvilken ordning inträdde i Pajala med år 1886 och i Korpilombolo med år 1887.

I det underdåniga yttrande, som Häradshöfdingen i Torneå domsaga G. Sundberg afgaf med anledning af det väckta och sedermera genom sistomförmälda nådiga bref bifallna förslaget om hållande af två lagtima ting i Korpilombolo, anförde han, att så väl härigenom som genom den redan beslutade tillökningen af ett ting i Pajala domhafvanden finge göra ytterligare två årliga resor till dessa från hans bostad Haparanda på ett afstånd, Pajala af 17 och Korpilombolo af 13 mil belägna orter, samt att kostnaden för nämnda resor äfvensom för domarens vistelse vid de nya tingen, eller i medeltal för Pajalatinget 12 dagar och för tinget i Korpilombolo 6 dagar, icke tagits i beräkning vid bestämmandet af det belopp, som under titel tjenstgöringspenningar och förvaltningskostnadsbidrag vore i riksstaten för domsagan uppfördt, i anseende hvartill Häradshöfdingen Sundberg hemstälde, huruvida icke tillökning i berörda belopp borde domhafvanden beredas. Denna framställning, hvilken af Svea Hofrätt understöddes, fann Eders Kongl. Maj:t emellertid icke för det dåvarande böra vinna afseende.

Häradshöfdingen Sundberg har nu i underdånighet förnyat sin omförmälda hemställan, dervid han, under åberopande af de skäl han redan förut anfört, vidare hufvudsakligen andragit, att, hvad anginge mängden af tvistemål och brottmål, deraf domaren hade antingen alldeles ingen

eller ock endast så stor inkomst, att den betäckte utskrifts- och renovationskostnaden, stode Torneå domsaga framför de domsagor, der tjenstgöringspenningarna utginge med högre belopp än uti ifrågavarande domsaga. Men lagfarts- och inteckningsärenden åter, hvilka lemnade domaren hans egentliga sportelinkomst, förekomme i Torneå domsaga till ringare antal än i nästan hvarje annan af rikets domsagor. Härtill komme, att med afseende å domsagans stora utsträckning och de långa afstånden från domarens hemvist Haparanda, der ett af tingslagen hade sin tingsstad, till de öfriga fem tingslagen, utgörande sju, tretton, sjutton, tjugusju och trettionio mil, förvaltningen af domsagan uppenbarligen kräfde betydliga kostnader endast för embetsresor och vivre under sådana resor. Till bestridande af dessa kostnader äfvensom till aflöning åt ett juridiskt biträde, för närvarande utgående med 600 kronor om året jemte bostad och kost, vore domaren hänvisad dels till de ringa sportlerna, och dels till ett statsbidrag af endast 300 kronor. Att den del af utgifterna för domsagans förvaltning, hvilken sålunda ej betäcktes genom sportlerna, icke heller kunde anses vara domaren godtgjord genom nämnda statsbidrag, ansåge sökanden ligga för öppen dag.

Vid den underdåniga ansökningen finnes fogad en af Häradshöfdingen Sundberg upprättad förteckning öfver resor i embetsärenden, som under åren 1886, 1887 och 1888 blifvit af honom eller hans embetsbiträde verkställda, utvisande denna förteckning bland annat att för resor till och från de lagtima tingen och för hållande af ett riksdagsmannaval användts tillhopa 324 dagar, deri inberäknad den tid, som åtgått till sjelfva förrättningarne, äfvensom att i och för nämnda resor tillryggalagts sammanlagdt 750 mil.

Svea Hofrätt, som afgifvit infordradt underdånigt utlåtande, har med hänsyn till de för rikets alla domsagor gemensamma grunder, som i afseende å tjenstgöringspenningarne blifvit vid regleringen af häradshöfdingarnes löneförmåner tillämpade, ansett skäl för höjande af de jemlikt nu gällande stat till domhafvanden i Torneå domsaga utgående tjenstgöringspenningar icke förefinnas, i följd hvaraf Hofrätten afstyrkt Häradshöfdingen Sundbergs framställning i denna del. Helt annorlunda syntes Hofrätten förhållandet vara med förvaltningskostnadsbidraget, hvilket lönetillskott afsåge endast att i vissa domsagor, der sportlerna ansåges icke förslå till förvaltningskostnadernas bestridande, betäcka den sålunda uppkommande bristen. Redan vid delningen af Norrbottens län i fyra domsagor torde förvaltningskostnadsbidraget i Torneå domsaga hafva blifvit alltför lågt beräknadt, då i betraktande toges, å ena sidan de dryga förvaltningskostnader, som måste förorsakas särskildt af de kostsamma och tidsödande resorna till tingsställena, belägna på ett afstånd

af ända till 39 mil från domhafvandens bostad, och å andra sidan den jemförelsevis ringa sportelinkomst, som i dessa för ekonomisk samfärdsel ännu föga öppnade bygder kunde vara att påräkna till förvaltningskostnadernas bestridande. Dertill komme, att inom Torneå domsaga efter delningen inträdt förändrade förhållanden af beskaffenhet att göra det anslagna ifrågavarande bidraget än mera otillräckligt för sitt ändamål. Det torde nemligen ej kunna förnekas, att genom de af sökanden åberopade bestämmelserna om två tings hållande årligen inom Korpilombolo och Pajala tingslag domhafvandens årliga kostnader för resor och tingsgästning väsentligt förökats. Nu hölle Hofrätten visserligen före, att den omständighet, att inom en domsaga tingsturernas antal ökades, ingalunda i och för sig innebure giltig anledning att höja det till domsagans innehafvare anslagna förvaltningskostnadsbidrag; men utan tvifvel saknades ej fog för ett dylikt anspråk, då, såsom här vore fallet, de ökade göromålen förorsakade domhafvanden betydliga direkta utgifter, utan att i nämnvärd mån bereda honom ökade inkomster till dessa utgifters betäckande.

På grund häraf har Hofrätten underdånigst hemstält, att nådig proposition måtte till Riksdagen aflåtas derom, att anslaget till förvaltningskostnadsbidrag åt häradshöfdingen i Torneå domsaga måtte varda förhöjdt med ett belopp af 500 kronor eller således till 800 kronor för år.

En sedermera från Häradshöfdingen Sundberg af mig infordrad uppgift angående sportelinkomsterna i domsagan under åren 1887 och 1888 och de årliga kostnaderna för domsagans förvaltning upptager inkomsterna af sportler för år 1887 till 2,369 kronor och för år 1888 till 2,606 kronor, hvaremot årliga kostnaden för förvaltningen af domsagan approximativt beräknats till 4,207 kronor.

För bifall till ifrågavarande ansökan, i hvad den afser höjande af tjenstgöringspenningarnes belopp, anser jag giltig anledning icke vara för handen, hvadan jag hemställer, att ansökningen i denna del icke måtte till någon Eders Kongl. Maj:ts åtgärd föranleda.

Hvad åter angår frågan om ökning af förvaltningskostnadsbidraget, synes utredningen i ärendet ådagalägga, att detta bidrags nuvarande belopp och sportelinkomsterna i domsagan icke äro tillräckliga att betäcka kostnaderna för domsagans förvaltning. Den årliga utgift, som till följd häraf drabbar domsagans innehafvare, torde ej kunna beräknas till lägre belopp än det af Hofrätten föreslagna eller 500 kronor; och då enligt de vid regleringen af häradshöfdingarnes löneförmåner tillämpade grunder en dylik utgift torde böra domhafvanden af statsmedel ersättas, tillstyrker jag, att Eders Kongl. Maj:t täcktes hos Riksdagen göra nådig framställning derom, att anslaget till förvaltningskostnadsbidrag åt

häradshöfdingen i Torneå domsaga, 300 kronor, måtte förhöjas med 500 kronor eller således till 800 kronor.

Genom bifall härtill och derest den ifrågastälda tillökningen i Svea Hofrätts lönestat godkännes, skulle det i nu gällande riksstat under rubrik »Svea Hofrätt med derunder lydande justitiestat» uppförda anslag, 588,454 kronor, förhöjas till 628,054 kronor.

Fångvården.

Vid 1882 års riksdag antogs, i öfverensstämmelse med Eders Kongl. Maj:ts derom aflåtna nådiga proposition, ny lönestat, utom för fånggevaldigerne, jemväl för vissa vid fångvården anstälda fanjunkare, underofficerare, vaktmästare, förste konstaplar och konstaplar, hvilken lönestat sedermera bibehållits oförändrad. I sammanhang med fastställande af denna stat beslöt Riksdagen tillika, att lönerna för sagda tjenstepersonal skulle från förslagsanslaget till fångars vård och underhåll öfverföras till fångvårdens bestämda anslag; och blefvo löntagarne derjemte berättigade till erhållande af pension å allmänna indragningsstaten efter vissa lefnads- och tjenstår. Den till ifrågavarande bevakningspersonal, med undantag af fånggevaldigerne, dittills utgående aflöning, som bestod i lön och beklädnadsbidrag, fördelades nu, med beklädnadsbidragets upphörande, i lön och tjenstgöringspenningar, hvarjemte tjensternas innehafvare bibehöllos vid dem förut tillerkänd rätt att uppbära två ålderstillägg. Någon tillökning i den förutvarande aflöningens belopp egde icke rum i vidare mån än att detsamma höjdes till närmaste jemna femtio- eller hundratal, hvilken förhöjning vexlade emellan tjugu och fyratio kronor; och stadgades slutligen åtskilliga vilkor för tillgodonjutande af de nya löneförmånerna.

Utom dessa förmåner åtnjuter en del af bevakningspersonalen på kronans bekostnad fria bostäder och fri vedbrand; hvarjemte enligt nådiga brefven den 26 Augusti 1856 och den 4 November 1873 de af vaktbetjeningen vid läns- och kronofängelserna, som utöfva tillsyn öfver fångarnes arbeten eller eljest dermed hafva bestyr, ega att uppbära viss andel af årliga arbetsinkomsten vid dessa fängelser. Härtill kommer, att jemlikt nådiga brefven den 3 December 1861 och den 28 November 1865 belöningar för berömlig tjenstgöring kunna tilldelas bevakningspersonalen vid fångvården till belopp af 100 kronor och i synnerliga fall till högst 150 kronor årligen.

I underdånig skrifvelse den 30 sistlidne September har Fångvårdsstyrelsen — med öfverlemnande af en underdånig ansökan från åt-

skilliga vaktkonstaplar vid fångvården att deras lönevilkor måtte varda förbättrade — till en början gjort framställning om förhöjning uti de aflöningsförmåner, som genom 1882 års löneregleringen blifvit bestämda, i hvilket afseende Styrelsen hufvudsakligen anfört: De med nämnda löneregleringen åsyftade fördelar hade icke i afsevärd mån vunnits. Fördelen af pensionsrätt vore tvifvelsutan af stor betydelse, men utsigten att ernå densamma vore för de flesta aflägsen. Den obetydliga löneförhöjning, som genom regleringen kom löntagarne till godo, torde i det närmaste medtagas till pensionsafgifter i Civilstatens pensionsinrättning; och då enligt förut gällande bestämmelser vaktbetjeningen vid sjukdomsfall egde åtnjuta hela sin aflöning under två månader och sjuttiofem procent deraf under den tid, förfallet derutöfver fortfor, innefattades bland vilkoren för nya lönestatens tillämpning den bestämmelse, att de i aflöningen inbegripna tjenstgöringspenningarne, hvilka utgjorde så högt belopp, att det för en del af personalen motsvarade 40 à 46 procent af hela deras aflöning, icke finge uppbäras för någon tid, hvarunder tjensten ej förrättades. Med afseende härå yttrade äfven Statsutskottet vid 1882 års riksdag att, om man frånräknade pensionsrätten, innebure i sjelfva verket den nya lönestaten en ganska väsentlig försämring för löntagarne. I motsats härtill hade vid reglering under senare tider af nästan alla civila tjenstemannacorpsers stater en icke oväsentlig förbättring i aflöningen kommit löntagarne till godo. Också hade icke mindre än 299 vid fångvården anstälda vaktbetjente från alla delar af riket till Styrelsen inkommit med ansökningar, att någon förbättring i deras alltför knappa löner måtte dem beredas, till stöd för hvilka framställningar i allmänhet åberopats, att under sista tiden priserna på alla lifsförnödenheter stegrats och kommunalskatterna blifvit ansenligt förhöjda, att fångvårdens bevakningspersonal vore betydligt sämre aflönad än deras vid post- och tullstaterna samt jernvägstrafiken anstälda vederlikar, hvilka dessutom kunde förskaffa sig extra inkomster, något som med den stränga tjenstgöringen i fängelserna vore alldeles omöjligt för bevakningspersonalen derstädes, samt att denna personals redan förut bekymmersamma ekonomiska ställning blefve hardt när förtviflad, i händelse familjefadern af sjukdom förhindrades från tjenstgöring, då han jemväl vore nödsakad att afstå från en stor del af sina löneförmåner.

Med anledning af hvad Styrelsen sålunda anfört och då bevakningspersonalens allmänna klagan öfver ekonomiskt betryck och olikställighet i fråga om aflöningsförmåner med jemförliga betjente i andra förvaltningsgrenar syntes icke sakna giltig grund, hemstälde Styrelsen i underdånighet, att aflöningen för ofvan omförmälda, år 1882 å ordinarie

stat uppförda bevakningspersonal, med undantag af fånggevaldigerne, måtte förhöjas sålunda, att för en hvar af 366 förste konstaplar och konstaplar lönen ökades med 50 kronor äfvensom att ålderstilläggen förhöjdes för nämnda 366 vaktbetjente med 25 kronor till hvardera och för en hvar af den öfriga vaktbetjeningen med 50 kronor allt på sätt följande tablå utvisar:

		Nuvarande aflöning.					Föreslagen aflöning.				
		Lön.	Tjenstgörings-penningar.	Summa.	Ålders-tillägg. Efter 5 år.	Ålders-tillägg. Efter 10 år.	Lön.	Tjenstgörings-penningar.	Summa.	Ålders-tillägg. Efter 5 år.	Ålders-tillägg. Efter 10 år.
1	Fanjunkare	600	400	1,000	50	50	600	400	1,000	100	100
4	dito	2,400	1,600	4,000	50	50	2,400	1,600	4,000	100	100
1	Underofficer	500	300	800	50	50	500	300	800	100	100
29	Underofficerare	14,500	8,700	23,200	50	50	14,500	8,700	23,200	100	100
1	Vaktmästare vid länsfängelserna	500	300	800	50	50	500	300	800	100	100
16	dito vid dito	8,000	4,800	12,800	50	50	8,000	4,800	12,800	100	100
1	Förste vaktkonstapel vid läns- och kronofängelserna	450	300	750	50	50	500	300	800	75	75
15	dito vid dito	6,750	4,500	11,250	50	50	7,500	4,500	12,000	75	75
1	Vaktkonstapel vid centralfängelserna eller tvångsarbetsanstalterna	350	300	650	50	50	400	300	700	75	75
199	dito vid dito	69,650	59,700	129,350	50	50	79,600	59,700	139,300	75	75
1	Vaktkonstapel vid läns- och kronofängelserna	350	250	600	50	50	400	250	650	75	75
149	dito vid dito	52,150	37,250	89,400	50	50	59,600	37,250	96,850	75	75

Den tillökning i det bestämda anslaget, som härigenom blefve behöflig, utgjorde 18,300 kronor; och efter beräkning af det antal ålderstillägg, som för närvarande utginge till ifrågavarande bevakningspersonal, skulle den förhöjda utgift, som föranleddes af tillökningen i ålderstilläggens belopp, komma att uppgå till 16,225 kronor, men då, efter hvad senare tiders erfarenhet gifvit vid handen, förslagsanslaget till ålderstillägg öfverskridits med 2,000 à 3,000 kronor årligen, hemställde Styrelsen att samma anslag, nu utgörande 45,000 kronor, måtte ökas med 20,000 kronor, eller således till 65,000 kronor.

Förutnämnda belöningar för berömlig tjenstgöring ansåge Styrelsen fortfarande böra likasom hittills utgå från förslagsanslaget till fångars vård och underhåll; hvaremot, beträffande vaktbetjeningens vid läns- och kronofängelserna andel i arbetsinkomsten derstädes, hvilken andel vore mycket vexlande och år 1888 vid lika fördelning på de personer, som kommit i åtnjutande deraf, skulle hafva utgjort för hvarje vaktmästare och förste konstapel omkring 95 kronor och för hvarje konstapel ungefär 26 kronor, Styrelsen, som hade för afsigt att söka åstadkomma väsentlig förändring i nu gällande anordning rörande arbetena vid nämnda fängelser, föresloge, att såsom vilkor för tillgodonjutande af de förhöjda löneförmåner, hvilka kunde beviljas vaktbetjeningen vid läns- och kronofängelserna, måtte stadgas, att samma betjening skulle vara pligtig underkasta sig den reglering eller indragning af ifrågavarande andel i arbetsinkomsten, som framdeles kunde komma att beslutas.

Med erinran derom, att uti den Fångvårdsstyrelsens underdåniga skrifvelse, som föranledde propositionen till 1882 års Riksdag, blifvit framhållet att en duglig och pålitlig fångbevakningspersonal svårligen kunde erhållas, såvida ej åt de betjente, som vore gifta, mera allmänt tillhandahölles fria bostäder, har Styrelsen nu i detta ämne vidare andragit: att, hvad centralfängelserna anginge, hade sedan år 1881 dels vid det å Långholmen belägna genom förhyrande af en Stockholms stad tillhörig byggnad samt genom påbyggnad och förändrad inredning af en fängelset tillhörig byggnad bostadslägenheter för tjugu gifta vaktbetjente blifvit anordnade, dels vid centralfängelset i Malmö tolf dylika bostäder blifvit beredda uti en derstädes efter vådeld restaurerad fabriksbyggnad; att Styrelsen, beträffande läns- och kronofängelserna, tid efter annan vid afgifvandet af de årliga underdåniga förslagen till byggnads- och underhållsarbeten gjort framställning om rättighet att af det till vård och underhåll af sagda fängelser anvisade reservationsanslag få, i mån som detsamma icke toges i anspråk för oundgängliga underhållsarbeten, använda mindre belopp för inredande på ett eller annat ställe af befintliga uthusbyggnader till bostäder åt de vid dessa fängelser anstälda vaktmästare, hvilka företrädesvis ansetts böra vara vid fängelserna boende; att 1875 års Riksdag, uppå Eders Kongl. Maj:ts nådiga framställning och i enlighet med Styrelsens förslag, beviljat ett extra anslag af 20,400 kronor för beredande af åtta bostadslägenheter vid fem länsfängelser; att Styrelsen genom nådigt bref af den 25 November 1887 berättigats använda uppkomna besparingar å förenämnda reservationsanslag till beredande, på sätt som funnes lämpligast, af bostäder för bevakningspersonalen vid ifrågavarande fängelser, i

följd hvaraf Styrelsen år 1888 gick i författning om uppförande i Östersund af en byggnad med bostäder för fyra konstaplar; äfvensom att vid tillbyggnad af kronohäktet å Långholmen, hvartill 1884 års Riksdag beviljat anslag, kunnat anordnas bostäder för fyra vaktbetjente, men att, oaktadt de åtgärder, som sålunda blifvit för ändamålet vidtagna, funnes dock ännu icke i kronans hus för bevakningen anordnade flere än 151 familjbostäder, under det att af de å ordinarie stat uppförde 418 vaktbetjente 357 vore gifta eller i egenskap af enklingar hade familj och 206 af den gifta bevakningspersonalen således vore i saknad af kostnadsfri bostad och den dermed förenade förmånen af fri vedbrand. Utom det obilliga deri, att vaktbetjente med samma göromål och tjensteansvar hade så väsentligt olika löneförmåner, som nyssnämnda förhållande föranledde, vore det nästan icke tänkbart, att vaktbetjent, utan att bringas i nöd och elände, skulle med sin knappa aflöning af 600 kronor, hvartill kunde komma dels ett gratifikationsbelopp för berömlig tjenstgöring, vanligen uppgående till 75 kronor, dels ock för vaktbetjente vid läns- och kronofängelse viss andel i inkomsten af fångarnes arbete, vore i stånd att bestrida, jemte oundgängliga utgifter för sitt eget och sin familjs uppehälle, beklädnad, skatter m. m., äfven kostnaden för hyra och vedbrand, uppgående på vissa orter ända till 200 kronor och derutöfver. För afhjelpande af ifrågavarande missförhållande vore, enligt Styrelsens åsigt, nödigt, att hyresersättning eller hyresbidrag jemte anslag till nödig vedbrand tilldelades den gifta vaktbetjeningen, som saknade kostnadsfri bostad, intill dess sådan kunde i kronans hus för samma betjening anordnas och upplåtas; hvarförutom Styrelsen ansåge att, på det kostnaderna för dessa hyresersättningar måtte nedbringas, ytterligare bostäder utöfver de redan befintliga borde, i den mån sådant lämpligen kunde ske, för bevakningspersonalen anordnas. Ehuru hyrorna för bostadslägenhet af ett rum med kök enligt från olika orter af fängelseföreståndarne meddelade, å en bifogad tablå sammanförda, uppgifter vore väsentligen olika, vexlande emellan 60 och 250 kronor, torde dock en begränsning af hyresersättningen till högst 150 kronor kunna bestämmas. Med afseende derå, att hyreskostnaden å en del ställen understege detta belopp, syntes vid en förslagsberäkning öfver den totala utgift, som häraf föranleddes, en medelkostnad af 125 kronor kunna antagas, i hvilket fall för 206 bostäder, hvardera om ett rum jemte kök, en hyresafgift af 25,750 kronor skulle uppkomma, hvartill borde läggas anslag af ved, beräknad till tolf kubikmeter för hvarje bostad, derför kostnaden ansåges förslagsvis kunna upptagas till 8,000 kronor. Statsverkets utgifter skulle således efter approximativ beräkning komma att för ifrågavarande ändamål ökas med tillhopa 33,750

kronor om året. Behofvet af denna hyreshjelp med åtföljande vedanslag ansåge Styrelsen vara af den trängande beskaffenhet, att densamma borde redan från och med innevarande år vederbörande vaktbetjente tillgodokomma.

Med afseende å hvad sålunda blifvit anfördt och enär å förslagsanslaget till fångars vård och underhåll under en lång följd af år uppstått besparing, som i medeltal för femårsperioden 1884—1888 årligen utgjort 138,451 kronor, har Styrelsen slutligen hemstält

dels att nyssnämnda förslagsanslag, nu utgörande 1,159,200 kronor, måtte minskas med de belopp, tillhopa 38,300 kronor, hvarmed det bestämda anslaget och anslaget till ålderstillägg skulle jemlikt Styrelsens förslag ökas;

dels att å förslagsanslaget till fångars vård och underhåll måtte årligen från och med innevarande år utanordnas till gift, ordinarie vaktbetjent, som icke vore i åtnjutande af kostnadsfri bostad i kronans hus, hyresersättning med ett belopp af högst 150 kronor jemte anslag till nödig vedbrand;

dels ock att Eders Kongl. Maj:t täcktes till en början för år 1891 hos Riksdagen äska ett extra anslag af 20,000 kronor att användas till anordnande af ytterligare bostäder för fångbevakningspersonalen.

De af Fångvårdsstyrelsen sålunda gjorda framställningar om lönetillökning, förhöjda ålderstillägg, hyresersättningar och vedanslag för en del af bevakningspersonalen vid fångvårdsanstalterna anser jag vara af verkligt behof påkallade; likasom det äfven synes mig vara lämpligt att, på sätt Styrelsen hemstält, förslagsanslaget till ålderstillägg ökas, utom med sammanlagda beloppen af nyssnämnda förhöjda ålderstillägg eller 16,225 kronor, jemväl med 3,775 kronor, så att förhöjningen af sagda förslagsanslag skulle i sin helhet uppgå till 20,000 kronor.

Jag tillstyrker derför, att Eders Kongl. Maj:t, som lärer finna ofvan omförmälda af åtskilliga vaktkonstaplar gjorda underdåniga ansökan ej till någon särskild åtgärd föranleda, täcktes föreslå Riksdagen

att godkänna följande förslag till

Aflöningsstat för en del af bevakningspersonalen vid fångvårdsanstalterna [3.]

Aflöningsstat för en del af bevakningspersonalen vid fångvårdsanstalterna.

		Lön.		Tjenstgörings-penningar.		Summa.		Ålderstillägg. Efter 5 år.		Ålderstillägg. Efter 10 år.	
1	Fanjunkare	600	—	400	—	1,000	—	100	—	100	—
4	d:o	2,400	—	1,600	—	4,000	—	100	—	100	—
1	Underofficer	500	—	300	—	800	—	100	—	100	—
29	Underofficerare	14,500	—	8,700	—	23,200	—	100	—	100	—
1	Vaktmästare vid länsfängelserna	500	—	300	—	800	—	100	—	100	—
16	d:o „ d:o	8,000	—	4,800	—	12,800	—	100	—	100	—
1	Förste vaktkonstapel vid läns- och kronofängelserna	500	—	300	—	800	—	75	—	75	—
15	d:o vid d:o	7,500	—	4,500	—	12,000	—	75	—	75	—
1	Vaktkonstapel vid centralfängelserna eller tvångsarbetsanstalterna	400	—	300	—	700	—	75	—	75	—
199	d:o vid d:o	79,600	—	59,700	—	139,300	—	75	—	75	—
1	Vaktkonstapel vid läns- och kronofängelserna	400	—	250	—	650	—	75	—	75	—
149	d:o vid d:o	59,600	—	37,250	—	96,850	—	75	—	75	—
418	Summa kronor	174,500	—	118,400	—	292,900	—	—	—	—	—

med förklarande, att för de föreslagna löneförmånernas åtnjutande skola gälla, för samtlige innehafvare af de i staten upptagna tjenstebefattningar enahanda vilkor, som föreskrifvits för innehafvare af lön å 1882 års stat, samt dessutom för vaktbetjente vid läns- och kronofängelserna särskildt det vilkor, att de skola vara pligtige underkasta sig den reglering eller indragning af den samma vaktbetjening för närvarande tillkommande andel af arbetsinkomsten vid dessa fängelser, som framdeles kan varda beslutad;

att höja

bestämda anslaget till fångars vård och underhåll med 18,300 kronor och [4.]

Höjning af bestämda anslaget till fångars vård och underhåll.

förslagsanslaget till ålderstillägg med 20,000 kronor; [5.]

Höjning af förslagsanslaget till ålderstillägg.

[6.] *Minskning af förslagsanslaget till fångars vård och underhåll.*

att deremot minska förslagsanslaget till fångars vård och underhåll med summan af nyssnämnda två belopp, eller 38,300 kronor; samt

[7.] *Hyresersättningar och vedanslag till vissa betjente vid fångvårdsanstalterna.*

att medgifva, att af förslagsanslaget till fångars vård och underhåll må årligen från och med innevarande år till en hvar af de uti ofvanintagna förslag till aflöningsstat uppförde vaktbetjente, som är gift eller enkling med familj och icke på kronans bekostnad åtnjuter förmånen af fri bostad och vedbrand, intill dess han af sådan förmån kan komma i åtnjutande utgå hyresersättning och anslag till inköp af tolf kubikmeter ved; dock med iakttagande att hyresersättnings högsta årliga belopp skall utgöra 150 kronor, att hyresersättningarne i medeltal icke må öfverstiga 125 kronor årligen till hvarje vaktbetjent, samt att hyresersättningarne och vedanslagen böra efter de på de olika orterna gällande hyror å bostadslägenheter och pris å ved bestämmas.

[8.] *Anskaffande af ytterligare bostadslägenheter åt den vid fångvårdsinrättningarne anställda bevakningspersonal.*

Lämpligheten af sådan anordning, hvarigenom fångbevakningspersonalen förses med bostäder i kronans hus inom eller nära invid fångvårdsanstalterna, synes, på sätt af den utaf Fångvårdsstyrelsen lemnade redogörelse i ämnet framgår, redan vara af Eders Kongl. Maj:t och af Riksdagen erkänd; men då nu icke föreligger förslag till anordnande af bostadslägenhet vid något visst fängelse och utredning saknas om det belopp, som för ändamålet under den närmaste tiden är behöfligt, anser jag mig icke kunna biträda Styrelsens hemställan om utverkande af ett särskildt anslag å 20,000 kronor för anordnande af bostadslägenheter, utan tillstyrker jag i stället, att Eders Kongl. Maj:t täcktes begära Riksdagens medgifvande för Eders Kongl. Maj:t att, om och i den mån besparing uppstår å förslagsanslaget till fångars vård och underhåll, å samma förslagsanslag utanordna medel till anskaffning af de ytterligare bostadslägenheter, som för den vid fångvårdsinrättningarna anställda bevakningspersonal pröfvas nödiga.

Bifalles hvad jag här ofvan hemstält, kommer

bestämda anslaget till fångars vård och underhåll, som nu utgör 487,500 kronor, att uppgå till ..... kronor 505,800: —

förslagsanslaget till ålderstillägg, nu utgörande... 45,000 kronor, att uppgå till ..... „ 65,000: —

förslagsanslaget till fångars vård och underhåll, som nu utgör 1,159,200 kronor, att upptagas till ..... kronor 1,120,900: —
samt
fångvårdsanslaget i sin helhet att upptagas till samma belopp som i nu gällande riksstat eller „ 1,781,200: —

Öfriga ordinarie anslag.

Beträffande öfriga ordinarie anslag har jag icke att föreslå annan förändring än att för jemnande af hufvudtitelns slutsumma anslaget till skrifmaterialier och expenser, ved m. m., 64,148 kronor, höjes med 30 kronor till 64,178 kronor. [9.] *Höjning af anslaget till skrifmaterialier m. m.*

Extra anslag.

I öfverensstämmelse med hvad under föregående år blifvit anvisadt, hemställer jag, att på extra stat för år 1891 måtte äskas 5,000 kronor till arfvoden åt Krigshofrättens ordförande och tre militära ledamöter. [10.] *Krigshofrätten.*

Likaledes hemställer jag, att till bestridande af kostnaderna för Nya Lagberedningen under år 1891 må begäras samma belopp, som för innevarande år finnes i sådant afseende anvisadt, eller 40,000 kronor. [11.] *Nya Lagberedningen.*

Beredningen har angående sin verksamhet under år 1889 afgifvit en redogörelse, som, för att komma till Riksdagens kännedom, torde få biläggas detta protokoll.

I sammanhang med min förut denna dag gjorda hemställan om inrättande i Svea Hofrätt af en ytterligare ordinarie division har jag redan uttalat mig rörande angelägenheten deraf, att, såsom ock Hofrätten i sin ofvan omförmälda underdåniga skrifvelse anhållit, Hofrätten, äfven om en ny, sjette, division varder på ordinarie stat uppförd, fortfarande beredes tillfällig förstärkning i arbetskrafterna så länge sådant till nedbringande af den nuvarande stora balansen af oafgjorda instämda och vädjade mål kan blifva erforderligt. För vinnande af detta syfte anser jag det vara oundgängligen nödigt att, i likhet med hvad under en längre följd af år egt rum, Hofrätten äfven under år 1891 biträdes af en extra division för handläggning af dylika mål. Kostnaderna för en [12.] *En extra division i Svea Hofrätt.*

sådan öfvertalig division, hvilka uppgå till 17,500 kronor, deri inberäknade 1,000 kronor till gratifikationer åt e. o. tjenstemän, hafva hittills i allmänhet blifvit bestridda af hufvudtitelns besparingar, men dessa hafva härigenom och för andra ändamål blifvit till den grad anlitade, att af nämnda besparingar antagligen icke kan påräknas erforderlig tillgång till gäldande af kostnaden för en extra division under år 1891.

Jag hemställer alltså, att för nästkommande statsregleringsperiod må äskas ett extra anslag af 17,500 kronor att användas till bestridande af adjunktionsarfvoden och andra kostnader, som erfordras för att Eders Kongl. Maj:t må kunna förordna att jemväl under år 1891 Svea Hofrätt förstärkes med en öfvertalig division.

[13.] *Tillbyggnad af länscellfängelset i Luleå.*

Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Norrbottens län har i underdånig skrifvelse den 14 Mars 1888 gjort framställning angående behofvet af ökadt cellutrymme vid länsfängelset i Luleå.

Detta fängelse uppläts till begagnande år 1856 och var då afsedt för hela Norrbottens län. Fängelset, som icke innehåller flera än 17 celler, kunde dock svårligen vara tillräckligt för hela länet; och det visade sig snart, att antalet celler icke motsvarade behofvet. I synnerhet under senare hälften af år 1867 samt under åren 1868 och 1869 var antalet fångar i allmänhet större än antalet celler. Medeltalet fångar för hvarje dag under ifrågavarande tid uppgick under senare hälften af år 1867 till 19, under år 1868 till 39 och under år 1869 till 23, hvilket förhållande hade till följd, att två till tre fångar måste förvaras i samma cell och att, då fångantalet vissa dagar år 1868 uppgick till mera än 50, ett provisoriskt häkte måste anordnas, hvarest 20 till 30 fångar inrymdes i två rum. Denna öfverbefolkning i fängelset egde rum oaktadt länet år 1865 i Haparanda erhållit ett för dess norra del afsedt kronohäkte med 16 celler.

Folkmängden i Norrbottens län har sedan den tid, då länsfängelset anlades, varit stadd i stark tillväxt. Den 31 December 1855 hade länet 61,084 invånare, den 31 December 1865 hade antalet ökats till 74,576 och den 31 December 1888 uppgick folkmängdssiffran till 101,090. Med befolkningens fortgående tillväxt torde antalet fångar komma att allt mera ökas och följaktligen behofvet af ökadt utrymme i fängelserna att göra sig gällande.

Den lagförändring, hvarigenom strafflagens stadganden angående böters förvandling till fängelse vid vatten och bröd blifvit upphäfda, har jemväl föranledt behof af ökadt utrymme i cellfängelserna. Genom böternas förvandling till enkelt fängelse enligt den nya lagen uppkomma nemligen flera straffdagar än genom motsvarande bötesbelopps

förvandling till fängelse vid vatten och bröd enligt förut gällande bestämmelser. Då frågan om nämnda lagförändring stod på dagordningen, framhölls ständigt, att förändringens genomförande skulle kräfva ökadt utrymme inom fängelserna, och att den rådande bristen på utrymme utgjorde ett väsentligt hinder för frågans framgång. Också föll af denna anledning ett vid 1883 års riksdag väckt förslag om vatten- och brödstraffets afskaffande. Frågan upptogs emellertid ånyo vid 1884 års riksdag, då Eders Kongl. Maj:t aflät nådig proposition i ämnet. I sammanhang härmed framhölls fortfarande behofvet af större utrymme i cellfängelserna. I synnerhet vore Norrbottens län med sin öfver en vidsträckt yta glest spridda befolkning i förhållande till rikets öfriga delar illa lottadt med afseende på cellutrymme. Otillräckligheten deraf hade under senare åren allt mer och mer framträdt, särdeles vid kronohäktet i Haparanda, som vore afsedt för Torneå domsaga med Haparanda stad. I detta häkte med 16 celler hade år 1882 i medeltal dagligen förvarats 22 fångar, och vissa dagar hade fångantalet uppgått till 27. I anledning häraf och med hänsyn jemväl till de stora afstånden inom Torneå domsaga föreslog Eders Kongl. Maj:t Riksdagen att bevilja anslag till uppförande af ett kronohäkte i Pajala. Detta förslag bifölls af Riksdagen, och år 1887 uppläts till begagnande det nya kronohäktet i Pajala med 12 celler. Härigenom bereddes afledning för det starka tilloppet af fångar vid häktet i Haparanda.

För den öfriga delen af Norrbottens län, omfattande tre domsagor och med en sammanlagd areal af mera än 560 qvadratmil, finnes emellertid icke något annat cellfängelse än det i Luleå. Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i länet har uti sin ofvan omförmälda skrifvelse anfört, att fängelset under de senare åren allt oftare och under längre tider varit öfverfyldt, hvarföre Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande ansett sig böra i underdånighet hemställa, att sådana åtgärder måtte skyndsamt vidtagas, hvilka vore nödiga för att afhjelpa de af nämnda missförhållande framkallade olägenheterna.

Af uppgifter, som länsfängelsets direktör meddelat och hvilka blifvit af Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande åberopade, inhemtas, att fängelset inrymt mera än 17 fångar under 5 dagar år 1883, 10 dagar år 1884, 18 dagar år 1885, 15 dagar år 1886 och 186 dagar år 1887. Under hela senare delen af sistnämnda år med undantag af en dag i Augusti, 10 dagar i September och 11 dagar i Oktober var fängelset öfverbefolkadt. Högsta antalet fångar på en dag under dessa år var 27. Jag har genom Fångvårdsstyrelsen låtit inhemta upplysning angående förhållandet under den tid, som förflutit från 1887 års

slut intill utgången af sistlidne Oktober månad och erhållit det meddelande, att år 1888 fångarnes antal under 196 dagar öfverstigit 17, att högsta siffran för en dag under samma år var 29, samt att från och med den 1 Januari till och med den 31 Oktober 1889 fångarnes antal öfverstigit cellernas under 254 dagar, dervid högsta fångantalet på en dag var 28.

Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande erinrar vidare, hurusom genom Luleå—Ofoten-jernvägens anläggning ett betydande antal lösa arbetare tillförts länet, hvilket sannolikt af denna anledning kommer att äfven för framtiden få emottaga en ökad mängd arbetssökande; och skulle bland dessa arbetare några större oordningar uppstå och häktningar i mängd förekomma, blefve man urståndsatt att, med nu befintligt cellutrymme, inom länet förvara ett genom en dylik tillfällighet förökadt fångantal. Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande anser, att behofvet af ett större cellutrymme är af erfarenheten till fullo styrkt och att, med hänsyn till så väl länets ökade folkmängd som den växande rörelsen och omsättningen af lösa arbetare från de södra orterna och från grannländerna, detta behof skall komma att hastigt tilltaga. Då, enligt Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes åsigt, omkring 50 celler torde erfordras samt den nu varande fängelsebyggnaden är oändamålsenlig och icke med fördel kan tillbyggas, har Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande föreslagit, att å en intill fängelset gränsande tomt, hvilken blifvit kronan till inlösen hembjuden, nytt fängelse, innehållande 50 celler, skulle uppföras, i hvilken händelse det nu varande fängelset för framtiden kunde användas till reservhäkte och till bostad för betjeningen.

Fångvårdsstyrelsen har uti infordradt underdånigt utlåtande af den 3 December 1888, lika med Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, ansett det vara genom de af fängelsedirektören meddelade uppgifter om fångarnes antal och hvad för öfrigt blifvit anfördt till fullo ådagalagdt, att ökadt cellutrymme i fängelset erfordras. Detta behof, säger Fångvårdsstyrelsen, har visserligen starkast framträdt under missväxtåren 1867—1869, då fångantalet vissa dagar uppgått till öfver 50, i följd hvaraf det blifvit nödvändigt att till andra orter förflytta fångar och att för tillfället vidtaga provisoriska anordningar för fångarnes förvarande; men äfven under den derpå följande tiden och synnerligast under de senast förflutna tre åren har fångantalet vid vissa tider öfverstigit cellernas antal, så att, ehuru Styrelsen under dessa år låtit från Luleå till andra fängelser förflytta så väl straff- som fängelsefångar, det under vintertiden — då sådan förflyttning såsom föranledande ökadt strafflidande för fångarne och betydande kostnader för statsver-

ket ansetts icke böra ega rum, — tidtals inträffat, att emot cellsystemets grundtanke två fångar måst förvaras i samma cell. På grund häraf har Fångvårdsstyrelsen förklarat sig icke kunna annat än biträda Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes framställning om beredande af ökadt utrymme vid ifrågavarande cellfängelse.

Deremot har Fångvårdsstyrelsen i fråga om den tillökning i cellernas antal, som må vara erforderlig, och sättet för dess åstadkommande framstält ett från Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes afvikande förslag. Med förmälan att under hela den tid, som förflutit sedan år 1870, fångantalet icke någon dag öfverstigit 27, förklarar Styrelsen sig anse behofvet för den närmaste tiden vara tillgodosedt, om cellantalet ökas med 20 eller från 17 till 37. Denna tillökning skulle kunna åstadkommas genom nu varande fängelsets tillbyggnad, hvarigenom en icke obetydlig besparing i utgift så väl för tomtens inköp som för sjelfva byggnaden kunde göras, och derjemte den fördelen vunnes, att direktör och bevakning icke komme att bo afskilda från fängelset, hvilket deremot skulle blifva händelsen, om, såsom Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande föreslagit, fängelset uppfördes på en annan tomt än den nu varande fängelsetomten.

På uppdrag af Fångvårdsstyrelsen har dess biträdande arkitekt efter besök på stället uppgjort ritning och kostnadsförslag öfver länsfängelsets tillbyggnad. Enligt arkitektens förslag skulle för beredande af tillräckligt utrymme och för vinnande af en bättre tomtreglering ett å ritningen utmärkt område af 3,450 qvadratfot eller 304,13 qvadratmeter tilläggas fängelset från länsresidensets angränsande tomt, hvarjemte å fängelsets nu varande tomt en tillbyggnad i två våningar, innehållande tjugutvå celler, skulle uppföras och förenas med det gamla fängelset, hvarest genom förbindelsen med tillbyggnaden två celler komme att förloras, så att hela fängelset skulle inrymma tillsammans trettiosju celler. Genom att nedföra tillbyggnadens grundmurar tillräckligt djupt kunde erhållas en hvälfd källarvåning, hvarest fängelsets kök, badrum samt proviant- och vedkällare kunde inrymmas. Denna anordning vore af behofvet påkallad, enär fängelsets nu varande kök, beläget i administrationsbyggnaden, är alltför litet, proviantkällare saknas, fångarnes badning eger rum i den trånga tvätt- och bageristugan samt vedförrådet är upplagdt dels i en vedbod och dels på gården. Vidare är föreslaget, att då det, i synnerhet efter den Luleå stad senast öfvergångna eldsvåda, vore behöfligt att åt vaktbetjeningen bereda bostad inom fängelset, ett envåningstegelhus med bostäder för en förste vaktkonstapel och tre vaktkonstaplar skulle uppföras å fängelsets tomt. Förste vaktkonstapeln skulle erhålla två rum och kök samt de tre vaktkonstaplarne

hvardera ett rum och kök, hvarjemte ytterligare två bostadslägenheter skulle kunna i detta hus inredas, om så skulle i framtiden erfordras. Den nu varande trånga och dåliga tvättstugan måste nedrifvas på det att fånggården måtte blifva fri, hvarföre en ny tvätt- och bageribyggnad af tegel borde uppföras. I vinkel med denna kunde lämpligen uppföras en liten tegelbyggnad, der hufvudingången för ankommande och afgående fångar jemte vakt- och mottagningsrum funnes anordnade. För närvarande finnes endast ett rum för vaktkonstaplarne, och detta måste tillika användas till mottagningsrum för fångarne. Detta rum ligger i administrationshuset, der direktören har sin bostad och der domstolslokalen är inrymd. Slutligen skulle de gamla promenadgårdarne och en del af hägnadsplanket nedrifvas för att ersättas af sex nya promenadgårdar och ett nytt brädplank mellan de särskilda gårdarne och i tomtgränsen, der denna icke upptages af byggnaden. Kostnaden för allt detta är beräknad till 64,000 kronor, hvaraf för fängelsebyggnad med källarvåning 34,300 kronor, för bevakningens bostadshus 13,000 kronor, för vakt- och ekonomihuset 8,900 kronor, för uthus, omhägnader och gårdar 4,800 kronor samt för faux frais och oförutsedda utgifter 3,000 kronor.

Fångvårdsstyrelsen, som icke haft något att erinra emot den uppgjorda ritningen med tillhörande kostnadsförslag, har i underdånighet hemstält, att Eders Kongl. Maj:t täcktes till Riksdagen aflåta nådig proposition om anvisande å extra stat af 64,000 kronor för tillbyggnad af länsfängelset i Luleå, att utföras i hufvudsaklig öfverensstämmelse med ofvanberörda ritning och förslag, men med rättighet för Fångvårdsstyrelsen att deri vidtaga de mindre väsentliga afvikelser, som vid arbetets utförande må finnas af nöden och kunna utan anslagets öfverskridande verkställas.

Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, som fått tillfälle att vidare yttra sig i ärendet, har lemnat Fångvårdsstyrelsens förslag utan anmärkning.

Öfverintendentsembetet, hvars utlåtande infordrats, har icke haft annat mot ritningen och kostnadsförslaget att anmärka, än att Öfverintendentsembetet föreslagit en obetydlig ändring i fråga om det för bevakningspersonalen afsedda nya bostadshus.

Då, enligt hvad handlingarne i ärendet synas utmärka, det område, som tillhör länsresidensets i Luleå tomt, blifvit af staden åt kronan upplåtet för att användas uteslutande till landshöfdingeresidenstomt, har jag låtit genom Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande infordra yttrande från stadsfullmäktige i Luleå, huruvida från deras sida kunde vara något att erinra emot den ifrågastälda åtgärden att

från berörda tomt afskilja 304,13 qvadratmeter för att tilläggas länsfängelsets område; och hafva stadsfullmäktige i anledning häraf, jemlikt beslut vid sammanträde den 26 November 1889, förklarat, att intet vore från stadens sida att erinra mot den föreslagna jordupplåtelsen.

På grund af hvad sålunda i detta ärende förekommit hemställer jag, att Eders Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att för ofvan omförmälda tillbyggnad af länscellfängelset i Luleå bevilja ett extra anslag för år 1891 af 64,000 kronor.

[14.] *Förbättringskolonien vid Hall.*

Hos Eders Kongl. Maj:t har styrelsen för Föreningen till minne af Konung Oscar I och Drottning Josefina, enligt Föreningens uppdrag, anhållit, att till fortsatt förräntande af och afbetalning å den skuld, Föreningen måst ikläda sig för erforderliga anordningar vid sin å egendomen Hall inrättade uppfostringsanstalt för ungdom, som hemfallit åt brott eller gröfre vanart, Eders Kongl. Maj:t täcktes hos Riksdagen utverka ett anslag för år 1891 till enahanda belopp, som för hvartdera af åren 1884—1890 blifvit Föreningen såsom understöd beviljadt, eller 15,000 kronor.

Vid beviljande af anslaget för år 1889 uttalade Riksdagen den önskan, att, om möjligt, hela anslagsbeloppet, 15,000 kronor, måtte användas till afbetalning af koloniens kapitalskuld, hvarefter beloppet af Eders Kongl. Maj:t i nådig skrifvelse den 25 Maj 1888 ställdes till styrelsens disposition att användas till afbetalning af koloniens *kapitalskuld* vid samma års slut. Sedermera har likväl Eders Kongl. Maj:t, såsom af nådiga propositionen till 1889 års Riksdag om beviljande af understöd åt kolonien Hall närmare inhemtas, genom beslut den 21 December 1888 bifallit en af styrelsen gjord framställning, att anslaget för år 1889, hvilket i främsta rummet borde användas till afbetalning af koloniens kapitalskuld, finge, i den mån Föreningens öfriga tillgångar icke kunde anlitas till betalning af ränta å koloniens skuld, jemväl utgå till gäldande af denna ränta.

Till upplysning så väl om användandet af de för år 1889 anvisade statsmedel som angående Föreningens verksamhet samt dess och kolonien Halls ekonomiska ställning har styrelsen åberopat af Föreningens revisorer och styrelse afgifna berättelser angående förvaltningen under senaste räkenskapsåret från och med den 1 Juli 1888 till den 1 Juli 1889. Dessa berättelser utvisa, att Föreningens skulder, som vid räkenskapsårets början utgjorde 74,779 kronor 25 öre, minskats med 12,089 kronor 2 öre äfvensom att af det för år 1889 af Riksdagen anvisade anslag ett belopp af 11,687 kronor 51 öre blifvit användt till kapitalafbetalning och återstoden, 3,312 kronor 49 öre, till räntebetalningar.

Föreningens tillgångar utgjorde vid räkenskapsårets slut:

egendomen Hall	146,300: —
byggnader å egendomen	145,638: 90.
inventarier och förråd	61,589: 96.
fordringar och kassa	3,404: 09.
Kronor	356,932: 95.

Egendomen Halls nettoafkastning, efter frånräkning af 1,000 kronor, utgörande omkostnader för underhåll af gårdsbrukets byggnader, har under räkenskapsåret utgjort 129 kronor 4 öre, under det nettoafkastningen för året 1887—1888 uppgick till 2,500 kronor 68 öre. Det ofördelaktiga resultat, jordbruket sålunda under ifrågavarande förvaltningsår lemnat, måste, enligt styrelsens förmälan, helt och hållet tillskrifvas årets synnerligen ogynsamma väderlek; och hafva revisorerna vitsordat, att jordbruket å egendomen omsorgsfullt skötes.

Revisorernas berättelse utvisar, att under året användts till underhåll af koloniens byggnader 3,843 kronor 42 öre och till nybyggnader m. m. vid egendomen Hall 4,886 kronor 70 öre.

I fråga om elevernas antal stadgades genom Eders Kongl. Maj:ts beslut den 25 Juli 1884, att detsamma ej finge öfverstiga 150; och för en hvar af desse elever, för så vidt de varit å kolonien intagne på grund af domstols beslut eller på ansökan af polis- eller kommunalmyndighet, har kolonien från fångvårdsanstalternas besparingskassor erhållit bidrag med 50 öre om dagen. Efter hemställan af styrelsen har Eders Kongl. Maj:t sedermera enligt nådigt bref den 13 April 1888 medgifvit, att för samma år elevernas antal finge ökas med 25 och att jemväl för desse styrelsen egde bekomma bidrag från ofvannämnde kassor med 50 öre om dagen, dock med åliggande för styrelsen att tillse, att, om tillökningen i elevantalet utöfver 150 ovilkorligen skulle kräfva förhöjning i förvaltningskostnaden, denna kostnad jemte öfriga utgifter för det högre elevantalet icke i något fall finge öfverstiga den förökade inkomst, som genom ifrågavarande anordning tillflöte kolonien. Under enahanda vilkor och förbehåll har Eders Kongl. Maj:t genom särskilda nådiga bref den 29 Januari och den 20 December 1889 medgifvit ökning af elevantalet under åren 1889 och 1890. — Elevernas antal uppgick den 30 Juni 1889 till 166, hvaraf 61 från Stockholms stad och de öfrige från aderton olika län. Kostnaden för hvarje elev under förvaltningsåret har utgjort 306 kronor 92 öre eller något högre belopp än de två nästföregående åren, då den uppgick, under 1886—1887 till 305 kronor 40 öre och under 1887—1888 till 305 kronor 14 öre. Orsaken till den ökning af berörda kostnad, som

sålunda under ifrågavarande förvaltningsår egt rum, har styrelsen förklarat härleda sig dels af inträffad stegring i priset å en del lifsförnödenheter och andra artiklar, dels äfven deraf, att fullständig uppsättning af klädespersedlar med flera effekter måst under senare delen af året göras för det vid denna tid betydligt ökade elevantalet, hvilket uppgått till 168, under det medelantalet för hela året, eller 155,15, legat till grund för beräkningen af medelkostnaden för året. — Af revisorernas berättelse framgår, att det ökade antal elever utöfver 150, som under året varit å kolonien intaget, icke föranledt någon ökad förvaltningskostnad, utan varit för kolonien ekonomiskt fördelaktig.

Likasom för nästföregående år har jemväl för det senast förflutna en af Eders Kongl. Maj:t utsedd revisor deltagit i granskningen af koloniens räkenskaper och förvaltning.

Så väl Fångvårdsstyrelsen som Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Stockholms län hafva vitsordat, att Föreningen fortfarande är förtjent af enahanda bidrag från statens sida som hittills.

På grund af hvad sålunda förekommit och för att koloniens samhällsnyttiga verksamhet måtte kunna utan rubbning fortgå, hemställer jag, att Eders Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att för år 1891 anvisa ett belopp af 15,000 kronor till understöd åt förbättringskolonien vid Hall, att, om möjligt, användas uteslutande till afbetalning å koloniens kapitalskuld.

[15.] *Statskontorets förskotter.*

Enligt en vid Statskontorets beräkning angående statsverkets inkomster för år 1891 fogad förteckning, har Statskontoret jemlikt nådiga brefven den 30 December 1885, den 14 Februari 1887 samt den 25 Januari, den 25 April och den 23 Augusti 1889 till komitén för utarbetande af förslag till lagar angående solidariska bolag och aktiebolag samt med dem jemförliga föreningar för ekonomisk verksamhet förskottsvis utbetalt, att till ersättande hos Riksdagen anmälas, kronor 11,380: 72.

Vidare har Statskontoret på grund af nådiga brefvet den 19 Oktober 1888 till gäldande af kostnader för upprättande af nya lagfarts- och inteckningsböcker för Medelpads östra domsaga i stället för de genom eldsvåda förstörda under förskottstitel utbetalt till Svea Hofrätts disposition ..... „ 5,600: —

Summa kronor 16,980: 72.

I öfverensstämmelse med hvad förut egt rum, anser jag den besparing, som, enligt hvad från Statskontoret meddelats, förefinnes

å Nya Lagberedningens anslag för år 1889 till ett belopp af 7,046 kronor 93 öre, lämpligen böra användas, i den mån densamma förslår, till bestridande af kostnaden för ofvan omförmälda komité. Till godtgörande af Statskontorets förskott dels för återstoden af nyssnämnda kostnad, dels ock för upprättande af ifrågakomna lagfarts- och inteckningsböcker erfordras således allenast ett belopp af 9,933 kronor 79 öre.

Jag hemställer derför, att Eders Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att

dels medgifva att besparingar å Nya Lagberedningens anslag vid 1889 års slut till belopp af 7,046 kronor 93 öre må användas till ersättande, så långt det förslår, af förskottet till omförmälda komité;

dels å extra stat för år 1891 anvisa ett till 9,934 kronor jemnadt belopp till godtgörande af återstoden utaf sagda förskott äfvensom af hvad Statskontoret förskjutit till gäldande af kostnader för upprättande af ofvan berörda lagfarts- och inteckningsböcker.

Hvad föredragande Departementschefen sålunda hemstält, och deruti Statsrådets öfrige ledamöter instämde, behagade Hans Maj:t Konungen i nåder bifalla; och skulle utdrag af detta protokoll expedieras till Finansdepartementet för behörigt iakttagande vid uppsättande af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående statsverkets tillstånd och behof.

Ex protocollo
C. P. Hagbergh.

Till Konungen.

I öfverensstämmelse med föreskrifterna i den för Nya Lagberedningen fastställda instruktion får Beredningen härmed i underdånighet afgifva redogörelse för sina arbeten under innevarande år.

Beredningen, hvilken, enligt hvad arbetsredogörelsen för sistlidet år utvisar, vid samma års slut var sysselsatt med handläggning af frågan om förändrad lagstiftning angående bevisning inför rätta, fortsatte under förra delen af detta år arbetet med upprättande af det slutliga förslaget i ämnet tillika med uppgörande af förslag till de ändringar i vissa lagrum, hvilka af förstnämnda författningsförslag föranleddes. Sedan efter semesterns slut dessa förslag blifvit vid gemensamma sammanträden genomgångna och granskade samt motiv till desamma upprättade, har Beredningen den 14 innevarande December till Eders Kongl. Maj:t aflemnat förslag till:

1:o. Lag angående bevisning inför rätta;
2:o. Lag angående ändrad lydelse af 5 kap. 1 § Ärfdabalken;
3:o. Lag angående ändring i 14 kap. Jordabalken, samt
4:o. Lag angående ändring i förordningen angående handelsböcker och handelsräkningar den 4 Maj 1855;

jemte motiv till berörda lagförslag.

Genom nådigt beslut den 20 innevarande December har Eders Kongl. Maj:t uppdragit åt Beredningen att låta till trycket befordra nämnda lagförslag jemte dertill hörande motiv.

Sedan Herr Statsrådet och Chefen för Justitiedepartementet i embetsskrifvelse den 17 innevarande månad anmodat Beredningen att afgifva yttrande derom, hvilken del af rättegångsordningen syntes bäst egna sig att nu särskildt utarbetas, har Beredningen den 18 i samma månad aflemnat sådant yttrande, och har Eders Kongl. Maj:t genom nådigt bref den 20 innevarande December uppdragit åt Beredningen att utarbeta dels förslag till författning angående behörighet för svensk domstol att upptaga vissa mål mot utländsk man, och dels,

efter det sådant förslag blifvit till Kongl. Maj:t öfverlemnadt, förslag till lag angående vilkoren för fullföljd af talan i öfverrätt och hos Konungen äfvensom förslag till möjligen erforderliga lagbestämmelser angående domsagas kansli.

Beredningens sammansättning har under året undergått den förändring, att sedan förutvarande Byråchefen för lagärenden K. G. Carlson blifvit i nåder utnämnd till justitieråd, dervid Eders Kongl. Maj:t tillika förklarat, att Justitierådet Carlson fortfarande skulle inom Beredningen deltaga i utarbetandet af förslaget till lag angående bevisning inför rätta, Eders Kongl. Maj:t den 5 September till byråchef för lagärenden förordnat undertecknad Afzelius, som derefter i sådan egenskap deltagit i Beredningens arbeten.

Presidenten m. m. Herr K. J. Berg har jemlikt Eders Kongl. Maj:ts den 26 Februari 1883 och den 1 Februari 1889 honom gifna förordnande fortfarande tagit del i Beredningens förhandlingar.

Underdånigst
L. ANNERSTEDT.

IVAR AFZELIUS. JOHAN WOLD. J. G. HORNEY.

Stockholm den 31 December 1889.

STOCKHOLM, ISAAC MARCUS' BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG, 1890.

Tredje hufvudtiteln.

Protokoll öfver utrikesdepartementsärende, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 11 januari 1890.

Närvarande:

Hans Excellens Herr Statsministern Friherre ÅKERHIELM,
Hans Excellens Herr Ministern för utrikes ärendena Grefve LEWENHAUPT,
Statsråden Friherre VON OTTER,
WENNERBERG,
Friherre PALMSTIERNA,
Friherre VON ESSEN,
Friherre ÅKERHIELM,
ÖSTERGREN,
GROLL,
WIKBLAD.

Hans Excellens Herr Ministern för utrikes ärendena föredrog regleringen af utgifterna under riksstatens tredje hufvudtitel för år 1891 och yttrade:

Med afseende å kabinettskassans utgifter är behofvet, jemlikt Eders Kongl. Maj:ts beslut den 6 nästlidne december, beräknadt till 638,700 kronor för de förenade rikena tillsammans, hvaraf $^{12}/_{17}$ böra, enligt vedertagen proportion, bestridas af svenska statsmedel med 450,850 kronor, eller samma belopp som af senaste Riksdag beviljades. *Kabinettskassan.*

Af de härunder ingående anslag är löneanslaget till *departementschefen*, ministern för utrikes ärendena, uppfördt med samma belopp som i nu gällande riksstat, eller 24,000 kronor. [1.]

Samma förhållande eger rum med anslaget till *utrikesdepartementet*, som alltså upptagits till 27,495 kronor. [2.]

[3.] Under anslagen till *ministerstaten*, *militärattachéer* samt *skrifmaterialier*,
[4.] *expenser och extra utgifter* förekommer ingen ändring.
[5.]

Konsulskassan. Hvad konsulskassan angår, upptaga beräkningarna ett likaledes oförändradt anslagsbehof af 280,000 kronor för Sverige och Norge tillsammans, deraf Sverige skulle, såsom hittills, bestrida $^4/_7$ med 160,000 kronor.

De särskilda rubrikerna utgöras af:

[6.] *utrikesdepartementet*, uppfördt med oförändradt belopp af 10,000 kronor;
[7.] *konsulsstaten*, för hvilken upptages 129,685 kronor eller $^4/_7$ af det belopp (226,950 kronor), som återstår sedan från den beräknade totalutgiften för båda rikena, 466,950 kronor, blifvit dragen den beräknade inkomsten af konsulatafgifter utaf svenska och norska fartyg äfvensom af expeditionsafgifter, 240,000 kronor; samt
[8.] *skrifmaterialier, expenser och extra utgifter*, uppförda till 20,315 kronor.

[9.] Under *utgifter, som bestridas af svenska statsverket allena*, uppföres understöd åt *svenska kyrkan i Paris* med oförändradt belopp af 2,950 kronor.

[10.] Å tredje hufvudtiteln finnes uppfördt endast ett *extra anslag*, nemligen för utgifvande af »Sveriges traktater».

Utgifvarens senaste redogörelse innehåller följande om arbetets fortskridande under nästlidna år:

»Öfver min verksamhet under år 1889 som redaktör af traktatverket får jag vördsamt och ödmjukast härmed aflägga redogörelse.

Arbetet i och för detta verk har under hela året oafbrutet fortgått dels med redigering af redan samladt material, dels med insamlande af nytt, dels med tryckning.

Början af femte delen utkommer från trycket under loppet af denna eller nästa månad. Sjukdom under förliden december månad har vållat ett tillfälligt dröjsmål. Den äfven påbörjade tryckningen af tredje delen kommer att under årets lopp fortsättas i jembredd med tryckningen af den femte. Den fjerde delen utkom, som bekant, komplett år 1888.

Den resa till Köpenhamn för forskning i dervarande riksarkiv, hvilken jag redan i min förra berättelse omnämnde såsom nödvändig, har af mig under det nu tilländagångna året företagits. Då min afsigt var att nu för alltid afsluta forskningarna derstädes, blef mitt arbete långvarigare än jag beräknat. Jag kollationerade derunder med originalen hela det stora förrådet af till Sveriges traktater hörande handlingar, som falla inom den

s. k. unionstiden, omkring ett hundra till antalet. Afskrifterna voro till aldra största delen af mig gjorda förut under tidigare besök. Vidare genomforskade jag handlingarna från det sjuttonde århundradet, uppletade, lät afskrifva och kollationerade hvad derstädes fanns behöfligt för komplettering af traktathandlingarna i Svenska Riksarkivet. Arbetet i Köpenhamn kräfde en tid af tre månader. Härmed torde vara afslutade de forskningar i främmande länders arkiv, som fordrat min personliga närvaro.

Det ligger emellertid i arbetets natur, att det kan visa sig behöfligt att ännu och framgent i utlandet söka erhålla ett och annat här saknadt dokument, och denna utväg har ock under det förflutna året varit anlitad. Sålunda har genom Kongl. Maj:ts beskickning i Berlin erhållits bestyrkta afskrifter från preussiska statsarkivet i nämnda stad äfvensom från statsarkivet i Königsberg. Genom Kongl. Maj:ts beskickning i Haag hafva likaledes åtskilliga holländska akter i afskrift kommit mig tillhanda, hvarjemte äfven en kopiebok från 1500-talet från riksarkivet i Haag välvilligt hit utlånats och blifvit af mig härstädes begagnad. Ännu saknas några från stadsarkivet i Amsterdam begärda handlingar, hvilka svenske och norske generalkonsuln derstädes, Egidius, benäget åtagit sig att anskaffa.

Såväl min i tre månader, till slutet af september, fortfarande vistelse i Köpenhamn, som saknaden af några bland holländska handlingarna hafva föranledt, att den påbörjade tryckningen af den tredje delen kommit att ligga nere, men den börjar i dessa dagar att åter upptagas.

Materialsamlingen har förökats icke blott på sätt i det föregående är anfördt, utan äfven och i vida rikare mån genom arbete i härvarande riksarkiv. Detta arbete har under år 1889 blifvit utsträckt till år 1718.»

På grund af hvad jag nu i olika punkter anfört och föreslagit, får jag i underdånighet hemställa,

att Eders Kongl. Maj:t måtte af Riksdagen för år 1891 äska de anslag under tredje hufvudtiteln, som finnas intagna i kolumnen *b* af den i likhet med hvad föregående år egt rum utarbetade tablå, som torde böra fogas vid denna dags protokoll såsom bilaga A;

att de ordinarie anslagen måtte föreslås att utgå mot nu gällande redovisningsskyldighet samt med samma rätt till deras användande och under enahanda vilkor som hittills;

och att utdrag af protokollen vid föredragning i sammansatt statsråd den 6 sistlidne december och denna dag rörande den för de förenade rikena gemensamma utrikesbudgeten måtte såsom bilagor B. och C. åtfölja protokollet öfver denna föredragning.

Jemlikt öfrige statsrådsledamöters tillstyrkande

behagade Hans Maj:t Konungen, med gillande af det föredragna förslaget till riksstatens tredje hufvudtitel för år 1891 samt af hvad Herr Ministern för utrikes ärendena i öfrigt hemställt och föreslagit, befalla, att afskrift af detta protokoll skulle till finansdepartementet öfverlemnas för att tjena till ledning vid författandet af Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående statsverkets tillstånd och behof.

ex protocollo

G. M. Falkenberg.

		Riksstaten 1890.	Förslag till Riksstat 1891.	Norges andel i utrikesbudgeten 1891.	Sveriges och Norges gemensamma utrikesbudget 1891.
	Ordinarie anslag.	*a* kronor.	*b* kronor.	*c* kronor.	*d (b + c)* kronor.
	Kabinettskassans utgifter.				
1	Departementschefen, Ministern för utrikes ärendena	**24,000**	**24,000**	——	24,000
2	Utrikesdepartementet	**27,495**	**27,495**	11,455	38,950
3	Ministerstaten	**345,000**	**345,000**	143,750	488,750
4	Militärattachéer	**8,400**	**8,400**	3,600	12,000
5	Skrifmaterialier, expenser och extra utgifter	**45,955**	**45,955**	29,045	75,000
	Säger	*450,850*	*450,850*	187,850	638,700
	Konsulskassans utgifter.				
6	Utrikesdepartementet	**10,000**	**10,000**	7,500	17,500
7	Konsulsstaten	**130,370**	**129,685**	97,265	226,950
8	Skrifmaterialier, expenser och extra utgifter	**19,630**	**20,315**	15,235	35,550
	Säger	*160,000*	*160,000*	120,000	280,000
	Summa	*610,850*	*610,850*	307,850	918,700
	Utgifter som bestridas af svenska statsverket allena.				
9	Svenska kyrkan i Paris	**2,950**	**2,950**		
	Säger	*2,950*	*2,950*		
	Summa	*613,800*	*613,800*		
	Extra anslag.				
10	För fortsatt utgifvande af »Sveriges Traktater»	**4,500**	**4,500**		
	Säger	*4,500*	*4,500*		
	Summa	**618,300**	**618,300**		

Anmärkningar.

1 Till kabinettskassans utgifter bidrager Sverige med $^{12}/_{17}$ och Norge med $^{5}/_{17}$. Anslagen till ministerstaten och militärattachéer äfvensom till skrifmaterialier, expenser och extra utgifter må användas utan hinder af deras fördelning å särskilda utgiftstitlar eller inskränkning till något visst år. Sverige bestrider allena löneanslaget till departementschefen, men för vinnande af ofvan angifna proportion mellan slutsumman för Sveriges andel och slutsumman för Norges andel i kabinettskassans utgifter är Norges bidrag till anslagsrubriken 5 beräknadt högre än proportionen.

7 Till en del af konsulskassans utgifter påräknas de vid de lönade konsulaten inflytande konsulatafgifterna utaf svenska och norska fartyg samt expeditionsafgifter (ang. beräkningen af dessa, se sid. 11—12 här nedan). Resten af utgifterna bestrides af statsanslag, till hvilka Sverige bidrager med $^{4}/_{7}$ och Norge med $^{3}/_{7}$. Anslagen under konsulskassan må fritt användas, allenast med den inskränkning lönestaten för utrikesdepartementet betingar. Hela utgiften för konsulsstaten 1891 utgör 466,950 kr. (se sid. 18 rad 12 uppifrån), men då inkomsten af konsulat- och expeditionsafgifterna 1891 beräknas till 240,000 kr., utföres här i kolumnen *d* endast skilnaden 226,950 kr.

Bil. B.

Utdrag af protokollet öfver utrikesdepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i sammansatt statsråd å Stockholms slott den 6 december 1889.

Närvarande:

Hans Excellens Herr Statsministern Friherre ÅKERHIELM,
Hans Excellens Herr Ministern för utrikes ärendena Grefve LEWENHAUPT,
Hans Excellens Norske Herr Statsministern GRAM,
Statsråden Friherre VON OTTER,
WENNERBERG,
Friherre PALMSTIERNA,
Friherre VON ESSEN,
Friherre ÅKERHIELM,
ÖSTERGREN,
GROLL,
WIKBLAD,
ARNEBERG,
FURU.

Hans Excellens Herr Ministern för utrikes ärendena anförde i underdånighet:

1:o.

Genom skrifvelse den 9 oktober innevarande år hade Kongl. Norska Regeringens departement för det inre till Ministern för utrikes ärendena insändt dels ett af Storthingets konstitutionskomité afgifvet betänkande innehållande en förutsättning, att styrelsen fortfarande ville hafva sin uppmärksamhet fästad å frågan om en möjlig inskränkning af de fasta lönerna vid beskickningen i Konstantinopel, dels ock protokollerna rörande ett af Storthinget fattadt beslut, hvarigenom Kongl. Norska Regeringen anmodades att taga under öfvervägande, huruvida utgifterna för de Förenade Rikenas diplomatiska representation i utlandet kunde inskränkas;

och hade Kongl. departementet dervid tillika hemställt till Ministern att hafva denna fråga i åtanke vid affattande af utrikesdepartementets förslag till de Förenade Rikenas utrikes budget, på det att sådana inskränkningar i dessa utgifter, som kunde befinnas förenliga med hänsyn till de Förenade Rikenas värdighet och intressen, dervid måtte komma under öfvervägande.

I anledning häraf anförde Herr Ministern, att protokollerna visserligen utvisade, att talare i Storthinget ansett att särskildt beskickningarna i Konstantinopel och Wien borde indragas, men beskickningen i Konstantinopel vore särskildt nödvändig, derföre att kunna turkiska regeringen ej underhölle direkta förbindelser utom med diplomatiska agenter, och följaktligen alla meddelanden till turkiska centralregeringen från de Förenade Rikenas konsulartjenstemän i Turkiet, hvilkas antal uppgick till omkring 25, måste ombesörjas af beskickningen. Det vore visserligen sant, att förhållandet att konsuler icke medgåfves rätt att meddela sig med centralföreningen äfven egde rum i Japan, och att de Förenade Rikena der kunnat undgå nödvändigheten att hafva egen beskickning genom att begära holländska regeringens medgifvande att få som svensk och norsk minister i Japan anställa Hollands dervarande minister, men en dylik åtgärd kunde endast ifrågakomma, när, på sätt förhållandet vore i Japan, snart sagdt inga ärenden förekomme, och göromålen vid beskickningen i Konstantinopel vore i hvarje fall altför talrika, för att begäran att få öfverlemna dem till en tredje magt kunde framställas. Sjöfarten hade visserligen genom upphörd användning af svenska och norska segelfartyg för sjöfarten på Svarta hafvet under senare åren aftagit, men enligt berättelse den 22 sistlidne oktober om sjöfarten år 1888 hade under nämnda år 106 ångfartyg och af dem 104 norska passerat Konstantinopel på väg till och från Svarta hafvet, och i anledning af denna sjöfart hade beskickningen utfärdat 140 sundhetspass samt gjort 213 framställningar till turkiska regeringen om erhållande af de tillståndsbevis, som erfordras för fartyg, som passera Dardanellerna eller Bosphoren. En beskickning i Konstantinopel syntes dessutom nödvändig äfven ur rent politisk synpunkt, emedan de frågor, som der ständigt afhandlades, voro af den vigt, att Kongl. Maj:ts Regering måste ega kännedom om förhandlingarnas gång och det språk, som dervid fördes af de olika magternas representanter, för att derigenom kunna bedöma den allmänna politiska ställningen i Europa.

I Wien, hvarest Sverige egt en ständig beskickning allt sedan Westphaliska freden, kunde visserligen beskickningen redan sedan längre tid ej sägas ega samma betydelse som förut, men icke desto mindre syntes denna beskickning, likaledes ur politisk synpunkt, fortfarande vara nödvändig till följd af Österrike-Ungerns magtställning i Europa.

I fråga om anslagen till beskickningarna hade, i likhet med hvad vid föregående tillfällen egt rum i svenska Riksdagen och äfven förut i norska Storthinget, under den diskussion, som föregick Storthingets ofvannämnda beslut, åsigter äfven blifvit uttalade, att de till Sveriges och Norges ministrar utgående löner vore högre än som erfordrades. Det vore äfven naturligt att anmärkningar i detta afseende tid efter annan gjordes, då anslagen till de diplomatiske agenterne utan tvifvel voro höga i jemförelse med lönerna i hemlanden, och anmärkningar mot de diplomatiska anslagen gjordes dessutom ständigt

äfven i utländska riksförsamlingar, men oafsedt att lefnadskostnaderna utomlands i allmänhet vore betydligt högre än i Sverige och Norge, torde särskildt böra bemärkas, att i de stora hufvudstäderna utom i Washington, der åter den materiella lefnadskostnaden vore störst, en mycket stor lyx vore rådande, och att en diplomat endast egde en mycket inskränkt frihet att efter eget godtfinnande bestämma sina utgifter. Till följd af sin befattning måste han umgås med de personer å hvarje ort, som intoge den första samhällsställningen, och för att göra det måste han följa seder och bruk på platsen. Hans bostad måste vara i den bästa och derför äfven dyraste stadsdelen, och han kunde ej bo i en högre upp belägen våning än som brukades. Vid en jemförelse mellan svenske och norske diplomaters löner och anslagen i andra länder torde afseende böra fästas vid att vissa afdrag från lönerna egde rum. Om t. ex., på sätt blifvit gjordt under diskussioner i Storthinget, jemförelse anställdes mellan lönen för Kongl. Maj:ts minister i Paris och lönen för Amerikas Förenade Staters dervarande minister, borde dervid tagas i betraktande, att den senare icke hade någon utgift för legationssekreterare och dessutom särskildt anslag för kanslikostnader, under det att Kongl. Maj:ts minister vore skyldig att af lönen bestrida såväl en del kanslikostnader som den indemnitet i penningar, hvilken numera lemnades till legationssekreteraren i stället för den ministern förut af ålder åliggande skyldigheten att hysa och föda legationssekreteraren, och de afdrag från lönen, som Kongl. Maj:ts minister i Paris i enlighet härmed finge vidkännas, hade årligen uppgått till 9,000 francs eller omkring 6,500 kronor, om deri inberäknades hyran för kanslilokalen omkring 2,000 francs och det högre afdrag som utginge, när legationssekreteraren under den ministern årligen tillkommande vanliga tjenstledighet vore anställd som chargé d'affaires. Om ofvanstående belopp 6,500 kronor afdroges från lönen till Kongl. Maj:ts minister i Paris 60,000 kr. och återstoden 53,500 kr. jemfördes med amerikanske ministerns lön 65,275 kr., syntes den senares lön ej så obetydligt större. Något försök att på lönerna grunda en jemförelse mellan desse omnämnde ministrars verkliga lefnadskostnader kunde icke göras, emedan, då hyran för Kongl. Maj:ts ministers bostadsvåning i Paris utan möbler uppgått till omkring 13,000 frcs, och, på sätt förut omnämndt, hyran för kanslivåningen till 2,000 frcs, tillsammans omkring 15,000 frcs eller 10,800 kr. pr år, hade den nuvarande amerikanske ministern i Paris deremot för det af honom bebodda möblerade hotel betalat en årlig hyra af 79,200 kr., så att hans lön ej ens varit tillräcklig till betalning af hyran. Frågan huruvida de för Kongl. Maj:ts ministrar bestämda löner borde anses för höga, berodde uteslutande på huruvida lönerna ansåges böra vara tillräckligt höga för att platserna skulle kunna besättas med personer utan någon större enskild förmögenhet, och i det afseendet hade hittills den åsigten gjort sig gällande, att tillgång till lämpliga personer svårligen kunde erhållas om lönerna nedsattes. Det inträffade visserligen tid efter annan att personer med större förmögenhet inträdde på den diplomatiska banan, men i regeln lemnade de tjensten inom kortare tid, och anledningen härtill vore förmodligen den, att de i hemlanden i sin ställning kunde finna en både angenämare och större verkningskrets, under det att å andra sidan samma förmögenhet, som kunde vara stor i Sverige och Norge, måste utomlands förefalla jemförelsevis obetydlig.

Ministern ansåg derföre, att någon allmän nedsättning af lönerna icke kunde göras samt att i hvarje fall inga löner kunde nedsättas så mycket, att derigenom någon betydlig besparing kunde uppkomma, men då i Storthinget särskildt framhållits, att besparing syntes kunna göras vid beskickningarna i Konstantinopel och Wien och en utväg till sådana besparingar, om den än ej nu förelåge, dock ju möjligen framdeles kunde yppa sig, ansåg han sig böra i underdånighet hemställa, att Kongl. Maj:t behagade besluta, att då ledighet inträffade vid beskickningarna i Konstantinopel och Wien, på särskild anmälan, frågan huruvida någon nedsättning i utgifterna för dessa beskickningar då kunde finnas påkallad skulle till förnyad nådig pröfning upptagas.

Till hvad Herr Ministern sålunda hemställt, behagade Hans Maj:t Konungen, jemlikt öfrige svenske och norske statsrådsledamöters underdåniga tillstyrkan, lemna nådigt bifall.

2:o.

Herr Ministern föredrog derefter det af honom uppgjorda förslag till de Förenade Rikenas utrikesbudget för år 1891 och anförde dervid:

Beräkningen öfver kabinettskassans utgifter upptager samma slutsumma som för åren 1886—1890 eller kr. 638,700, af hvilken, enligt den vedertagna proportionen 12 till 5, falla på Sveriges andel kr. 450,850 och på Norges kr. 187,850.

Utgiftsförslaget för *kabinettskassan* omfattar enligt beräkningen:

ministern för utrikes ärendena	kr.	24,000: —
utrikesdepartementet	»	38,950: —
ministerstaten	»	488,750: —
militärattachéer	»	12,000: —
skrifmaterialier, expenser och extra utgifter	»	75,000: —
eller tillsammans	kr.	638,700: —

Konsulskassans inkomst af konsulatafgifter har för 1890 beräknats till kr. 230,000 enligt följande uppställning:

Afgifter från Antwerpens distrikt	kr.	10,000: —
» » Archangels »	»	2,000: —
» » Barcelonas »	»	6,500: —
» » Bilbaos »	»	2,000: —
» » Genuas »	»	2,000: —
» » Håvres »	»	22,000: —
» » Helsingfors' »	»	5,000: —
» » Köpenhamns »	»	16,000: —
» » Leiths »	»	16,500: —
Transport	kr.	82,000: —

		Transport kr.	82,000: —
Afgifter från Lissabons	distrikt	»	6,500: —
» » Londons	»	»	117,000: —
» » Lybecks	»	»	9,000: —
» » Rigas	»	»	7,000: —
» » Rio de Janeiros	»	»	8,500: —
		Summa kr.	230,000: —

Enligt beräkningar, som på grund af nu föreliggande uppgifter från vederbörande konsulat kunnat göras, kan motses en ökning för 1891 för Leiths distrikt af kronor 2,000 och för Genuas distrikt af kr. 1,000, men då deremot minskning kan motses för Håvre med kr. 3,000 och för Archangel med kr. 1,000, synes slutsumman böra sättas till kr. 1,000 mindre än som för 1890 beräknades eller, jemlikt följande beräkning, till kr. 229,000, nämligen:

Från Antwerpens	distrikt	kr.	10,000: —
» Archangels	»	»	1,000: —
» Barcelonas	»	»	6,500: —
» Bilbaos	»	»	2,000: —
» Genuas	»	»	3,000: —
» Håvres	»	»	19,000: —
» Helsingfors'	»	»	5,000: —
» Köpenhamns	»	»	16,000: —
» Leiths	»	»	18,500: —
» Lissabons	»	»	6,500: —
» Londons	»	»	117,000: —
» Lybecks	»	»	9,000: —
» Rigas	»	»	7,000: —
» Rio de Janeiros	»	»	8,500: —
		Summa kr.	229,000: —,

hvaraf med ledning af 1888 års siffror i runda tal kr. 73,300 eller 32 procent antagas belöpa på svenska och kr. 155,700 eller 68 procent på norska fartyg.

Uppbörden af expeditionsafgifter kan jemlikt konsulernes meddelanden beräknas under innevarande år uppgå till ungefärligen samma belopp som år 1888, hvadan anledning till ändring i den för 1890 skedda beräkning icke synes vara för handen, utan torde konsulskassans inkomster af expeditionsafgifter äfven för år 1891 kunna upptagas till kr. 11,000. På grund af 1888 års uppbörd kunna expeditionsafgifterna i runda tal beräknas till omkring kr. 3,900 eller 35 procent för svenska ärenden, kr. 6,900 eller 63 procent för norska ärenden och kr. 200 eller 2 procent för sådana ärenden, hvilka äro att betrakta såsom för båda rikena gemensamma.

Om till den beräknade inkomsten af konsulatafgifter ..... kr. 229,000
samt af expeditionsafgifter ..... » 11,000
lägges statsbidrag till samma belopp, hvarmed dessa under en följd af år utgått och jemväl för 1890 blifvit beviljade, nemligen kr. 160,000 från Sverige och kr. 120,000 från Norge eller tillsammans ..... » 280,000
skulle konsulskassans *inkomster* komma att utgöra i det hela ..... kr. 520,000
eller kr. 1,000 mindre än som för år 1890 beräknades.

Beträffande härefter konsulskassans *utgifter*, bland hvilka bidraget till utrikesdepartementet upptages med oförändradt belopp kr. 17,500, inträder ökning i rubriken *löner och arfvoden* i följd deraf, att vice konsuln vid generalkonsulatet i London vid ingången af 1891 på grund af nådiga beslutet den 8 december 1882 blifver berättigad till ett första ålderstillägg af kr. 500.

Bland *anslagen till kontorskostnader mot redovisningsskyldighet* förekommer, jemlikt Eders Kongl. Maj:ts beslut den 27 sistlidne september, en förhöjning af anslaget till generalkonsulatet i Håvre till belopp af kr. 500.

I *anslagen till kontorskostnader utan redovisningsskyldighet* ifrågakommer icke någon ändring.

Under rubriken *pensioner* har kunnat afföras ett belopp af kr. 3,200, motsvarande den pension, som uppburits af numera aflidne f. d. chargé d'affaires och generalkonsul G. O. Hyltén-Cavallius.

För *skrifmaterialer, expenser och extra utgifter* beräknas för 1890 ett belopp af kr. 34,350. I utgifterna under denna titel och särskildt rubriken »diverse utgifter» uppstår en höjning genom det personliga årsanslag af kr. 1,000, som jemlikt Eders Kongl. Maj:ts beslut den 21 sistlidne juni tillagts svenske och norske konsuln i Danzig J. A. af Segerström. Till denna rubrik torde, i enlighet med förut följd praxis, jemväl böra föras det öfverskott af kr. 200, som uppkommer derigenom, att å ena sidan dels, såsom anfördt, ökade utgifter falla på konsulskassan till belopp af kr. 2,000, dels konsulatafgifterna beräknas nedgå med kr. 1,000, men å den andra sidan en minskning af kr. 3,200 inträder under rubriken pensioner.

Slutsumman för konsulskassans utgifter för 1891 blir kr. 520,000 eller kr. 1,000 mindre än för 1890.

Konsulskassans utgifter år 1891 skulle alltså omfatta:

utrikesdepartementet		17,500
konsulsstaten		
a) löner och arfvoden	332,900	
b) anslag till kontorskostnader mot redovisning	55,500	
c) anslag till kontorskostnader utan redovisning	70,500	
d) pensioner	8,050	466,950
skrifmaterialier, expenser och extra utgifter		35,550
Summa utgifter kr.		520,000

Denna summa motsvaras af den ofvan gjorda inkomstberäkningen.

En sammanställning af beräkningarna för 1890 och 1891 skulle hafva följande utseende:

Inkomster:

	1890	1891	ökning	minskning
statsverkets bidrag	280,000	280,000	——	——
konsulatafgifter	230,000	229,000	——	1,000
expeditionsafgifter	11,000	11,000	——	——
Summa kr.	521,000	520,000	——	1,000

Utgifter:

	1890	1891	ökning	minskning
1. utrikesdepartementet	17,500	17,500	——	——
2. konsulsstaten				
a) löner och arfvoden	332,400	332,900	500	——
b) anslag till kontorskostnader mot redovisning	55,000	55,500	500	——
c) anslag till kontorskostnader utan redovisning	70,500	70,500	——	——
d) pensioner	11,250	8,050	——	3,200
3. skrifmaterialer, expenser och extra utgifter	34,350	35,550	1,200	——
Summa kr.	521,000	520,000	2,200	3,200

De summor, som för tillfälliga och oförutsedda utgifter samt till betäckande af möjligen bristande inkomster skulle behöfva begäras af Storthinget, anser jag böra i likhet med föregående år beräknas till kr. 12,000 för kabinettskassan och kr. 24,000 för konsulskassan, och för öfrigt torde böra föreslås, att anslagen såväl till de diplomatiska utgifterna som till konsulatväsendet ställas till Eders Kongl. Maj:ts disposition med samma rätt till deras användande och under samma vilkor som hittills.

Jag hemställer i underdånighet, det Eders Kongl. Maj:t behagade öfver de af mig uppgjorda förslag och beräkningar infordra Kongl. Norska Regeringens betänkande.

Till denna af det sammansatta statsrådets öfrige ledamöter tillstyrkta hemställan behagade Hans Maj:t Konungen i nåder lemna bifall.

ex protocollo

Jochum Beck-Friis.

Bil. C.

Utdrag af protokollet öfver utrikesdepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i sammansatt statsråd å Stockholms slott den 11 januari 1890.

Närvarande:

Hans Excellens Herr Statsministern Friherre ÅKERHIELM,
Hans Excellens Herr Ministern för utrikes ärendena Grefve LEWENHAUPT,
Hans Excellens Norske Herr Statministern GRAM,
Statsråden Friherre VON OTTER,
WENNERBERG,
Friherre PALMSTIERNA,
Friherre VON ESSEN,
Friherre ÅKERHIELM,
ÖSTERGREN,
GROLL,
WIKBLAD,
ARNEBERG,
FURU.

1:o.

Hans Excellens Herr Ministern för utrikes ärendena föredrog i underdånighet förslaget till de Förenade Rikenas gemensamma utrikesbudget för 1891 samt Kongl. Norska Regeringens den 3 innevarande månad deröfver afgifna underdåniga betänkande.

Herr Ministern anförde:

Mot de uppgjorda beräkningarna har Kongl. Norska Regeringen endast haft att anmärka, dels, hvad beträffar beräkningarna af inkomsterna af konsulatafgifterna för 1891, att det måhända varit mindre påkalladt att anslå inkomsterna af dessa afgifter till ett lägre belopp än det som beräknades i det budgetförslag, som framlades sistlidet år, enär de af konsulerne meddelade uppgifterna angående konsulatafgifternas antagliga belopp under innevarande år utvisade bland annat, att afgifterna vid generalkonsulatet i London

år 1889 influtit med ett icke obetydligt högre belopp än under närmast föregående år, och den norska handelsflottan för öfrigt antagligen vunnit en icke så alldeles obetydlig tillväxt af nyförvärfvade fartyg, dels, i fråga om specialberäkningarna vidkommande särskilda poster under kabinettskassan, att beloppet under rubriken »pensioner» icke blifvit i beräkningen höjdt, oaktadt f. d. envoyén i Rom, F. T. Lindstrand genom nådigt beslut den 21 Juni 1889 vid sitt afskedstagande fått sig tillagd en årlig pension af kr. 6,000.

Det torde med anledning häraf tillåtas mig anföra, att de särskilda detaljsummorna inom utrikesbudgeten äro att betrakta endast som beräkningar öfver utgifter, hvilkas verkliga belopp icke kunna på förhand noggrant bestämmas. De gjorda beräkningarna angående konsulatafgifterna grundades alltså på *då* föreliggande uppgifter och om än, på sätt de senare ingångna redogörelserna angående uppbörden vid generalkonsulatet i London gifva vid handen, den ökade skeppsfarten medfört en ökning af konsulskassans inkomst, synes mig i allt fall vara lämpligare att i fråga om en så fluktuerande inkomstkälla som konsulatafgifterna hellre sätta beräkningarna för lågt än tvärtom, hvarföre jag finner mig föranlåten föreslå, att den af mig beräknade approximativa slutsumman af inkomsterna af konsulatafgifterna, eller 229,000 kronor, må i beräkningarna bibehållas. Skulle inkomsterna framdeles visa sig uppgå till ett högre belopp än som beräknats och öfverskott derigenom uppkomma, lärer följden icke blifva annan än den, att detta öfverskott allt efter omständigheterna antingen reserveras för framtida behof eller ock till vederbörande statskassor återbetalas.

Den omständighet att en ny pension å 6,000 kronor tillkommit å kabinettskassans pensionsstat torde icke behöfva föranleda till något ökadt anslagsbehof eller ändring af slutsumman för denna rubrik, isynnerhet som en minskning af 4,000 kr. inträdt derigenom att den pension, som med sistnämda belopp utgått till f. d. ministerresidenten Mansbach, upphör i följd af hans den 4 innevarande månad timade död.

Derest Eders Kongl. Maj:t behagar gilla hvad jag nu haft nåden anföra, får jag i underdånighet föreslå, att Eders Kongl. Maj:t måtte, med godkännande af de gjorda beräkningarna, hvilka böra dagens protokoll biläggas, besluta att af Riksdagen och Storthinget äska de för utgifternas bestridande nödiga anslag, att utgå efter den för de Förenade Rikenas bidrag till sådana utgifter hittills tillämpade proportion såväl för kabinettskassan som för konsulskassan.

Med hänsyn såväl till de för Sverge och Norge olika statsregleringsperioderna som till den olika dispositionsrätt öfver besparingar å ifrågavarande anslag, hvilken i de båda rikena under senare år varit bestämd, får jag slutligen föreslå,

att af Riksdagen måtte för år 1891 begäras 450,850 kronor till kabinettskassan och 160,000 kronor till konsulskassan att utgå emot nu gällande redovisningsskyldighet samt med samma rätt till anslagens användande och under enahanda vilkor som hittills,

och att af Storthinget måtte för budgetterminen 1 juli 1890—30 juni 1891 äskas 187,850 kronor till kabinettskassan och 120,000 kronor till konsulskassan förutom hvad i konsulatafgifter af norska fartyg samt expeditionsafgifter kan komma att under samma

period inflyta, äfvensom derutöfver ett anslag för tillfälliga eller oförutsedda utgifter af 36,000 kronor, hvaraf 12,000 kronor för kabinettskassan och 24,000 kronor för konsulskassan.

Uti hvad Herr Ministern för utrikes ärendena sålunda hemställt och föreslagit, förenade sig det sammansatta statsrådets öfriga ledamöter

och behagade Hans Maj:t Konungen detsamma i nåder gilla och bifalla.

ex protocollo
G. M. Falkenberg.

Sveriges och Norges gemensammma utrikesbudget för år 1891.

			Sverige. Kronor.	Norge. Kronor.	Tillsammans. Kronor.
I.	*Kabinettskassan:*				
1.	Ministern för utrikes ärendena		24,000	—	24,000
2.	Utrikesdepartementet		27,495	11,455	38,950
3.	Ministerstaten		345,000	143,750	488,750
4.	Militärattachéer		8,400	3,600	12,000
5.	Skrifmaterialier, expenser och extra utgifter		45,955	29,045	75,000
	Summa kronor		450,850	187,850	638,700
II.	*Konsulskassan:*				
6.	Utrikesdepartementet		10,000	7,500	17,500
7.	Konsulsstaten	466,950			
	afgår hvad som häraf beräknas kunna bestridas af inflytande konsulat- och expeditionsafgifter	240,000	129,685	97,265	226,950
8.	Skrifmaterialier, expenser och extra utgifter		20,315	15,235	35,550
	Summa kronor		160,000	120,000	280,000

Beräkning öfver kabinettskassans utgifter för år 1891.

				Kronor.
1.	Ministern för utrikes ärendena			24,000
2.	Utrikesdepartementet			38,950
3.	Ministerstaten.			
	a. Traktamenten:			
	Beskickningen i Berlin:			
	Envoyé Extraordinaire och Ministre Plénipotentiaire	48,000		
	Legationssekreterare	6,000	54,000	
	Transport		54,000	62,950

	Transport	54,000	62,950
	Beskickningen i Bryssel och Haag:		
	Ministre Plénipotentiaire	20,000	
	Beskickningen i Konstantinopel:		
njuter fri bostad, samt uppbär ån konsulskassan 10,000 kr.	Ministre Plénipotentiaire	10,000	
njuter fri bostad, samt uppbär ån konsulskassan 2,000 kr.	Drogman	4,000	14,000
	Beskickningen i Köpenhamn:		
	Envoyé Extraordinaire och Ministre Plénipotentiaire	36,000	
	Legationssekreterare	5,000	41,000
	Beskickningen i London:		
	Envoyé Extraordinaire och Ministre Plénipotentiaire	60,000	
	Legationssekreterare	8,000	68,000
	Beskickningen i Madrid:		
	Ministre Plénipotentiaire		22,000
	Beskickningen i Paris:		
	Envoyé Extraordinaire och Ministre Plénipotentiaire	60,000	
	Legationssekreterare	8,000	68,000
	Beskickningen i S:t Petersburg:		
	Envoyé Extraordinaire och Ministre Plénipotentiaire	60,000	
	Legationssekreterare	8,000	68,000
	Beskickningen i Rom:		
	Envoyé Extraordinaire och Ministre Plénipotentiaire		29,000
	Beskickningen i Washington:		
pbär såsom generalkonsul ,000 kr. samt konsulatafgifter.	Envoyé Extraordinaire och Ministre Plénipotentiaire	16,000	
	Legationssekreterare	6,000	22,000
	Transport	406,000	62,950

Transport		406,000		62,950
Beskickningen i Wien:				
Envoyé Extraordinaire och Ministre Plénipotentiaire	40,000			
Legationssekreterare	6,000	46,000	452,000	
b. Expektanslön			4,800	
c. Pensioner			31,950	488,750
4. *Militärattachéer:*				
1 Militärattaché			6,000	
1 d:o			6,000	12,000
5. *Skrifmaterialier, expenser och extra utgifter:*				
a. Skrifmaterialier och expenser			24,500	
b. Ekiperingspenningar			10,000	
c. Hemliga utgifter			14,000	
d. Öfriga extra utgifter			26,500	75,000
			Summa kronor	638,700

Beräkning öfver konsulskassans inkomster och utgifter för år 1891.

Inkomster:

			Kronor.
Svenska statsverkets bidrag			160,000
Norska statsverkets bidrag			120,000
Konsulatafgifter, förslagsvis:			
inom Antwerpens konsulsdistrikt	10,000		
» Archangels »	1,000		
» Barcelonas »	6,500		
» Bilbaos »	2,000		
» Genuas »	3,000		
» Håvres »	19,000		
» Helsingfors' »	5,000		
» Köpenhamns »	16,000		
» Leiths »	18,500		
» Lissabons »	6,500		
» Londons »	117,000		
» Lybecks »	9,000		
» Rigas »	7,000		
» Rio de Janeiros »	8,500	229,000	
Expeditionsafgifter, förslagsvis		11,000	240,000
		Summa kronor	520,000

Utgifter:

6. Utrikesdepartementet					17,500
7. Konsulsstaten:					
a. Löner och arfvoden:					
Antwerpen,	Generalkonsuln,	lön		13,000	
Archangel,	»	»		12,000	
Barcelona,	»	»		12,000	
Bilbao,	Konsuln,	»		9,000	
Genua,	Generalkonsuln,	»		10,000	
Uppbär konsulatafgifter. Hamburg,	»	»		8,000	
Hâvre	»	»	14,500		
	Vicekonsuln,	»	4,500	19,000	
Bordeaux,	»	»	6,000		
	2:ne ålderstillägg		1,000	7,000	
Helsingfors,	Generalkonsuln,	lön		15,000	
Jemför ministerstaten. Konstantinopel,	Ministre Plénip.	»	10,000		
D:o D:o.	Drogman,	»	2,000		
Uppbär konsulatafgifter samt åtnjuter fri bostad.	Konsulatsekreteraren,	»	6,000	18,000	
Köpenhamn,	Generalkonsuln,	»	15,000		
	Vicekonsuln,	»	4,500		
	ålderstillägg		500	20,000	
Uppbär konsulatafgifter. Helsingör,	Vicekonsuln,	»	3,900		
	2:ne ålderstillägg		1,000	4,900	
Leith,	Konsuln	lön		16,000	
Lissabon,	Generalkonsuln,	»		15,000	
London	»	»	24,000		
	Vicekonsuln,	»	10,000		
	ålderstillägg		500		
	Kanslisten,	lön	6,000		
	En kontorist,	»	5,000		
	» »	»	4,000	49,500	
Cardiff,	Vicekonsuln,	»		8,000	
Liverpool,	»	»	9,000		
	ålderstillägg		500	9,500	
Newcastle,	Vicekonsuln,	»	9,000		
	2:ne ålderstillägg		1,000	10,000	
West Hartlepool,	Kontoristen,	lön		5,000	
Lybeck,	Generalkonsuln,	»		12,000	
			Transport	272,900	17,500

			Transport	272,900		17,500
	Newyork,	Vicekonsuln,	lön	6,000		
	Riga,	Konsuln,	»	9,000		
	Rio de Janeiro,	Generalkonsuln,	»	17,000		
I lönen ingår ersättning för resor inom ditriktet.	Shanghai,	Vicekonsuln,	»	12,000		
Uppbär konsulatafgifter, jem. för ministerstaten.	Washington,	Generalkonsuln,	»	16,000	332,900	

b. Anslag till kontorskostnader mot redovisningsskyldighet:

Antwerpen	4,500	
Archangel	2,000	
Barcelona	2,000	
Bilbao	2,000	
Genua	2,000	
Hâvre	4,500	
Helsingfors	4,000	
Köpenhamn	4,500	
Leith	6,000	
Lissabon	4,000	
London	11,000	
Lybeck	2,000	
Riga	3,000	
Shanghai	4,000	55,500

c. Anslag till kontorskostnader utan redovisningsskyldighet:

Alexandria	3,500		
Alger	3,000		
Bordeaux	2,000		
Buenos Ayres	4,000		
Cardiff	4,000		
Dardanellerna	500		
Gibraltar	2,000		
Hamburg	2,000		
Havana	3,000		
Japan	4,000		
Kiel	1,500		
Liverpool	5,000		
Marseille	1,500		
Melbourne	6,000		
Montevideo	2,000		
Neapel	3,000		
Transport	47,000	388,400	17,500

Transport	47,000	388,400	17,500
Newcastle	4,000		
Newyork	6,000		
Piræus	1,000		
Rio de Janeiro	4,000		
Rom	3,000		
San Francisco	4,000		
Tanger	1,500	70,500	
d. Pensioner:		8,050	466,950
8. Skrifmaterialier, expenser och extra utgifter:			
a. Skrifmaterialier och expenser		6,500	
b. Konsulernes embetsutgifter		15,500	
c. Diverse utgifter		13,550	35,550
Summa		Kronor	520,000

Stockholm 1890. Kongl. Boktryckeriet, P. A. Norstedt & Söner.

Rättelse

i Kongl. Maj:ts nåd. proposition n:o 1.

Tredje hufvudtiteln.

Sid. 9	rad. 8		uppifrån	*står:*	Wien borde
				läs:	Wien borde kunna
» »	»	9, 10	»	*står:*	derföre att kunna turkiska regeringen
				läs:	derföre att turkiska regeringen
» »	»	13	»	*står:*	centralföreningen
				läs:	centralregeringen

Fjerde hufvudtiteln.

Utdrag af protokollet öfver landtförsvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen uti Statsrådet å Stockholms slott den 11 Januari 1890.

Närvarande:

Hans excellens, herr statsministern friherre ÅKERHIELM,
Hans excellens, herr ministern för utrikes ärendena grefve LEWENHAUPT,
Statsråden: friherre VON OTTER,
WENNERBERG,
friherre PALMSTIERNA,
friherre VON ESSEN,
friherre ÅKERHIELM,
ÖSTERGREN,
GROLL,
WIKBLAD.

Departementschefen, statsrådet friherre Palmstierna anhöll i underdånighet att få underställa Kongl. Maj:ts nådiga pröfning frågan om reglerandet af utgifterna under riksstatens fjerde hufvudtitel för år 1891 och att i sammanhang dermed få föredraga följande, till Kongl. Maj:t inkomna framställningar i de delar, som icke förut blifvit inför Kongl. Maj:t anmälda:

generalfälttygmästarens och chefens för artilleriet underdåniga skrifvelser dels den 8 Januari 1889 angående verkställd liqvid af köpeskillingen för Åkers krutbruk och dels den 15 November 1889 angående arméförvaltningens artilleridepartements behof af statsanslag under år 1891,

arméförvaltningens å fortifikationsdepartementet underdåniga skrifvelse den 14 November 1889 angående nämnda departements medelsbehof under år 1891 jemte tvenne dervid fogade, af chefen för fortifikationen den 13 i samma månad aflåtna underdåniga skrifvelser angående behofven af extra anslag år 1891 dels till fästningsbyggnader och dels till anskaffning och komplettering af fältingeniörmaterielen,

arméförvaltningens å intendentsdepartementet underdåniga skrifvelse den 8 November 1889 angående departementets behof af statsmedel för år 1891,

t. f. generalintendentens underdåniga skrifvelse den 26 Oktober 1889 angående åtgärders vidtagande för uppsättande af en 2:dra trängbataljon,

arméförvaltningens å artilleri-, intendents- och civila departementen den 6 November 1889 aflåtna underdåniga skrifvelse angående proposition till Riksdagen om förhöjning i anslaget till indelta arméns befälsaflöning äfvensom till Vermlands fältjägarecorps,

chefens för generalstabens topografiska afdelning underdåniga skrifvelse den 16 November 1889 angående behofvet af medel för de topografiska arbetena år 1891 jemte chefens för generalstaben den 21 i samma månad deröfver afgifna underdåniga utlåtande,

medicinalstyrelsens underdåniga skrifvelse den 25 September 1889 om proposition till Riksdagen i fråga om löneförbättring åt arméns läkare jemte arméförvaltningens å civila departementet den 6 December 1889 deröfver afgifna underdåniga utlåtande,

medicinalstyrelsens underdåniga skrifvelse den 15 November 1889 om anställande af ytterligare fem 2:dre bataljonsläkare vid armén äfvensom arméförvaltningens å intendents- och civila departementen den 6 December 1889 deröfver afgifna underdåniga utlåtande,

arméförvaltningens å civila departementet den 1 November 1889 afgifna utlåtande öfver en af chefen för landtförsvarsdepartementets kommandoexpedition hos statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet gjord framställning om förhöjning i det för expenser åt expeditionen anvisade belopp; samt

stadsfullmäktiges i Halmstad underdåniga skrifvelse den 14 Oktober 1889 om upplåtande till kronan af den för uppförande af ett skoletablissement erforderliga mark m. m.

Under tillkännagifvande, att vid den förestående statsregleringen andra ändringar i de för närvarande utgående ordinarie anslagen icke af departementschefen åsyftades än de, som nu komme att af honom särskildt omnämnas, anförde departementschefen härvid beträffande de

Ordinarie anslagen:

Departementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli.

[1.] Höjning af detta anslag; äfvensom förändrad benämning af detsamma.

Under hänvisning till hvad jag här nedan under anslaget »till departementets kommandoexpedition» kommer att yttra, hemställer jag att anslaget till departementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli nu ..... kr. 49,000: —
må, för beredande af tillgång till gäldande af två för närvarande från anslaget till kommandoexpeditionen utgående arfvoden, med ..... » 1,250: —
höjas till..... kr. 50,250: —
och att anslaget må vid bifall dertill för framtiden benämnas »Departementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli samt kommandoexpeditionen».

Departementets kommandoexpedition.

[2.] Uteslutande ur riksstaten af detta anslag.

Uti sin till mig aflåtna ofvannämnda skrifvelse den 12 sistlidne Oktober har chefen för landtförsvarsdepartementets kommandoexpedition erinrat, att det under en längre följd af år visat sig omöjligt att med det till expeditionen i riksstaten för närvarande uppförda anslag 3,040 kronor bestrida de för expeditionen oundgängliga utgifterna och att Eders Kongl. Maj:t med anledning deraf tid efter annan utanordnat icke obetydliga belopp till betäckande af de uppkomna bristerna.

Af anslaget, som till sitt nuvarande belopp uppfördes i riksstaten vid 1873 års riksdag, skola, på sätt nämnda chef yttrar, enligt gällande stat 500 kronor utgå såsom arfvode till en stentryckare vid generalstabens litografiska anstalt och 750 kronor likaledes såsom arfvode tilldelas en vaktmästare samt återstoden 1,790 kronor användas till expenser.

Uti de båda första utgiftsposterna hade, fortsätter chefen för expeditionen, sedan 1873 inga förändringar inträdt; och det vore alltså uteslutande till följd af de ständigt sig ökande expenserna, som de omtalade bristerna uppkommit. Särskildt de båda åren 1887 och 1888,

som i följd af nya värnepligtslagens trädande i kraft utmärkts af en ovanligt liflig verksamhet inom krigsstyrelsen, företedde i detta afseende synnerligen ogynsamma siffror.

Enligt en vid chefens för kommandoexpeditionen skrifvelse fogad tablå stälde sig utgifterna för expenser under nedannämnda olika titlar på följande sätt:

	Medeltal pr år under tioårsperioden 1879—1888.	Medeltal pr år under åren 1887 och 1888.
	kr.	kr.
Tryckningskostnader och böcker	280	865
Tidningar och tidskrifter	140	110
Inbindning	170	180
Skrifmaterialier	770	1,030
Renskrifning	150	370
Telegrammer	95	130
Ved	350	309
Gas och lysämnen	20	58
Renhållning	180	178
Diverse	345	420
Summa	2,500	3,650

Den till expenser disponibla summan hade alltså under tioårsperioden 1879—1888 i medeltal måst årligen öfverskridas med ett belopp af 710 kronor och under åren 1887 och 1888 särskildt med 1,860 kronor; och beskaffenheten af de utgiftsposter, å hvilka ökningen egt rum, gåfve tydligen vid handen, att den uteslutande härrört af den stegrade verksamheten inom expeditionen. Å artiklarna »tidningar», »ved» och »renhållning» vore mot tioårsperiodens slut en nedgång att förmärka, under det att rubrikerna »tryckning- och renskrifningskostnader», som direkt påverkades af antalet från expeditionen utgångna order och skrifvelser, för periodens tvenne sista år visade summor, som med icke mindre än 805 kronor öfverskredo motsvarande siffror för hela tioårsperiodens medeltal; och enligt chefens för expeditionen åsigt vore föga sannolikt, att någon tillbakagång härutinnan för framtiden inträdde.

Han hemställer alltså, att jag måtte vidtaga åtgärder i syfte af anslagets ökande; och anser han, att, om anslaget för framtiden erhåller egenskap af förslagsanslag, det för expenser afsedda belopp kan bestämmas till en siffra 3,250 kronor, som med 400 kronor understiger medeltalet af de verkliga utgifterna derför under åren 1887 och 1888, så att anslaget i sin helhet skulle komma att utgöra 4,500 kronor, men att, om anslaget fortfarande skall vara af allmänt anslags natur, det icke synes honom rådligt bestämma detsamma till lägre belopp än 5,000 kronor, hvarigenom det för egentliga expenser disponibla beloppet komme att med 100 kronor öfverskjuta hvad som omförmälda två år under nämnda rubrik utgifvits.

Denna chefens för expeditionen hemställan, hvartill äfven arméförvaltningen i sitt ofvannämnda underdåniga utlåtande tillstyrkt bifall, synes mig böra föranleda höjning af den för expenser afsedda delen af förevarande anslag. På sätt chefen för kommandoexpeditionen yttrat, härrör det ökade anslagsbehofvet uteslutande af omständigheter, som det icke stått i expeditionens makt att förebygga, och det synes mig föga lämpligt, att, då sålunda anslaget visat sig för knappt, bibehålla detsamma vid dess otillräckliga belopp och följaktligen nödvändiggöra en omföring af andra anslagstillgångar för täckande af de tid efter annan å detsamma uppkomna brister.

Eders Kongl. Maj:t har visserligen, i syfte att begränsa utgifterna å anslaget, genom nådigt bref af den 16 November 1888 förordnat, att tryckningen af sådana bestämmelser, som i form af instruktioner, tabeller och dylika handlingar från expeditionen utfärdas, skall gäldas af de anslag, till hvilka utgiftsposterna med afseende på innehållet af de utfärdade bestämmelserna äro hänförliga; men äfven denna föreskrift, som skulle tillämpas från och med ingången af nyssnämnda år, har icke i afsevärd mån bidragit att nedtrycka utgifterna å anslaget.

Då emellertid förändring af anslagets belopp sålunda ifrågakommer, synes mig lämpligast, att detsamma helt och hållet ur riksstaten uteslutes och att, i enlighet med uppställningen af motsvarande anslag under femte hufvudtiteln, den andel deraf 1,250 kronor, som utgår såsom arfvoden, uppföres under anslaget till departementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli, som med anledning deraf torde böra erhålla be-

nämningen »departementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli samt kommandoexpeditionen», och det belopp, som befinnes böra utgå till kommandoexpeditionens expenser, uppföres under anslaget till »skrifmaterialier och expenser, ved m. m. för departementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli», som likaledes torde böra erhålla en derefter lämpad förändrad benämning; och synes mig vid bifall härtill den sålunda erforderliga höjningen af sistnämnda anslag böra bestämmas till det mindre af det utaf chefen för kommandoexpeditionen alternativt föreslagna beloppen eller 3,250 kronor.

Under anhållan att framdeles vid nyssberörda anslag få göra den ytterligare framställning, som deraf påkallas, hemställer jag alltså, att Eders Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att, vid bifall till hvad här ofvan under anslaget till departementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli föreslagits äfvensom till den för beredande af expensmedel till kommandoexpeditionen ifrågasatta höjningen af anslaget till skrifmaterialier och expenser, ved m. m. för departementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli och ändringen i detta anslags benämning, besluta, att anslaget till departementets kommandoexpedition nu ..... kr. 3,040 skall ur riksstaten utgå.

Indelta arméns befälsaflöning.

[3.] Förhöjning af detta anslag.

Uti statsverkspropositionen till sist församlade Riksdag behagade Eders Kongl. Maj:t föreslå, att två ålderstillägg, hvartdera å 500 kronor, måtte från fjerde hufvudtitelns anslag till ålderstillägg få tilläggas regementsintendenterna att utgå, det första efter 5 och det andra efter 10 års väl vitsordad tjenstgöring i befattningen.

Detta Eders Kongl. Maj:ts förslag tillstyrktes af en minoritet i statsutskottet, hvaremot flertalet, i enlighet med hvars åsigt Riksdagen fattade sitt beslut, ansåg sig på anförda skäl böra tillstyrka endast ett ålderstillägg å 500 kronor efter 10 års tjenst, dock med uttalande tillika, att, enär en olikhet emellan regementsintendenternas aflöningsförmåner förefunnes derutinnan, att de vid de värfvade garnisonerade trupperna anställda åtnjuta, utom den för alla lika lönen af 2,800 kronor, dagaflöning à 3 kronor hela året, utskottet tänkt sig, att genom beredande åt de vid indelta armén och Vermlands fältjägare-

corps anstälda regementsintendenter af sådan dagaflöning under de dagar, de vid regementenas och corpsernas vanliga vapenöfningar äro kommenderade, någon ytterlig löneförbättring skäligen skulle kunna sistnämnda regementsintendenter tilldelas.

Under åberopande af dessa förhållanden hemställer arméförvaltningen å artilleri-, intendents- och civila departementen i sin ofvannämnda underdåniga skrifvelse, att Eders Kongl. Maj:t täcktes vidtaga erforderliga åtgärder i syfte att åt regementsintendenterna vid indelta armén och Vermlands fältjägarecorps bereda den ifrågasatta löneförbättringen; och erinrar arméförvaltningen dervid, att Eders Kongl. Maj:t redan år 1880 i sammanhang med annat förslag till förbättring i regementsintendenternas vid indelta armén aflöningsförmåner genom framställning till Riksdagen sökt få undanröjd den oegentlighet, att dessa redan i öfrigt svagt aflönade tjenstemän tillika vore de enda funktionärer på stat vid indelta armén, som icke åtnjöte dagaflöning under mötena; att Riksdagen, som ej hade något att mot förslaget i princip anmärka, emellertid ansett det då vara för tidigt väckt, men att detta skäl numera, att döma af statsutskottets ofvan anförda yttrande, kunde antagas vara bortfallet och tiden sålunda inne att få ifrågavarande oegentlighet skaffad ur vägen, på samma gång regementsintendenterna vid indelta armén bereddes en väl behöflig liten aflöningsförbättring.

Jag finner detta förslag, hvarigenom en länge öfverklagad olikhet i aflöningsförmånerna för regementsintendenterna vid indelta och värfvade armén skulle i någon, om ock ringa mån, utjemnas, vara af billighet påkalladt; och lärer, då ej mindre regementsintendenten vid Vermlands fältjägarecorps, på sätt arméförvaltningen redan anmärkt, utan äfven regementsintendenten vid Gotlands nationalbeväring äro i afseende å löneförmåner alldeles likstälda med regementsintendenterna vid indelta armén, enahanda löneförbättring böra jemväl åt dessa tjenstemän beredas, hvarom jag ock anhåller att under vederbörliga anslag få göra hemställan.

Hvad beträffar den förhöjning i anslaget till indelta arméns befälsaflöning, som af detta förslag påkallas, torde förstås af sig sjelft, att den ifrågasatta dagaflöningen 3 kronor åt regementsintendenterna bör i indelta arméns stater förslagsvis uppföras för samma antal dagar som åt öfriga tjenstemän vid nämnda armé, eller 60 dagar; och, då för när-

varande vid densamma äro anstälda 29 regementsintendenter, uppgår alltså ifrågavarande förhöjning till 5,220 kronor.

Det är emellertid icke endast af detta skäl, som förhöjning i anslaget till indelta arméns befälsaflöning erfordras; i sina ofvannämnda underdåniga skrifvelser har medicinalstyrelsen framstält förslag dels om löneförbättring åt de vid indelta armén anstälda läkare och dels om anställande vid nämnda armé af ytterligare fem 2:dre bataljonsläkare; och har jag ansett mig böra delvis understödja dessa förslag.

Hvad den förstnämnda af dessa frågor angår, har, yttrar medicinalstyrelsen, flera gånger, såsom dels af 1874 års härordningskomité och dels af 1881 års militära helsovårdskomité, blifvit föreslaget, att arméns läkare måtte komma i åtnjutande af samma löneförmåner, som tillkomma officerare i motsvarande grader. Billigheten af dessa anspråk syntes medicinalstyrelsen framgå så väl af en jemförelse mellan å ena sidan de vid armén anstälda läkares och å den andra officerarnes och civila läkares löneinkomster, som ock af den omständigheten, att fordringarna på militärläkarnes tid och arbete under senare åren högst betydligt ökats utan att någon deremot svarande ekonomisk fördel beredts dem.

Jemfördes till en början arméns läkares och officerares förberedande utbildning samt den tidrymd och de omkostnader, densamma påfordrade, framginge deraf, att militärläkaren liksom öfriga i statens tjenst anstälda läkare måste för vinnande af legitimation och kompetens genomgå den föreskrifna medicinska studiekursen, som i medeltal erfordrade en tid af 10—12 år och en kostnad af 15,000 kronor, samt att han först derefter vid en jemförelsevis mogen ålder erhölle sin första anställning vid armén i egenskap af 2:dre bataljonsläkare med en lön af 900 kronor, men att deremot officeren, som för närvarande inom alla grader erhölle högre lön än med honom i grad likställd militärläkare, redan efter aflägganden af maturitetsexamen samt genomgåendet af volontär- och krigsskolan vid omkring 21 års ålder erhölle dylik anställning och sedermera på grund af anciennitet och ådagalagd skicklighet avancerade till högre grader med allt mer ökade inkomster.

Hvad vidare löneförmånerna och pensionen anginge, åtnjöto militärläkarna, förutom dagaflöning i likhet med officerare i motsvarande grader, i lön:

2:dre bataljonsläkare (med löjtnants grad)	kr.	900.
1:ste d:o (kaptens grad)	»	1,800.
och regementsläkarna (majors grad)	»	2,800.

samt i pension:

2:dre bataljonsläkare efter 55 lefnadsår och 30 tjensteår	»	900.
1:ste d:o » » » » » »	»	1,440.
och regementsläkare » 60 » » » »	»	2,240,

under det att löneförmånerna för motsvarande grader vid indelta armén utgjorde:

för löjtnant af 1:a klassen:	lön 1,200 kr.	och	tjenstgöringspenningar	kr. 120	=	kr. 1,320	
» d:o » 2:a »	» 900 »	»	d:o	» 120	=	» 1,020	
» kapten » 1:a »	» 2,800 »	»	d:o	» 400	=	» 3,200	
» d:o » 2:a »	» 1,800 »	»	d:o	» 200	=	» 2,000	
» major	» 3,500 »	»	d:o	» 500	=	» 4,000	samt

pensionerna:

för löjtnant af 1:a klassen efter 50 lefnadsår och 30 tjensteår	kr. 1,000
» d:o » 2:a » » » » » » »	» 900
» kapten » 1:a » » » » » » »	» 2,240
» d:o » 2:a » » » » » » »	» 1,440 samt
» major efter 55 lefnadsår och 30 tjensteår	» 2,800.

Af denna jemförelse syntes medicinalstyrelsen framgå, att utsigterna i ekonomiskt afseende inom militärläkarebanan ej voro betryggande, synnerligen då i betraktande toges den långvariga utbildningskursen, som oftast måste föranleda skuldsättning. Någon särdeles förbättrad ekonomisk ställning på grund af inbringande enskild praktik kunde, efter medicinalstyrelsens förmenande, flertalet militärläkare ej heller påräkna och i hvarje fall långt mindre än andra läkare, enär militärläkarne och synnerligen bataljonsläkarne, till följd af tjenstens allt mera ökade fordringar, årligen längre tid måste vara frånvarande från sin verkningskrets såsom praktiserande läkare. Att så väl kommuner som enskilda föredrogo läkare, som ständigt funnes på platsen, framför sådana, som till följd af befattning i statens tjenst måste en stor del af året uppehålla sig å annan ort, ansåge medicinalstyrelsen också naturligt, och sedan läkaretillgången inom landet under senare åren högst betydligt tilltagit, hade efter medicinalstyrelsens åsigt militärläkarnes utsigter på enskild praktik liksom på befattningar i kommunens eller enskildas tjenst allt mera aftagit, så att det vore att befara, att de, om ej uteslutande, så åtminstone i hufvudsaklig mån blefve för sin utkomst hänvisade till de lönemedel, de af staten erhölle, hvilka synnerligen för 2:dre bataljonsläkarne vore så ytterligt

knappt tilltagna, att de ej syntes medicinalstyrelsen stå i behörigt förhållande vare sig till den vetenskapliga utbildning, de erhållit, eller till det tidsödande och ansvarsfulla arbete, som af dem i tjensten påfordrades.

Det vore emellertid, fortsätter medicinalstyrelsen, icke endast i jemförelse med officerare i motsvarande grad som militärläkarne kunde anses vanlottade. Äfven jemförelsen med de civila läkarne utfölle för dem ofördelaktigt. Egnade sig efter afslutade studier en legitimerad läkare åt annan statens läkareverksamhet än den militära, t. ex. åt provincialläkarekallet, kunde han efter utnämningen påräkna 2,000 kronor jemte efter 10 års tjenstgöring 500 kronor i lönetillägg och dessutom vid fylda 60 år efter 25 års tjenstgöring i statens tjenst, deraf 20 år såsom provincialläkare, en pension af 4,000 kronor. Vid utöfvandet af provincialläkaretjensten, liksom af andra civila befattningar, vare sig i statens eller kommunens tjenst hade innehafvaren deraf vidare fördelen af att allt fortfarande i samma ort kunna utöfva sin medicinska praktik, hvilket, på sätt förut af medicinalstyrelsen blifvit påpekadt, deremot icke vore fallet med militärläkaren, som vid tjenstgöring ofta måste afbryta sin verksamhet inom det vanliga området och, derest han skulle anlita vikarie, finge betala en ersättning, som stundom uppginge till större delen af hans lön som militärläkare.

Att under sådana förhållanden lediga 2:dra bataljonsläkaretjenster likväl fortfarande voro temligen eftersökta, så att flera sökande ej sällan anmälde sig till dylika tjensters erhållande, syntes medicinalstyrelsen hafva sin anledning deri, att under nuvarande rikliga tillgång på läkare dessa befattningar, hvilka medförde fördelen af tjensteårsberäkning, af många betraktades endast såsom tillfälliga öfvergångstjenster, som lemnades då anledning yppades till erhållande af bättre lönade befattningar. Erfarenheten visade nemligen, att under senare tider flera militärläkare, så snart de kunnat, öfvergifvit de i ekonomiskt afseende otacksamma militärläkaretjensterna för att egna sig åt i detta hänseende fördelaktigare läkarebefattningar; och det syntes medicinalstyrelsen uppenbart, att sådana förflyttningar af personer, som satt sig in i sin militära verksamhet och på statens bekostnad genomgått den numera för anställning vid armén såsom läkare obligatoriska militärläkarekursen, liksom det oupphörliga antagandet af nya i facket ej hemmastadde personer icke kunde fördelaktigt inverka på den militära helsovården och den dermed sammanhängande verksamhetens utöfvande.

Militärläkarnas tjenstegöromål, i främsta rummet bataljonsläkarnas, hade, yttrar medicinalstyrelsen vidare, på sätt redan vore antydt allt mera ökats. Så hade på grund af nya värnpligtslagen tillkommit de deri föreskrifna inskrifnings- och besigtningsförrättningarna, hvilka flerestädes, särskildt i Norrland föranledt månadslånga resor, stammens rekrytmöten hade förlängts och fälttjenstöfningar samt generalstabsöfningar med mera dylikt toge långt mera än förr militärläkarnas tid i anspråk. Dertill komme den militärläkarna åliggande undervisningsskyldighet och öfningarna med sjukvårdsmanskapet, som numera fordrade nästan mera arbete än den egentliga sjukvården. Och slutligen ålåge läkarna, till följd af skyldigheten att vårda på roten sjuke soldater och att för besigtning af manskapet närvara vid afgående kommenderingar och dylikt, äfven under tiden emellan de egentliga vapenöfningarna en ganska omfattande tjenstgöring.

Det syntes medicinalstyrelsen vid sådant förhållande jemväl förtjena afseende, att arméns veterinärstat, som nyligen fått sina löneförhållanden ordnade, oaktadt veterinärernas kortare utbildningstid och mindre omfattande tjenstgöringsskyldighet, likväl tilldelats löneinkomster, som betydligt öfverstege läkarnas, så att t. ex. regementsveterinären, hvilken hade löjtnants grad, åtnjöte förutom dagaflöning samt häst- och fourragemedel en årlig lön af 1,800 kronor och dessutom efter 10 års tjenst ett ålderstillägg af 500 kronor, under det att gradkamraten inom läkarestaten, 2:dre bataljonsläkaren, endast hade 900 kronor i lön eller lika mycket som bataljonsveterinären med underlöjtnants grad.

Styrelsen, som ansåge sig böra betona, att i utländska arméer läkarna på grund af sin vetenskapliga utbildning och sina långvariga studier, hvilka dock knappast upptoge halfva tiden mot här i landet, erhölle lika och delvis till och med högre aflöning än officerarna i motsvarande grader, förmäler sig derföre finna löneförbättring för samtliga arméns läkare af behofvet påkallad, men förklarar sig dock, med hänsyn till läkarnas vid värfvade armén relativt bättre lönevilkor, vilja inskränka sig till att hemställa, att Eders Kongl. Maj:t täcktes till nästsammanträdande Riksdag aflåta nådig proposition om löneförhöjning åt indelta arméns och Vermlands fältjägarecorps' läkare och i sådant afseende föreslå:

att regementsläkarna måtte utöfver nuvarande löneförmåner bekomma tjenstgöringspenningar i likhet med majorer kr. 500;

att förste bataljonsläkarna likaledes utöfver nuvarande löneförmåner måtte bekomma tjenstgöringspenningar i likhet med kaptener af 1:sta klassen kr. 400, samt

att andre bataljonsläkare måtte erhålla lön 1,400 kronor, dagaflöning i enlighet med nu gällande bestämmelser samt tjenstgöringspenningar i likhet med löjtnanter af första klassen med 120 kronor.

Och tillägger styrelsen slutligen, med tillkännagifvande, att den beräknat kostnaden för den erforderliga löneförbättringen efter ett antal af 34 regementsläkare, 25 förste bataljonsläkare och 23 andre bataljonsläkare till sammanlagdt 41,200 kronor, det styrelsen finner alla de föreslagna löneförbättringarna vara i hög grad behöfliga och snarast möjligt böra genomföras, men att det, efter styrelsens förmenande, är af största vigt, att andre bataljonsläkarnas lönevilkor på föreslaget sätt förbättras och att denna löneförbättring, med hänsyn dertill att fältläkarecorpsen måtte allt framgent med lämpliga personer rekryteras, ej bör uppskjutas.

Arméförvaltningen å civila departementet, som anbefalts att öfver medicinalstyrelsens förevarande framställning afgifva utlåtande, har i sin förenämnda skrifvelse den 6 sistlidne December, beträffande frågan huruvida någon löneförbättring för militärläkarna öfverhufvud kunde anses nödig, i underdånighet anfört, att de vid 1875 års lönereglering åt militärläkarna anvisade aflöningsförmåner blifvit, på sätt jemväl egt rum vid föregående löneregleringar, bestämda under förutsättning, att dessa tjenstemän kunde ega tid och tillfälle att, utanför militärtjensten, af sitt yrke medelst enskild praktik och andra läkaresysslor hemta betydande löneinkomster; att vid sådant förhållande någon slutsats om tillräckligheten af dessa tjenstemäns aflöning icke kunde dragas ur en jemförelse med officersaflöningen, vid hvilkens fastställande någon dylik förutsättning icke kunnat göra sig gällande; att deremot vid den tidpunkt, då till följd af ändrade tidsförhållanden meranämnda förutsättning icke längre visade sig giltig, en nödvändighet att förbättra militärläkarnas lönevilkor måste inträda, samt att förvaltningen visserligen ansåge frågan, huruvida denna tidpunkt nu vore inne, ligga utanför dess erfarenhetsområde, men att den emellertid kunde vitsorda, att efter 1875 års lönereglering genom vapenöfningarnas förlängning och inskrifningsväsendets ordnande med mera dylikt anspråken på militärläkarnas tjenstgöring utom bostadsorten vunnit betydlig utsträckning.

Hvad vidare angår omfattningen af den föreslagna aflöningsförbättringen, yttrar förvaltningen, att den, frånsedt de skäl, som medicinalstyrelsen åberopat för åtgärden att nu icke ifrågasätta någon löneförhöjning för läkarna vid värfvade armén, funne hvad som mest talade deremot vara den omständigheten, att någon betydligt ökad tjenstgöring utom bostadsorten icke blifvit dessa tjenstemän ålagd och att

någon svårighet att förvärfva och bibehålla enskild praktik således ej kan anses för denna kategori af militärläkare i nämnvärdare grad förekomma. Medicinalstyrelsen hade vidare, fortsätter arméförvaltningen i den underdåniga skrifvelsen, sagt sig vilja inskränka förslaget om löneförhöjning till läkarna vid indelta armén, men i kostnadsberäkningen medtagit jemväl läkarna vid de så kallade beväringstrupperna, Gotlands infanteriregemente samt Hallands, Vesternorrlands och Blekinge bataljoner. Dessa läkares aflöningsförmåner hade emellertid så nyligen blifvit fastställda, att förvaltningen ansåge någon större erfarenhet om vidden af deras tjenstgöring böra inhemtas, innan förslag till omreglering af sagda förmåner framställdes, hvarförutom det syntes förvaltningen mindre egentligt att tilldela dessa läkare, hvilka icke hade någon rotetjenstgöring i egentlig mening, de för dylik tjenstgöring afsedda tjenstgöringspenningar. Och då slutligen en förbättring i meranämnda läkares aflöning, när sådan pröfvades böra ega rum, enligt förvaltningens uppfattning kunde lämpligare åstadkommas genom dagaflöning för tjenstgöringen emellan mötestiderna vid kadermanskapets skolor, ansåge sig förvaltningen böra uttala som sin åsigt, att aflöningsförbättringen på stat för närvarande kunde inskränkas till indelta arméns och Vermlands fältjägarecorps' läkare.

Hvad slutligen beträffar den sålunda föreslagna löneförbättringens beskaffenhet och belopp, vore väl, yttrar förvaltningen, alla indelta arméns läkare skyldiga att på vederbörlig kallelse utan särskild ersättning lemna soldaten på roten läkarevård, och det vore vid sådant förhållande både naturligt och billigt, att de komme i åtnjutande af just den aflöning, som för öfriga funktionärer vid samma armé är afsedd att vara ersättning för rotetjensten emellan vapenöfningarna eller tjenstgöringspenningarna. Det syntes emellertid förvaltningen, helst om till följd af det ej obetydliga belopp, hvartill de af medicinalstyrelsen föreslagna aflöningsförbättringarna uppginge, någon nedsättning deri blefve erforderlig, kunna ifrågasättas, huruvida icke tjenstgöringspenningarna lämpligen kunde utgå med de belopp, som enligt aflöningsstaterna svarade mot vederbörande läkares fasta lön, i hvilket fall dessa aflöningsmedel skulle tillfalla regementsläkarna samt förste och andre bataljonsläkarna med respektive 400, 200 och 120 kronor; och ansåge förvaltningen derjemte att, till undvikande af en alldeles ny lönekategori, den föreslagna förbättringen i lönen för 2:dre bataljonsläkarna för närvarande kunde stanna dervid, att densamma höjdes från sitt nuvarande, 2:dre löjtnantslön motsvarande belopp 900 kronor till 1,200 kronor eller det för löjtnant af 1:sta klassen bestämda lönebelopp.

Till genomförande af aflöningsförbättring till nu antydda belopp skulle, enligt hvad Arméförvaltningen anmäler, erfordras

för 30 regementsläkare à 400 kr.	kr.	12,000
» 25 förste bataljonsläkare à 200 kr.	»	5,000
» 22 vid indelta armén och Vermlands fältjägarecorps anställda andre bataljonsläkare à 300 + 120 = 420 kr.	»	9,240
Summa	kr.	26,240.

Och skulle på nu förevarande anslag för indelta arméns 29 regementsläkare, 25 förste bataljonsläkare och 21 andre bataljonsläkare af nämnda summa belöpa ..... kr. 25,420
och på anslaget till Vermlands fältjägarecorps för dess regementsläkare och andre bataljonsläkare ..... » 820
Summa kr. 26,240.

Den andra af medicinalstyrelsens ofvan omnämnda framställningar afser, som jag redan antydt, anställning vid armén af ytterligare fem 2:dre bataljonsläkare.

Framställningen är ytterst föranledd af en utaf fältläkaren i 6:te militär-distriktet gjord anmälan, att tiden för inskrifningsförrättningarna i Jemtlands och Norrbottens län under sistlidne år varit så knappt tilltagen, att de derför erforderliga resor icke utan den yttersta ansträngning för vederbörande läkare kunnat medhinnas. Så hade den vid Jemtlands fältjägarecorps anställda läkare för desamma måst under 53 dygn tillryggalägga icke mindre än 191 mil landsväg och läkaren vid Norrbottens fältjägarecorps ofta fått taga nätterna till hjelp för att i rättan tid hinna fram till de olika förrättningsställena. I underdånig skrifvelse den 15 Juli 1889 anhöll Medicinalstyrelsen derföre till en början, att, då militärläkarna i dessa län under nuvarande förhållanden icke utan betydlig öfveransträngning och fara för helsan kunde fullgöra sina skyldigheter vid ifrågavarande vigtiga förrättningar, antingen tiden för förrättningarna måtte på annat sätt än hittills fördelas eller ock, om hinder derför mötte, andra åtgärder vidtagas i syfte att för läkarna underlätta ifrågavarande skyldighets fullgörande.

Sedan emellertid utaf de yttranden, som i anledning af medicinalstyrelsens nämnda hemställan infordrats från militärmyndigheterna i hela sjette militärdistriktet och som till medicinalstyrelsen öfverlem-

nats, visat sig framgå, att någon utsträckning af tiden för inskrifningsförrättningarna i de Norrländska länen icke vore möjlig utan att äfventyra förrättningarnas afslutande i behörig tid, har medicinalstyrelsen i ofvannämnda underdåniga skrifvelse den 15 sistlidna November framstält nu ifrågavarande förslag.

Medicinalstyrelsen påpekar deri, att det är ej allenast vid besigtningen af värnpligtige utan äfven för utöfvandet af militärläkarnas öfriga åligganden, som svårigheter uppstå vid de corpser af indelta armén som i likhet med Jemtlands och Norrbottens fältjägarecorpser, om hvilka närmast varit fråga, ega endast en läkare. Dessa corpser, yttrar medicinalstyrelsen, som äro fem eller Lifregementets grenadiercorps och Smålands grenadiercorps samt Norrbottens, Vesterbottens och Jemtlands fältjägarecorpser, hade ofta lika stor beväringsstyrka sig tilldelad, som indelta arméns infanteriregementen, vid hvilka tre läkare äro anstälda, och att under sådana förhållanden läkaretjenstgöringen vid dessa corpser skall blifva svår att upprätthålla, vore uppenbart. Särskildt sedan 1888 hade en ny svårighet inträdt, i det att, då samma läkare ej finge tjenstgöra vid både inskrifningsnämnden och inskrifningsrevisionen, till hvarje corps' inskrifningsområde måste beordras militärläkare från andra regementen och corpser, hvilket föranledde så väl olägenhet som kostnad.

Förenandet på en hand af bataljonsläkarens och regementsläkarens göromål, hvilket vore en nödvändighet vid dessa corpser, kunde vidare, fortsätter medicinalsstyrelsen, icke aflöpa utan stora svårigheter; af de göromål, för hvilka vore redogjordt i medicinalstyrelsens ofvan omförmälda underdåniga skrifvelse den 25 sistlidne September angående löneförbättring för militärläkarna, tillkomme de flesta bataljonsläkarna; och om till dem lades de, som ålåge regementsläkarna specielt, kunde det knappast förväntas, att åt alla skulle kunna egnas tillräcklig omsorg. Äfven de regementsläkarna särskildt tillkommande göromål voro nemligen ganska omfattande; sålunda hade de att ansvara för sundhets- och sjukvården, att vara öfverläkare vid sjukhuset med de dermed förenade i tjenstgöringsreglementet för armén närmare bestämda göromål, att ombesörja revaccinationen af rekryter, att ansvara för instrumental-, förbands- och medicinalutredningen, att förrätta läkarebesigtningar, att biträda generalmönsterherren vid mönstringar, att upprätta öfversigten öfver helsotillståndet samt rullor öfver sjukvårdssoldater och sjukbärare, att i frågor rörande sundhetsvården deltaga i förvaltningsdirektionens öfverläggningar, att föra den expedition, som af dessa göromål föranleddes m. m. Och syntes det medicinalstyrelsen uppenbart, att alla

dessa sålunda uppräknade åligganden i och för sig medförde tillräcklig sysselsättning för en läkare.

Anställandet af ytterligare en läkare vid de corpser, som för närvarande hade endast en sådan, skulle enligt medicinalstyrelsens åsigt särskildt för tjenstgöringen å roten vara af mycken vigt, då derigenom under den tid, som upptages af beväringsbesigtningarna och de långvariga rekrytmötena, tillgång å läkare i hemorten jemväl skulle kunna beredas, en sak, som för närvarande vore omöjlig; och hvad slutligen anginge betydelsen af en dylik åtgärd för arméns mobilisering, hade så väl af militära helsovårdskomitén som af komitén för sjukvården i fält blifvit starkt betonadt, att det nuvarande antalet vid armén anstälda läkare vore för fältförhållanden alldeles otillräckligt, hvadan också dessa komitéer, som lika med medicinalstyrelsen ansett inrättandet af ytterligare en läkarebefattning vid ifrågavarande corpser redan för fredsbehofvet vara af nöden, gjort en liknande framställning som medicinalstyrelsen.

Under åberopande af dessa skäl hemställer alltså medicinalstyrelsen, att Eders Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen, att vid en hvar af Lifregementets grenadiercorps och Smålands grenadiercorps samt Norrbottens, Vesterbottens och Jemtlands fältjägarecorpser må anställas en 2:dre bataljonsläkare med den aflöning, som medicinalstyrelsen i sin ofvannämnda underdåniga skrifvelse den 25 September 1889 för läkare af denna grad föreslagit; och har arméförvaltningen å intendents- och civila departementen i sin skrifvelse den 6 December 1889 förklarat sig icke hafva annat att emot nämnda förslag erinra än att, då arméförvaltningen funnit den ifrågasatta löneförhöjningen för arméns nuvarande 2:dre bataljonsläkare kunna sålunda begränsas att till dem ansloges, förutom tjenstgöringspenningar 120 kronor och den dagaflöning, de redan åtnjuta, en lön af 1,200 kronor, arméförvaltningen ansett aflöningsförmånerna äfven för de nya 2:dre bataljonsläkarna böra bestämmas till samma belopp.

Då en 2:dre bataljonsläkare efter arméförvaltningens förslag skulle åtnjuta lön ..... kr. 1,200
tjenstgöringspenningar ..... » 120 och
dagaflöning förslagsvis i 60 dagar à 2 kronor om dagen ..... » 120

eller sammanlagdt kronor 1,440

blefve alltså kostnaden för fem nya 2:dre bataljonsläkare kronor 7,200.

Som jag redan antydt, har jag funnit dessa framställningar vara af beskaffenhet att böra af mig delvis understödjas. Hvad dervid först angår den ifrågasatta löneförhöjningen åt samtliga läkare vid indelta armén och Vermlands fältjägarecorps, kan jag icke bestrida, att dessa tjenstemäns aflöning, jemförd med den som utgår till de fleste civila läkare, måste betecknas såsom knapp och att sålunda, derest frågan vore att ordna aflöningsförhållandena för arméns läkare så att de blefvo fullt likstälde med sina kamrater på andra banor, en löneförhöjning väl kunde anses af behofvet påkallad. Som arméförvaltningen redan anmärkt, måste emellertid härvid ihågkommas att vid bestämmandet af löneförmånerna för indelta arméns läkare hänsyn tagits och måste tagas till den omständigheten, att de i regeln endast en kortare tid af året upptagas af tjenstgöring vid armén och att de sålunda äro i tillfälle att genom enskild praktik förvärfva sig afsevärda biinkomster. Denna omständighet har väl, såsom medicinalstyrelsen erinrar, under de senare åren förlorat ej så litet af sin betydelse, då dels den militära tjenstgöringen numera obestridligen tager militärläkaren mera än förr i anspråk, dels den ökade tillgången på läkare minskat utsigterna för dem, som ej året om kunna vistas å samma plats, att tillvinna sig en mera vidsträckt praktik. Till den omfattning, som medicinalstyrelsen uppgifvit, kunna emellertid dessa omständigheter knappast hafva visat sig verksamma; och särskildt militärläkarne i de högre graderne, regementsläkarne och 1:ste bataljonsläkarne torde ännu kunna anses vara i den ställning, att någon löneförhöjning för dem ej är af direkt behof påkallad.

Att, såsom medicinalstyrelsen, grunda förslagen derom på en jemförelse emellan läkarnes och officerarnes i motsvarande grad löneförmåner synas mig ej heller vara fullt berättigadt; den högre grad, som i jemförelse med förhållandena fordom numera tillagts arméns läkare, tillkom såsom en gärd af aktning för deras genom omfattande studier höjda sociala ställning, men torde icke kunna åberopas såsom skälig grund för löneförhöjning. Yrkandet att de, såsom upptagna af militär tjenstgöring jemväl emellan vapenöfningarne, borde i likhet med officerarne erhålla den deremot svarande löneförmån, som utgår i form af tjenstgöringspenningar, är slutligen, enligt mitt förmenande, ej fullt grundadt i de bestående faktiska förhållandena. Officerarne, hvilkas art af vetande dessutom endast med svårighet kan tillgodogöras för det enskilda förvärfvet, äro alla, jemväl under den s. k. rotetjenstgöringen, längre eller kortare tid upptagna af expeditionsgöromål och dylikt, under det att någon rotetjenstgöring för läkarne knappast kan

sägas ega rum. Särskildt den besigtning utaf afgående kommenderingar, hvarom medicinalstyrelsen talar, kan ej förekomma synnerligen ofta.

Den löneförhöjning, som ifrågasatts åt alla indelta arméns läkare och som skulle åstadkommas derigenom att dem tillades tjenstgöringspenningar, anser jag mig derföre så mycket mindre böra tillstyrka, som medicinalstyrelsen sjelf synes finna något anstånd dermed ännu kunna ega rum och de delar af medicinalstyrelsens förslag, hvilka jag är sinnad understödja, medföra en i och för sig ej obetydlig ökning i statsutgifterna.

Deremot anser jag höjning af 2:dre bataljonsläkarnes vid indelta armén och Vermlands fältjägarecorps löneförmåner af så väl billighet som hänsyn till statens eget intresse påkallad. Den lön, som för närvarande till dem utgår, kan icke anses stå i rimligt förhållande till den tid och möda de unga läkarne nedlagt för att göra sig kompetente till dessa tjensters erhållande, och jag befarar, i likhet med medicinalstyrelsen, att, om den bibehålles vid sitt nuvarande låga belopp, rekryteringen af arméns läkare skall försämras.

Hvad beträffar löneförhöjningens belopp instämmer jag med arméförvaltningen. Att, såsom medicinalstyrelsen föreslår, bilda en särskild ny löneklass för 2:dre bataljonsläkarne synes mig ej lämpligt. Den löneförhöjning, som sålunda med bibehållande af konseqvensen i det nuvarande aflöningssättet skulle beredas dessa tjenstemän, uppgår ändock till omkring tredjedelen af deras nuvarande löneförmåner.

Hvad vidare beträffar 2:dre bataljonsläkarne vid värfvade armén, kunde väl af hänsyn till reda och konseqvens i aflöningssättet hafva ifrågasatts, att, derest detta förslag gillas, den fasta lönen jemväl för dessa läkare bestämts till samma belopp, eller 1,200 kronor. Att anslå olika löner för tjenster af samma art och grad måste i och för sig vara betänkligt och särskildt synes det mig af vigt, att den likställighet i fråga om den fasta lönens belopp, som 1875 års löneregler genomförde för arméns olika delar, ej utan yttersta nödfall rubbas.

Då emellertid medicinalstyrelsen sjelf icke härutinnan framstält något yrkande och ifrågavarande läkare, hvilka, oafsedt anställningen vid armén, i regeln få under hela året oafbrutet vistas å samma plats och dymedelst lättare kunna förvärfva sig enskild praktik, onekligen, på sätt arméförvaltningen yttrat, befinna sig i en ekonomiskt mera gynnsam ställning än deras vederlikar vid indelta armén, har jag trott mig i detta afseende böra instämma med myndigheterna. Och finner jag lika med arméförvaltningen någon löneförhöjning åt den 2:dre bataljonsläkare,

som är anställd vid ett af de s. k. beväringstruppförbanden, Gotlands nationalbeväring, ej heller kunna ifrågakomma.

Hvad slutligen angår förslaget om anställande vid hvarje af indelta arméns fem infantericorpser af en 2:dre bataljonsläkare måste jag obetingadt åt detsamma gifva mitt understöd. På sätt medicinalstyrelsen yttrat, synas mig förhållandena vid dessa corpser vara sådana, att anställandet vid desamma af ytterligare en läkare med nödvändighet erfordras; och att i öfrigt antalet läkare vid armén är för litet, torde vidare vara obestridligt. Hvad särskildt sistnämnda omständighet angår, kommer jag i annat sammanhang i tillfälle att omständligare ådagalägga i hvilken omfattning bristen på fast anstälde läkare vid armén, i händelse af mobilisering, måste framträda; och att under sådana förhållanden hvarje förslag, som afser att öka läkareantalet vid armén, af mig skall helsas med bifall, torde vara naturligt. Det bör dessutom icke förglömmas att under nuvarande förhållanden nödvändigheten att anlita extra läkare måste företrädesvis vid nämnda corpser förekomma synnerligen ofta samt att, då dylika ställföreträdande läkares tjenstgöring ej sällan faller sig dyrare för statsverket än den ordinarie läkarens, kostnaden för de 5 nya läkarnes aflöning till någon del motväges af den minskning i utgifterna för extra läkares kommendering, som af de nya läkarnes anställande blifver en följd.

De utgifter, som vid bifall till dessa mina förslag föranledas, äro:

löneförhöjning till 21 2:dre bataljonsläkare vid indelta armén à 300 kr.		kr.	6,300: —
löneförhöjning till en 2:dre bataljonsläkare vid Vermlands fältjägarecorps		»	300: —
1 nyinrättad 2:dre bataljonsläkarebeställning lön	1,200: —		
dagaflöning förslagsvis i 60 dagar à 2 kr.	120: —	»	1,320: —
4 dito		»	5,280: —
		Summa kr.	13,200: —

Och skulle deraf på nu förevarande anslag belöpa:

löneförhöjning till 21 2:dre bataljonsläkare	»	6,300: —
aflöningsförmåner till 5 nyinrättade 2:dre bataljonsläkarebeställningar	»	6,600: —
	Summa kr.	12,900: —

Då härtill lägges det för beredande af daglöning till regementsintendenterne erforderliga beloppet	»	5,220: —
komme alltså ökningen å anslaget att utgöra tillsammans	kr.	18,120: —

Under anhållan att framdeles vid vederbörligt anslag få göra den ytterligare framställning, som af bifall till mitt förslag om löneförhöjning jemväl åt 2:dre bataljonsläkaren vid Vermlands fältjägarecorps påkallas, hemställer jag alltså att Eders Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att höja anslaget till indelta arméns befälsaflöning för beredande åt regementsintendenterne vid nämnda armé af dagaflöning med 3 kronor under truppens vanliga vapenöfningar med kronor 5,220;

för ökande af de nu vid samma armé anstälde 2:dre bataljonsläkares lön från 900 kronor till 1,200 kronor med kronor 6,300; samt

för anställande vid hvarje af Lifregementets grenadiercorps, Smålands grenadiercorps samt Norrbottens, Vesterbottens och Jemtlands fältjägarecorpser af en 2:dre bataljonsläkare med lön 1,200 kronor och dagaflöning à 2 kronor under förslagsvis 60 dagar 120 kronor, med 6,600 kronor,

så att anslaget, som nu utgår med	kr. 4,177,276: —
må med förhöjning af	» 18,120: —
från och med år 1891 utgå med ...	kr. 4,195,396: —

Lindring i rustnings- och roteringsbesvären.

[4.] Ökning af detta anslag.

I följd af hvad förut denna dag vid beräkningen af tillgångarne för 1891 års statsreglering förekommit, är jag beredd att senare i dag förelägga Eders Kongl. Maj:t förslag dels till ändringar i värnpligtslagen, afseende bland annat utsträckning af beväringsåldern med två år och ökning af beväringsmanskapets öfningstid med sex dagar, dels till sådan ändring i 1 och 6 §§ af lagen angående lindring i rustnings- och roteringsbesvären, att ytterligare nedsättning i dessa besvär komme att ega rum med 10 procent. Derest nämnda förslag varda bifallna, erfordras höjning af detta anslag med ⅓ af dess nuvarande belopp. Ökningen skulle alltså uppgå till 443,333 kronor 33 öre, hvilket belopp jag dock, vid det förhållande att anslaget är af förslagsanslags natur, finner kunna afrundas nedåt till 440,000 kronor. Jag hemställer alltså, under förutsättning att proposition till Riksdagen angående ändring i nyssnämnda §§ af lagen om lindring i rustnings- och roteringsbesvären under denna dag varder af Eders Kongl. Maj:t beslutad, att Eders Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att vid bifall till nämnda proposition höja anslaget till lindring i rustnings- och roteringsbesvären nu ..... kr. 1,330,000: —
med ..... » 440,000: —
till ..... kr. 1,770,000: —

Indelta arméns och Vermlands fältjägarecorps' vapenöfningar.

[5.] Användande af en del utaf anslaget till arfvoden åt fördelningsintendenter m. fl.

I den mån insigten om fördelarne, att icke säga den oundgängliga nödvändigheten af en snabb mobilisering vunnit i klarhet, har inom alla länder en sträfvan gjort sig gällande att så vidt möjligt decentralisera arméernas förvaltning, och sålunda sätta de högre truppförbanden i tillfälle att med minsta möjliga biträde af centralförvaltningen sjelfständigt genomföra sin mobilisering. Det är denna tanke, som ligger till grund för de af svenska krigsstyrelsen ofta upprepade framställningarne om anställande vid arméns högsta truppenheter, fördelningarne, af sjelfständiga förvaltningsorgan. Förslagen härom gå nästan lika långt tillbaka i tiden som arbetet för en förbättrad härorganisation öfverhufvud och den samstämmighet i åsigter, som i detta afseende rådt emellan de män, hvilka å olika tider haft att föra arméns talan, synes mig bättre än allt annat vittna om den stora betydelse för arméns tjenstduglighet, som måste tilläggas en dylik arméfördelningarnes utveckling till äfven i ekonomiskt afseende sjelfständiga truppförband.

En kort återblick på de olika framställningar, som gjorts i detta syfte antingen af krigsstyrelsen sjelf eller af andra myndigheter, torde vid sådant förhållande icke vara utan sitt intresse.

Redan i den nådiga proposition om en fullständig ombildning af landets försvarsväsende, som afgafs vid 1875 års riksdag, ådagalades nödvändigheten af denna angelägenhets ordnande, och framställdes förslag till derför erforderliga åtgärder. Det förutsattes då, att vid armén skulle anställas sju fältintendenter, en vid hvarje af arméns sex fördelningar och en vid arméförråden å Karlsborg, samt att då, såsom det yttrades i det förslaget åtföljande, af särskilde komiterade afgifna betänkande, fältintendentsplatserna vore, näst generalintendentens, de högsta, hvartill intendenturens tjenstemän kunde sträfva och derjemte i synnerhet under krig i hög grad ansträngande, fältintendenterne skulle till grad och aflöningsförmåner likställas med öfverstelöjtnanter. Då för desse sistnämnde tjenstemän föreslogos enahanda

löneförmåner, som sedermera bestämdes skola utgå till de vid värfvade armén anstälda, eller 4,000 kronor i lön och 1,460 kronor i dagaflöning, beräknades alltså kostnaderne för de sex vid arméfördelningarne anstälde fältintendenterne till 6 × 5,460 kronor eller 32,760 kronor.

Det vid nämnda riksdag framlagda förslag till en fullständig ombildning af landtförsvaret blef, som bekant, ej af Riksdagen antaget, men frågan om inrättandet af fältintendentsbefattningar ansågs så vigtig, att densamma redan år 1877 å nyo gjordes till föremål för en framställning till Riksdagen. Som Eders Kongl. Maj:t täcktes erinra sig afsåg det förslag beträffande landtförsvarets ombildning, som Eders Kongl. Maj:t nämnda år afgaf, försvarets gradvisa utveckling i flera eller färre skeden till allt större styrka, dervid emellertid, på sätt föredragande departementschefen yttrade i sitt anförande till statsrådsprotokollet, det ansågs synnerligen maktpåliggande, att det första utvecklingsskedet redan i och för sig innebure ett väsendtligt ökande af landets stridskrafter och tillika underlättade en snabb och ordnad mobilisering. Bland åtgärder syftande till detta mål uppräknas särskildt inrättandet af fältintendentsbefattningar och angaf föredragande departementschefen såsom en af de väsendtligaste anledningarne till förslagets framställande den omständigheten, att med den då liksom ännu i dag rådande anordningen af hithörande förhållanden arméns truppförband vid mobilisering voro hänvisade direkt till arméförvaltningen för ordnandet så i smått som stort af allt, som rörde deras ekonomi och framför allt att arméfördelningen saknade förmåga till sjelfständig verksamhet och sjelfständig öfvergång till krigsfot.

Äfven detta förslag, i hvilket, i likhet med det för 1875 års riksdag framlagda, aflöningen för fältintendenterne beräknats lika såsom för öfverstelöjtnanter, vann ej Riksdagens bifall. Att emellertid åsigten om nödvändigheten af dylika befattningars inrättande trängt igenom äfven inom riksdagen, visar det till följande års riksdag af enskilda motionärer inom Andra Kammaren framlagda förslag till landtförsvarets ombildning. I fråga om arméns kadrer och således äfven beträffande behofvet af särskilda fältintendenter anslöt sig nemligen detta förslag helt och hållet till det af Eders Kongl. Maj:t för 1875 års riksdag framlagda, och det särskilda utskott, som vid 1878 års riksdag tillsattes för att afgifva yttrande öfver de inom riksdagens båda kamrar väckta motioner rörande landtförsvarets ombildning, hade ingen erinran att göra mot inrättandet af nu ifrågavarande befattningar.

Det behöfver vid sådant förhållande knappt påpekas, att jemväl

1883 års förslag till ändrad härordning, hvilket i väsendtliga delar stödde sig på ofvannämnda vid 1878 års riksdag af enskilda motionärer framlagda, upptog frågan om upprättande af särskilda fältintendentsbefattningar; och förutsattes i detta liksom i 1878 års förslag att de ifrågavarande befattningarne skulle blifva sex och att deras innehafvare skulle till rang och aflöningsförmåner likställas med öfverstelöjtnanter.

Sedan 1883 års förslag föll, har som bekant något förslag till fullständig ombildning af härväsendet icke förelagts Riksdagen, men frågan om fältintendentsbefattningars inrättande har emellertid af Eders Kongl. Maj:t fortfarande tillerkänts den vigt, att den så väl år 1884 som år 1885 förelagts Riksdagen å nyo. Äfven de framställningar derom, som då afgåfvos, utgingo i likhet med sina föregångare från förutsättningen, att vid hvarje fördelningsstab skulle anställas en fältintendent med rang och lön som öfverstelöjtnant; och föreslogs dessutom, att, då fältintendenterne till följd af sin temligen stora expedition, syntes blifva i behof af ett skrifbiträde, till ett sådant för hvarje af fältintendenterne skulle anvisas ett arfvode att, efter 2 kronor om dagen, utgå med 730 kronor.

Icke heller dessa förslag tillvunno sig Riksdagens bifall och sedan dess har, oaktadt generalintendenten tvenne särskilda gånger funnit sig böra hos Eders Kongl. Maj:t göra underdånig framställning om propositions aflåtande till Riksdagen beträffande meranämnda institutioners ordnande, Eders Kongl. Maj:t ansett förhållandena vara sådana, att Riksdagens medverkan till frågans lösning i den form, som hitintills åt densamma gifvits, ej varit att emotse.

Den åsigt om fältintendentsbefattningarnes stora vigt för försvaret, som jag förut flera gånger i min egenskap af generalintendent haft tillfälle att för Eders Kongl. Maj:t uttala, har jag emellertid ej kunnat frånträda, och då det förefallit mig, som om ett af de väsendtligaste hindren för frågans lösning varit farhågan, att de ifrågasatta tjenstemännen, om hvilkas magtpåliggande uppgifter i händelse af krig klar insigt synes vara vunnen, icke skulle kunna under vanliga fredsförhållanden erhålla en deras rang och aflöning fullt motsvarande verksamhet, har jag anmodat den komité, som har i uppdrag att utarbeta förslag till fältförvaltnings- och etappreglementen, att till mig inkomma med en redogörelse för de olika göromål, som komitén anser redan under fred böra åt de ifrågasatta fältintendenterne uppdragas; och torde af denna redogörelse, som numera till mig inlemnats, med

tydlighet för en hvar framgå, att den omtalade farhågan saknar grund».

Sedan föredragande departementschefen härefter redogjort för innehållet af komiterades utlåtande, hvilket han anhöll måtte såsom bilaga få åtfölja dagens protokoll, yttrade han vidare:

»Såsom Eders Kongl. Maj:t torde finna, framgår af komiténs redogörelse, i hvilken jag till alla delar instämmer, att de göromål, som skulle tilläggas de blifvande fältintendenterne, äfven under fred ingalunda, vare sig till omfattning eller vigt för det allmänna, kunna anses obetydliga. Oafsedt den stora uppgiften att förbereda fördelningens snabba öfvergång till krigsfot, hvilken uppgifts betydelse för försvaret i dess helhet ej kan nog betonas, synes mig med skäl kunna antagas, att genom den planmässighet i fördelningens förvaltning och den skärpta kontroll öfver de olika förvaltningsdirektionernas åtgöranden, som af dylika tjenstemäns tillsättande måste blifva en följd, fördelar af flerehanda art skola uppstå, som fullt uppväga den ekonomiska uppoffring, som med dessa tjensters inrättande är förenad. Jag anser till och med ej otroligt, att, på sätt flera gånger förut, då denna fråga förevarit, blifvit yttradt, genom fältintendenternes ingripande en direkt besparing i de genom förvaltningarna i orterna bestridda utgifter skall uppstå, stor nog att betäcka kostnaderna för dessa tjenstemäns aflönande.

Under sådana förhållanden tvekar jag ej att ännu en gång upptaga frågan om inrättande af fältintendentsbefattningar eller, som dessa tjenster, i analogi med öfriga tjenster vid fördelningens stab, numera lära rigtigare benämnas, fördelningsintendentsbefattningar.

Med hänsigt till det motstånd, förslaget upprepade gånger rönt inom riksdagen, synes mig emellertid härvid lämpligast, att hela anordningen till en början erhåller en mera provisorisk karakter och först sedermera, efter det nödig erfarenhet vunnits, utvecklas till en stadigvarande institution med de för en sådan nödvändiga fasta formerna. De aflöningsförmåner, som tilläggas fördelningsintendenterne, torde derföre böra utgå i form af arfvode och de blifvande innehafvarne af dessa befattningar endast erhålla förordnande att tills vidare förestå dem.

Häraf blefve visserligen en följd dels att fördelningsintendenternes egna befattningar under tiden komme att förvaltas af vikarier dels ock att någon rätt till pension icke komme att vara förenad med innehafvandet af en fördelningsintendentsbefattning; och att detta blefve i viss mån ofördelaktigt, kan jag icke bestrida. Någon större betydelse torde

emellertid å andra sidan ej kunna tillmätas ifrågavarande omständigheter. De blifvande vikarierna för fördelningsintendenterne komme dock i åtnjutande af hela den med desse tjenstemäns ordinarie befattningar förenade lön, och hvad saknaden af pensionsrätt för fördelningsintendenterne angår, måste ihågkommas att regementsintendenterne, hvilka väl uteslutande komma att användas i de nya fördelningsintendentsplatserna och som ju, derest de förordnas till fördelningsintendenter, bibehållas vid den pensionsrätt, som tillkommer dem i egenskap af regementsintendenter, till följd af det dem af föregående riksdag tillagda ålderstillägg, redan äro berättigade till en något högre pension än officerare i motsvarande grad.

Då vidare fördelningsintendenterne, i likhet med fördelningsgeneralen och dennes stabschef, torde, på sätt i alla föregående förslag varit förutsatt, böra såsom ständigt tjenstgörande erhålla dagaflöning året om och redan derigenom en löneförmån beredes dem framför de flesta intendenturtjenstemän i närmast lägre grad, hvilka, såsom jag redan förut i dag haft tillfälle erinra, icke åtnjuta några aflöningsförmåner utöfver den fasta lönen, har jag ansett de blifvande fördelningsintendenterne kunna, i olikhet med hvad i detta afseende förut varit antaget, tills vidare i aflöningsförmåner likställas med majorer vid värfvade armén. Då dagaflöning för majorer och öfverstelöjtnanter utgår med samma belopp, eller fyra kronor, samt den fasta lönen för de förre utgör 3,500 kronor och för de senare 4,000 kronor, blefve skilnaden mellan de aflöningsförmåner, jag finner fördelningsintendenterne böra åtnjuta, och dem som i föregående förslag för dessa tjenstemän upptagits, 500 kronor. Aflöningen till fördelningsintendenterne skulle i hvarje fall komma att uppgå till 4,960 kronor eller 120 kronor mera än hvad som för närvarande i lön, tjenstgöringspenningar och dagaflöning utgår till öfverstelöjtnanter vid indelta armén. Det missförhållande, som under nu rådande omständigheter ofta nog kunnat befaras inträffa, eller att mera framstående officerare, som egnat sig åt tjenstgöring vid intendenturcorpsen, efter någon tids anställning såsom regementsintendenter skulle söka att vinna återinträde på den rent militära banan, der de hafva att emotse befordran, kunde alltså, äfven med dessa sålunda reducerade löneförmåner för fördelningsintendenterne, anses i någon mån förebygdt.

Det är ej heller min mening att för bestridandet af de blifvande fördelningsintendenternes aflöning föreslå äskandet af nya anslagsmedel. Då grundade skäl förefinnas till det antagandet, att genom dylika tjensters inrättande besparingar å fjerde hufvudtitelns anslag skola

uppkomma, torde lämpligast vara att aflöningsbeloppen anvisas till utgående från dem af dessa, å hvilka dylika besparingar i främsta rummet och till hufvudsakligaste delen äro att emotse; och då, som bekant, den vida öfvervägande delen af samtlige de utgifter, som af arméns lokala förvaltningsmyndigheter bestridas och som tillika äro af beskaffenhet att genom ändamålsenligare hushållning kunna nedsättas, utgå från de båda till indelta arméns och beväringsmanskapets vapenöfningar i riksstaten uppförda anslag, synes mig lämpligt att hela kostnaden för fördelningsintendenterne fördelas att till lika belopp utgå från hvartdera af dessa anslag.

Slutligen anser jag nödigt, att, på sätt redan år 1884 och 1885 förutsattes, hos fördelningsintendenterne anställes ett skrifbiträde och synes mig äfven beloppet af de då för dessa skrifbiträden föreslagna arfvoden, hvilka torde böra utgå af samma anslagsmedel som fördelningsintendenternes, väl afpassadt.

Kostnaden för den ifrågasatta anordningen komme alltså att ställa sig sålunda:

En fördelningsintendent, lön att utgå såsom arfvode	kr. 3,500		
dagaflöning	» 1,460	kr.	4,960
fem d:o d:o d:o d:o		»	24,800.
Ett skrifbiträde, arfvode		»	730
fem d:o d:o		»	3,650
	Summa	kr.	34,140

eller på hvartdera af de båda vapenöfningsanslagen en summa af 17,070 kronor.

På grund af hvad jag sålunda anfört, hemställer jag, att Eders Kongl. Maj:t täcktes äska bemyndigande af Riksdagen

att för beredande af ofvan angifna aflöningsförmåner åt sex fördelningsintendenter och sex hos dem anstälda skrifbiträden få af anslaget till indelta arméns och Vermlands fältjägarecorps' vapenöfningar årligen från och med ingången af år 1891 använda ett belopp af 17,070 kronor.

Vermlands fältjägarecorps.

[6.] Ökning af detta anslag.

Under åberopande af hvad jag förut i dag vid »anslaget till indelta arméns befälsaflöning» yttrat, hemställer jag, att Eders Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att, för beredande dels åt den vid corpsen anstälda 2:dre bataljonsläkare af löneförhöjning med 300 kronor och dels åt regementsintendenten vid corpsen af dagaflöning med 3 kronor under corpsens vanliga vapenöfningar, höja anslaget till denna corps

nu	kr.	140,570: —
med	»	480: —
	till kr.	141,050: —

Trängen.

[7.] Ökning af detta anslag.

I sin ofvannämnda underdåniga skrifvelse den 26 sistlidne oktober har t. f. generalintendenten återupptagit det af mig vid sistlidne riksdag väckta förslag om uppsättande af en andra trängbataljon. Han sluter sig dervid helt och hållet till de skäl för nödvändigheten af denna åtgärd, som jag förut angifvit dels i den underdåniga skrifvelse, som jag den 10 December 1883 i min dåvarande egenskap af generalintendent till Eders Kongl. Maj:t aflät, dels ock i mitt anförande till statsrådsprotokollet för den 12 Januari 1889. Dessa skäl, för hvilka jag, då frågan så nyligen förevarit, icke nu torde behöfva omständligare redogöra, lära också fortfarande ega samma giltighet. Så länge svenska armén icke har att förfoga öfver åtminstone 1 trängbataljon för 2 fördelningar eller tillsammans 3 sådana kan, på sätt jag antydde redan förra gången frågan af mig för Eders Kongl. Maj:t anmäldes, icke ens det nödtorftigaste behofvet af dylika trupper anses vara fyldt; och man måste dock ihågkomma, att, frånsedt den omständigheten att förplägnaden i fält utan väl organiserade trängtrupper alltid måste blifva mer än nödigt bristfällig, af tillvaron och utbildningen af detta truppslag är beroende, huruvida under krig skall åt landets till dess försvar uppkallade söner vid sjukdom kunna beredas all den vård och omsorgsfulla skötsel, som nutidens högt stående läkarekonst kan lemna och som, enligt hvad erfarenheten från andra länder gifvit vid handen,

förmått i en omfattning, hvarom man förut icke haft någon aning, förmildra de kroppsliga lidanden af alla slag, som från krigets faror och umbäranden äro oskiljaktiga. Studiet af det stora fransk-tyska kriget åren 1870 och 1871 har i detta afseende lärdomar att lemna, som i sanning äro oväntade. Inom den väl organiserade tyska armén, som med sina för krigets behof särskildt afpassade sjukvårdsformationer förstod att tillgodogöra sig den moderna läkarekonstens alla hjelpmedel uppgingo, enligt officiella handlingar, samtliga dödsfallen vare sig af kulor eller sjukdomar till 44,000 man, under det att de sårades antal var 127,000 man allt i runda tal. Inom franska armén åter, hvilken som bekant måste utkämpa större delen af striden med improviserade kadrer, steg siffran för dödsfallen till 140,000 man, under det att de sårade voro 142,000 man, således endast 15,000 man mera än på tyska sidan. Den oerhörda skilnaden till fransmännens nackdel måste enligt alla sakkunniges omdöme tillskrifvas bristfälligheterna inom dess sjukvård och mera slående kan ej angifvas, hvilken betydelse i riktning att lätta de i kriget deltagande landsmännens lidanden måste tilläggas en ändamålsenlig och under fredens dagar med omsorg förberedd organisation af en armés sjukvårdsväsende.

Jag anser mig fördenskull pligtig att å nyo upptaga den vid sistlidne riksdag fallna frågan om uppsättande af ytterligare en trängbataljon. Att försvarsfrågan i sin helhet ej ännu vunnit sin lösning, synes mig ej härvid kunna inverka; i den mån det ena eller andra systemet för anskaffningen af härens manskapsstyrka blifver antaget, kunna visserligen de bestämmelser, som äro afsedda att vinna tillämpning beträffande manskapet vid den nya trängbataljonen, underkastas förändring, men bataljonens tillvaro som sådan blifver lika nödvändig och på kadrernes sammansättning kan en ny härorganisation rimligen icke öfva något större inflytande.

Äfven i fråga om detaljerna af mitt vid sistlidne riksdag väckta förslag i ämnet har jag icke funnit anledning frångå de åsigter, jag då uttalade.

Jag antager sålunda:

att bataljonen skulle förläggas till Karlsborg, hvarest erforderliga förrådsbyggnader redan finnas och, på sätt jag sistlidet år upplyste, nödigt kasernutrymme kan för en jemförelsevis mindre kostnad beredas;

att tillgång dertill äfvensom till kostnaden för uppförande af en stallbyggnad kan erhållas i besparingarne å det blifvande anslaget, öfver hvilket Eders Kongl. Maj:t, på sätt förut varit vanligt vid organisationen af nya trupper, lärer böra inrymmas rätt att under uppsätt-

ningen förfoga för bestridande af de utaf organisationens genomförande föranledda utgifter;

att, då inga enskilda bostäder inom fästningens område stå att erhålla, en särskild, för inrymmande af bataljonens befälspersonal afsedd byggnad bör på statens bekostnad uppföras å Karlsborg, i likhet med hvad som redan skett i fråga om de å fästningen förlagda artilleri- och ingeniör-trupper, men att, då för vinnande af likformighet emellan den förutvarande och den nya trängbataljonens stater inqvarteringsersättning torde böra beräknas jemväl åt den nya bataljonens befälspersonal och denna ersättning, derest staten bereder inqvartering åt befälet in natura, kommer att besparas, den del af kostnaden för nämnda byggnad, som ej täckes af de under uppsättningstiden upplöpande besparingarne å de till bataljonen anslagna medel, skall kunna bestridas från inqvarteringsanslaget i den mån besparingar tillföras detsamma; samt

att den nya trängbataljonen i alla afseenden så till personalens antal som till aflönings- och tjenstgöringsförhållandena organiseras lika som den förutvarande endast med den förändring som betingas deraf, att inqvarteringskostnaderna med hänsigt till den föreslagna förläggningsorten för den nya bataljonen kunna beräknas efter de grunder, som för inqvarteringsersättning i landsorten äro gällande.

Enligt bil. n:o 2, i hvilken närmare redogörelse lemnas för den föreslagna organisationen och som är upprättad med ledning af den vid 1884 års riksdag framlagda kostnadsberäkningen rörande den nuvarande bataljonen, skulle samtliga utgifter för den nya bataljonen komma att uppgå till 197,789 kronor 52 öre.

Då jag emellertid ej finner erforderligt, att hela den afsedda styrkan redan under år 1891 uppsättes, har jag låtit upprätta bifogade kostnadsberäkning, bil. n:o 3, utvisande den personal, som jag anser böra under 1891 antagas. Denna kostnadsberäkning slutar på 100,000 kronor, hvilket belopp jag alltså anser böra för nämnda år af Riksdagen för ändamålet äskas; och torde, i enlighet med tillvägagåendet, då nu varande trängbataljonen uppsattes, bataljonens anslag till en början böra uppföras såsom reservationsanslag för att framdeles, sedan uppsättningen fullbordats, uppdelas å de särskilda anslagstitlar i riksstaten, hvarunder anslagsmedlen, med afseende å de olika behof, hvarför de äro afsedda, böra hänföras.

Under åberopande af hvad jag sålunda anfört hemställer jag, att Eders Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att, med godkännande af ofvan angifna grunder för organisation af en trängbataljon å Karlsborg jemte hvad som föreslagits beträffande personalens aflöning, till genomförande af den del utaf bataljonens organisation, som enligt hvad förut är nämndt skulle ega rum under år 1891, anvisa 100,000 kronor;

att medgifva, att de besparingar, som under uppsättningstiden kunna å de för den nya trängbataljonen afsedda medel beredas, må af Eders Kongl. Maj:t disponeras för bestridande af uppsättningskostnader och öfriga med organisationens genomförande förenade utgifter; samt

att, vid bifall härtill, låta under anslaget till trängen såsom reservationsanslag uppföra nyssnämnda belopp.

Gotlands nationalbeväring.

[8.] Ökning af detta anslag

Under åberopande af mitt anförande vid anslaget till indelta arméns befälsaflöning, hemställer jag, att Eders Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att för beredande åt regementsintendenten vid nationalbeväringen af dagaflöning med 3 kronor under de vanliga vapenöfningarna höja anslaget till nationalbeväringen nu ..... kr. 199,477: —
med ..... » 180: —
till kr. 199,657: —

Aflöning till stamtrupp vid Hallands bataljon.

[9.] Uppförande i riksstaten af ett nytt anslag med denna benämning.

Sedan Riksdagen åren 1887 och 1889 beviljat anslag till uppsättande af stamtrupp vid Vesternorrlands och Blekinge bataljoner, är, frånsedt Gotland med dess från det öfriga landets något afvikande försvarsorganisation, Halland den enda af rikets provinser, i hvilken någon infanteristamtrupp icke finnes förlagd. Visserligen medgaf Riksdagen år 1886, i sammanhang med det då fattade beslutet om förändrad organisation af beväringstrupperna, att vid hvar och en af fastlandets beväringsbataljoner och således äfven vid Hallands bataljon finge, i

den mån de derför anvisade medel blefvo tillgängliga, anställas 60 volontärer, deraf 8 distinktionskorpraler, 12 korpraler, 24 vice korpraler och 16 menige; men det inses lätt, att denna fåtaliga styrka, som egentligen var afsedd att fylla bataljonens behof af befäl utaf manskapsklassen, ingalunda kan för bataljonen sägas utgöra någon stam i detta ords hittills varande betydelse. Det är väl kändt, att till och med vid de bataljoner, vid hvilka under fredstid stam till vanligt antal är anställd, proportionen emellan stam- och beväringssoldater, i händelse af mobilisering, varder ytterst ofördelaktig och det torde vid sådant förhållande svårligen kunna ifrågasättas att mobilisera Hallands bataljon endast med tillhjelp af den ringa stamstyrka, som enligt nu gällande bestämmelser får vid densamma anställas. Stamtrupp från ett eller flera af de närliggande infanteriregementena måste alltså för detta ändamål i ganska stor omfattning tagas i anspråk och att sådant i sin ordning måste ofördelaktigt återverka på dessa regementens mobilisering torde vara uppenbart.

Det af Kongl. Maj:t för 1871 års riksdagar framlagda förslag till ändrad arméorganisation, hvilket såsom bekant stälde som sitt mål att, med bibehållande af den gamla stammen så vidt möjligt oförändrad, endast genom några mindre detaljförändringar göra den mera lämpad för de nya uppgifter, som tillfallit den bland annat derigenom att beväring i vida högre grad än tillförene beräknades skola ingå i den mobiliserade fältarmén, sökte också med sträng konseqvens tillse, att i hvarje provins måtte finnas stamtrupp att bilda kärna för provinsens i händelse af krig uppkallade värnpligtige. Hvad särskildt Halland angår, om hvilket landskap nu närmast är fråga, föreslogs att, medelst öfverflyttande från sjö- till landtförsvaret af 364 båtsmansrotar och i öfrigt medelst uppsättning af en kontant aflönad nummerstyrka om 136 man, i Halland bilda en ny stamtrupp om 500 man med benämning Hallands fältjägarecorps.

Oafsedt den för en armé sådan som den svenska med dess olikartade sammansättning synnerligen beaktansvärda fördelen att bringa åtminstone de tre beväringsbataljonerna å fastlandet till en fullkomligt likformig organisation, synes mig alltså äfven nödvändigheten att, i händelse af mobilisering, åt Hallands beväring gifva ett något fastare stöd än som af den nuvarande stamstyrkan kan lemnas tala för åtgärden att äfven vid denna bataljon uppsätta fullständig stamtrupp. Kostnaden derför bör ej heller verka afskräckande. Till Blekinge bataljon anslog Riksdagen 60,000 kronor och, då, på sätt jag redan antydt, Hallands bataljon enligt min åsigt bör organiseras i fullkomlig

öfverensstämmelse med Blekinge bataljon, är det alltså ett ständigt anslag till nyssnämnda belopp, om hvilket det nu är fråga. Dessutom måste ihågkommas, att genom det sistlidet år fattade beslutet om uppsättande af Blekinge bataljon de ordinarie anslagen under fjerde hufvudtiteln i sjelfva verket minskades. Förut var nemligen till garnisonskommendering i Karlskrona i riksstaten uppfördt ett anslag af 99,000 kronor; och då detta anslag, såsom en följd af nyssnämnda beslut, ur riksstaten uteslöts, nedgick alltså de ordinarie anslagens slutsumma med 39,000 kronor. Drages detta belopp från förut angifna, för Hallands bataljons uppsättning erforderliga 60,000 kronor, uppgår ökningen i utgift, som af bifall till mitt förslag föranledes, endast till 21,000 kronor.

Något tillfälligt anslag för uppförande af erforderliga byggnader och anskaffande af materiel och dylikt synes ej heller vara af nöden. Halmstads stad har nemligen erbjudit sig att, derest stamtruppens volontärskola varder förlagd till Halmstad, dels kostnadsfritt för kronan upplåta en till tomt för etablissementet lämplig plats i nämnda stads nya stadsdel, dels ock såsom bidrag till kostnaden för etablissementets uppförande till kronan utgifva 50,000 kronor. Hvad som derutöfver erfordras lärer kunna bestridas af under uppsättningstiden uppkommande besparingar å anslaget, öfver hvilka Eders Kongl. Maj:t, på sätt förut varit vanligt vid nya truppers uppsättning, torde böra af Riksdagen utverka sig rätt att för dylika ändamål förfoga.

De grunder, som vid sistlidna riksdag bestämdes för Blekinge bataljons organisation och som sålunda skulle tillämpas jemväl för uppsättningen af Hallands bataljons stamtrupp, voro följande:

Stamtruppen skulle bestå af 300 volontärer deri inbegripet det antal, som enligt 1886 års Riksdags beslut redan får vid bataljonen anställas. Utbildningen skulle försiggå i tvåårigа skolor, afsedda att hvardera räcka 10 ½ månader eller den del af året, som återstår, sedan 1 ½ månad, såsom upptagen af mötena vid bataljonen, frånräknats; och skulle till 2:dra årets skola beordras omkring 50 procent af det antal, som genomgått första årets.

Hvad aflöningen angår, bestämdes att den skulle utgöras af

Lega

som utgår med 40 kronor för hvartdera af de 2 första tjensteåren och 80 kronor under de följande;

Lön

som utgår under kommendering med 10 kronor för hvarje månad; samt

Arfvode

som utgår, dels under kommendering med 15 kronor till distinktionskorpral, 10 kronor till korpral och 5 kronor till vice korpral, dels ock under de tider, vederbörande korpraler ej äro inkallade till tjenstgöring, med hälften af nyssnämnda belopp.

Med ledning af dessa grunder har jag låtit utarbeta det i bilagan 4 till detta protokoll intagna, med den af Eders Kongl. Maj:t under den 7 sistlidne Juni för Blekinge bataljons stamtrupp fastställda stat i alla afseenden öfverensstämmande förslag till stat för Hallands bataljons stamtrupp.

Eders Kongl. Maj:t behagade deraf finna, att för stamtruppens uppsättning samt aflöning, underhåll och utbildning vid volontärskolan erfordras 65,292 kronor 50 öre; och är det belopp 5,292 kronor 50 öre, hvarmed denna summa öfverskjuter det anslag af 60,000 kronor, som jag anser böra af Riksdagen äskas till stamtruppen, afsedt att utgå af de medel, som 1886 års Riksdag anvisat till aflöning af volontärer vid bataljonen.

Hvad angår sättet för det nya anslagets uppförande i riksstaten och dermed sammanhängande frågor, torde detsamma lämpligen, i öfverensstämmelse med motsvarande anslag till Vesternorrlands och Blekinge bataljoner, böra benämnas »anslag till aflöning till stamtrupp vid Hallands bataljon» och erhålla sin plats näst efter anslaget till Hallands beväring; hvarjemte och då, på sätt jag redan antydt, anslaget under uppsättningstiden torde komma att delvis tagas i anspråk för bekostande af byggnader för bataljonens skoletablissement och anskaffning af erforderliga utredningspersedlar, detsamma lärer böra till en början erhålla karakter af reservationsanslag och med hela sitt belopp uppföras under nyssnämnda titel. Sedermera och efter det uppsättningen af stamtruppen genomförts, lära åter, i enlighet med förut tillämpade grundsatser, endast volontärernas aflöningsmedel, i ofvanomförmälda förslag till stat beräknade till 31,683 kronor 75 öre, böra uppföras under denna anslagstitel, men deremot återstoden, utgörande hvad som erfordras för volontärernas utbildning och underhåll vid

volontärskolan, läggas till anslaget till volontärskolor, å hvilket anslag ifrågavarande utgifter, i öfverensstämmelse med hvad som redan är stadgadt beträffande de volontärer vid bataljonen, som enligt 1886 års Riksdags beslut få antagas, derefter torde böra anvisas.

Slutligen får jag tillkännagifva, att det icke är min mening, att hela anslaget skulle utgå redan under år 1891. Dels måste utaf lätt insedda skäl uppsättningen af stamtruppen försiggå endast efter hand, så att endast en del af anslaget kan komma att för detta ändamål under nämnda år tagas i anspråk, och dels sätter det af Halmstads stad utfästa bidrag till skoletablissementets uppförande krigsstyrelsen i tillfälle att bestrida de för bataljonens uppsättning nödiga utgifterna med ett mindre belopp statsmedel än som till dylika kostnader erfordrades för Blekinge bataljon. Jag anser alltså anslaget för år 1890 kunna begränsas till 40,000 kronor.

Med stöd af hvad jag sålunda anfört får jag alltså hemställa, att Eders Kongl. Maj:t behagade föreslå Riksdagen

att, med godkännande af ofvannämnda grunder för organisationen af en stamtrupp vid Hallands bataljon jemte hvad som föreslagits beträffande personalens aflöning, för år 1891 bevilja till stamtruppens uppsättning äfvensom densammas underhåll m. m. vid volontärskolan ett anslag af 40,000 kronor;

att, vid bifall härtill, detta anslagsbelopp jemte de redan å bataljonens stat till volontärers aflöning uppförda 5,292 kronor 50 öre, sistnämnda belopp i den mån det för ändamålet varder disponibelt, må få under benämning »aflöning till stamtrupp vid Hallands bataljon, reservationsanslag» uppföras under fjerde hufvudtiteln näst efter anslaget till Hallands beväring;

samt att de besparingar, som under uppsättningstiden kunna å anslaget uppkomma, må få af Eders Kongl. Maj:t disponeras för bestridande af uppsättningskostnader och öfriga med organisationens genomförande förenade utgifter.

Beväringsmanskapets vapenöfningar.

[10.] Ökning af detta anslag.

Till en början ber jag att vid detta anslag få erinra om det förslag jag här ofvan under »anslaget till indelta arméns och Vermlands fältjägarecorps' vapenöfningar framstält; och hemställer jag att Eders Kongl. Maj:t, vid bifall till hvad jag derunder yttrat, täcktes af Riksdagen äska bemyndigande

att, för beredande af de i nämnda anförande föreslagna aflöningsförmåner åt sex fördelningsintendenter och sex hos dem anstälda skrifbiträden, få af anslaget till beväringsmanskapets vapenöfningar årligen från och med 1891 års ingång använda en summa af 17,070 kronor.

Beträffande anslaget i öfrigt erinrar arméförvaltningen å intendentsdepartementet i sitt ofvan nämnda underdåniga utlåtande, att, jemlikt 52 § af nya värnpligtslagen, beväringens öfningstid skall från och med år 1891 tillökas med två dagar och att deraf påkallas en förhöjning i nu förevarande anslag.

Då arméförvaltningen uti underdånig skrifvelse den 11 november 1887 angående statsmedelsbehofven för 1889 af enahanda anledning senast anmälde behofvet af dylik förhöjning, hade, yttrar arméförvaltningen, kostnaden för aflöning, underhåll och nödig mötesmateriel åt hvarje beväringsman beräknats till 1 krona 14 öre per dag. Då emellertid kostnaderna för naturaunderhållet åren 1888 och 1889 i någon mån stegrats och denna stegring, enligt hvad arméförvaltningen anmäler, i medeltal uppgår till 6 öre per portion, anser arméförvaltningen dagkostnaden per beväringsman nu böra beräknas till 1 krona 20 öre; hvadan och då en klass beväring utgör 30,000 man, arméförvaltningen hemställer, att anslaget till beväringsmanskapets vapenöfningar må höjas med den för öfning af 30,000 beväringsmän under 2 dagar sålunda erforderliga summan af 72,000 kronor.

Jag finner denna framställning af förhållandena med nödvändighet påkallad och tillstyrker alltså Eders Kongl. Maj:t att föreslå Riksdagen

att höja anslaget till beväringsmanskapets vapenöfningar, nu ..... kr. 1,400,000: —
med ..... » 72,000: —

till kr. 1,472,000: —

Försvarsverket till lands i allmänhet eller arméförvaltningens departement.

[11.] Ökning af detta anslag.

Rörande höjning af detta anslag hafva så väl generalfälttygmästaren och chefen för artilleriet som arméförvaltningen å intendentsdepartementet gjort underdåniga framställningar.

Generalfälttygmästaren erinrar i sin ofvannämnda underdåniga skrifvelse att å artilleridepartementets andel af detta anslag under de senaste åren alltjemt tillkommit nya eller förhöjda behof, såsom

för underhåll af nya eller tillökta skjutfält, betingade af de nya långskjutande kanonernas och af artilleriskjutskolornas tillkomst;

för ökad förbrukning af en dyrare artilleriammunition och af gevärspatroner;

för ökad underhållskostnad för gevärspersedlar, tillhörande nya eller under uppsättning varande trupper;

för ökad åtgång af krut och större tillverkningskostnad för de nya krutslagen;

till förhöjda rese- och traktamentskostnader i följd af de under senare tider anordnade årliga besigtningar af artillerimateriel och ammunition samt af gevärspersedlar vid armén; samt

till ökade transportkostnader i och för sändning af större qvantiteter ammunition för arméns behof.

I följd häraf hade, fortsätter generalfälttygmästaren, artilleridepartementets andel i anslaget visat sig allt mer otillräckligt, hvilket åter föranledt artilleridepartementet att, på det ej större brist å anslagsdelen skulle uppstå, för den årliga förbrukningen anlita de uti förråden befintliga tillgångar af krut och ammunition, hvilka sålunda, i stället att ökas för behofven vid en möjlig mobilisering, numera, enligt hvad generalfälttygmästaren anmäler, så nedgått, att artilleridepartementet ej ansett sig derför kunna stå till svars, utan funnit nödvändigt att göra underdånig framställning om årlig förhöjning af anslagsdelen.

För att ytterligare ådagalägga behofvet af den ifrågasatta förhöjningen fäster generalfälttygmästaren Eders Kongl. Maj:ts uppmärksamhet derpå, att, om man bortser från den mindre betydande höjning af anslagsdelen, som var en följd af 1885 års Riksdags beslut om ökning af beväringsmanskapets vapenöfningar, äfvensom från den ersättning, hvilken 1889 års Riksdag medgifvit departementet för skyldigheten att för framtiden bekosta exercisammunitionen vid andra lifgrenadierregementet, som förut betalts af rusthållarne, meranämnda anslagsdel ej blifvit förhöjd sedan år 1876; och upplyser han dess-

utom, att följande, ej af beväringsmanskapets utsträckta öfningar föranledda utgifter under den senare tiden hufvudsakligen efter 1880 tillkommit, nemligen:

å *Tit. I* af den för användandet af ifrågavarande medel fastställda stat, hvilken titel har till rubrik *Artilleriförråden:*

Årlig kostnad för 3:ne kruthusvaktare å Karlsborg och 5 vid Vaxholm Oskar-Fredriksborg	kr. 3,600: —	

å *Tit. III. Fästningsartilleriet.*

Årlig kostnad för förbrukade projektiler, rör och karduser vid den nyligen inrättade fästningsartilleriskjutskolan å Vaxholm, i hvars stat ett dylikt behof ej finnes tillgodosedt	» 5,800: —	

å *Tit. IV. Artilleriregementena.*

Årligt underhåll af Marma skjutfält med derå befintliga byggnader och inrättningar, sedan det årliga arrendebeloppet för utarrenderad mark afgått, samt hyra för skjutfält för Göta artilleriregemente, vid Kristianstad och vid Landskrona samt för skjutfält åt Gotlands artillericorps	kr. 10,651: —	
Årlig kostnad för de vid fältartilleriets skjutskola samt artilleri- och ingeniörhögskolans skjutningar å Marma utöfver den kostnad, som beräknades vid Tånga hed, för brukade projektiler, rör och karduser; ökningen beroende derpå, att de nya skarpa skotten, utom krut, kostar 8 kronor 75 öre pr styck, under det att de gamla endast kostade 3 kronor 30 öre	» 3,200: —	
Årlig ökad kostnad för projektiler, rör och karduser till artilleriregementenas och Gotlands artillericorps' skjutöfningar	» 9,850: —	
Transport	kr. 23,701: —	kr. 9,400: —

Transport	kr. 23,701: —	kr. 9,400: —
Ökad kostnad för karduser och rör till lösa skott för skjutskolornas och regementenas öfningar	» 1,020: —	
Kostnad för karduser och rör till exercisladdningar vid fälttjenstöfningar	» 817: —	
För tillsyn, vård och underhåll af artillerimuseum samt inköp af effekter för samlingarnes ökande	» 4,000: —	» 29,538: —

å *Tit. V. Ammunitionsfabriken.*

Kostnaden för lösa patroner, förbrukade under fälttjenstöfningarne och ej till ersättning upptagna på annat håll, beräknas för år till	» 20,175: —	
Ökad ammunitionsåtgång vid skjutskolan å Rosersberg, i hvars stat ammunitionskostnader ej upptagas	» 1,696: —	
Öfningsammunition för de truppslag, som sedan 1876 blifvit dels uppsatta, såsom en del af sappörbataljonen och hela trängbataljonen och dels äro under uppsättning såsom Vaxholms artillericorps, samt volontärmanskapet vid Norrbottens fältjägarecorps, Gotlands infanteriregemente, Vesternorrlands bataljon och Blekinge bataljon	» 13,436: —	» 35,307: —

å *Tit. VI. Infanteri- och kavalleriregementena.*

Kostnaden för underhåll af gevärspersedlar för de under Tit. IV nämnda trupper, hvilket underhåll ej finnes i deras stater upptaget		» 2,359: —
	Transport	kr. 76,604: —

Transport kr. 76,604: —

å *Tit. IX. Kruttillverkningen:*

Tillverkningskostnad för krut till fältartilleriets skjutskola, till fästningsartilleriets skjutskola och till artilleri- och ingeniörhögskolans skjutningar, utöfver kostnaden vid Tånga hed; till artilleriregementenas skjutöfningar samt till den vid fälttjenstöfningarne förbrukade artilleriammunitionen, beroende den i fråga varande tillökningen i kostnaden för förbrukadt krut dels på större åtgång än förr och dels på dyrare krutsorter ..... » 9,267: —

å *Tit. XI. Rese- och traktamentskostnader.*

Kostnaden för fälttygmästarens förrådsinspektioner samt för artilleriofficerares resor i och för besigtning af arméns gevär och ammunition ..... » 1,725: —

å *Tit. XII. Transportkostnader:*

Ökade transportkostnader i följd af ökad ammunitionsåtgång vid arméns regementen och corpser ..... » 1,404: —

samt slutligen förhöjning i kostnaden för de å flera titlar förekommande »byggnadsreparationer», beroende derpå att många byggnader tillkommit under senare åren ..... » 10,000: —

Summa kr. 99,000: —

Att vidare denna summa ej kan anses vara för högt tilltagen, anser generalfälttygmästaren framgå deraf, att jemte det vid kalkylen uteslutits den *förlust i inkomst,* som för artilleridepartementet uppkommit såsom följd deraf att byggnaderna i qvarteret »Bodarne» här i hufvudstaden, för hvilka hitintills i årlig hyra till departementet erlagts 2,500 kronor, måst i och för de pågående arbetena å ny hofstallanläggning afträdas, i summan för de *ökade kostnaderna* ej blifvit inräknade dels den förhöjda utgift, som uppstått vid artilleriverkstäderna i följd af ökad timpenning för eftermiddagsarbete,

dels de kostnader, som ökade öfningar framkallat vid artilleriregementena samt Gotlands och Vaxholms artillericorpser och som, hvad särskildt de förstnämnda vidkommer, till stor del härledas af marschöfningar med fullt utrustade batterier och ammunitionskolonner;

dels ökad kostnad för gevärspatroner, sedan 8-millimeters-geväret med tillhörande ammunition blifver såsom gevärsmodell antaget;

dels ökad underhållskostnad för målskjutningsmaterielen, för hvilken, enligt generalfälttygmästarens förmenande, nyanskaffning sannolikt tillkommer i följd af de föreskrifter rörande målskjutningsmaterielens anskaffning och tillökning, som arméförvaltningen, i öfverensstämmelse med den nyligen fastställda skjutsinstruktionen för infanteriet, låtit utfärda; samt

dels ökad tillverkningskostnad för krut, hvilken, derest, såsom generalfälttygmästaren anser antagligt, det rökfria krutet inom en ej aflägsen framtid måste införas, uppkommer för framställande af nämnda krutsort, hvilken, enligt hvad befintliga uppgifter gifva vid handen, lär kosta ungefär dubbelt så mycket, som det nuvarande svarta krutet.

Generalfälttygmästaren anser sålunda behof af ökade ordinarie statsmedel för artilleridepartementet föreligga och finner han det erforderliga beloppet, som han skattar till ofvan angifna summa 99,000 kronor, kunna på det sätt åstadkommas, att, som de utgifter, hvilka för närvarande bestridas från anslaget till salpeteruppköp, framdeles, efter det köpeskillingen för Åkers krutbruk guldits och det rökfria krutet med dess mindre qvantiteter salpeter fordrande sammansättning blifvit infördt, torde kunna med 25,000 kronor tillgodoses, anslaget, hvilket utgår med 50,000 kronor, sammanslås med anslaget till försvarsverket till lands i allmänhet mot skyldighet för artilleridepartementet att från sistnämnda anslag fortfarande anskaffa behöfliga qvantiteter salpeter, och att det belopp 74,000 kronor, som årligen erfordras utöfver de 25,000 kronor, hvilka i följd af sammanslagningen utaf anslagen sålunda skulle blifva till fyllande af ofvannämnda behof disponibla, utaf Riksdagen anvisas.

Generalfälttygmästaren hemställer alltså, att Eders Kongl. Maj:t, med gillande af det utaf honom framstälda förslag till ökande utaf artilleridepartementets andel i anslaget till försvarsverket till lands i allmänhet, täcktes hos Riksdagen föreslå de åtgärder, som för förslagets genomförande äro erforderliga.

Hvad slutligen angår köpeskillingen för Åkers krutbruk, som, på sätt generalfälttygmästaren anmäler, vid bifall till hans förslag om det nuvarande anslagets till salpeteruppköp öfverflyttande till anslaget för

försvarsverket till lands i allmänhet, skulle af sistnämnda anslag gäldas, upplyser generalfälttygmästaren, att vid slutliqvid om köpeskillingen den 2 januari 1889 värdet af en del bristande materialier blifvit med 516 kronor frånbraget den ursprungliga köpesumman 86,760 kronor, så att det vid liqviden erlagda beloppet uppgått till endast 86,244 kronor, samt att, då 1888 års Riksdag för ändamålet beviljat 21,960 kronor, det belopp, som i öfrigt erfordrades, utgjorde 64,284 kronor, hvilket statskontoret, på grund af bestämmelserna i nådiga brefvet den 31 maj 1888, förskottsvis erlade; och då vidare 1889 års Riksdag för inköpet ytterligare anvisat 21,600 kronor, blefve den summa, som nu återstode att betäcka, 42,684 kronor, som generalfälttygmästaren anser böra på så sätt gäldas, att deraf anvisas för år 1891 21,340 kronor och för år 1892 återstoden 21,344 kronor.

Den förhöjning i förevarande anslag, som af arméförvaltningen å intendentsdepartementet ifrågasättes, är beroende på samma skäl, som nämnda departement åberopat beträffande den föreslagna förhöjningen af anslaget till beväringsmanskapets vapenöfningar, eller att de värnpligtiges öfningstid skall från och med ingången af år 1891 förlängas med 2 dagar. Kostnaden för underhållet af beväringsmanskapets beklädnads-, remtygs- och utrednings- samt trosspersedlar, hvilken kostnad af nu förevarande anslag bestrides, måste nemligen i och med öfningarnes förlängning ställa sig dyrare, och då, enligt departementets åsigt, förhöjningen kan beräknas efter enahanda dagkostnad, som lades till grund för 1888 års Riksdags af motsvarande förhållanden framkallade beslut om förhöjning i anslaget, eller 53,37 öre per man, skulle densamma alltså, efter en styrka af 30,000 man och 2 dagars öfning, komma att i jemnadt tal utgöra 32,000 kronor, med hvilket belopp departementet fördenskull anhåller att dess andel i anslaget till försvarsverket till lands i allmänhet måtte varda ökad.

Att förevarande anslag, med anledning af de förhållanden, hvilka sålunda utaf generalfälttygmästaren och arméförvaltningen å intendentsdepartementet åberopas, måste ökas, synes mig framgå af den utred-

ning, som åvägabragts; och har jag ingen annan erinran att göra mot det utaf intendentsdepartementet framstälda förslag, än att, då, i den mån beväringens öfningstid utsträckes, slitningskostnaden per dag måste något minskas, jag finner beloppet af den i nu förevarande afseende ifrågasatta förhöjningen kunna afrundas nedåt till 30,000 kronor.

Åfven mot den af generalfälttygmästaren äskade förhöjningen af anslaget synes mig någon befogad anmärkning icke i och för sig kunna göras. De siffror, som af generalfälttygmästaren i detta afseende uppstälts, gifva tydligen vid handen, att artilleridepartementet med nuvarande anslagstillgångar icke kan bestrida de förhöjda kostnader, som ökade anspråk på ammunitionens beskaffenhet och öfriga i sammanhang dermed stående förhållanden nödvändiggöra, och att, derest förråden fortfarande skola kunna hållas i det skick, att icke vid en möjlig mobilisering brist för snart må uppstå, en förhöjning i departementets anslagsdel med minst det belopp, generalfälttygmästaren ifrågasatt, är af nöden. Hvad särskildt frågan om förrådernas behållning beträffar, har jag inhemtat, att densamma under de senaste 10 åren så nedgått, att tillgången på ammunition af alla slag nu med ett värdebelopp af i rundt tal 700,000 kronor understiger motsvarande tillgång år 1879.

Jemte det jag sålunda anser mig böra förorda generalfälttygmästarens förslag om sammanslagning af anslaget till salpeteruppköp med anslaget till försvarsverket till lands i allmänhet eller, med andra ord, att sistnämnda anslag höjes med salpeteranslagets nuvarande belopp 50,000 kronor mot det att anslaget till salpeteruppköp ur riksstaten uteslutes, skulle jag alltså icke tvekat att, på sätt generalfälttygmästaren hemstält, tillstyrka en förhöjning derutöfver af meranämnda anslag till försvarsverket till lands i allmänhet med det af generalfälttygmästaren i sådant afseende ifrågasatta belopp 74,000 kronor, derest icke hänsynen till andra vigtiga försvarsändamål, som jemväl måste tillgodoses, nödgat mig att för närvarande något begränsa nu förevarande anslagsfordran. Jag anser vid sådant förhållande förhöjningen utöfver salpeteranslagets belopp böra bestämmas till 50,000 kronor, så att de ökade tillgångar, som komme att stå till artilleridepartementets förfogande för anskaffande af ammunition och dylikt, uppginge till 75,000 kronor.

Beträffande slutligen köpeskillingen för Åkers krutbruk finner jag, lika med generalfälttygmästaren, det nu återstående beloppet deraf 42,684 kronor, kunna på det sätt fördelas, att 21,340 kronor gäldas 1891 och 21,344 kronor 1892; och ber jag i sammanhang dermed

få erinra, att såväl 1888 som 1889 års riksdagar, hvilka anvisat de då för nämnda ändamål beviljade belopp att utgå från förslagsanslaget till salpeteruppköp, såsom vilkor för beloppens utgående bestämt, att nämnda anslag icke finge öfverskridas, men att, då vid bifall till generalfälttygmästarens förslag om sammanslagning af de båda anslagen till salpeteruppköp och försvarsverket till lands i allmänhet återstående del af köpeskillingen för framtiden skulle utgå af sistnämnda anslag, som är af reservationsanslags natur, någon bestämmelse i nyss omförmälda afseende icke vidare lärer böra i beslutet inryckas.

Under anhållan att vid anslaget till salpeteruppköp få göra den ytterligare framställning, som med anledning af hvad jag sålunda anfört kan finnas nödig, hemställer jag alltså nu, att Eders Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen,

att, för beredande dels af ökad tillgång till bestridande af de från arméförvaltningens artilleridepartement utgående kostnader för projektiler, patroner och krut m. m. dels ock af erforderlig förhöjning i de i och för underhållet af beväringsmanskapets beklädnads-, remtygs- och utrednings- samt trosspersedlar anvisade medel, höja artilleri- och intendentsdepartementens andelar i anslaget till försvarsverket till lands i allmänhet med 100,000 kronor för det förra och 30,000 kronor för det senare, så att

anslaget, nu	kr.	2,338,600: —
må med förhöjning af	»	130,000: —
från och med 1891 utgå med	kr.	2,468,600: —

äfvensom att, vid ökning af artilleridepartementets andel utaf anslaget med ett det nuvarande anslaget till salpeteruppköp motsvarande belopp, medgifva att af sagda andel må dels under år 1891 för gäldande af köpeskillingen för Åkers krutbruk utgå 21,340 kronor dels ock för framtiden bestridas kostnaden för inköp af erforderlig salpeter.

Salpeteruppköp.

[12.] Om uteslutande ur riksstaten af detta anslag.

Under åberopande af hvad jag nyss anfört, hemställer jag, att Eders Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen,

att detta anslag, nu 50,000 kronor, må, vid bifall till ofvan gjorda framställning om höjning af

artilleridepartementets andel i anslaget till försvarsverket till lands i allmänhet med ett nu förevarande anslag motsvarande belopp äfvensom hvad i sammanhang dermed föreslagits, ur riksstaten uteslutas.

Skrifmaterialier och expenser, ved m. m. för departementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli.

[13.] Om höjning af detta anslag.

Af den anledning, för hvilken jag här ofvan under anslaget till kommandoexpeditionen närmare redogjort, erfordras förhöjning i detta anslag med 3,250 kronor, hvarjemte anslaget, derest förslaget att kommandoexpeditionens expenser för framtiden skulle utgå af detsamma, bör erhålla en derefter lämpad förändrad benämning; och som anslaget dessutom för jemnande af de ordinarie anslagens slutsumma torde böra med 60 kronor förhöjas, hemställer jag alltså, att Eders Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen,

att detta anslag, nu ..... kr. 4,326: —
må, för beredande af expensmedel åt kommandoexpeditionen äfvensom för jemnande af de ordinarie anslagens slutsumma, med ..... » 3,310: —
höjas till ..... kr. 7,636: —

äfvensom att anslaget, vid bifall till förslaget att kommandoexpeditionens expenser skola för framtiden utgå från detsamma, må benämnas »skrifmaterialier och expenser, ved m. m. för departementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli och kommandoexpeditionen».

Fjerde hufvudtitelns ordinarie anslag utgöra nu ..... kr. 20,200,500: —
De af mig ifrågasatta nya och tillökningarne i förut befintliga ordinarie anslag, efter afdrag af anslag, som anses kunna ur riksstaten afföras, uppgå tillsammans till kr. 752,300: — och skulle således de ordinarie anslagen genom tillägg af detta belopp..... » 752,300: —
komma att höjas till ..... kr. 20,952,800: —

Extra anslag.

Departementschefen öfvergick härefter till frågan om de anslag på extra stat, som erfordrades för år 1891, och anförde departementschefen i denna fråga följande.

Tillämpning af nya värnpligtslagens föreskrifter i fråga om de värnpligtiges inskrifning och redovisning m. m.

[14.] Anslag för tillämpning af nya värnpligtslagens föreskrifter.

Sedan flera år tillbaka har under denna titel i riksstaten varit uppfördt ett extra anslag å 77,500 kronor, från hvilket utgår dagaflöning till befälet vid beväringstrupperna äfvensom erforderliga arfvoden till de i kompaniområdena anstälde afdelningsområdesbefälhafvarne; och som dessa utgifter fortfarande till oförminskadt belopp måste utgå, hemställer jag, att Eders Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen,

att *för tillämpning af nya värnpligtslagens föreskrifter i fråga om de värnpligtiges inskrifning och redovisning m. m.* på extra stat för år 1891 bevilja ett belopp af 77,500 kronor.

Artilleribehof.

Fästningsartillerimateriel.

[15.] Anslag till fästningsartillerimateriel.

Generalfälttygmästaren och chefen för artilleriet redogör i sin ofvannämnda underdåniga skrifvelse för den ställning, i hvilken frågan om anskaffande af fästningsartillerimateriel för närvarande befinner sig. Han erinrar dervid, att han, hvad angår Karlsborgs fästning och Oskars-Värnslinierna, i sina memorial af den 15 november 1877 och den 9 november 1885 angifvit så väl den materiel, som för dessa befästningars utrustande erfordras, som ock den kostnad, som till anskaffande af dylik materiel är af nöden, men att, hvad beträffar den för Vax-

holm Oskar Fredriksborgs försvarsområde erforderliga materielen, väl kostnaden derför uppgifvits men ej materielens beskaffenhet.

Han upplyser med anledning deraf, att, enligt 1878 års befästningskomités betänkande, för berörda fästningar ansetts erfordras nedannämnda materiel, derför kostnaden beräknats på följande sätt:

15 st. 17 cm. pansarbrytande kanoner med släpor jemte ammunition, laddtyg och tillbehör	kr. 422,474: —	
19 st. 12 cm. kanoner med dels hjullavetter, dels släpor jemte ammunition, laddtyg och tillbehör	» 291,405: —	
16 st. 22 cm. haubitser med släplavetter, ammunition, laddtyg och tillbehör	» 513,600: —	
4 st. 15 cm. haubitser med släplavetter, ammunition, laddtyg och tillbehör	» 61,043: —	
11 st. 12 cm. haubitser med lavetter, föreställare, ammunition, laddtyg och tillbehör	» 139,035: —	
28 st. 1″ kulsprutor, med lavetter och ammunition	» 268,800: —	
38 st. 12 mm. kulsprutor med lavetter	» 114,000: —	1,810,357: —
Dessutom tillkomme för redan befintliga pjeser erforderlig tillökning af ammunition samt anskaffning af en del laddtyg och tillbehör för ett belopp af	kr.	259,674: —
eller tillsammans det belopp af	kr.	2,070,031: —

som uti memorialet den 9 november 1885 funnes angifvet.

Utaf den materiel, som i nämnda båda memorial och här ofvan uppgifvits såsom erforderlig för de trenne fästningarne hade, fortsätter generalfälttygmästaren, för de hittills beviljade medlen anskaffats eller komme nästa år att vara anskaffade

för *Karlsborgs fästning:*

18 st. 17 cm. (5″,63) kanoner,
4 st. 12 cm. (4,″1) kanoner,
20 st. 16 cm. haubitser, och
20 st. 12 mm. kulsprutor, med tillhörande släpor eller hjullavetter och dithörande föreställare samt laddtyg och tillbehör jemte en del ammunition.

för *Vaxholm-Oskar-Fredriksborg:*

5 st. 12 cm. kanoner,
12 st. 16 cm. haubitser och
5 st. 12 cm. haubitser med tillhörande lavetter, föreställare, laddtyg och utredning jemte en del ammunition, samt

för *Oskars-Värnslinierna:*

7 st. 12 cm. haubitser med lavetter, föreställare, laddtyg och tillbehör.

Hvad slutligen anginge beloppet af beviljade medel, hade derför redogjorts uti de underdåniga memorialen af den 15 november 1887 och 1888 och framginge deraf, att, sedan 1889 års Riksdag beviljat 100,000 kronor, att för ändamålet utgå för år 1890, hade hittills tillgodokommit eller blifvit beviljadt:

för Karlsborg	kr.	925,000: —
för Vaxholm Oskar Fredriksborg	»	100,000: —
och för Oskars-Värnslinierna	»	50,000: —
eller tillsammans	kr.	1,075,000: —

utaf det belopp, stort 5,949,031 kronor, hvartill kostnaden för dels erforderlig tillökning af bestyckningen å de år 1878 färdiga delarne af Karlsborgs fästning och å Vaxholm-Oskar Fredriksborg med dess försvarsområde samt dels ny bestyckning å Oskars-Värnslinierna beräknats uppgå.

Det återstående beloppet utgjorde således 4,874,031 kronor eller med iakttagande af den afrundning deraf, som redan uti 1888 års redogörelse beräknats, 4,850,000 kronor; och anhåller generalfälttygmästaren, då enligt hans åsigt de flera gånger upprepade skäl, som tala för ett påskyndadt anskaffande af den för ifrågavarande fästningar erforderliga bestyckningsmaterielen, fortfarande ega giltighet, att Eders Kongl. Maj:t täcktes af Riksdagen äska till bestyckning:

å Karlsborg	kr.	100,000: —
å Vaxholm Oskar Fredriksborg	»	200,000: —
och å Oskars Värnslinierna	»	100,000: —
Summa	kr.	400,000: —

tilläggande han dervid, att, om denna summa beviljas, visserligen någon förbättring kommer att inträda uti bestyckningsförhållandena på de trenne fästningarne, men att deras försvarsbarhet uti artilleristiskt hän-

seende fortfarande dock blifver ganska otillfredsställande, enär ännu saknas, vid Karlsborgs fästning ett större antal af de erforderliga 17 och 12 cm. kanonerna, vid Vaxholm Oskar Fredriksborg erforderliga kastpjeser och kulsprutor samt för Oskars Värnslinierna en stor del af bestyckningen och ammunitionsutrustningen.

Då jag nu går att yttra mig rörande detta anslagsbehof, anser jag mig, hvad Karlsborg beträffar, ej kunna påyrka, att extra anslaget till denna fästnings bestyckande bestämmes till högre belopp, än generalfälttygmästaren föreslagit. Hela kostnaden derför beräknas visserligen af generalfälttygmästaren i hans ofvannämnda underdåniga skrifvelse den 15 november 1877 till 3,618,000 kronor; hvadan och då Riksdagen, på sätt generalfälttygmästaren upplyst, för ändamålet hittills beviljat 925,000 kronor, det lätt inses, att med ett jemförelsevis så litet årsanslag som 100,000 kronor, det ännu skall draga om lång tid, innan bestyckningen å denna Sveriges centralfästning blifvit bragt i fullständigt skick. Nödvändigheten att jemväl tillgodose de flera andra behof af krigsmateriel, som nu föreligga, synes mig emellertid böra föranleda dertill, att i detta afseende generalfälttygmästarens förslag vinner Eders Kongl. Maj:ts godkännande.

Annorlunda ställer sig deremot frågan, i hvad den angår bestyckningen å Vaxholm Oskar Fredriksborg och Oskars-Värnslinierna. Äfven om man bortser från möjligheten af ett direkt mot landet riktadt krig, kunna nemligen, under nuvarande förhållanden i Europa, lätt omständigheter inträda, som innebära en allvarlig maning för oss att värna vår neutralitet och sålunda göra ett skyndsamt armerande af dessa fästningar till en bjudande politisk nödvändighet; och då af de belopp, som för bestyckningen af desamma beräknas, utgörande för Vaxholm Oskar Fredriksborg 2,070,031 kronor och för Oskars-Värnslinierna 261,000 kronor, hittills endast beviljats 150,000 kronor, deraf 100,000 kronor för Vaxholm Oskar Fredriksborg och 50,000 kronor för Oskars-Värnslinierna, inses lätt, att det skick, hvari bestyckningen derstädes befinner sig, är långt ifrån tillfredsställande.

Krigsstyrelsen har också måst vara betänkt på, att, derest af en eller annan anledning synnerlig skyndsamhet blefve af nöden, låta äfven med fara att i det närmaste på artilleriförsvar blotta landets centralfästning Karlsborg, derifrån till de hotade fästningarne förflytta en mängd artilleripjeser.

Det bristfälliga skick, hvari bestyckningen å nu ifrågavarande befästningar befinner sig, är så mycket mera egnadt att af krigsstyrelsen behjertas, som det af sig sjelft torde vara uppenbart, att, om en hastig armering utaf dessa försvarslinier påfordras, det för närvarande med hänsigt till mängden af pjeser, som måste anskaffas, icke ens är möjligt att, frånsedt nyssnämnda nödfallsutväg, hvilken i hvarje fall icke kan vid fara för direkt mot landet riktadt krig användas, äfven med uppbjudande af alla krafter och anlitande af de rikhaltigaste anslag inom den korta tid, som för rustningarne kan komma att lemnas, bringa dessa befästningar i försvarsgiltigt stånd.

Trots det oroande i dessa förhållanden skulle jag emellertid, derest jag för fyllande af ifrågavarande behof icke haft att hänvisa på andra tillgångar än dem som vid uppgörande af statsregleringen vanligen stå Eders Kongl. Maj:t till buds, icke tilltrott mig att för nu ifrågavarande anskaffning tillstyrka äskandet utaf Riksdagen af större anslag än 100,000 kronor; men då, vid pröfning af den för Eders Kongl. Maj:t framlagda beräkning öfver tillgångarne för 1891 års statsreglering, ett större belopp än vanligt funnits kunna disponeras för tillgodoseende af landtförsvarets tillfälliga behof, kan någon tvekan icke hos mig råda derom, att den ökade tillgång, som sålunda får för landtförsvaret tagas i anspråk, bör uteslutande afses för anskaffande af artillerimateriel för Vaxholm Oskar Fredriksborg och Oskars Värnslinierna.

Jag finner alltså, att för detta ändamål bör äskas 1,100,000 kronor; och torde, då bestyckningen å Oscarsvärnslinierna kan i det närmaste bringas i fullständigt skick med en summa af 200,000 kronor, af anslagsbeloppet nämnda summa böra afses för dessa befästningar och återstoden för Vaxholm Oskar Fredriksborg.

Med stöd af hvad jag sålunda anfört, hemställer jag alltså, att Eders Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att till *anskaffande af fästningsartillerimateriel* på extra stat för år 1891 bevilja ett belopp af 1,200,000 kronor och deraf anslå

till Karlsborg	kr.	100,000: —
» Vaxholm Oskar Fredriksborg	»	900,000: —
och till Oskars Värnslinierna	»	200,000: —
Summa	kr.	1,200,000: —

Infanteriammunitionsvagnar.

[16.] Anslag till infanteri-ammunitions-vagnar.

Generalfälttygmästaren erinrar i sin ofvannämnda underdåniga skrifvelse den 15 november 1889, att *för förändring utaf äldre infanteri-ammunitionsvagnar för ammunitionskolonnerna och dessas förseende med rid-, anspanns- och stallpersedlar m. m. äfvensom för anskaffning af nya tvåspända infanteriammunitionsvagnar med tillhörande utredning* att tilldelas stridsträngen vid infanteriet och kavalleriet hafva af det belopp 239,112 kronor, som beräknats för ändamålet erfordras, hittills beviljats 130,000 kronor; och hemställer han, då sålunda ett belopp af 109,112 kronor ännu är behöfligt för nämnda arbetens utförande, att utaf nu sammanträdande Riksdag måtte derför äskas 30,000 kronor.

Till denna hemställan får jag tillstyrka nådigt bifall.

Gevärstillverkningen.

[17.] Anslag till förändring af arméns gevär.

Sedan Riksdagen sistlidet år för förändring af arméns nuvarande gevär till vapen af liten kaliber, enligt den modell, som af Eders Kongl. Maj:t kunde varda fastställd, beviljat en summa af 1,668,000 kronor och deraf på extra stat för innevarande år anvisat 300,000 kronor, anmäler nu generalfälttygmästaren i sin meranämnda underdåniga skrifvelse den 15 november 1889, att de anordningar vid gevärsfaktoriet och ammunitionsfabriken, som för gevärsförändringen och tillverkningen af ny ammunition befunnits nödvändiga och till hvilkas utförande en del af de för gevärsförändringen beviljade medel beräknats skola utgå, under loppet af innevarande år komma att varda i det närmaste fullbordade och att sålunda gevärsfaktoriet blifver i tillfälle att redan 1891 betydligt utvidga sin verksamhet; och hemställer han alltså, att Eders Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att för år 1891 utaf det beviljade anslaget anvisa till förändring af nu befintliga gevär till vapen af 8 mm. kaliber ett belopp af 400,000 kronor.

Äfven denna framställning finner jag mig så mycket snarare böra biträda, som jag redan i mitt yttrande till statsrådsprotokollet för den 12 januari 1889, då frågan om anslag till förändring af arméns nuvarande gevär först underställdes Eders Kongl. Maj:t, ansåg mig böra särskildt framhålla nödvändigheten deraf, att den så vigtiga förändringen snarast

möjligt genomfördes och att såsom följd deraf de erforderliga anslagen ej bestämdes till för små belopp.

Med erinran att Eders Kongl. Maj:t under den 23 i sistlidne månad fastställt ny gevärsmodell att med den deraf betingade ammunition vid ifrågavarande arbetens utförande lända till efterrättelse, får jag alltså hemställa att Eders Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att af det *för förändring af arméns nuvarande gevär till vapen af liten kaliber* beviljade anslag på extra stat för år 1891 anvisa 400,000 kronor.

Byggnader å Karlsborg.

[18.] Anslag till byggnader å Karlsborg.

Generalfälttygmästaren erinrar i sin underdåniga skrifvelse den 15 november 1889, att han uti memorial den 29 augusti 1883, med anledning af den anskaffning af fästnings- och positionsartillerimateriel, som egt rum under närmast föregående år, fästat Eders Kongl. Maj:ts uppmärksamhet derpå att brist på utrymme för förvaring af dylik materiel uppstått å vederbörliga fästningsorter, och att Eders Kongl. Maj:t, då således ökadt förrådsutrymme måste beredas, på generalfälttygmästarens framställning genom nådigt bref den 5 oktober 1883 af reservationerna å anslaget till artilleriet anvisat nödiga medel för uppförande vid Karlsborg af ett förrådsskjul af sten.

Sedan ifrågavarande förrådshus blifvit färdigt och materielen deri inrymd, hade emellertid, fortsätter generalfälttygmästaren, dels nya fästningspjeser tillkommit och flera ammunitionskolonner iordningställts, dels ock en mängd nya fältkanoner med tillhörande fordon och utredning blifvit anskaffade och till vederbörande artilleristationer öfverlemnade; och hade, på sätt generalfälttygmästaren anmäler, genom sistnämnda anskaffning den största svårighet, att ej säga omöjlighet uppstått att vid respektive artilleriregementens stationer förvara den förut begagnade 8 och 10 cm. framladdningsmaterielen; hvarföre ock denna måst från Göteborg, Kristianstad och Landskrona förflyttas till Karlsborg, der densamma på ett trångt och olämpligt sätt förvarades. Då emellertid sistnämnda materiel, ehuru ej fullt tidsenlig, dock vore i ett ganska godt skick och, i händelse af behof, kunde begagnas dels vid fästningars försvar och dels i tillfälliga positioner, så borde densamma, enligt generalfälttygmästarens förmenande, aldrahelst tillgång finnes å en mängd dels apterad och dels oapterad ammunition, böra förvaras inom lämpliga lokaler.

Dessutom måste, utöfver vid Karlsborg redan befintliga ammunitionskolonner med tillhörande utredning, derstädes jemväl uppställas ännu flera dylika kolonner i den mån de blefvo färdiga, men äfven härför saknades nödigt utrymme.

Ett nytt förrådsskjul till förvarande af artillerimateriel m. m. vore derför enligt generalfälttygmästarens åsigt af nöden vid Karlsborg, och hade generalfälttygmästaren af sådan anledning tagit i öfvervägande hvar detsamma borde förläggas; och ansåge han lämpligast att byggnaden förlades i samma qvarter (Torstenson) som det senast uppförda förrådsskjulet, hvarigenom en stor kringbyggd, med tvenne utkörsöppningar försedd gård skulle kunna erhållas, lämplig att användas till rengöringsplats för i båda skjulen förvarad artillerimateriel och utredningspersedlar m. m. I enlighet med dessa förutsättningar vore ritning och kostnadsförslag till ett dylikt skjul utaf sten uppgjorda och slutade desamma å ett belopp af *64,000 kronor*.

Denna byggnad vore emellertid icke den enda, som erfordrades å Karlsborg.

På grund af Karlsborgs egenskap af förrådsfästning och befintligheten derstädes af såväl fästnings- som positions- och fältartillerimateriel vore vidare, enligt generalfälttygmästarens åsigt, oundgängligen nödvändigt, att aptering af all slags ammunition kunde derstädes utföras, hvilket emellertid under nuvarande förhållanden vore overkställbart af brist på ett ordentligt inrättadt artillerilaboratorium.

För närvarande funnes nemligen intet annat laboratorium än en äldre, trång och förfallen träbyggnad, som ej förtjenade iståndsättas, och som, till följd af sitt läge på en holme (Lindön) i Vettern, emellanåt, då storm och isgång lade hinder i vägen för den till laboratoriarbeten afsedda personalens förflyttning emellan fastlandet och holmen, icke kunde för sitt ändamål användas.

Ett tidsenligt artillerilaboratorium för fredsbruk borde således, enligt hvad generalfälttygmästaren förmäler sig anse nödigt, anskaffas för Karlsborgs fästning, och hade han i anledning deraf gått i författning om ritningars och kostnadsförslags uppgörande samt vid undersökning funnit byggnaden lämpligen kunna förläggas norr om f. d. disciplinkompaniets kasernbyggnader.

Enligt det uppgjorda förslaget skulle, på sätt generalfälttygmästaren vidare anmäler, till vinnande af större trygghet mot olyckshändelse de erforderliga lokalerna för artillerilaboratoriet förläggas i fyra skiljda byggnader, hvilkas uppförande betingade följande kostnader, nemligen:

N:r 1 innehållande rum för laddning af karduser och projektiler samt deras besigtning, jemte materialrum ..... kr. 15,200: —

N:r 2 inneslutande lokaler för tillverkning af karduser, gjutning af kulor till granatkartuscher samt dessas fyllande, ångpannerum, materialrum och kontor » 15,300: —

N:r 3 innehållande rum för krutrifning, blandning af satser samt raketers tillverkning ..... » 8,800: —

N:r 4 handförråd, innehållande krut för dagligt behof, rum för laddad och oladdad ammunition samt för krevadpatroner och raketer ..... » 8,800: —

Dessutom skulle följande kostnad tillkomma:

för ett afträdeshus ..... » 350: —

för kommunikationer emellan de fyra förstnämnda byggnaderna, bestående af träbroar med trappor ..... » 1,480: —

samt för ett stängsel kring laboratorieområdet ..... » 2,970: —

eller tillsammans kr. 52,900: —

För att igångsätta laboratoriet erfordrades dessutom, enligt hvad generalfälttygmästaren upplyser,

hvarjehanda maskiner och materialier samt inventariepersedlar; och voro dessa beräknade till en kostnad af ..... kr. 12,692: —

en ångmaskin om fyra hästars kraft med tillhörande transmissioner och linledningar, för en kostnad af » 4,840: —

värmledning för byggnaderna N:ris 1, 2 och 3, uppgående till ..... » 2,233: —

vattenledning och brandposter till ..... » 2,945: —

samt slutligen afloppsledningar, beräknade att kosta ..... » 500: —

eller tillsammans » 23,210: —

Hela kostnaden för åstadkommande af ett fullständigt artillerilaboratorium å Karlsborg skulle alltså uppgå till *kronor 76,110:* —

och då dertill lades den beräknade kostnaden för en förrådsbyggnad ..... kr. 64,000: —

skulle samtliga kostnader för de *byggnader å Karlsborg, som generalfälttygmästaren finner nödiga,* belöpa sig till ..... » *140,110:* —,

och hemställer han, att af detta belopp, som han anser kunna fördelas på trenne år, till utgående under år 1891 må äskas en summa af *46,000 kronor.*

Genom hvad generalfälttygmästaren anfört, finner jag behofvet af dessa byggnader vara ådagalagdt; och har jag ej heller någon erinran att göra mot de af generalfälttygmästaren uppgjorda kostnadsberäkningarne eller de öfriga förslag han framstält.

Jag hemställer alltså att Eders Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att till uppförande af ifrågavarande byggnader bevilja ett extra anslag å 140,110 kronor och deraf till utgående under år 1891 anvisa 46,000 kronor.

Fortifikationsbehof.

Karlsborg.

[19.] Anslag till Karlsborgs fästningsbyggnad.

Chefen för fortifikationen fäster i sin ofvannämnda underdåniga skrifvelse den 13 november 1889 Eders Kongl. Maj:ts uppmärksamhet derpå, att han i sitt memorial om extra anslagsmedel för fästningsbyggnaderna innevarande år i korthet erinrat om de vid flera föregående tillfällen anförda skäl, hvarföre han icke kan anse det hvarken med det fasta försvarets vederbörliga tillgodoseende förenligt eller med en god hushållning öfverensstämmande, att fortfarande bedrifva denna fästningsbyggnad med så obetydliga anslag som under en följd af år dertill anvisats. Genom detta förfaringssätt, yttrar han, framskötes fästningens fullbordande, äfven om man inskränkte sig till dess allra angelägnaste delar, till en så aflägsen och oviss framtid, att det knappast blefve möjligt att säga när den skall kunna ingå såsom en med säkerhet påräknelig faktor för utförandet af landets försvar. Och detta förhållande vore, fortsätter han, så mycket mera att beklaga, då, såsom för Eders Kongl. Maj:t vore väl bekant, det, förutom Karlsborg, ännu återstode mycket att utföra, derest rikets fasta försvar skall kunna anses någorlunda tillfredsställande och på sådant sätt ordnadt, att armén deraf kan hemta verkligt gagn och stöd.

Chefen för fortifikationen förmäler sig derföre i fråga om 1891 års extra anslagsbehof för Karlsborg så mycket mindre kunna frångå den vid flera tillfällen af honom inför Eders Kongl. Maj:t uppgifna minimisiffra för årsanslagets storlek, som förhållandena enligt hans förmenande snarare mana till ett höjande än till nedsättning af densamma.

Dels hade nemligen, yttrar han, nyligen anställda beräkningar ådagalagt, att fullbordandet af ännu återstående, mycket vigtiga delar af sjelfva hufvudfästningen, nemligen krut- och ammunitionsmagasin, till följd af de solidare konstruktioner, som numera äro nödvändiga, komme att kräfva betydligt större kostnader än de från början beräknade, och dels borde, enligt hans förmenande, sedan de vigtigaste delarne af de förberedande arbetena för Vabergets befästande såsom han antager innevarande år hunnit afslutas, dessa anläggningar utan minskning i anslagen till hufvudfästningen med större kraft bedrifvas.

Han tillkännagifver emellertid att han icke heller ansett sig böra för år 1891 ifrågasätta ett högre årsanslag än de för förra och innevarande år af honom i underdånighet anmälda, och att detta skett i den förhoppning, att erhållandet af medel till det vigtiga befästningsarbete vid Karlskrona, som här nedan omförmäles och hvilket enligt hans förmenande alltför länge fått vänta på utförande, derigenom må kunna möjliggöras.

Han hemställer derföre, att Eders Kongl. Maj:t behagade af näst sammanträdande Riksdag för fortsättande af befästningsarbetena vid Karlsborgs hufvudfästning och å Vaberget äska ett belopp af 200,000 kronor.

På sätt jag föregående år vid föredragning af frågan om anslagsmedel till Karlsborgs fästningsbyggnad yttrade, inser jag lika med chefen för fortifikationen det af flera skäl önskliga deri, att årsanslagen till detta arbete utginge med betydligt större belopp än nu är fallet. Då liksom nu måste jag emellertid af hänsyn till de öfriga anslagskraf, som jag icke kan undgå att under fjerde hufvudtiteln framställa, tillstyrka någon jemkning i det af chefen för fortifikationen till ändamålet begärda belopp; och hemställer jag alltså, att Eders Kongl. Maj:t täcktes till

fortsättande af befästningsarbetena vid Karlsborgs hufvudfästning och å Vaberget på extra stat för år 1891 af Riksdagen äska 150,000 kronor.

Karlskrona.

[20.] Anslag till befästningar vid Karlskrona.

Sedan ej mindre öfverkommendanten i Karlskrona samt armé- och marinförvaltningarne, än äfven den år 1876 tillsatta befästningskomité hemställt, att för de uti den nådigst fastställda bestyckningsplanen för Kungholms fästning af den 8 januari 1877 till bevakning af minlinierna i stora inloppet afsedda 12 stycken pjeser plats måtte beredas genom anläggande af ett jordbatteri å linien III, anbefalde Eders Kongl. Maj:t genom nådigt bref af den 13 augusti 1880 chefen för fortifikationen att inkomma med förslag till detta batteri; och hemstälde han i anledning deraf, då batteriet enligt hans förmenande billigast och lämpligast kunde byggas i sammanhang med de då under afslutning varande ombyggnadsarbeten å fästningen, i underdånig skrifvelse af den 15 november samma år, att af Riksdagen måtte för år 1882 begäras ett extra anslag af 67,000 kronor.

Denna framställning ansåg sig dock Eders Kongl. Maj:t, i betraktande af de för statsregleringen då påräkneliga tillgångar icke kunna bifalla.

Sedan ritning och kostnadsförslag till batteriet blifvit den 21 september 1881 Eders Kongl. Maj:t understälda, förnyade emellertid chefen för fortifikationen uti sin underdåniga skrifvelse af den 16 november 1881 framställningen om medel till ifrågavarande batteri, för hvilket dock kostnaden, sedan dess anläggning icke längre kunde ske i samband med de öfriga föregående år afslutade befästningsarbetena å fästningen, beräknades till ett till 70,000 kronor förhöjdt belopp.

Ej heller denna skrifvelse föranledde emellertid någon åtgärd; och oaktadt chefen för fortifikationen ännu en gång den 12 november 1884 inför Eders Kongl. Maj:t framhållit angelägenheten af detta försvarsverk, hafva hitintills inga medel för dess anläggande blifvit anvisade.

I sin underdåniga skrifvelse den 13 november 1889 förmäler nu chefen för fortifikationen, att han ansett sig böra ånyo i underdånighet för Eders Kongl. Maj:t anmäla detta anslagsbehof, och åberopar han beträffande angelägenheten af denna saks ordnande hvad han i skrifvelsen den 12 november 1884 derom anfört.

Detta batteri utgjorde, hade han då yttrat, ett nödvändigt tillägg till försvaret af minlinierna i inloppet. Det vore nemligen att motse, att en fiende, som sökte tränga sig fram genom detta pass, skall förbereda sitt anfall med de stora fartygen, medelst utsändande af ett

antal mindre minbåtar och ångbarkasser, med uppdrag att med alla de medel, tekniken erbjuder, söka undanrödja våra minor eller genom starkt laddade kontraminor sönderspränga dem och sålunda bereda ett rent farvatten för de större fartygen. Sådana mindre ångslupar komme företrädesvis att utsändas nattetid eller i skymningen och skulle derföre ej blifva lätta att träffa med fästningens gröfre kanoner, hvilkas stora och dyra projektiler ej heller voro behöfliga för beskjutning af dylika små, svagt bygda båtar. Till deras förjagande behöfves företrädesvis kanoner med mindre kaliber men stor träffsäkerhet och någorlunda hastig eldgifning.

Dessa sålunda uttalade åsigter förmäler chefen för fortifikationen sig ännu vidhålla och tillägger, att i samma mån som konsten att anfalla och förstöra minspärrningar utvecklats, hade det ock blifvit allt mera angeläget, att anordningarna till dessas bevakning och försvar måste vara fullständiga och effektiva. Batteriets anläggning vore derföre, enligt hans åsigt, nu mera än någonsin en tvingande nödvändighet, för så vidt minförsvaret i stora inloppet skulle kunna anses nöjaktigt tryggadt.

Med fäst afseende dels på anfallsartilleriets ökade förstörelsekraft mot kanoner och manskap på öppna vallgångar dels på användande af de mera fulländade, snabbskjutande småkanoner, som den nyare artilleritekniken vetat åstadkomma, har chefen för fortifikationen emellertid, enligt hvad han anmäler, ansett sig böra låta ånyo omarbeta det ursprungliga förslaget, sedan han först inhemtat marinförvaltningens yttrande om den kanoncert, som, enligt dess åsigt, numera borde afses för detta batteri; och då, enligt nämnda yttrande, derstädes borde lämpligen uppställas minst trenne stycken 57 m.m. snabbeldskanoner, hade chefen för fortifikationen låtit omkonstruera batteriet för sådana pjeser och till nämnda antal, afsedda att uppställas uti murade brunnar under ett vridbart, lätt pansartak till skydd emot granatsplitter och möjligen äfven projektiler af mindre kalibrar.

För sådana bepansringar finnes visserligen, fortsätter chefen för fortifikationen, åtskilliga utländska modeller och äfven prisuppgifter. Men då den lättare beskaffenheten af detta slags pansar i förening med den inhemska jernindustriens utveckling under senare år synts honom möjliggöra deras tillverkning äfven inom landet, hade han, i och för kostnadsberäkningen, med förfrågningar vändt sig till ett af våra större jernverk. Då emellertid utarbetandet af förslagsritningar och kostnadsberäkningar till dessa för vår jernindustri hittills främmande konstruktioner kräfde icke ringa tid, förmäler han sig icke för närvarande vara

i tillfälle att inför Eders Kongl. Maj:t uppgifva kostnaden för denna del af det ifrågavarande batteriet.

Chefen för fortifikationen anser dock, att vare sig dessa »pansarlavetter» komma att tillverkas inom eller utom landet, de dock, då kanoncerten och deras allmänna karaktär vore gifven, icke kunna blifva så skiljaktiga i detaljerna, att icke beräkningarna af de för batteriet erforderliga jord- och murmassor kunde verkställas och arbetet med dessas uppförande påbörjas. Och då de kostnadsberäkningar öfver sistnämnda arbeten, som chefen för fortifikationen med anledning deraf låtit anställa, sluta på en summa af 54,500 kronor, anhåller han derföre i underdånighet,

att Eders Kongl. Maj:t behagade, *i och för uppförande af ett batteri för 3 stycken 57 m.m. snabbeldskanoner å Kungsholms fästning,* af näst sammanträdande Riksdag äska ett belopp af 54,500 kronor.

Äfven denna framställning anser jag väl grundad och tillstyrker alltså,

att densamma måtte af Eders Kongl. Maj:t bifallas.

Anskaffning och komplettering af fältingeniörmaterielen.

[21.] Anslag till fältingeniörmateriel.

Som Eders Kongl. Maj:t täcktes erinra sig, redogjorde chefen för fortifikationen i sin underdåniga skrifvelse af den 15 november 1888 för den materiel, som återstode att anskaffa för ingeniörtruppernas fältutrustning och för den kostnad, som härmed vore förenad; och utgjordes enligt denna redogörelse den felande materielen af:

1) trängfordon med verktyg och redskap för fältingeniörkompanierna behof;

2) teknisk utredning för de ingeniörstaber, som skola finnas vid högqvarteret, fördelningarna och sjelfständiga brigader, samt

3) de för manskapets utbildande i depôterna behöfliga fordon med tillhörande materiel, för hvilket allt kostnaden, under förutsättning att materielen delvis tillverkades å fortifikationens egna verkstäder, beräknades till 141,000 kronor eller, derest de af arméns timmermansvagnar, som för infanteriet möjligen skulle komma att vid en förändrad fält-

utrustning blifva obehöfliga, finge till fortifikationen öfverlemnas för att till ingeniörverktygsvagnar användas, till 132,200 kronor.

På grund häraf hemstälde chefen för fortifikationen, att Eders Kongl. Maj:t ville i och för anskaffning och komplettering af fältingeniörmateriel hos Riksdagen äska antingen ett anslag af 141,000 kronor att fördelas på 3 år med 47,000 kronor för ett hvart af åren 1890, 1891 och 1892, eller, för så vidt Eders Kongl. Maj:t pröfvade lämpligt, att ingeniörtrupperna för uppgifna ändamål utan särskild kostnad finge öfvertaga 26 stycken af infanteriets timmermansvagnar, ett anslag af 132,200 kronor, att likaledes fördelas på 3 år med 44,000 kronor för hvartdera af åren 1890 och 1891 samt 44,200 kronor för 1892. Och behagade Eders Kongl. Maj:t, med anledning af denna chefens för fortifikationen underdåniga hemställan, dels genom nådig generalorder af den 30 november 1888 befalla, att 26 stycken af infanteriets timmermanstrossvagnar skulle till fortifikationen öfverlemnas för att till ingeniörverktygsvagnar förändras, dels föreslå 1889 års riksdag, att till anskaffning och komplettering af fältingeniörmateriel bevilja 132,200 kronor och deraf på extra stat för år 1890 anvisa 44,000 kronor.

Riksdagen, som förklarade sig icke anse lämpligt, att denna nya anskaffning beslutades i den omfattning, att för dess fullbordande skulle kräfvas beviljande af anslagsbelopp under tre år, fann emellertid skäligt på det sätt bifalla den gjorda framställningen, att till anskaffning af dylik materiel för år 1890 anvisades ett extra anslag af 40,000 kronor.

Under åberopande af dessa förhållanden har nu chefen för fortifikationen i sin förenämnda underdåniga skrifvelse den 13 november 1889 återupptagit frågan om anskaffande af fältingeniörmateriel. Han förmäler deri, att han fortfarande anser det vara med stor risk förenadt att till krigsberedelsen uppskjuta anskaffningen af ifrågavarande för ingeniörtruppernas fältutrustning oumbärliga materiel och påpekar i sammanhang dermed att, endast derigenom att visshet erhålles om beviljandet af hela den återstående kostnadssumman 92,000 kronor, de för tillverkningen behöfliga råmaterialerna kunna uppköpas till de pris, som i kostnadsberäkningarna äro upptagna. Vid uppgörandet af dem hade nemligen förutsatts att uppköpen skulle ske i större partier; och detta vore, enligt chefens för fortifikationen åsigt, en nödvändighet jemväl af den anledning, att det eljest lätt kunde hända att tillräckligt torrt trävirke icke stode att finna vid de tillfällen då det erfordrades.

Chefen för fortifikationen hemställer alltså, att Eders Kongl. Maj:t täcktes, i och för anskaffning och komplettering af fältingeniörmateriel,

hos nästkommande riksdag äska ett anslag af 92,200 kronor, att fördelas på 3 år med 40,000 kronor för hvartdera af åren 1891 och 1892 samt 12,200 kronor för 1893.

Lika med chefen för fortifikationen finner jag denna anskaffning vara af stor vigt; och då det äfven synes mig uppenbart att, på sätt chefen för fortifikationen erinrar, nödig trygghet för att de uppgjorda kostnadsberäkningarna skola visa sig tillförlitliga kan vinnas endast derigenom, att fortifikationen erhåller visshet att hela den för anskaffningen erforderliga summan kommer att ställas till dess förfogande, anser jag mig böra hemställa, att Eders Kongl. Maj:t, i enlighet med chefens för fortifikationen förslag, täcktes föreslå Riksdagen

att *för anskaffning och komplettering af fältingeniörmateriel* bevilja 92,200 kronor och deraf på extra stat för år 1891 anvisa 40,000 kronor.

Diverse behof.

Reseunderstöd åt officerare och intendenturtjenstemän.

[22.] Anslag till reseunderstöd åt officerare m. fl.

Till bestridande af kostnaden för officerares utsändande till främmande länder i ändamål att inhemta upplysningar rörande krigsväsendet och såsom bidrag till de kostnader, officerare måste vidkännas under anställning i utländsk krigstjenst eller eljest under resor till främmande länder för utbildning i sitt yrke, har under en lång följd af år på extra stat anslagits ett belopp af 9,000 kronor; hvarjemte, i följd af 1883 års Riksdags beslut, medel från detta anslag anvisats för att bereda tjenstemän vid intendenturen tillfälle att genom besök i främmande stater tillgodogöra intendenturen den der vunna erfarenheten i hvad till en armés hushållning hörer; och då ett dylikt anslag fortfarande är af nöden, hemställer jag,

att för år 1891 må till *reseunderstöd åt officerare och intendenturtjenstemän* äskas ett extra anslag å enahanda belopp, 9,000 kronor, med rättighet för Eders Kongl. Maj:t att få under följande år använda hvad af anslaget kan under året besparas.

Generalstabens topografiska arbeten.

[23.] Anslag till de topografiska arbetena.

Chefen för generalstabens topografiska afdelning har i sin ofvannämnda underdåniga skrifvelse den 16 november 1889 anhållit, att extra anslaget till generalstabens topografiska arbeten måtte för år 1891 utgå med förhöjdt belopp 90,000 kronor; och torde vid sådant förhållande en något omständligare redogörelse för hans yttrande i frågan vara af nöden.

Han erinrar till en början:

att årsanslaget till fortsättande af generalstabens topografiska arbeten åren 1876 och 1877 utgick med 75,000 kronor, höjdes sistnämnda år till 90,000 kronor, men minskades af 1879 års riksdag till 60,000 kronor, med hvilket belopp det derefter årligen utgått;

att under tiden närmast efter nyss nämnda riksdag ett förslag utarbetades till grunder för de allmänna kartverkens framtida bearbetande, afseende bland annat att sammanslå de förut särskilda anslagen till det topografiska och de ekonomiska kartverken till ett enda gemensamt anslag och dettas höjande till ett belopp, som skulle möjliggöra ett snarare fullbordande af landets kartläggning;

att med anledning af detta, af kommissionen för de allmänna kartarbetena utarbetade förslag, Eders Kongl. Maj:t till 1885 års riksdag aflät förslag om förändrade bestämmelser för bearbetandet af rikets kartverk och om beviljande för år 1886 af, förutom på ordinarie stat anvisade 6,000 kronor, ett extra anslag af 184,000 kronor till fortsatt bearbetande af »rikets allmänna kartverk» samt

att detta förslag emellertid icke vann bifall af riksdagen, hvilken deremot beviljade, utöfver ofvan nämnda på ordinarie stat uppförda 6,000 kronor, till fortsättande af de ekonomisk-geografiska kartarbetena i Norrbottens län 31,000 kronor och för de ekonomiska kartarbetena i öfriga delar af riket 45,000 kronor, eller tillsammans 76,000 kronor, med förklarande tillika att möjligen uppstående behållningar å båda dessa anslag finge användas till bestridande af utgifter för det topografiska kartverket, hvars årsanslag bestämdes till den förutvarande siffran, 60,000 kronor, vid hvilken det alltsedan fortfarande förblifvit.

Under erinran vidare, att såväl cheferna för topografiska corpsen och generalstabens topografiska afdelning, som de för kartefrågans utredning tillsatta komitéer och kommissionen för de allmänna kartarbetena enstämmigt vitsordat, att landets behof af topografiska kartor

icke inom rimlig tid kan fyllas utan ökande af det nu utgående årsanslaget till det topografiska kartverket, öfvergår chefen för generalstabens topografiska afdelning derefter till en redogörelse för några af de skäl, som ansetts mest tala för en sådan förhöjning.

Generalstabens topografiska afdelning hade, yttrar han, allt sedan århundradets början, om än under vexlande benämningar, utgjort vårt lands enda geografisk-vetenskapliga institution. På samma gång som upprättandet och utgifvandet af ett kartverk öfver riket utgjorde det förnämligast synbara eller rent praktiska resultatet af dess verksamhet, måste emellertid under sådana förhållanden äfven de fordringar nöjaktigt uppfyllas, hvilka ur rent vetenskaplig synpunkt i våra dagar ställdes på en dylik institution.

Åt de grundläggande geodetiska arbetena måste sålunda gifvas en precision och en omfattning, utöfver hvad det rent kartografiska ändamålet i och för sig kräfde, hvarjemte de vigtigaste resultaten af dessa arbeten och de för dessas ernående använda metoder måste i tryck offentliggöras, på det att desamma måtte kunna sammanknytas med och ingå såsom jemngoda länkar i de arbeten af samma slag, hvilka inom alla civiliserade land nu utfördes i och för utrönande af vår jords verkliga form och storlek, så att vårt land dymedelst äfven inom denna gren af mensklig forskning kunde häfda sitt anseende.

Förutom dessa förpligtelser af rent vetenskaplig och internationel art, hvilka tyngde på det topografiska kartverkets utgiftsstat, hade emellertid kartverket vidare till åliggande att utföra de triangelmätningar af andra och lägre ordningar, hvilka erfordrades såsom grundval för rikets ekonomiska kartverk.

Dessa triangelmätningar komme visserligen äfven de topografiska kartarbetena till godo i form af en särdeles noggrann stomkarta; men dels vore icke en så omfattande triangelmätning nödvändig för de mindre skalor, hvari det topografiska kartverket upprättades och utgåfves, dels måste åt trianguleringen gifvas flerårigt försprång framför sjelfva kartarbetena, och det topografiska arbetsanslaget således i förskott lemna härtill nödiga medel.

Höjdmätningar hade dessutom under de sistförflutna åren blifvit utförda i större omfång än som för den närmaste framtiden vore för det topografiska kartverket erforderligt. Sådana påginge för närvarande i Vermland och verkställdes för att kunna med höjdsiffror förse de på länets landstings och hushållningssällskaps bekostnad under utgifning varande och på grund af ekonomiska kartverkets mätningar utarbetade häradskartor, och derigenom förhöja dessa kartors värde och använd-

barhet. I mån af de ekonomiska kartarbetenas fortskridande borde dessa höjdmätningar utsträckas äfven till andra län, hvilkas invånare önskade tillgodogöra sig de ekonomiska kartarbetena och bekosta kartornas offentliggörande. Äfven detta arbete komme visserligen framdeles de topografiska kartorna till godo, men kostnaden för detsamma utgjorde ett förskott, som det topografiska kartverket lemnade för befrämjande af annat allmännyttigt kartarbete.

Slutligen hade under senare tiden det topografiska kartverket fått sig ålagd en skyldighet äfven för militära ändamål, hvilken förr icke tyngde på dess budget; det hade nemligen måst af sitt arbetsanslag bestrida kostnaderna för generalstabens aspiranters öfvande i fältmätning.

Före topografiska corpsens införlifvande med generalstaben anställdes, erinrar chefen för den topografiska afdelningen, vid corpsens arbeten såväl på fältet som vid hufvudstationen icke andra officerare än de, som sjelfve sådant önskade och efter genomgången öfningskurs befunnits lämplige till dylika arbeten; till de öfningar i fältmätning, som tid efter annan egde rum, kommenderades endast så stort antal officerare, som ansågs nödvändigt för att kunna ersätta afgången bland den vid corpsen på stat anstälda eller till dess arbeten årligen kommenderade personal. All öfning afsåge således att utbilda personal till framtida gagn för kartverket.

I och med topografiska corpsens uppgående i generalstaben förändrades detta förhållande; i kongl. brefvet angående generalstabens organisation och verksamhet under fredstid stadgades nemligen, att aspirant skulle för att vara kompetent till löjtnantsbefordran vid generalstaben hafva tjenstgjort vid generalstabens topografiska afdelning två somrar och en vinter.

Under den första tiden af den nya generalstabens tillvaro voro emellertid följderna af detta stadgande, enligt hvad afdelningschefen anmäler, mindre kännbara, enär aspirantantalet var ganska ringa; men sedan den år 1878 inrättade krigshögskolan hunnit lemna tillräckligt många kompetente sökande, hade antalet aspiranter ökats och uppginge numera vanligen till det högsta tillåtna antalet, 12. Dessa officerares tjenstgöring vid fältarbetena åstadkomme en kostnad, som medtoge icke obetydligt af den del af arbetsanslaget, som kunde till fältmätningar disponeras, utan att för kartverket medföra motsvarande fördelar, enär aspirantens tjenstgöring vid topografiska afdelningen måste uteslutande afse hans öfning i olika slags arbeten och den arbetspro-

dukt, som vid en sådan öfning lemnades, icke kunde i ringaste mån motsvara kostnaden för densammas åstadkommande.

Alla desse sålunda nämnda olika intressen måste, fortsätter chefen för topografiska afdelningen, tillgodoses i nästan samma omfång, vare sig årsanslaget för det topografiska kartverket vore stort eller litet, och äfven åtskilliga andra kostnader utginge till föga mindre belopp vid ett ringare än vid ett större anslag. I följd häraf ställde sig totalkostnaden för hvarje å karta lagd qvadratmil större, i samma mån anslaget minskades, eller med andra ord den årliga arbetsprodukten, för så vidt den funne sitt uttryck i storleken af det område, öfver hvilket topografisk karta årligen kan läggas under pressen, minskades icke i samma förhållande som årsanslaget, så att man vid nedsättning med t. ex. $^1/_3$ af förut utgående anslag erhölle $^1/_3$ mindre yta offentliggjord karta, utan arbetsprodukten reducerades i ett vida ofördelaktigare förhållande.

Ett i det närmaste proportionerligt förhållande mellan årsanslag och arbetsprodukt hade visserligen kunnat iakttagas efter det anslaget från och med år 1880 minskades, så att, medan under åren 1878 och 1879, då anslaget utgick med 90,000 kronor, i skalan 1 : 50,000 kartlades i medeltal 34,4 qvadratnymil, blefvo i samma skala under åren 1880—1889, då anslaget endast utgått med 60,000 kronor, kartlagda i medeltal 22,9 qvadratnymil; men detta hade kunnat ske endast derigenom, att, med Eders Kongl. Maj:ts och Riksdagens begifvande, ganska betydliga besparingar, under de senare åtta åren i medeltal omkring 15,000 kronor årligen, blifvit å de ekonomiska kartverken beredda och för det topografiska använda, så att den årliga summa, som användts, för att erhålla 22,9 qvadratnymil i verkligheten uppgått till 75,000 kronor.

Så stora besparingar å de ekonomiska kartverkens anslag kunde emellertid, enligt chefens för topografiska afdelningen förmenande, ej framgent beredas.

Sedan utgifningen af kartan öfver Norrbottens län i skalan 1 : 200,000 nu tagit sin början, borde, enligt nämnde chefs åsigt, offentliggörandet af denna ur både militärisk, administrativ och ekonomisk synpunkt vigtiga karta bedrifvas så fort tillgängliga medel och arbetskrafter det medgåfve. Någon besparing på anslaget till detta kartverk hade sålunda ej kunnat för år 1889 beredas och vore ej heller att emotse vare sig för år 1890 eller de närmast derpå följande åren.

I mån som arbetena inom Norrbottens län hunne afslutas, syntes också chefen för topografiska afdelningen någon bättre användning icke kunna gifvas åt detta anslag än att med anlitande af den personal,

som vore inöfvad och van vid de egendomligheter i lefnads- och arbetssätt, hvilka betingades af kartläggning inom norra Sveriges fjelltrakter, begagna detsamma till fortsättande af kartarbetena äfven inom Vesterbottens län; behofvet af karta öfver sistnämnda län vore nemligen lika känbart som det af karta öfver Norrbotten, och samma skala och arbetsmetod lämpade sig för de båda till naturbeskaffenhet likartade länen.

Men icke heller vid *allmänna ekonomiska kartverket* ställde sig förhållandena så, att besparingar för de topografiska kartarbetenas främjande kunde för framtiden göras i samma utsträckning som hittills, utan att allt för mycket minska det ekonomiska kartverkets arbetsprodukt.

Under det provisoriska tillstånd, som under en följd af år kunde sägas hafva egt rum, då så många olika förslag om sättet att skaffa nödig stadga åt grunderna för våra kartverks fortgång väckts och fallit, hade nemligen, enligt hvad chefen för topografiska afdelningen anmäler, de uppkomna behållningarna förnämligast haft sin grund deruti, att personal så småningom afgått vid det allmänna ekonomiska kartverket, utan att med nya krafter ersättas.

Nu vore, enligt nämnde chefs åsigt, den tidpunkt kommen, då det visade sig nödvändigt att med yngre krafter öka det ekonomiska kartverkets personal, för så vidt detsamma skulle kunna uppfylla sitt dubbla ändamål, att motsvara såväl allmänhetens som administrationens kraf på ekonomiska kartor öfver landets mera odlade och befolkade trakter samt att förse det topografiska kartverket med erforderliga stomkartor; och i samma mån personalen kompletterades, måste det till detta kartverk anvisade anslag odeladt tagas i anspråk för sitt ursprungliga ändamål.

Det topografiska kartverket komme således, enligt chefens för topografiska afdelningen åsigt, att för framtiden nästan uteslutande vara hänvisadt till sitt eget arbetsanslag, som med anledning af de anmärkta förhållandena faktiskt komme att uppgå till omkring 20 procent lägre belopp än under senast förflutna 8 år; och att denna reduktion till allra största delen komme att drabba arbetsanslagets enda hastigt variabla faktor, anslaget till fältmätningarne, eller med andra ord den årliga vinsten i kartlagdt område, vore, enligt chefens för topografiska afdelningen mening, uppenbart.

Nämnde chef anser emellertid, att, äfven om åt det topografiska kartverket kan för framtiden beredas ett tillskott uti arbetsanslag, motsvarande hvad som under de senaste åtta åren erhållits från de ekono-

miska kartverken, den årliga arbetsprodukten af flera skäl ändock ej kan antagas framgent blifva lika hög som hittills. Och anför han några af de omständigheter, som enligt hans förmenande måste föranleda dertill.

Till en början hade nemligen för ernående af hittills varande arbetsprodukt en del arbeten legat nere, hvilka ej framgent kunde undanskjutas: främst af alla den vigtiga revideringen af äldre blad, hvarförutan kartverkets nyare blad snart blefve föråldrade, och gamla blad måste bibehållas i ett sådant skick, att man svårligen med ledning af dem kunde finna sig tillrätta i terrängen. De militära olägenheterna häraf hade nogsamt trädt i dagen vid våra årliga fält- och fälttjenstöfningar och att olägenheter häraf uppstått för allmänheten så att förtroendet till att landets kartverk lidit och afsättningen motverkats, vore enligt afdelningschefens åsigt uppenbart.

Den revidering, som under de senare åren egt rum, hade nemligen, enligt hvad chefen för topografiska afdelningen anmäler, inskränkt sig dertill, att nya jernvägar samt af Eders Kongl. Maj:t beslutade regleringar i rikets indelning införts å de redan utgifna kartbladen; och att detta ej vore tillfyllest, syntes bemälde chef tydligt. Årligen uppstode jemväl förändringar i afseende å vägar, boställder, skogars utsträckning m. m. samt under längre tidrymder äfven i afseende å vattensystemen m. m. Erfarenheten hade också gifvit vid handen att, då kartblad, som voro uppmätta för omkring 50 år sedan och derefter »öfversedda» för omkring 20—25 år, utsatts för förnyad granskning, för att tjena till underlag för t. ex. geologiska kartor, afvikelserna från traktens nuvarande utseende varit så stora, att de betingat en nästan fullständig omarbetning, och deraf följande omgravering af ifrågavarande kartblad. Och det vore också derför öfver allt vanligt, att vid uppgörande af ett välordnadt kartverks arbetsplan och utgiftsstat hänsyn toges äfven till den nödiga revideringen.

Hvad omfånget af denna beträffar, förmäler sig chefen för topografiska afdelningen anse anspråken derpå icke kunna ställas lägre, än att hvarje kartblad måtte på fältet kunna granskas minst hvart 20:de år. Af det nu i skalan 1 : 100,000 utgifna eller till utgifning nära färdiga området, hvilket utgjorde omkring 1,200 qvadratmil, måste således minst 60 qvadratmil årligen på fältet granskas; och detta arbete kunde efter nämnde chefs åsigt ej beräknas kosta mindre än 3,000 kronor årligen. Denna kostnad komme emellertid att stiga ej obetydligt, i fall några af de äldre bladen befunnes så bristfälliga, att de fordrade en mer eller

mindre fullständig omarbetning, hvarjemte äfven granskningskostnaden stege i samma mån som kartverket vunne i omfattning.

Höjde man anspråken och fordrade, att hvarje kartblad skulle granskas hvart 15:de eller hvart 10:de år, hvilket enligt meranämnda chefs åsigt ej innebure något öfverdrifvet, helst förändringarna i afseende å bebyggda orter och vägar numera, i följd af jernvägarnes anläggande, försigginge vida fortare än förr, så stege kostnaden med respektive 50 procent och 100 procent; och dertill komme ytterligare den af granskningen förorsakade förhöjda gravyrkostnad, som efter chefens för topografiska afdelningen åsigt ej kunde sättas lägre än kostnaden för fältarbetena.

Det vore emellertid, fortsätter chefen för topografiska afdelningen, ej endast revideringen, som legat nere, för att i möjligaste mån främja utgifvandet af 1 : 100,000:s kartan; flera andra för kartverket i dess helhet ganska vigtiga arbeten hade måst dela samma öda.

Så vore det nordligaste bladet af generalkartan i skalan 1 : 1,000,000, hvars båda sydliga blad utgifvits åren 1870 och 1877, för närvarande till större delen i koncept färdigt, men medel felades till de för dess komplettering nödiga fältarbeten äfvensom till den tidsödande och dyrbara gravyren, hvilken måste utföras för hand och ej, såsom en del af öfriga gravyrarbeten, kunde verkställas med heliogravyr.

Arbetena på höjdkartan i skalan 1 : 500,000, af hvilken fem blad utgifvits och som, på ett öfverskådligt sätt framställande landets höjdformer genom kurvor på hvar 30:de meter, dymedelst utgjorde en för kännedomen om landets allmänna höjdbildning nödig öfversigt af specialkartan, hade af samma skäl afstannat.

Vidare hade i likhet med förhållandet inom de flesta andra land äfven härstädes upprättats en karta i större skala, 1 : 20,000, öfver omgifningarne kring hufvudstaden, men denna karta hade måst indragas ur handeln, emedan den blifvit så föråldrad, att den numera ej motsvarade ens mycket lågt stälda anspråk; och detta oaktadt dess offentliggörande i tidsenligt skick, att döma af tid efter annan skeende efterfrågningar derå, skulle varit synnerligen önskvärdt.

Oafsedt att alla dessa sålunda uppräknade arbeten ej kunde allt framgent undanskjutas, tillkomme emellertid äfven andra faktorer, som framdeles komme att ytterligare inskränka den till fältmätning disponibla delen af anslaget.

Så måste, i och med kartverkets fortskridande, äfven tryckningsoch färgläggningskostnaden m. m. stiga.

Vidare stege småningom kostnaden för arbetskrafterna, och de

under de senaste åren ökade vapenöfningarna hade på ett indirekt sätt bidragit dertill.

En för kartarbetena utbildad officer kunde nemligen förr beräknas tjenstgöra vid dessa hvartannat år under hela sommaren och hvartannat år under 2—3 månader. Sedan beväringsoch rekrytmötena blifvit förlängda samt regementsmötena stundom framflyttade till hösten, voro de officerare, som skulle göra årets vapenöfningar, stundom ej disponibla för kartarbeten mera än 1½ à 2 månader, hvarigenom deras arbetsprodukt fördyrades, stundom alls ej disponibla, hvarigenom kartverket tvingades att utbilda större personal och ålades förökade instruktionskostnader; och att det ej spelade någon obetydlig roll i arbetskostnaden, om en officer, som kanske ej på ett eller annat år tjenstgjort vid arbetena, ditbeordrades och bekostades resor m. m. för allt för kort tid, syntes deraf, att rekognoseringskostnaden för qvadratmilen i dylika fall under senaste år visat sig stiga med 25 procent och derutöfver.

Af allt detta finner afdelningschefen blifva en följd, att man, under förutsättning att nu utgående arbetsanslag oförändradt bibehålles, hvarken kan beräkna att för framtiden använda så stor del deraf till påskyndande af kartverkets utgifning, som förhållandet varit under de sist förflutna 8 åren, ej heller att för samma penningebelopp kan erhållas lika stor årlig arbetsprodukt.

Enligt hvad afdelningschefen förmäler, synes det honom sålunda vara att emotse, att den årliga arbetsprodukten, som med ett anslag af 90,000 kronor utgjort 34,4 qvadratmil och med 75,000 kronor under några år kunnat med yttersta svårighet uppbringas till 22,9 qvadratmil, skall, derest anslaget för framtiden bibehålles oförändradt, ytterligare undergå en högst betydlig reduktion, och kartverkets fullbordande fördenskull framskjutas till en aflägsen tidpunkt; varande utaf afdelningschefen i detta afseende beräknadt, på grund af kalkyler med ofvannämnda arbetsprodukt till utgångspunkt, att med ett årsanslag af 90,000 kronor den ännu återstående topografiska kartläggningen af landet skulle kunna fullbordas inom ungefär 30 år, under det att, derest i likhet med föregående 8 år 75,000 kronor komme att för framtiden stå till topografiska kartverkets förfogande, dertill skulle åtgå 45 år och med endast 60,000 kronors årsinkomst öfver 60 år.

Han hemställer alltså, att Eders Kongl. Maj:t täcktes till fortsättande af generalstabens topografiska arbeten för år 1891 äska ett extra anslag af 90,000 kronor.

Denna sålunda utaf afdelningschefen gjorda framställning, uti hvilken chefen för generalstaben i sin ofvannämnda underdåniga skrifvelse den 21 November 1889 förklarat sig instämma, finner jag äfven för min del skäl att biträda.

Betydelsen för ett lands såväl krigsstyrelse som administration i allmänhet af goda kartor torde i och för sig vara så sjelfklar, att något omständigare ådagaläggande deraf icke lärer vara af nöden; och det kan vid sådant förhållande knappast anses med sunda hushållningsgrundsatser öfverensstämmande att, såsom händelsen skulle blifva, derest anslaget till det topografiska kartverket bibehålles vid samma belopp som under de senare åren till detsamma utgått, låta ännu två mennisko-åldrar förgå, innan den ifrågavarande arten af kartläggning inom vårt land bringas till sitt slut.

Det måste dessutom ihågkommas, att kartor af detta slag tjena jemväl andra intressen än den egentliga statsförvaltningens. Att icke tala om den betydelse, de topografiska kartorna i sin egenskap af plankartor hafva för den stora allmänheten, angifva de dessutom genom höjdsiffror och särskild höjdbeteckning markens ytformer och måste derigenom vara af stort gagn vid uppgörandet af planer för alla allmänna arbeten, såsom jernvägs- och vanliga väganläggningar, vattenledningar, moss- och sjöaftappningar m. m. dylikt.

Betydelsen af detta kartverk för »Sveriges geologiska undersökning» och den geografiska vetenskapen i allmänhet torde vidare ej böra underskattas och det måste, särskildt hvad angår förhållandet till sistnämnda i våra dagar med så rik framgång bearbetade vetenskapsgren, ihågkommas, att ännu i dag hälften af Sveriges areal icke är ordentligt kartlagd och att vi i detta afseende stå efter nästan hela det civiliserade Europa.

Slutligen kan jag icke underlåta att betona, att, så vidt mig är bekant, intet annat land med ordnade statsförhållanden bearbetar sitt kartverk med så litet anslag som Sverige, vare sig man nu jemför anslaget med landets folkmängd eller med dess ytvidd. Att ej nämna Europas större stater, af hvilka flera till detta ändamål årligen anslå ända till 1,000,000 kronor eller deröfver, ber jag endast få upplysa, att i Norge under budgetåret 1885—1886, det sista, om hvilket jag kunnat förskaffa mig tillförlitlig kännedom, ett belopp af omkring 113,000 kronor utgick till de topografiska arbetena.

Ehuru jag af chefen för civildepartementet inhemtat, att han, i öfverensstämmelse med förhållandet flera föregående år, har för afsigt framlägga förslag derom, att extra anslagen för de ekonomiska kart-

verken anvisas för år 1891 till enahanda belopp, som utgå för år 1890, samt att möjligen uppstående behållningar å dessa anslag må, liksom förut, äfven under år 1891 användas till bestridande af utgifter för det topografiska kartverket, får jag fördenskull då, med hänsigt till hvad chefen för generalstabens topografiska afdelning anfört, någon afsevärd inkomst icke kan antagas komma att i följd af detta förslag tillflyta sist nämnda kartverk samt detsammas behof af ökade medelstillgångar synes mig påtagligt, hemställa om bifall till afdelningschefens förslag och sålunda tillstyrka Eders Kongl. Maj:t

att *till fortsättande af de topografiska arbetena* af Riksdagen äska ett extra anslag för år 1891 af 90,000 kronor.

Skarpskytteväsendets och skjutskicklighetens befrämjande.

[24.] Anslaget till skarpskytteväsendets m. m. befrämjande.

Detta anslag, som under åren 1886 och 1887 utgick med 90,000 kronor, nedsattes af 1887 års riksdag till 45,000 kronor och af sistlidne års riksdag till 30,000 kronor. Jag finner väl ur flera synpunkter önskligt, att anslaget, som med sitt nuvarande belopp knappast kan anses för sitt ändamål tillräckligt, blefve höjdt åtminstone till det belopp, hvarmed det utgick under sistförflutna år. Hänsynen till budgetens fordringar, hvilka icke medgifva ökning af anslaget, nödga mig emellertid att för närvarande afstå från yrkande derom. Jag hemställer alltså, att Eders Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att *till skarpskytteväsendets och skjutskicklighetens befrämjande* på extra stat för år 1891 anvisa ett belopp af 30,000 kronor.

Hvad chefen för landtförsvarsdepartementet sålunda i afseende å regleringen af utgifterna under riksstatens fjerde hufvudtitel yttrat, tillstyrkt och hemstält täcktes Hans Maj:t Konungen, på tillstyrkan af statsrådets öfrige ledamöter, i nåder bifalla och gilla, med befallning tillika att utdrag af detta protokoll skulle till finansdepartementet öfverlemnas till ledning vid författandet af Kongl. Maj:ts nådiga proposition

till Riksdagen angående statsverkets tillstånd och behof; och skulle fältförvaltningskomiténs ofvan omförmälda yttrande, rörande fördelningsintendenternes verksamhet i fred, såsom bilaga 1 fogas till detta protokoll.

Ex protocollo

Eugène Peyron.

Bil. n:r 1.

P. M.

angående fördelningsintendenternes verksamhet i fred.

Behofvet af fördelningsintendenturer har *under krig* visat sig alltför oafvisligt för att icke städse och villigt blifva fyldt, hvaremot *under fred* en dylik institutions gagn, om ock lika vidt ingripande, dock mindre bjert framträdt, hvadan ock nödvändigheten af dess ständiga befintlighet äfven blifvit mindre allmänt erkänd. Ett närmare och grundligt skärskådande af förvaltningsförhållandena samt af den vidsträckta verksamhet, som dervid kan redan under fredens dagar komma fördelningsintendenturen till del, torde dock icke blott klart ådagalägga det *ständiga* behofvet af detta förvaltningsorgan, utan jemväl visa, att genom dess verksamhet ej obetydliga summor böra, utöfver de för nämnda intendenturers aflöning m. m. behöfliga, kunna *besparas* statsverket.

Ej sällan finner man, att, ehuru med enahanda hjelpmedel, såväl *persedelvården som munderingshushållningen* ställer sig olika vid olika regementen. I icke oväsentlig grad beror detta på regementsintendentens och förrådsförvaltarens större eller mindre skicklighet och fallenhet för tjensten. Uppläggandet och förvarandet af persedlar, desammas ändamålsenliga rengöring och vård, reparationers verkställande, besparande af de nyare munderingspersedlarne genom användande af 3:e munderingen och linnebeklädnadspersedlar, klädernas vård i baracker och tält, ordnandet af verkstäder för nytillverkning och repation af persedlar m. m., allt detta är verksamhetsområden, der fördelningsintendenten med sin större erfarenhet bör på ett gagnande sätt kunna ingripa och till båtnad för såväl truppen som statsverket hos underlydande förvaltningstjenstemän framkalla en eggelse till täflan, omtanke, klokhet och sparsamhet. Under sina inspektioner å mötesplatserna bör fördelningsintendenten derföre hafva ett öppet öga för ofvannämnda förhållanden, och böra alla de fördelar, som genom skärpt omtanke, flit och hushållsaktighet kommit ett regemente till godo, ge-

nom hans åtgörande äfven meddelas öfriga trupper af fördelningen, hvilka deraf kunna hafva någon fördel, hvarigenom, om de gifna anvisningarna samvetsgrant tillämpas, hvilket det jemväl tillkommer fördelningsintendenten att öfvervaka, inom dessa grenar af hushållningen såväl fullkomlig jemnhet som största sparsamhet bör kunna åstadkommas.

Under arméförvaltningens pröfning faller äfven förslag, rörande utförandet dels af *nybyggnader och reparationer*, dels af en del andra å mötesplatserna ifrågasatta arbeten, såsom dränerings-, vattenledningsoch större planeringsarbeten, anskaffandet och ordnandet af lokaler för skjutöfningarnas bedrifvande m. m., för hvilka ändamål icke ansetts lämpligt att för hvarje regemente bestämma vissa penningbelopp. Ej mindre vid pröfningen än ock i vissa fall vid utarbetandet af ofvannämnda förslag bör arméförvaltningen kunna erhålla ett verksamt och välbehöfligt biträde af fördelningsintendenterna. Vid arméförvaltningens senaste organisation anförtroddes ärenden rörande byggnader och mötesplatsernas ordnande vid indelta armén åt intendentsdepartementet, som för dylika angelägenheters utredande erhöll en särskilt derför anställd, sakkunnig person. Vid denna tid inskränkte sig dock byggnaderna å en mötesplats i allmänhet till ett fåtal, såsom till ett sjukhus, ett förrådshus, samt möjligen en rekrytbarack. Dessa byggnader voro i regeln af enahanda konstruktion och en granskning af reparationsförslagen således jemförelsevis enkel. Nu deremot finnas å de flesta vapenöfningsplatserna en à två förrådsbyggnader, fordonsskjul, arrestbyggnad, sjukhus, proviantmagasin, latrinbyggnader, kokhus, proviantbodar, fyra à fem barackbyggnader, tvätthus, mathallar, gymnastikinrättning m. m. och dessa af väsendtligen olika konstruktioner, hvadan ock handläggningen af byggnadsärendena inom intendentsdepartementet derigenom blifvit ett synnerligen vidlyftigt arbete. Men ej nog dermed. Upprepade resor af departementets tjenstemän eller befullmäktigade ombud blifva nödvändiga för att å mötesplatserna genom okulär besigtning pröfva behofvet och lämpligheten af de föreslagna arbetenas utförande. I dessa hänseenden synes fördelningsintendenten på ett för staten synnerligen gagnande sätt kunna ingripa på så sätt, att förslag och kostnadsberäkningar öfver nödiga reparationer jemte förvaltningsdirektionens utlåtande insändas af vederbörande chefsembete till fördelningsintendenten, hvilken derefter på grund af sin kännedom om förhållandena å mötesplatsen, byggnadernas beskaffenhet och ålder, utförandet af likartade arbeten å andra, fördelningen tillhörande mötesplatser, och kännedom om materialpriser och arbetslöner i orten,

kunde verkställa en mycket tillförlitlig granskning i afseende på arbetets behöflighet, sättet för dess utförande och yttra sig, huruvida berörda arbete utan våda för byggnadernas bestånd kunde uppskjutas. Generalbefälet, som derefter delgifvits ärendet, egde derpå att detsamma till arméförvaltningen insända, hvarest slutpröfning verkställdes, medel anvisades och föreskrifter för arbetenas utförande utfärdades, hvarefter arméförvaltningens beslut borde delgifvas regementet genom generalbefälet. På enahanda sätt torde jemväl böra förfaras med förslag till utförandet af en del arbeten å sjelfva mötesfältet, såsom skjutbanornas anordnande, torrläggnings- och afdikningsarbeten, planeringar af större omfång, vattenledningsarbeten m. m. Genom ett sådant förfarande skulle arméförvaltningen tillförsäkras på sakkännedom grundade upplysningar, kostnader besparas, tillgängliga medel rättvist fördelas och fördelningsgeneralen erhålla noggrann kännedom om och tillfälle att inverka på vissa ekonomiska förhållanden vid de under honom stälda truppafdelningarna, hvilket torde vara förmånligt i såväl disciplinärt som ekonomiskt afseende.

Naturaförplägningen vid de indelta trupperna är i hufvudsak anförtrodd åt förvaltningsdirektionerna, hvilka är medgifven oinskränkt rätt att besluta om truppernas förplägnad, för så vidt maximipris användas vid upphandlingen och normalportions- eller rationsstater tillämpas. Önskas ändring i dessa stater på grund af truppernas vanor i hemmet eller lokala förhållanden, pröfvas förslaget härom af arméförvaltningen, som vanligen bifaller sådan framställning, derest vederbörande regementsläkare eller regementsveterinär vitsordat, att den föreslagna staten icke understiger den normala i näringsvärde och derjemte ej medför ökad kostnad för statsverket. Anser sig emellertid ej förvaltningsdirektionen kunna bestämma sig för ett maximipris, så måste afgifna anbud jemte förvaltningsdirektionens yttrande underställas arméförvaltningens pröfning.

Med den kännedom fördelningsintendenterne böra ega om lifsmedeltillgången inom respektive militärdistrikt, lärer äfven i detta hänseende ett för statsverket gagnande biträde kunna af dem påräknas. Den direktionerna gifna rättigheten att sjelfva bestämma maximipris torde nämligen, då fördelningsintendenter finnas, böra i så mån inskränkas, att samtlige förslag till utropspris å portion och ration, derest dylika pris skulle begagnas, inom viss föreskrifven tid i slutet af året underställdes fördelningsintendentens utlåtande, hvarvid denne egde tillse, att så stor jemnhet som möjligt inom fördelningen ernåddes beträffande dessa pris, och att desamma alltid stode i normalt

förhållande till de å allmänna marknaden gällande lifsmedelsprisen. Vid upphandling utan användande af maximipris borde handlingarne derom tillsändas arméförvaltningen genom generalbefälet, och fördelningsintendenten bifoga sitt utlåtande, samt arméförvaltningens beslut på samma väg delgifvas chefsembetet. Erhölles inga eller endast oantagbara anbud å lifsmedel, borde fördelningsintendenten ega rätt ingripa och föreslå de åtgärder, som i så fall lämpligen borde vidtagas.

Det stora antalet af och fordringarne på *beställningsmän*, hvilka i fält skola bekläda mera underordnade platser vid förvaltningen, har ledt komitén till den åsigten, att förenämnda behof på tillfredsställande sätt endast kan fyllas genom att använda för denna tjenst dels särskildt lämplige värnpligtige och dels, i den mån desse icke kunna fylla fordringarna på militär utbildning, jemväl ett behöfligt antal fullt utbildade underofficersvolontärer eller underofficerare. Dessa sistnämde äro nämligen nödvändige för bestridande af de många underordnade förvaltningstjenster, som i fält förekomma, och der ej borgerliga fackkunskaper i de grenar, som beröra intendenturtjensten eller en teknisk utbildning i denna, äro tillfyllest, utan der det äfven påkallas vana vid disciplin och trupptjenst, förmåga att föra befäl samt kännedom om militära förhållanden i allmänhet.

För såväl det ena som andra slaget af nämnda personal är en särskild utbildning i intendentur- och förvaltningstjenst af nöden, hvilken utbildning kan åvägabringas endast genom att för ifrågavarande personal inrätta särskilda kurser, der alla instruktioner m. m., som blifvit för fältförvaltningstjensten utarbetade, på ett praktiskt sätt meddelades eleven och der undervisningen efter fastställd plan medelbart eller omedelbart leddes och öfvervakades af fördelningsintendenten, som jemväl, hvad anginge de i fältförvaltningstjenst utbildade volontärerne eller underofficerarne, egde verkställa slutpröfningen.

Enligt gällande förvaltningsreglemente (§ 18 mom. 8 k) åligger det regementsintendenten att inhemta *kännedom om de hushållnings-, närings- och handelsförhållanden* inom regementets förläggningsområde, af hvilka kronan kan beredas gagn vid mobilisering, krig eller fälttjenstöfning. Hit hör kännedom om allt, som rör ortens produktionsförmåga, lifsmedelsförråd, foderartiklar, hästar och andra dragare, fabriksalster, näring eller handslöjd, kommunikationernas utsträckning och beskaffenhet, inqvarteringsförmågan i olika trakter, tjenliga lägenheter för större upplag, sjukhus och andra fältinrättningar, varuomsättningens hufvudorter, storlek af handelslager m. m. d.

Fördelningsintendenten bör, hvad angår militärdistriktet i sin helhet, förskaffa sig enahanda kännedom, samt i afseende på utförandet af anförda föreskrift främja detsamma genom lemnande af nödiga upplysningar, särskildt angående de källor, som böra anlitas, hvarjemte han äfven bör från respektive regementen infordra, ordna, rätta och fullständiga alla uppgifter, delgifva fördelningsgeneralen desamma, samt insända dem, jemte eget utlåtande och möjligen föreslagna åtgärder, till generalintendenten.

Beträffande *materielens tillstånd* åligger generalmönsterherren endast att undersöka persedlarnas allmänna vård och skick. Denna undersökning kan genom en fördelningsintendents befintlighet högst väsendtligt fullständigas. Vid generalmönstring bör fördelningsintendenten tillstädesvara och tillhandagå generalmönsterherren med upplysningar och jemväl vara honom följaktig under hans inspektioner å mötesplatserna och dervid taga del af regementsintendentens räkenskaper och kassaförvaltning, förvaltningsdirektionens protokoll, vården af regementets materiel i allmänhet, underhållet af kronans byggnader och anstalter, samt mötesplatsernas beskaffenhet, om hvilket allt fördelningschefen bör erhålla redogörelse med angifvande af de oegentligheter och brister, som böra rättas eller afhjelpas.

För åstadkommande af en snabb och säker öfvergång till krigsfot är det oundgängligen nödvändigt, att hvarje truppförband redan i fred försetts med hela sin utrustningsmateriel. Från centralförrådet å Karlsborg bör derföre icke allenast, i den mån utrymme kan beredas, till regementenas förråd förflyttas alla de fordon med tillbehör, som erfordras för regementets mobilisering, utan jemväl all för fältutrustningen af fördelnings- och brigadqvarteren, allmänna trängen och sjukvårdskompaniet erforderlig materiel å mobiliseringsorten samlas och ordnas till en *trängdepot* för hvarje fördelning.

Med undantag af instrumenter för sjukvården och medicinalier, synes denna materiel lämpligen böra stå under öfverinseende af fördelningsintendenten.

Reqvirerandet, utbetalandet och redovisandet af de *lönemedel*, hvilka till fördelningsstaben utgå utan att vara uppförda på regementes eller corps' stat, synes äfvenledes lämpligen böra tillkomma fördelningsintendenten.

Vid *fälttjenstöfningar* slutligen bör fördelningsintendenterna tagas i anspråk hvar och en inom sitt distrikt, hvarigenom för staten väsendtliga ekonomiska fördelar böra kunna uppstå, enär anskaffningen af lifsmedel, hästar och fordon, förhyrningen af magasins-, sjukhus- och

andra lokaler m. m. torde kunna verkställas på jemförelsevis fördelaktiga vilkor, då ledningen af alla dessa bestyr lägges i händerna på en person, som eger noggrann kännedom om ortens ekonomiska hjelpkällor af hvarje slag.

Utom den i det föregående berörda, af fredsförvaltningen betingade sysselsättningen tillkommer fördelningsintendenten jemväl en synnerligen vidtomfattande och maktpåliggande verksamhet i fred i och för fördelningens öfvergång till krigsfot, hvilken verksamhet, grundad på mobiliserings- och den allmänna fältförplägnadsplanen, bör omfatta nedanstående uppgifter, nämligen:

att årligen upprätta förslag till intendentur- och förvaltningspersonalens anskaffning för och fördelning vid såväl den mobiliserade arméfördelningen som ock vid hemmavarande myndigheter och trupper, såsom ställföreträdande fördelningsintendenturen, depoter m. m.;

att i mån af befogenhet så ofta som möjligt förvissa sig om halten af nämnda personals fackutbildning för dess tjenstgöring i krig samt att ansvara chefen för intendenturcorpsen och fördelningschefen för att nöjaktiga instruktioner m. m. i och för mobilisering äro berörda personal städse delgifna;

att uppgöra plan för trängdepotens anordning och användning samt att, der dylik ej finnes, upprätta förslag till sättet för förflyttningen från centralförråden till mobiliseringsorten af den trängmateriel m. m., som vid mobiliserng, utöfver den redan vid fördelningen befintliga, är der behöflig;

att, med beaktande af de särskilda områdenas och orternas tillgångar, truppernas fredsförläggning, läget af de olika mobiliseringsorterna samt kommunikationernas beskaffenhet inom militärdistriktet, uppgöra förslag till dess indelning i reqvisitionsområden;

att, efter samråd med stabschefen, föreslå kommunernas i distriktet indelning uti hästutskrifningsområden, motsvarande den af fördelningens trupper m. m., hvilka vid mobilisering enligt häst- och fordonsutskrifningslagen skola förses med hästar och fordon, tider och ställen för nämnda hästars och fordons inmönstring inom de särskilda områdena, med hvad mera, som erfordras för att möjliggöra en snabb och ordnad häst- och fordonsutrustning;

att tillhålla underlydande intendenturtjenstemän, att hvar för sin truppdel eller anstalt utarbeta fullständiga förvaltningsplaner, hvilka ej mindre skola angifva den detaljerade gången och sättet för förplägningen, inqvarteringen och utrustningen från och med 1:sta mobiliseringsdagen och till den dag, som af fördelningschefen bestämmes, än ock

vara åtföljda af de leveransaftal, köpekontrakt m. m., som för fyllande af behofvet vid mobiliseringsfall äro erforderliga, äfvensom redogörelse för det sätt, hvarpå tillgångarna inom truppdelens eller anstaltens reqvisitionsområde skola kunna i händelse af behof bäst tillgodogöras;

att årligen granska berörda förvaltningsplaner med tillhörande handlingar;

att, hvad angår fördelningsqvarteret och allmänna trängen, upprätta och i tillämpligt skick städse hålla enahanda förvaltningsplaner samt träffa i berörda afseende nödiga leveransaftal eller köp, samt på grund af förhållandena i det reqvisitionsområde, som förbehållits nämnda qvarter och träng, upprätta förslag till begagnande af der befintliga hjelpkällor;

att, med ledning af ofvanberörda för fördelningen tillhörande trupper m. m. utarbetade fältförvaltningsplaner, för hvarje antagligt krigsfall upprätta fullständig förvaltningsplan för arméfördelningen i sin helhet med tillhörande ställföreträdande myndigheter och depoter, angifvande:

gången af och sättet för alla de åtgärder, som äro erforderliga för nämnda truppförbands och myndigheters utrustning och inqvartering äfvensom förplägnad från och med 1:sta mobiliseringsdagen till den dag, som fältförplägnadsplanen och gällande instruktioner bestämma;

de erforderliga åtgärderna å fördelningens ilastningsstationer äfvensom vid måltids- och hvilostationerna på den del af uppmarschlinierna, som befinna sig inom distriktet, för så vidt de ej falla inom härens blifvande etappområde;

sättet för ordnandet af fördelningens etappbegynnelsestation (stationer);

de förberedande åtgärder, som äro erforderliga för arméfördelningens förläggning och förplägning å dess uppmarschområde;

sättet för och gången af utrustningen af de fasta platser inom distriktet, hvilka skola sättas i försvarstillstånd, för så vidt fältförplägnadsplanen ej annorlunda bestämmer; samt,

derest distriktet i sin helhet eller till viss del faller inom krigsskådeplatsen, de förvaltningsåtgärder, som äro betingade deraf, såsom sättet för förflyttning af depoter, ändamålsenliga grupperingen och undanförandet af distriktets tillgångar för att dymedelst samtidigt underlätta egna och försvåra fiendens företag.

Vigten, mångsidigheten och omfånget af de åtgärder, hvilka redan i fredstid tillkomma fördelningsintendenturen äro i sig sjelfva nog talande bevis för denna förvaltningsmyndighets nödvändighet. Endast

genom densamma blifver det möjligt att sköta fredsförvaltningens ärenden på ett med statens intresse och god hushållning öfverensstämmande sätt. Genom det mellan arméförvaltningen och trupperna inskjutna förvaltningsorganet kan persedelvården omtänksammare ordnas, kostnaderna för mötesplatsernas underhåll förminskas, naturaförplägningen erhållas på billigare vilkor, materielens tillstånd vid trupperna fullständigare öfvervakas, förvaltningspersonalen lämpligast utbildas och fälttjenstöfningar anordnas med minsta omkostnad.

Och nästan än vigtigare är det fördelningsintendenturens arbete som direkt afser mobiliseringens förberedande, och hvilket, så länge dylikt förvaltningsorgan icke finnes, naturligen äfven ligger helt och hållet nere. Endast genom fördelningsintendenturens omsorgsfulla förberedelser blifver det möjligt att snabbt och ordnadt utföra öfvergången till krigsfot, ty utan ett grundligt och väl planlagdt fredsarbete i detta hänseende kunna hvarken de krafter eller den materiel, som finnas, tillfullo tillgodogöras.

Den mångartade och betydelsefulla verksamhet, som såsom öfvervakande, kontrollerande, besparande och mobiliseringen förberedande myndighet tillkommer fördelningsintendenten, bjuder sålunda oeftergifligen ej mindre, att han snarast möjligt tillsättes och erhåller oundgängligt arbetsbiträde, än ock, att han erhåller en sådan ställning och sådana löneförmåner, att de stå i lämpligt förhållande till den vidtomfattande och maktpåliggande tjenstgöring, som tillkommer berörde tjensteman; och få komiterade på den grund framhålla önskvärdheten af

att fördelningsintendenter, så snart ske kan, varda vid samtliga militärdistriktens staber anstälda,

att nämnde intendenter erhålla de aflöningsförmåner, som föreslagits i Kongl. Maj:ts nådiga proposition till 1885 års riksdag, samt

att såsom arbetsbiträde hos fördelningsintendenten anställes en dertill lämplig person mot den i samma nådiga proposition föreslagna ersättning.

Stockholm den 11 november 1889.

Bil. n:o 2.

Förslag och kostnadsberäkning

för en trängbataljon om 2 kompanier, med en nummerstyrka vid hvarje kompani af 120 korpraler, spel och soldater.

		Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
Lön, dagaflöning m. m.					
Militärstaten.					
1 major (bataljonschef), lön	4.000: —				
dagaflöning 365 dagar à 4 kr.	1.460: —				
lönetillägg för 1 tjenstehäst	400: —				
fourrageersättning à 1 kr. pr dag	365: —	6,225	—		
1 adjutant (löjtnant af 2. klassen), lön	900: —				
dagaflöning 365 dagar à 2 kr.	730: —	1,630	—		
1 kapten af 1. klassen, lön	2.800: —				
dagaflöning 365 dagar à 3 kr.	1,095: —	3,895	—		
2 d:o d:o		7,790	—		
1 kapten af 2. klassen, lön	1.800: —				
dagaflöning förslagsvis 30 dagar à 3 kr.	90: —	1,890	—		
1 d:o d:o		1,890	—		
2 arfvoden till kompanichefer à 600 kr.		1,200	—		
1 löjtnant af 1. klassen, lön	1,200: —				
dagaflöning förslagsvis 97 dagar à 2 kr.	194: —	1,394	—		
1 löjtnant af 1. klassen, lön	1,200: —				
dagaflöning 30 dagar à 2 kr.	60: —	1,260	—		
2 d:o d:o		2,520	—		
1 löjtnant af 2. klassen, lön	900: —				
dagaflöning 365 dagar à 2 kr.	730: —	1,630	—		
1 löjtnant af 2. klassen, lön	900: —				
dagaflöning 30 dagar à 2 kr.	60: —	960	—		
	transport	32,284	—		

		Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
transport		32,284	—		
1 underlöjtnant, lön	600: —				
dagaflöning 365 dagar à 2 kr.	730: —	1,330	—		
1 d:o		1,330	—		
1 underlöjtnant, lön	600: —				
dagaflöning 97 dagar à 2 kr.	194: —	794	—		
1 underlöjtnant, lön	600: —				
dagaflöning 30 dagar à 2 kr,	60: —	660	—		
1 fanjunkare, lön	720: —				
dagaflöning 365 dagar à 1 kr.	365: —				
beklädnadsersättning	200: —				
portionsersättning 365 dagar à 62 öre	226: 30	1,511	30		
2 d:o		3,022	60		
1 fanjunkare, lön	720: —				
dagaflöning 97 dagar à 1 kr.	97: —				
beklädnadsersättning	200: —				
portionsersättning 97 dagar à 62 öre	60: 14	1,077	14		
1 fanjunkare, lön	720: —				
dagaflöning 30 dagar à 1 kr.	30: —				
beklädnadsersättning	200: —				
portionsersättning 30 dagar à 62 öre	18: 60	968	60		
1 sergeant af 1. klassen, lön	360: —				
lönetillägg	12: —				
dagaflöning 365 dagar à 40 öre	146: —				
beklädnadsersättning	200: —				
portionsersättning 365 dagar à 62 öre	226: 30	944	30		
4 d:o d:o		3,777	20		
1 sergeant af 1. klassen, lön	360: —				
lönetillägg	12: —				
dagaflöning 242 dagar à 40 öre	96: 80				
beklädnadsersättning	200: —				
portionsersättning 242 dagar à 62 öre	150: 04	818	84		
1 sergeant af 1. klassen, lön	360: —				
lönetillägg	12: —				
dagaflöning 97 dagar à 40 öre	38: 80				
transport	410: 80	48,517	98		

		Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
transport	410: 80	48,517	98		
beklädnadsersättning	200: —				
portionsersättning 97 dagar à 62 öre	60: 14	670	94		
1 d:o d:o		670	94		
1 sergeant af 1. klassen, lön	360: —				
lönetillägg	12: —				
dagaflöning 30 dagar à 40 öre	12: —				
beklädnadsersättning	200: —				
portionsersättning 30 dagar à 62 öre	18: 60	602	60		
6 d:o d:o		3,615	60		
1 sergeant af 2. klassen, lön	240: —				
lönetillägg	12: —				
dagaflöning 365 dagar à 40 öre	146: —				
beklädnadsersättning	200: —				
portionsersättning 365 dagar à 62 öre	226: 30	824	30		
5 d:o d:o		4,121	50		
1 sergeant af 2. klassen, lön	240: —				
lönetillägg	12: —				
dagaflöning 242 dagar à 40 öre	96: 80				
beklädnadsersättning	200: —				
portionsersättning 242 dagar à 62 öre	150: 04	698	84		
1 d:o d:o		698	84		
1 sergeant af 2. klassen, lön	240: —				
lönetillägg	12: —				
dagaflöning 97 dagar à 40 öre	38: 80				
beklädnadsersättning	200: —				
portionsersättning 97 dagar à 62 öre	60: 14	550	94		
1 d:o d:o		550	94		
1 sergeant af 2. klassen, lön	240: —				
lönetillägg	12: —				
dagaflöning 30 dagar à 40 öre	12: —				
beklädnadsersättning	200: —				
portionsersättning 30 dagar à 62 öre	18: 60	482	60		
4 d:o d:o		1,930	40		
1 stabstrumpetare, lön	360: —				
lönetillägg	12: —				
transport	372: —	63,936	42		

		Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
transport	372: —	63,936	42		
dagaflöning 365 dagar à 40 öre	146: —				
beklädnadsersättning	200: —				
portionsersättning 365 dagar à 62 öre	226: 30	944	30		
1 stabstrumpetare, lön	360: —				
lönetillägg	12: —				
dagaflöning 30 dagar à 40 öre	12: —				
beklädnadsersättning	200: —				
portionsersättning 30 dagar à 62 öre	18: 60	602	60		
Civilstaten.					
1 regementsläkare, lön	2,800: —				
dagaflöning 365 dagar à 4 kr.	1,460: —	4,260	—		
1 förste bataljonsläkare, lön	1,800: —				
dagaflöning 365 dagar à 3 kr.	1,095: —	2,895	—		
1 andre bataljonsläkare, lön	900: —				
dagaflöning 365 dagar à 2 kr.	730: —	1,630	—		
1 regementskommissarie, lön	1,800: —				
dagaflöning 365 dagar à 3 kr.	1,095: —	2,895	—		
1 bataljonsveterinär, lön	900: —				
dagaflöning 365 dagar à 2 kr.	730: —	1,630	—		
1 förrådsförvaltare *), lön		1,800	—		
1 handtverkare af 1. klassen, lön		700	—		
1 d:o d:o d:o		700	—		
1 handtverkare af 2. klassen, lön		500	—		
1 d:o d:o d:o		500	—	82,993	32
Arfvoden.					
till 1 bataljonspredikant		400	—		
» auditörsbiträde		500	—	900	—
Särskilda anslag.					
medikamentspenningar för 240 man, korpraler, spel och soldater à 2,25 kr.		540	—		
kommunionpenningar » 240 » » » à 5 öre		12	—		
transport		552	—	83,893	32

*) Förrådsförvaltaren åtnjuter dessutom ett ålderstillägg af 300 kronor, att såsom arfvode utgå efter 5. tjensteåret.

	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
transport	552	—	83,893	32
skrifmaterialier m. m.	500	—		
bataljonens skolor samt undervisnings- och gymnastikmateriel	400	—		
praktiska öfningar	2,000	—		
musikinstrumenters anskaffande och underhåll	250	—	3,702	—
Inqvartering.				
1 major à 435 kr.	435	—		
3 kaptener à 165 kr.	495	—		
6 subalternofficerare à 100 kr. 50 öre	603	—		
1 regementsläkare à 435 kr.	435	—		
1 förste bataljonsläkare à 165 kr.	165	—		
1 andre d:o à 100 kr. 50 öre	100	50		
1 regementskommissarie à 165 kr.	165	—		
1 bataljonsveterinär à 100 kr. 50 öre	100	50	2,499	—
Aflöning och arfvoden m. m. för manskap.				
aflöning: 73 man i 12 månader à 10 kr. i månaden ... 8,760: —				
53 » i 8 » à 10 » ... 4,240: —				
5 » i 4 » à 10 » ... 200: —				
109 » i 1 » à 10 » ... 1,090: —	14,290	—		
arfvoden: 8 distinktionskorpraler i 12 månader à 15 kr. i månaden 1,440: —				
2 d:o i 8 » à 15 » 240: —				
2 d:o i 4 » à 7,50 » 60: —				
4 korpraler i 12 » à 10 » 480: —				
1 d:o i 8 » à 10 » 80: —				
4 d:o i 4 » à 10 » 160: —				
11 d:o i 1 » à 10 » 110: —				
1 d:o i 4 » à 5 » 20: —				
4 d:o i 8 » à 5 » 160: —				
11 d:o i 11 » à 5 » 605: —				
3 vicekorpraler i 12 » à 5 » 180: —				
32 d:o i 1 » à 5 » 160: —				
32 d:o i 11 » à 2,50 » 880: —				
2 trumpetare i 12 » à 3 » 72: —				
1 d:o i 4 » à 3 » 12: —				
transport 4,659: —	14,290	—	90,094	32

		Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
transport	4,659: —	14,290	—	90,094	32
arfvoden: 1 trumpetare i 1 månad à 3 kr. i månaden	3: —				
1 d:o i 8 » à 1,50 »	12: —				
1 d:o i 11 » à 1,50 »	16: 50	4,690	50		
lega: 136 man à 80 kr.	10,880: —				
104 d:o à 40 »	4,160: —	15,040	—		
kommenderingstillägg		500	—	34,520	50
Beklädnad och underhåll.					
beklädnad: 73 man i 365 dagar à 33 öre per dag	8,792: 85				
53 » i 242 » à 33 » » »	4,232: 58				
5 » i 97 » à 33 » » »	160: 05				
109 » i 30 » à 33 » » »	1,079: 10	14,264	58		
underhåll: 73 » i 365 » à 62 » » »	16,519: 90				
53 » i 242 » à 62 » » »	7,952: 12				
5 » i 97 » à 62 » » »	300: 70				
109 » i 30 » à 62 » » »	2,027: 40	26,800	12		
sängkläder och servis för 240 man à 9 kr.		2,160	—		
sjukvårdspersedlar		200	—		
underbefälsskoledistinktionstecken och diverse utgifter, förslagsvis		250	—	43,674	70
Hästar.					
40 stamhästar: remontering, skoning och medikamenter à 80 kr.		3,200	—		
utfodring 365 dagar à 1 kr. per dag		14,600	—		
30 legda hästar: lega, skoning och medikamenter à 90 kr.		2,700	—		
utfodring 30 dagar à 1 kr. per dag		900	—	21,400	—
Kaserneringskostnader.					
underhåll af kasern med kaserngård, sotning, brandredskap, renhållning m. m.		6,000	—		
ved och ljus		1,500	—		
kaserninventariers underhåll för 240 man à 2,50 kr.		600	—	8,100	—
Summa		—	—	197,789	52

Bil. n:o 3.

Stat för en trängbataljon
för år 1891.

Lön m. m. åt officerare, underofficerare och civilpersonal.

		Kronor.	ö.	Kronor.	ö
Militärstaten.					
1 major (bataljonschef), lön	4,000: —				
lönetillägg för 1 tjenstehäst	400: —				
furageersättning à 1 krona per dag	365: —	4,765	—		
1 adjutant (löjtnant af 2:a klassen), lön		900	—		
1 kapten af 1:a klassen, lön		2,800	—		
1 d:o d:o »		2,800	—		
1 d:o af 2:a klassen, lön		1,800	—		
2 arvoden till kompanichefer à 600 kr. hvardera		1,200	—		
1 löjtnant af 2:a klassen, lön		900	—		
1 d:o d:o »		900	—		
1 underlöjtnant, lön		600	—		
1 d:o »		600	—		
1 fanjunkare, lön	720: —				
beklädnadsersättning	200: —	920	—		
1 d:o d:o		920	—		
1 sergeant af 1:a klassen, lön	360: —				
lönetillägg	12: —				
beklädnadsersättning	200: —	572	—		
2 d:o d:o		1,144	—		
1 sergeant af 2:a klassen, lön	240: —				
lönetillägg	12: —				
beklädnadsersättning	200: —	452	—		
3 d:o d:o		1,356	—		
Transport		22,629	—		

	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
Transport	22,629	—		
Civilstaten.				
1 regementsläkare, lön	2,800	—		
1 andre bataljonsläkare, lön	900	—		
1 regementskommissarie, lön	1,800	—		
1 bataljonsveterinär, lön	900	—		
1 förrådsförvaltare, lön	1,800	—		
1 handtverkare af 1:a klassen, lön	700	—		
1 d:o » 2:a d:o »	500	—	32,029	—
Dagaflöning.				
För major och regementsläkare 4 kr., kapten och regementskommissarie 3 kr., andre bataljonsläkare, adjutant, löjtnant och underlöjtnant samt bataljonsveterinär 2 kr., fanjunkare 1 kr. och sergeant 40 öre, samtlige under 365 dagar	—	—	14,162	—
Portion till underbefäl m. fl.				
Portion à 62 öre beräknas förslagsvis för 2 fanjunkare och 7 sergeanter under 365 dagar, tillsammans	—	—	2,036	70
Arvoden.				
Till en bataljonspredikant	400	—		
» auditörsbiträde	500	—	900	—
Särskilda anslag.				
Medikamentspenningar för 65 man à 2 kr. 25 öre	146	25		
Kommunionspenningar för 65 man à 5 öre	3	25		
Skrifmaterialier m. m.	500	—		
Bataljonens skolor samt undervisnings- och gymnastikmateriel	400	—		
Musikinstruments anskaffande och underhåll	150	—	1,199	50
Transport	—		50,327	20

		Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
Transport		—	—	50,327	20
Aflöning och arvoden m. m. för manskap.					
Aflöning: 65 man i 12 mån. à 10 kr. i mån.		7,800	—		
Arvoden: 2 dist.-korp. i 12 mån. à 15 kr. i mån.	360: —				
4 korpraler i 12 » à 10 » »	480: —				
4 v. korpraler i 12 » à 5 » »	240: —				
2 trumpetare i 12 » à 3 » »	72: —	1,152	—		
Lega: 65 man à 40 kr.		2,600	—	11,552	—
Beklädnad och underhåll m. m.					
Beklädnad: 65 man i 365 dagar à 33 öre per dag		7,829	25		
Underhåll: 65 » i 365 » à 62 öre » »		14,709	50		
Sängkläder och servis för 65 man à 9 kr.		585	—		
Sjukvårdspersedlar		50	—	23,173	75
Hästar.					
30 stamhästar: remontering, skoning och medikamenter à 80 kr.		2,400	—		
utfodring: 365 dagar à 1 kr. per dag		10,950	—	13,350	—
Kaserneringskostnader.					
Underhåll af kasern och kaserngård, sotning, brandredskap, renhållning m. m.		734	55		
Ved och ljus		700	—		
Kaserninventariers underhåll för 65 man à 2 kr. 50 öre		162	50	1,597	05
Summa kronor		—	—	100,000	—

Bil. n:o 4.

Förslag

till stat för Hallands bataljon.

	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
Volontärer.				
8 distinktionskorpraler, 16 korpraler, 36 vice korpraler och 240 menige *).				
Aflöning				
utgöres af:				
Lega				
som utgår med 40 kronor för hvartdera af de två första tjensteåren och med 80 kronor för hvartdera af de öfriga samt beräknas förslagsvis:				
för 96 man à 40 kronor ..... 3,840: —				
» 204 » » 80 » ..... 16,320: —	20,160	—		
Lön				
som utgår under tjenstgöring med 10 kronor för månad, beräknas förslagsvis under kommendering till volontärskolan för 83 man i 10½ månader samt bestrides under de årliga vapenöfningarna vid bataljonen af anslaget till beväringsmanskapets vapenöfningar.	8,715	—		
Arfvode				
som utgår för månad, under tjenstgöring med 15 kronor till distinktionskorpral, 10 kronor till korpral och 5 kronor till vice korpral, samt under tider, då vederbörande volontär ej är inkallad till tjenstgöring, med 7 kronor 50 öre till distinktionskorpral, 5 kronor till korpral och 2 kronor 50 öre till vice korpral samt beräknas förslagsvis:				
under kommendering till volontärskolan för 2 distinktionskorpraler, 2 korpraler och 5 vice korpraler i 10½ månader	787	50		
under disponibilitet för 6 distinktionskorpraler, 14 korpraler och 31 vice korpraler i likaledes 10½ månader	2,021	25	31,683	75
Transport	—	—	31,683	75

*) I detta antal inbegripas de volontärer, till hvilkas aflönande Riksdagen år 1886 anvisat medel.

		Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
Transport		—	—	31,683	75
skolande tjenstgöringsarfvodena under de årliga vapenöfningarna vid bataljonen bestridas af anslaget till beväringsmanskapets vapenöfningar.					
Beklädnad och underhåll.					
Dessa förmåner åtnjutas af volontärerna i likhet med bataljonens beväringsmanskap och beräknas kostnaderna härför under den tid på året, volontärskolan pågår, förslagsvis sålunda:					
Medikamentspenningar per man	2: 25				
Kommunionspenningar » »	— 5				
Servis » »	8: —				
Kaserninventariers underhåll per man	2: 50				
315 portioner à 55 öre » »	173: 25				
315 beklädnadsdagar à 33 öre » »	103: 95				
Summa kronor	290: —				
eller för 87 man (3 sergeanter, 1 spel samt 83 korpraler och menige)		—	—	25,230	—
Aflöning för befäl vid volontärskolan m. m.:					
Kompanichefsarfvode		600	—		
Dagaflöning till kompanichefen à 3 kronor i 315 dagar, att utgå derest sådan ej redan på grund af annat uppdrag åtnjutes		945	—		
Dagaflöning till 2 subalternofficerare à 2 kr. i 315 dagar		1,260	—		
» » 1 regementsläkare à 3 » »		945	—		
» » 3 sergeanter à 40 öre »		378	—		
» » 1 spel à 40 » »		126	—		
» » 1 sjukvårdsvolontär à 25 » »		78	75		
Diverse utgifter		4,046	—	8,378	75
Summa kronor		—	—	*) 65,292	50

*) De 5,292 kronor 50 öre, hvarmed förslagsstaten öfverskjuter begärda beloppet 60,000 kronor, utgå från de medel, Riksdagen för ändamålet år 1886 anvisat.

Stockholm, *K. L. Beckman*, 1890.

Rättelse

i Kongl. Maj:ts nåd. proposition n:o 1

Fjerde hufvudtiteln.

Sid. 19 rad 3 och 2 nedifrån	*står:*	daglöning
	läs:	dagaflöning
Sid. 47 rad 4 uppifrån	*står:*	12 st. 16 cm. haubitser
	läs:	2 st. 16 cm. haubitser

Femte hufvudtiteln.

Protokoll öfver sjöförsvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen uti Statsrådet å Stockholms slott den 11 Januari 1890.

Närvarande:

Hans Excellens Herr Statsministern Friherre Åkerhielm,
Hans Excellens Herr Ministern för utrikes ärendena Grefve Lewenhaupt,
Statsråden: Friherre von Otter,
Wennerberg,
Friherre Palmstierna,
Friherre von Essen,
Friherre Åkerhielm,
Östergren,
Groll och
Wikblad.

Departementschefen, Statsrådet Friherre von Otter, anmälde i underdånighet frågan om reglering af utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel för år 1891 och föredrog härvid tillika marinförvaltningens underdåniga skrifvelser:

den 27 September 1889 angående de ordinarie anslagen samt behofvet af extra anslag för förstnämnda år; samt

den 12 Mars 1889 med utlåtande öfver ett utaf särskilde komiterade afgifvet förslag till nytt reglemente och ny stat för navigationsskolorna i riket;

hvarefter departementschefen yttrade följande beträffande:

Ordinarie anslag.

Aflöning för flottans kårer och stater.

[1—3] Aflöning för flottans kårer och stater.

Till aflöning för flottans kårer och stater äro för innevarande år anvisade:

dels det härför å ordinarie stat uppförda anslag kr. 1,445,734: —

dels det till ersättning för vakanta rusthållsnummer i Blekinge län och Södra Möre härad af Kalmar län likaledes å ordinarie stat uppförda anslag ..... » 114,000: —

dels ock å extra stat till genomförande af senast beslutade löneregleringen för flottan ..... » 50,000: —

eller tillhopa kr. 1,609,734: —

Härutöfver erfordras för den del af nya sjömanskåren, som under år 1891 skall uppsättas, 67,000 kronor, hvarmed det ordinarie anslaget till aflöning alltså bör förhöjas. Med anledning häraf och under åberopande af hvad jag i fråga om förevarande anslag anförde till protokollet den 12 Januari 1888 rörande reglering af utgifterna under femte hufvudtiteln för år 1889, får jag underdånigst hemställa, att Eders Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen:

att det i nu gällande riksstat till aflöning för flottans kårer och stater anvisade anslag å ..... kr. 1,445,734: —

må förhöjas med det för år 1891 till förändrad organisation af sjömanskåren erforderliga belopp ..... » 67,000: —

eller till kr. 1,512,734: —

att hvad af anslaget till ersättning för vakanta rusthållsnummer i Blekinge län och Södra Möre härad af Kalmar län icke redan på grund af 1872 och 1876 årens riksdagsbeslut bör inräknas bland tillgångarne till aflöning för flottans kårer och stater måtte likasom föregående år för fyllande af behofvet under denna anslagstitel under år 1891 användas, samt

att i öfrigt ett anslag af 50,000 kronor till genomförande af senast beslutade löneregler för flottan måtte å extra stat för år 1891 anvisas att gemensamt med anslaget till aflöning för flottans kårer och stater redovisas.

Beklädnad åt sjömans- och skeppsgossekårerna.

[4] Beklädnad åt sjömans- och skeppsgossekårerna.

Med anledning af Eders Kongl. Maj:ts framställning har senaste Riksdag medgifvit, att de på reservationsanslaget till beklädnad åt sjömans- och skeppsgossekårerna under år 1890 uppkommande besparingar finge användas till betäckande af den brist, som innan anslaget erhållit reservationsanslags natur å detsamma uppkommit. Bristen utgör för närvarande 14,139 kronor 68 öre och då det icke kan med visshet påräknas, att besparingarne å ifrågavarande anslag till och med år 1890 skola uppgå till sistnämnda belopp, har marinförvaltningen föreslagit, att Eders Kongl. Maj:t täcktes hos Riksdagen äska, jemte anslagets uppförande i staten till samma belopp som för innevarande år, medgifvande att, till utjemnande af återstoden af berörda brist, måtte få användas jemväl den besparing, som under år 1891 må kunna på anslaget beredas; och hemställer jag underdånigst, att framställning må göras till Riksdagen i enlighet med detta marinförvaltningens förslag

Lindring i rustnings- och roteringsbesvären.

[5] Lindring i rustnings- och roteringsbesvären.

För att bereda de rust- och rotehållare vid båtsmanshållet, hvilka utgjorde rustnings- eller roteringsbesvären effektivt, den år 1885 beslutade lindring i samma besvär, uppfördes å femte hufvudtiteln ett förslagsanslag af 162,000 kronor. Sedan beslut år 1887 fattats om båtsmanshållets vakanssättning har, vid det förhållande att för alla vakanssatta rotar lindringen skall utgå medelst afskrifning å vakansafgiften och icke genom utbetalning från statsverket, anslaget i mån af vakanssättningens fortgång blifvit nedsatt samt utgör för närvarande 100,000 kronor. Med afseende på den fortgående vakanssättningen skulle detta belopp för år 1891 nedsättas till 80,000 kronor.

Men enär Eders Kongl. Maj:t förklarat sig vilja föreslå Riksdagen att under vissa vilkor besluta en ytterligare lindring i rustnings- och roteringsbesvären af tio procent och denna skulle komma att genom utbetalning från statsverket af motsvarande belopp beredas de rust- och rotehåll, som ännu äro effektiva, blifver en förhöjning af anslaget

med afseende härpå erforderlig, och torde denna förhöjning, då den nu ifrågakommande lindringen skulle utgöra en tredjedel af den förut medgifna, böra bestämmas till en tredjedel af hvad anslaget eljest bort för år 1891 utgöra och således i rundt tal till 26,000 kronor.

På grund häraf hemställer jag, under förutsättning att en ytterligare lindring i rustnings- och roteringsbesvären af 10 procent varder af Riksdagen beslutad, att nu ifrågavarande anslag må för år 1891 upptagas till ett belopp af 106,000 kronor.

Flottans nybyggnad och underhåll.

Flottans nybyggnad och underhåll.

Marinförvaltningen har under en följd af år framhållit otillräckligheten af detta anslag ensamt för *underhållet* af flottans materiel och etablissement, så vida det skall blifva möjligt att hålla dessa i tjenstbart och försvarligt skick.

Redan vid 1886 års Riksdag begärde Eders Kongl. Maj:t en förhöjning af detta anslag från 1,078,000 till 1,440,000 kronor, hvilket var det lägsta belopp, som, efter en verkställd noggrann utredning, af såväl marinförvaltningen som Eders Kongl. Maj:t ansågs såsom erforderligt för att underhållet nöjaktigt skulle kunna bestridas. Riksdagen fann visserligen en förhöjning af anslaget vara af behofvet påkallad, men ansåg det betänkligt att bevilja en så betydlig förhöjning som den föreslagna, hvarföre ock, under antagande att den under de föregående åren uppkomna bristen möjligen härrört af mera tillfälliga anledningar, Riksdagen nedsatte det äskade förhöjda anslagsbeloppet till 1,200,000 kronor. Den gifna följden häraf har blifvit, att anslaget fortfarande visat sig för det dermed numera uteslutande afsedda ändamål, flottans underhåll, otillräckligt och att extra anslag måst af Riksdagen äskas för oundgängliga utgifter, hvilka eljest bort af underhållsanslaget bekostas.

Under det sålunda ifrågavarande anslag icke visat sig förslå ens till det ena af de ändamål, för hvilka detsamma ursprungligen varit afsedt, har det andra behofvet af nybyggnader uteslutande måst tillgodoses genom extra anslag.

Olämpligheten och olägenheterna att tillgodose ett stadigvarande behof genom extra anslag till vexlande belopp har af mig förut blifvit framhållen och marinförvaltningen har de två sistförflutna åren, vid afgifvande af underdåniga förslag angående anslag under riksstatens femte hufvudtitel, gjort underdånig framställning om behöfligheten af ett *ordinarie anslag* till flottans nybyggnad och underhåll, hvilket kunde lemna medel för fartygsmaterielens uppbringande till och bibehållande

i ett mera tidsenligt och för försvaret betryggande skick, än som låter sig göra med de ovissa tillgångar, hvilka genom tid efter annan med olika mellanskof beviljade extra ordinarie anslag erhållas, och i sådant hänseende ansett ett belopp af 2,000,000 kronor böra till *nybyggnad* afses samt anslaget till flottans nybyggnad och underhåll fördenskull med sagda belopp förhöjas.

Eders Kongl. Maj:t förklarade vid pröfning sistlidet år af detta förslag, med erkännande af förslagets stora vigt och de väsentliga fördelar i såväl ekonomiskt som praktiskt hänseende, som derigenom obestridligen skulle kunna vinnas, att, enär statens tillgångar icke då medgåfve en sådan förhöjning i hufvudtitelns slutsumma, som deraf skulle blifva en följd, och en nedsättning af det då såsom nu till 2,000,000 kronor föreslagna beloppet icke kunde ske, om det åsyftade ändamålet med ett sådant ordinarie anslag skulle vinnas, med framställning till Riksdagen i detta syfte skulle tills vidare anstå.

Marinförvaltningen har nu förnyat sin framställning i ofvanberörda hänseende och dervid bland annat anfört:

att ifrågavarande behof med hvarje år blefve allt mer behjertansvärdt och att under en tid, då nästan alla Europas stater och särskildt våra grannar för förbättring och ökning af sina stridskrafter till lands och sjös gjorde ansträngningar, hvilkas stora omfattning endast kunde förklaras af en lika djup som allmän misstro till varaktigheten af det nu rådande fredslugnet, vårt land endast egde ringa medel till stödjande af vår neutralitet eller afvärjande af ett fiendtligt anfall på våra kuster;

att Danmark redan nu egde 7 bepansrade sjögående fartyg, under det att vi endast hade 2 dylika med inberäknande af den ännu icke färdiga pansarbåten Göta;

att om och när vårt land skall kunna träda ut ur denna för bevarande af vår sjelfständighet farliga ställning knappt läte sig beräkna, så länge nybyggnaden af vår flotta liksom hittills gjordes beroende af tillfälliga anslag till vexlande belopp;

att redan 1880—1882 årens sjöförsvarskomité, som bland sina ledamöter utom fackmän räknade flera ledamöter af Riksdagen, förordade nyanskaffning under den *närmaste* framtiden af 3 pansarbåtar af Sveas cert, och derjemte uttalade den åsigt att detta antal vore väl litet och inom en icke alltför lång tid borde efterföljas af till en början ytterligare 3 pansarbåtar; men att under den statsregleringsperiod, hvilken denna underdåniga framställning afsåge, det nionde året efter sjöförsvarskomiténs berörda uttalande komme att förflyta utan att på denna

tid med de hittills beviljade medlen mera än den *andra* pansarbåten hade kunnat färdigbyggas;

att utom dessa vigtiga militära skäl äfven ekonomiska skäl kraftigt talade för den förhöjning af ifrågavarande anslag, som de två sista åren blifvit af marinförvaltningen föreslagen, såsom att saknaden af tillräcklig ny fartygsmateriel tvingade till fortsatt underhåll af den gamla föga krigsdugliga materielen utöfver hvad eljest skulle vara med klok hushållning öfverensstämmande, samt att kostnaden för den äldre materielens försvarliga vidmakthållande växte med dess ålder;

att ovissheten och de vexlande beloppen af de för fartygsbyggnad hittills beviljade extra ordinarie anslagen omöjliggjorde en genomgående plan för nybyggnadsverksamheten och ett fullt ekonomiskt tillgodogörande af sjelfva anslagen, då deremot fördelarne af ett fast nybyggnadsanslag blefve betydande i det att ett sådant, till större delen inom landet användt anslag skulle tillföra dettas näringslif en betydande insats, skulle medgifva upprättande af kontrakt för längre tid och om större leveranser på en gång samt möjliggöra begagnande af fördelaktiga och undvikande af mindre gynsamma konjunkturer, till vinnande af betydlig besparing i utgifter;

att, vid jemförelse mellan å ena sidan det ifrågasatta fasta nybyggnadsanslaget och å den andra de belopp å extra stat, Riksdagen för de behof, hvartill detta anslag skulle användas, i medeltal årligen beviljat under tider, då Riksdagen ansett flottans nybyggnad böra fortgå, väl funnes, att det fasta anslaget skulle öfverstiga berörda medeltal för åren 1873—78 med 296,100 kronor och för åren 1883—87 med icke fullt 328,000 kronor, men att denna ökning, som i och för sig icke kunde anses för stor i förhållande till den utomordentliga vigten af det dermed åsyftade ändamålet, till väsentlig del uppvägdes af ofvan omförmälda besparing;

att, om ett belopp af 2,000,000 kronor blefve såsom ordinarie anslag till flottans nybyggnad beviljadt, årliga extra ordinarie anslag icke behöfde äskas för anskaffning af artillerimateriel till de flottans fartyg, som nybyggas, och icke heller för minväsendet;

att, då beloppet af det fasta anslaget vore beräknadt för nybyggnad af fartyg af de certer sjöförsvarskomitén upptagit, detsamma icke borde afses för fartyg af större typer än de af komitén föreslagna förr än Riksdagen derom beslutat; samt

att, derest anskaffningen af ny fartygsmateriel blefve ordnad och tryggad genom anvisande af medel derför å ordinarie stat, kostnaderna för det egentliga underhållet skulle för framtiden kunna begränsas inom

det derför nu årligen utgående belopp, 1,200,000 kronor, jemte den redan beslutade tillökningen deri till följd af båtsmanshållets vakanssättning.

Till de af marinförvaltningen sålunda anförda synnerligen beaktansvärda skälen för uppförande å ordinarie stat af ett fast nybyggnadsanslag skulle kunna tilläggas ännu flere, bland hvilka ett synes mig vara af den vigt att jag anser mig icke böra underlåta att derå fästa Eders Kongl. Maj:ts särskilda uppmärksamhet.

Vi hafva nemligen under de senaste åren, till följd af artilleriets hastiga utveckling, vid anskaffning af refflade kanoner äfven af mindre kaliber för såväl arméns som flottans behof varit hänvisade till utlandet. Småningom hafva dock allt gröfre pjeser kunnat inom landet åstadkommas, så att, då pansarbåten Sveas 15 cm. kanoner måste beställas från England, dylika fullt jemngoda nu kunnat för systerfartyget Göta tillverkas här i landet. De gröfre kanonerna för pansarbåtarnas såväl som för sjöfästningarnes behof måste dock fortfarande med stor kostnad beställas utifrån, ehuru äfven dessa enligt erbjudande skulle kunna inom landet tillverkas, förutsatt att de svenska tillverkarne finge nödig garanti att erhålla beställningar samt tillräcklig tid för desammas fullgörande. Det erfordras nemligen först och främst mycket dyrbara maskiner för de gröfre artilleripjesernas åstadkommande, hvilka maskiner naturligtvis ingen vill riskera att anskaffa utan att ega full trygghet att för desamma erhålla användande; och då därjemte till dessa maskiners anskaffande och uppsättande äfven någon tid åtgår, samt en profkanon först måste tillverkas, afprofvas och godkännas, skulle åtminstone till en början flera år erfordras för fullgörande af en erhållen beställning.

Funnes ett fast byggnadsanslag för flottan, kunde för längre tid bindande kontrakt om leverans af artillerimateriel uppgöras, hvarigenom staten möjligen blefve i afseende å all kanonbeställning oberoende af utlandet och anskaffningskostnaden utan tvifvel billigare, hvarjemte tillfälle bereddes denna industrigren att än ytterligare uppblomstra; men med de ovissa anslag, som nu erhållas, kan någon garanti för sådana beställningars erhållande icke lemnas, så mycket mindre som någon längre tid icke kan medgifvas för fullgörande af beställningar, hvartill tillfälliga anslag beviljats, enär utförandet af desamma i allmänhet är af beskaffenhet att böra så mycket som möjligt påskyndas.

Af de nu anförda med flera skäl skulle jag icke tvekat att tillstyrka Eders Kongl. Maj:t att hos Riksdagen göra framställning om uppförandet å ordinarie stat af ett fast nybyggnadsanslag, så framt icke för-

hållandet vore att nu liksom under de föregående åren de tillgångar, som kunna för femte hufvudtitelns anslagsbehof afses, om ock något rikligare, icke medgifva att höja hufvudtitelns slutsumma på den ordinarie staten med det till flottans nybyggnad föreslagna beloppet, hvilket jag icke heller anser kunna nedsättas, om det dermed afsedda ändamålet skall nöjaktigt vinnas. För sjöförsvarets stärkande och ordnande måste nemligen äfven andra behof nu oundgängligen tillgodoses, såsom sjöfästningarnes bestyckande med tidsenliga pansarbrytande kanoner och komplettering i öfrigt, redan befintliga fartygs förseende med nödig utredning och tillräcklig ammunition med flera behof, för hvilka jag här nedan, vid framställningen af de extra anslagsbehofven, kommer att närmare redogöra.

Jag har emellertid icke ansett mig kunna underlåta att här framhålla den stora vigten för flottans framtida utveckling att erhålla ett fast ordinarie nybyggnadsanslag och nödvändigheten att detta åvägabringas så skyndsamt sådant möjligen låter sig göra.

Förutom den tillökning i anslaget till »flottans nybyggnad och underhåll» marinförvaltningen i följd af sitt förslag om ett ordinarie byggnadsanslag på 2,000,000 kronor ifrågasatt, har förvaltningen tillika hemstält att af det anslag 1887 års Riksdag, i sammanhang med båtsmanshållets vakanssättning, beviljade till anställande af daglönare vid flottans varf i båtsmännens ställe till belopp af högst 100,000 kronor, att utgå i den mån, som det dittills vanligen vid varfven använda antalet båtsmän icke kunde genom uppfordring af qvarvarande manskap vid båtsmanshållet erhållas, 20,000 kronor skulle, i enlighet med de angående organisationens genomförande uppgjorda beräkningar (jemförelsetablån Bil. D till 1887 års statsverksproposition) för år 1891 äskas såsom förhöjning i nybyggnads- och underhållsanslaget; men fastän denna förhöjning blifvit, på sätt förvaltningen anfört, vid organisationen beräknad att med nämnda belopp för år 1891 utgå, och huru välbehöflig denna ökade tillgång i öfrigt än vore, anser jag mig likväl icke, så länge erforderligt antal båtsmän ännu finnas att för varfvens behof tillgå, kunna med hänsyn till de af mig framstälda skälen för anslagets uppförande och vilkoren för dess utgående för närvarande föreslå en dylik tillökning.

Med afseende på hvad jag sålunda anfört och då den år 1886 begärda förhöjningen i nybyggnads- och underhållsanslaget till 1,440,000 kronor, ehuru såsom ofvan sagdt väl behöflig, icke synes mig nu böra ifrågasättas med hänsyn till nödvändigheten att taga de tillgångar, som för sjöförsvaret kunna för närvarande påräknas, i anspråk för andra

vigtiga anslagsbehof, nödgas jag nu hemställa, att anslaget till flottans nybyggnad och underhåll må för år 1891 oförändradt bibehållas.

Sjökrigsskolan.

[6—8] Sjökrigsskolan.

För att bereda lektorerne vid sjökrigsskolan förbättring i lönevilkor och likställighet i detta hänseende med lektorerne vid de allmänna läroverken, med hvilka de äro likstälda i kompetensvilkor och i det närmaste äfven i undervisningstid, föreslog Eders Kongl. Maj:t 1888 års Riksdag:

att de vid sjökrigsskolan anstälde lektorers löneförmåner måtte sålunda förbättras:

a) att aflöningen i första lönegraden bestämdes till 3,600 kronor;

b) att de nu utgående ålderstilläggen i 2:a, 3:e och 4:e lönegraderna förhöjdes från 250 kronor till 500 kronor; äfvensom att sådan förhöjning i ålderstilläggen äfven medgåfves biträdande läraren i matematik;

c) att lektorerne vid sjökrigsskolan måtte åtnjuta rätt till tjenstårsberäkning i likhet med lektorerne vid de allmänna läroverken, samt

d) att lektorerne vid sjökrigsskolan måtte förklaras berättigade att från allmänna indragningsstaten erhålla pension till enahanda belopp och på enahanda vilkor, som för närvarande vore bestämda för deras vederlikar i motsvarande lönegrad vid de allmänna läroverken;

allt med vilkor att den, som ville komma i åtnjutande af desse förbättrade löneförmåner, icke finge jemte sin lärarebefattning vid sjökrigsskolan utöfva lärareverksamhet vid någon privat undervisningsanstalt för inträde i nämnda skola;

att, för beredande af denna löneförbättring, dels det å ordinarie stat uppförda anslag för sjökrigsskolan måtte förhöjas med 1,860 kronor eller från 31,040 kronor till 32,900 kronor dels ock att af kadetternes terminsafgifter finge användas, utöfver hvad deraf redan blifvit till löneförbättring åt lärarne anvisadt, ytterligare 1,300 kronor.

Statsutskottet ansåg sig icke böra tillstyrka detta förslag och anförde härvid att, utom det att något trängande behof af lönetillökning icke kunde anses under då gällande prisförhållanden förefinnas, genomförandet af löneregler för sjökrigsskolans lärare äfven af annan orsak då vore mindre lämplig; ty om lektorerne vid sjökrigsskolan enligt Utskottets förmenande, med hänsyn till undervisningstid och antalet af de elever de hade att undervisa, icke vore likstälda med lektorerne vid de allmänna läroverken i hufvudstaden och således i

alla händelser icke kunde hafva anspråk på samma aflöningsförmåner som desse, torde de dock kunna anses i andra afseenden med lektorerne vid de allmänna läroverken så jemförliga, att det framstälda förslaget icke borde tagas i betraktande annorledes än i sammanhang med eller efter pröfning af den ännu olösta frågan om de allmänna läroverkens omorganisation, hvarför Utskottet hemstälde att Eders Kongl. Maj:ts framställning icke måtte af Riksdagen bifallas.

Statsutskottets utlåtande godkändes af Andra Kammaren, hvaremot Första Kammaren antog ett af åtskilliga af denna kammares ledamöter inom Statsutskottet i afgifven reservation framstäldt förslag, att Kongl. Maj:ts framställning måtte på det sätt bifallas att till löneförbättring åt lärarne vid sjökrigsskolan dels finge användas af kadetternes terminsafgifter, så vidt de dertill lemnade tillgång, ett belopp af 1,300 kronor, dels ett extra anslag å 1,860 kronor för år 1889 anvisades.

Detta blef också genom företagen gemensam omröstning Riksdagens beslut.

Vid nästlidne års Riksdag föreslog Eders Kongl. Maj:t, då behofvet af förbättrade aflöningsförmåner för sjökrigsskolans lärare qvarstode oförminskadt, men någon utsigt att, innan en definitiv reglering af aflöningen för lärarne vid de allmänna läroverken kommit till stånd, få den medgifna aflöningsförbättringen åt sjökrigsskolans lärare uppförd på ordinarie stat, såsom Eders Kongl. Maj:t föregående år begärt, icke ansågs förefinnas, att likasom för 1889 ett extra anslag af 1,860 kronor måtte för år 1890 anvisas; och Riksdagen biföll på det sätt Eders Kongl. Maj:ts framställning att anslaget beviljades under vilkor att lärarne vid sjökrigsskolan icke utöfvade lärareverksamhet vid privat läroanstalt för inträde i nämnda skola.

På grund af dessa Riksdagens beslut hafva sjökrigsskolans lärare under nästlidne år varit i åtnjutande af de sålunda förbättrade aflöningsförmånerna och äro jemväl för innevarande år berättigade härtill likväl endast under ofvannämnda af Riksdagen föreskrifna vilkor.

Då emellertid till innevarande års Riksdag förslag lärer komma att framläggas till omorganisation af de allmänna läroverken och till definitiv reglering af lärarepersonalens vid dessa läroverk aflöning, synes mig tiden vara inne att äfven söka åvägabringa en definitiv reglering af lönerna för lektorerne vid sjökrigsskolan, desto heldre som genom det af Riksdagen vid det extra anslagets beviljande för 1890 fästade vilkor ingen af desse lärare kan komma i åtnjutande af löneförbättringen så länge någon af kamraterna fortsätter undervisningen vid den förberedande sjökrigsskolan, men man icke skäligen kan begära att

desse skola med denna verksamhet, som inbringar dem en välbehöflig tillökning i inkomster, upphöra förr, än de erhållit full visshet att för all framtid få tillgodonjuta den aflöningsförbättring, som skulle lemna dem ersättning härför.

Enligt hvad jag inhemtat, innehåller det förslag, hvilket chefen för ecklesiastikdepartementet har för afsigt att för Eders Kongl. Maj:t framlägga angående lärarnes vid de allmänna läroverken aflöningsförmåner, att under förutsättning att lästiden så utsträckes, att lärarnes tjenstgöringstid kommer att uppgå till 40 veckor om året, lektorerne skulle aflönas i fyra lönegrader å 2,100 kronor, 2,600 kronor, 3,100 kronor och 3,600 kronor jemte tjenstgöringspenningar, 1,400 kronor, med rätt till uppflyttning från lägre till högre lönegrad efter fem års för nit och skicklighet vitsordad tjenstgöring. Härförutom åtnjuta lektorerne vid de allmänna läroverken i Stockholm 600 kronor hyresbidrag.

Huru önskligt det än vore att lektorerne vid sjökrigsskolan kunde beredas enahanda löneförmåner på det att denna skola skulle kunna förvärfva och bibehålla så framstående och dugliga lärarekrafter som möjligt, hvilket om lönerna blifva lägre icke med säkerhet kan påräknas, då det väl kan antagas att lektorerne vid sjökrigsskolan vid sådant förhållande skola söka sig till de bättre aflönade platserna vid de allmänna läroverken utan afseende på den längre undervisningstiden vid desse, helst de icke i allmänhet torde kunna genom annan sysselsättning under samma tid bereda sig lika stor och säkert påräknelig inkomst som aflöningsförhöjningen utgör, så torde likväl ingen utsigt förefinnas att till en framställning härom vinna Riksdagens bifall och jag har derföre icke trott mig böra ifrågasätta större förhöjning i aflöningsförmånerna för sjökrigsskolans lektorer än den Eders Kongl. Maj:t föreslog 1888 års Riksdag.

I öfverensstämmelse härmed skulle lägsta aflöningen för lektor vid sjökrigsskolan utgöra 3,600 kronor, deraf 600 kronor motsvarande lektorernas vid de allmänna läroverken hyresbidrag, och denna aflöning skulle sedermera efter 5, 10 och 15 års väl vitsordad tjenstgöring förhöjas med 500 kronor hvarje gång samt efter 20 års lika beskaffad tjenstgöring med ytterligare 250 kronor. Härigenom komme sjökrigsskolans lärare i åtnjutande af enahanda aflöningsförmåner som de allmänna läroverkens lektorer för närvarande undfå.

För bestämmande såväl af pensionsbelopp som af det afdrag på aflöningen lektorerne vid sjökrigsskolan vid förfall i följd af sjukdom skola vidkännas till öfverensstämmelse med de vid löneregleringarne för statens embets- och tjenstemän hittills följda grunder, bör aflöningen

fördelas i lön och tjenstgöringspenningar; och då den lägsta lektorslönen, oberäknadt hyresbidraget 600 kronor, kommer att utgöra 3,000 kronor, skulle, med iakttagande af samma förhållande mellan lön och tjenstgöringspenningar, som vid fördelningen af aflöningen för lektorerne vid de allmänna läroverken egt rum, af detta belopp 1,800 kronor bestämmas såsom lön och 1,200 kronor såsom tjenstgöringspenningar. De efter föreskrifven tid tillkommande ålderstilläggen skulle, såsom i liknande fall hittills egt rum, utgöra förhöjning på den fasta lönen. Lektorernes vid sjökrigsskolan aflöning skulle sålunda komma att utgå i fem lönegrader med 1,800, 2,300, 2,800, 3,300 och 3,550 kronor lön samt 1,200 kronor tjenstgöringspenningar och 600 kronor hyresbidrag.

På sätt jag i statsrådsprotokollet den 12 Januari 1888 yttrade och på de af mig der anförda, af Eders Kongl. Maj:t gillade skäl, torde sjökrigsskolans lektorer jemväl böra tilläggas rätt till lika tjenstårsberäkning med lektorerne vid de allmänna läroverken, äfvensom till pension efter samma grunder som äro eller varda bestämda för sistnämnde lärare, dock till det lägre belopp, som betingas af de för dem bestämda lägre lönebelopp.

I fråga om rätt till ålderstillägg har biträdande läraren i matematik, som uppbär arvode till högre belopp än 1,000 kronor, i enlighet med bestämmelserna i Riksdagens skrifvelse den 13 Maj 1876 hittills åtnjutit samma rätt som lektorerne och synes han i detta hänseende fortfarande böra likställas med desse och alltså få tillgodonjuta de här ofvan föreslagna högre ålderstilläggsbeloppen; hvaremot någon pensionsrätt icke lärer honom, som blott uppbär arvode, böra tilläggas.

De ökade kostnader, som den nu ifrågasatta förbättringen skulle medföra, utgöra, såsom af ofvan åberopade statsrådsprotokoll närmare synes, 3,121 kronor 71 öre, förutom den förhöjda utgift, som kommer att drabba ålderstilläggsanslaget i följd af förhöjningen i dessa tillägg, och hvilken förhöjning högst kan komma att uppgå till 4,500 kronor men icke föranleder någon förändring i detta anslag, som är af förslagsanslags natur. Som emellertid, enligt Riksdagens beslut år 1888, af kadetternes terminsafgifter till löneförbättring åt lektorerne får användas omkring 1,300 kronor, skulle den tillökning, som erfordrades i statsanslaget till sjökrigsskolan för lönereglerings genomförande, blott blifva 1,870 kronor, som till jemnande af anslagets slutsumma torde upptagas till det hittills å extra stat för ändamålet anvisade belopp 1,860 kronor, hvarigenom anslaget till sjökrigsskolan skulle förhöjas från 31,040 kronor till 32,900 kronor.

På grund af hvad jag sålunda anfört, får jag i underdånighet hemställa att Eders Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen:

att de vid sjökrigsskolan anstälde lektorers förmåner må sålunda förbättras:

a) att aflöningen i första lönegraden bestämmes till 3,600 kronor, deraf 1,800 kronor lön, 1,200 kronor tjenstgöringspenningar och 600 kronor hyresbidrag;

b) att de nu utgående ålderstilläggen, hvilka skola anses såsom tillägg i den fasta lönen, må i 2:a, 3:e och 4:de lönegraden förhöjas från 250 till 500 kronor;

c) att lektorerne vid sjökrigsskolan må åtnjuta rätt till tjenstårsberäkning i likhet med lektorerne vid de allmänna läroverken; samt

d) att lektorerne vid sjökrigsskolan må förklaras berättigade att från allmänna indragningsstaten erhålla pension efter enahanda grunder och på samma vilkor, som äro eller varda bestämda för lektorernes vid de allmänna läroverken pensionsrätt,

allt med vilkor att den, som vill komma i åtnjutande af dessa förbättrade löneförmåner och af pensionsrätt, icke må jemte sin lärarebefattning vid sjökrigsskolan utöfva lärareverksamhet vid någon privat undervisningsanstalt för inträde i nämnda skola, samt före 1891 års ingång anmäler sig att med samma år ingå på den nya lönestaten, äfvensom att han i öfrigt skall i tillämpliga delar vara underkastad de vid löneregleringarne för statens embets- och tjenstemän i allmänhet för lönernas åtnjutande fastställda vilkor;

att den här ofvan i punkten b) bestämda förhöjning i ålderstillägg äfven medgifves biträdande läraren i matematik; samt

att för beredande af ofvanberörda löneförbättring må utöfver de 1,300 kronor af kadetternes terminsafgifter, som enligt Riksdagens medgifvande år 1888 få dertill användas, af Riksdagen beviljas en förhöjning af 1,860 kronor i det för sjökrigsskolan anvisade anslag 31,040 kronor, så att detsamma kommer att utgöra 32,900 kronor.

Anslagen till durchmarschkostnader samt till rese- och traktamentspenningar.

I enlighet med den af Riksdagen godkända planen för sjömanskårens organisation och på grund deraf beräknade förändringar i en del anslag under femte hufvudtiteln har marinförvaltningen hemstält [9.] Durchmarschkostnader m. m.

att anslaget till durchmarschkostnader, som för år 1890 upptagits till 22,000 kronor, måtte i riksstaten för år 1891 nedsättas till 18,000 kronor samt anslaget till rese- och traktamentspenningar, hvilket i 1890 års riksstat uppförts med 23,000 kronor, förhöjas i 1891 års stat till 25,000 kronor; och får jag tillstyrka att framställning i enlighet härmed göres hos Riksdagen.

Lots- och fyrinrättningen med lifräddningsanstalterna.

[10.] Lots- och fyrinrättningen m. m.

Då inkomsttiteln fyr- och båkmedel för nu ifrågavarande statsregleringsperiod beräknats liksom för innevarande år till 1,200,000 kronor, lärer penninganslaget till lots- och fyrinrättningen med lifräddningsanstalterna böra i riksstaten upptagas till enahanda belopp och följaktigen anslaget, med inberäkning af deri ingående friheter och ersättningar, 409 kronor, utföras med 1,200,409 kronor, under förutsättning derjemte, att de å förenämnda inkomsttitel uppkommande öfverskott fortfarande må såsom hittills få användas för de med anslaget afsedda ändamål.

Undervisningsanstalterna för sjöfart.

[11—13.] Undervisningsanstalterna för sjöfart.

Med anledning af väckt fråga om anordnande på lämpligare sätt än hittills af undervisningskurs samt examens- och undervisningsprof för vinnande af kompetens att söka föreståndarebefattning vid navigationsskolorna äfvensom af inkomna förslag till förändringar åsyftande att meddela eleverna vid navigationsskolorna fullständigare undervisning i vissa ämnen, beslöt Eders Kongl. Maj:t att bemyndiga mig att tilltillkalla sakkunnige personer för att inom departementet biträda vid uppgörande af förslag till de ändringar i gällande reglemente för navigationsskolorna i riket, hvilka sålunda kunde finnas erforderliga.

Sedan i följd häraf den sålunda inom departementet tillsatta komitén uppgjort förslag till nytt reglemente samt i sammanhang dermed ifrågasatt dels indragning af en del af de nuvarande navigationsskolorna dels ökande af undervisningsämnen och kurser med deraf föranledd utsträckning af undervisningstiden äfvensom, i följd häraf, någon förbättring af såväl föreståndarnes aflöning som lärarnes ställning, blifver det nödigt, att, innan Eders Kongl. Maj:t till afgörande företager frågan om det förändrade navigationsskolereglementet, hos Riksdagen, som fastställt

staterna för dessa skolor, göra framställning om de ändringar, som i dessa stater kunna finnas af förberörda förhållanden påkallade; och det torde derföre tillåtas mig att här redogöra för de delar af förslaget till förändradt reglemente, som på staterna hafva inverkan.

Hvad då först angår frågan om indragning af en del navigationsskolor har komiterades flertal ansett en minskning i skolornas antal kunna och böra ega rum dels derför att, sedan segelfartygen allt mera undanträngts af större ångfartyg, behofvet af befäl och underbefäl för handelsflottan minskats, hvilket framginge deraf att elevantalet vid navigationsskolorna under de 11 sista åren varit i jemnt nedgående, dels ock derför att i följd af den förändrade organisationen af flottans sjömanskår den antagligen icke obetydliga del sjöfolk, som inginge i den nya sjömanskåren och efter utgången af den aktiva tjenstetiden ville taga sina navigationsexamina, skulle föredraga att göra detta vid flottans underbefälsskolor; hvarjemte desse komiterade ansett minskningen i skolornas antal medföra fördelarne af större likhet i undervisningen och en verksammare inspektion än för närvarande, då inspektören icke kunde medhinna att sjelf närvara vid alla examina. De skolor, hvilka blifvit föreslagna att indragas, äro skolorna i Strömstad, Carlshamn och Vestervik; och har såsom orsak hvarföre just dessa skolor härtill föreslagits blifvit anfördt: dels att dessa städer ej uppbyggt särskilda skolhus och således ej ådragit sig den stora utgift, som uppbyggandet af sådant för med sig och hvilken således skulle varit förgäfves om skolan indroges, dels, beträffande särskildt Strömstad, att elevantalet der alltsedan skolan inrättades varit synnerligen litet, så att den kostnad, statsverket för skolan fått vidkännas, ej stode i något rimligt förhållande till den nytta den kunde anses hafva gjort, dels, beträffande Carlshamn och Vestervik, att vid rikets södra och sydöstra kuster allt för många skolor funnos hopade nemligen Malmö, Carlshamn, Kalmar, Vestervik och Visby.

Inom komitén har inspektören för navigationsskolorna i denna fråga varit af en afvikande mening och ansett någon minskning af skolornas antal icke böra ega rum.

I fråga om navigationsskolan i Carlshamn har Eders Kongl. Maj:t redan genom nådigt beslut den 10 sistlidne Maj förklarat, att densamma med afseende på dess vigt och betydelse för den kringboende sjöfartsidkande befolkningen icke skulle till indragning ifrågakomma; och beträffande skolan i Westervik hafva underdåniga framställningar från såväl ortens samtliga landstingsmän som stadsfullmäktige i Westervik blifvit gjorda om skolans bibehållande med hänsyn till ortens

talrika skärgårdsbefolkning och betydliga kontingent af lämplige sjömän för handelsflottan, såsom bevis hvarå anförts att elevantalet, hvad styrmansklassen angår, varit större än vid flertalet andra navigationsskolor och i kaptensklassen större än i alla de öfriga med undantag för den i Göteborg. Med afseende derpå anser jag icke heller Westerviks navigationsskola böra till indragning ifrågakomma. Deremot synes mig, med afseende på hvad komiténs flertal anfört i fråga om navigationsskolan i Strömstad, denna böra och jemväl utan synnerlig olägenhet kunna indragas. Derest denna min mening vinner nådigt bifall, blifver det till denna skola anvisade anslagsbelopp disponibelt och kan tagas i anspråk för genomförande af de förbättringar i navigationsskoleföreståndarnes aflöning samt det ökade behofvet af lärarekrafter, som det nya reglementsförslaget afser vid de öfriga skolorna, så att dessa förändringar låta sig genomföras utan att det nu till undervisningsanstalterna för sjöfart anvisade anslag behöfver förhöjas.

Enligt komiterades åsigt hafva navigationsskoleinspektörens åligganden och behörighet uti hittills gällande reglemente varit för litet beaktade. Större enhet i undervisningen och bättre tillsyn öfver densammas bedrifvande vore, enligt hvad erfarenheten gifvit vid handen, af behofvet påkallade, och af denna orsak hafva i det nya reglementsförslaget upptagits bestämmelser om att inspektören skall hafva icke blott rättighet utan skyldighet att minst en gång under hvarje läsår besöka och inspektera hvarje navigationsskola samt dessutom öfvervara alla examina. För de ökade göromål inspektören sålunda skulle erhålla, hafva komiterade för honom föreslagit ett från 1,000 till 1,500 kronor ökadt arvode.

Då jag delar komiterades uppfattning om behöfligheten af en oftare skeende inspektion af skolorna än den nu i regeln hvart annat år återkommande, äfvensom att en skälig förhöjning i godtgörelse bör inspektören för sålunda ökadt arbete tillgodokomma, har jag ansett nämnda förhöjda arvode böra i statsförslaget upptagas.

Med afseende derpå att nu gällande bestämmelser angående de kunskaper, hvilka sökande till föreståndarebefattning vid navigationsskola skall styrka sig ega, vore allt för obestämda, hade inspektören för navigationsskolorna till afhjelpande häraf föreslagit, att ett bestämdt årligt arvode måtte tilldelas professorn i geodesi och astronomi vid generalstaben, som för åtnjutande deraf skulle hafva skyldighet att undervisa och examinera enligt föreslagna kurser uti ämnena matematik samt praktisk och teoretisk astronomi de sjöofficerare och sjökaptener, som önskade vinna behörighet att söka befattning såsom

föreståndare vid navigationsskola. Komiterade, som upptagit detta inspektörens förslag, hafva ansett berörda arvode böra bestämmas till 800 kronor. Likaledes hafva komiterade, som ansett ökade kunskapsfordringar i kompass- och deviations-lära, angående tidvattnet samt uti nautisk meteorologi böra ställas på navigationsskoleföreståndare, föreslagit att undervisning och examinerande i dessa ämnen skulle uppdragas åt föreståndaren för nautisk-meteorologiska byrån mot ett arvode af 500 kronor.

Marinförvaltningen har i afgifvet yttrande öfver förslaget ifrågasatt att äfven de, som ville begagna sig af de undervisningskurser för behörighet till navigationsskoleföreståndare som sålunda anordnades, skulle derför erlägga en stadgad afgift, af förvaltningen föreslagen till 100 kronor för kursen i matematik och astronomi och 50 kronor för kursen i öfriga ämnen, hvilka afgifter skulle tillfalla lärarne; med afseende hvarå förvaltningen ansett det arvode, staten skulle till desse lärare utgifva, kunna nedsättas från 800 till 600 kronor för professorn vid generalstaben och från 500 till 300 kronor för föreståndaren vid nautisk-meteorologiska byrån.

Då likväl i allmänhet de personer, för hvilka de nämnda undervisningskurserna äro afsedda, icke torde vara i de ekonomiska omständigheter att de af marinförvaltningen föreslagna jemförelsevis betydliga afgifterna kunna utan olägenhet af dem erläggas, helst flere af dem derjemte hafva att bekosta sig uppehållet i hufvudstaden under den tid kurserna vara; och då det härigenom kunde inträffa, att, till skada för den konkurrens om platserna, som bäst betingade deras besättande med dugliga krafter, mången mindre bemedlad men begåfvad ung man kunde afhållas från att tillegna sig en kompetens, hvars framtida gagn för honom vore temligen oberäkneligt, samt då den besparing för staten af tillhopa 400 kronor, som i följd af de ifrågasatta afgifterna skulle vinnas, vore af alltför ringa betydelse mot dessa antydda olägenheter, så har jag ansett komiterades förslag att göra hela denna undervisning fri vara att föredraga och att arvodena i staten böra upptagas till de af dem föreslagna belopp 800 kronor för professorn vid generalstaben och 500 kronor för föreståndaren för nautisk-meteorologiska byrån.

Komiterade hafva ansett att med de förändrade förhållanden för sjöfarten, som under senaste tid uppkommit genom segelfartygens ersättande med ångfartyg, behofvet af en förändring i utbildningen för fartygens befälhafvare gjort sig mera känbar, i det att hvarje sjökapten numera torde behöfva den insigt uti ångmaskinlära, som förut

erfordrats endast för befälhafvare å passagerareångfartyg, hvarföre komiterade föreslagit, att ångfartygsbefälhafvareklassen måtte få indragas och ämnet ångmaskinlära ingå i undervisningen inom sjökaptensklassen. Den nu vid alla skolor förefintliga maskinistafdelningen skulle i följd häraf bortfalla utom vid de skolor, der äfven maskinist- och öfvermaskinistklasser funnes, och skolorna indelas i 2 grupper: fullständiga med navigations- och maskinistafdelningar och icke fullständiga med endast navigationsafdelning.

Vidare hafva komiterade med anledning af derom gjorda framställningar föreslagit dels att såväl i sjökaptens- som i styrmansklasserna undervisning skulle meddelas i författningar, som med sjömansyrket egde gemenskap, äfvensom i enklare bokhålleri, dels ock att en utvidgning af kurserna i en del läroämnen skulle ega rum. Och har med afseende på de sålunda ökade fordringarne en förlängning i undervisningstiden för navigationsafdelningen af högst en månad jemväl måst föreslås.

Marinförvaltningen har i dessa nu omförmälda hänseenden i hufvudsak delat komiterades uppfattning.

Såsom en följd af dessa ifrågastälda förändringar hafva så väl komiterade som marinförvaltningen funnit följande förändringar i den hittills gällande staten för navigationsskolorna påkallade:

att föreståndarne för det ökade arbete förändringarne medförde erhölle någon tillökning i tjenstgöringspenningar, hvilken tillökning föreslagits till 300 kronor för hvardera utom för föreståndaren för skolan i Malmö, som hittills endast haft 700 kronor tjenstgöringspenningar, men med afseende derå att så väl göromålen för honom som lefnadskostnaden i Malmö vore jemförliga med tjenstegöromålen och lefnadskostnaden i Stockholm och Göteborg ansetts böra åtnjuta samma aflöningsförmåner som föreståndarne i sistnämnda båda städer och således fått sina tjenstgöringspenningar förhöjda till 1,500 kronor;

att lärarne vid navigationsskolorna för sina ökade göromål skulle bekomma godtgörelse derigenom att det arvode de hittills uppburit uppfördes såsom fast aflöning med fördelning i lön och tjenstgöringspenningar samt med rätt till pension för dem vid 65 lefnads- och 35 tjenstår till hela beloppet af lönen jemte stadgade ålderstillägg;

att arvodet för en extra lärare i ångmaskinlära i navigationsafdelningen med hänsyn till minskade göromål i följd af skolornas förändrade organisation nedsattes vid Stockholms, Göteborgs och Malmö skolor från 1,000 till 700 kronor och vid de öfriga från 800 till 500 kronor;

att ett arvode till en extra lärare i författningskunskap vid hvarje navigationsskola i staten upptoges till belopp af 400 kronor.

De sålunda af komiterade och marinförvaltningen förordade förändringar i navigationsskolornas organisation och undervisningsplan anser jag vara för dessa skolors ändamål fördelaktig, och då en skälig godtgörelse för ökadt arbete till föreståndare och lärare i följd af den utsträckta undervisningstiden synes af rättvisa och billighet förestafvad, har jag mot hvad härutinnan blifvit föreslaget intet att erinra, desto mindre som den fördel af pension, som blifvit ifrågasatt för lärarne, är lika mycket i läroverkens intresse som i lärarens, då det ju icke kan vara med statens fördel förenligt att bibehålla och aflöna en lärare, som icke längre i följd af ålder kan, till skada för eleverna och deras daning till skickligt befäl, nöjaktigt fullgöra undervisningsskyldigheten; och Riksdagen har visat sig dela denna uppfattning, då den på grund af sådana förhållanden år 1889 beviljade pension åt läraren vid navigationsskolan i Westervik Olof Offerman.

Komiterade hafva äfven föreslagit anställande af ytterligare en lärare vid navigationsskolorna i Kalmar, Gefle och Wisby, men då det behof af ökade lärarekrafter utöfver hvad hittills vid dessa skolor visat sig tillräckligt, som af den förändrade organisationen kan föranledas, till en början åtminstone bäst och lämpligast tillgodoses, om det belopp, som för de föreslagna nya läraretjensterna afsetts, ställes till Eders Kongl. Maj:ts disposition att efter sig företeende omständigheter till extra lärarekrafter användas, har jag ansett en sådan ändring böra vidtagas i komiterades förslag.

Af de afgifter, som eleverna vid navigationsskolorna hafva att erlägga, nemligen inskrifningspenningar och terminsafgifter, användas de förra till premier åt deraf förtjente elever, de senare deremot till instruments och böckers underhåll, reparationer m. m. Under framhållande af det mindre lämpliga deri att vid ett statens läroverk eleverna genom obligatoriska afgifter sjelfve bekosta de premier, som tilldelas någon bland dem, har marinförvaltningen föreslagit att inskrifningspenningarne framdeles skulle till enahanda ändamål som terminsafgifterna användas, desto heldre som behofvet af fullständigare undervisningsmateriel, hvilket år 1879 föranledt terminsafgifternas införande, visat sig fortfarande vara i tillväxt.

Då inskrifningsafgifterna vid samtliga skolorna beräknats uppgå till mellan 4,000 och 5,000 kronor, skulle härigenom en nedsättning i den för instrument, böcker, reparationer m. m. bestämda andelen af statsanslaget till navigationsskolorna kunna vidtagas och en eljest be-

höflig förhöjning i detta anslag till följd af de nu ifrågasatta förändringarna med dessa skolor kunna undvikas; hvarföre jag anser mig böra biträda marinförvaltningens förberörda förslag i afseende på inskrifningspenningarnes framtida användande.

Komiterade hafva föreslagit att en del navigationsskolor enligt nådiga reglementet den 1 Juni 1877 åliggande befattning med undervisnings meddelande åt lokomotivförareelever skulle upphöra, och marinförvaltningen har instämt häruti under anförande att rättigheten till sådan undervisning blifvit så sparsamt begagnad att under de tre senaste åren endast 2 af den statens jernvägar tillhörande personal aflagt lokomotivförareexamen samt att, om förslaget vunne bifall, jernvägsstyrelsen ingalunda torde komma i förlägenhet för anordnande inom eget förvaltningsområde af den undervisning, som för lokomotivförares utbildning kunde vara erforderlig.

Sedan, efter hvad jag inhemtat, jernvägsstyrelsen på derom från marinförvaltningen gjord förfrågan förklarat sig icke hafva något emot denna förändring att påminna och då utbildning af lokomotivförare lärer få anses för navigationsskolornas egentliga ändamål främmande, har jag ansett den ifrågavarande förändringen lämplig och att fördenskull ur förslaget till navigationsskolornas stat bör uteslutas det förberörda ändamål af Riksdagen anvisade anslag 1,800 kronor.

Marinförvaltningen har tillika föreslagit, att det för skeppsbyggeriafdelningen vid navigationsskolan i Göteborg utgående anslagsbelopp af 8,500 kronor, hvilket för närvarande på grund af Eders Kongl. Maj:ts nådiga bref den 5 November 1886 af förvaltningen utbetalas till Chalmers tekniska läroanstalt, med hvilken nämnda undervisningsafdelning tills vidare blifvit genom samma nådiga bref förenad, skulle från femte till åttonde hufvudtitelns anslag öfverflyttas; men då något definitivt beslut om berörda afdelnings sammanslagning med Chalmerska läroanstalten ännu icke blifvit fattadt och torde böra göras beroende af ytterligare någon tids erfarenhet om verkningarne af den provisoriskt vidtagna åtgärden i detta hänseende, har jag ansett anslaget böra fortfarande på navigationsskolornas stat qvarstå, så mycket heldre som en öfverflyttning af detsamma när som helst, då en sådan finnes böra ega rum, kan utan vidare rubbning i sagda stat vidtagas.

För öfvergången till den nya staten kräfvas icke vidare särskilda föreskrifter än att de navigationsskoleföreståndare, hvilka tillika undervisa i ångmaskinlära, skola åtnöjas med det härför i den nya staten bestämda lägre arvode såsom vilkor för att få uppbära de förhöjda tjenstgöringspenningarne samt att de öfrige extra lärarne i ångmaskin-

lära, som nu åtnjuta högre arvode än som i den nya staten blifvit härför bestämdt, skola erhålla skilnaden från de till extra lärarekrafter anvisade anslagsmedel.

På grund af det nu anförda får jag underdånigst hemställa, det Eders Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen:

dels att besluta,

att navigationsskolan i Strömstad skall indragas vid utgången af Augusti månad 1890 och

att femte hufvudtitelns anslag å 94,650 kronor till undervisningsanstalter för sjöfart skall minskas med det till undervisnings meddelande åt lokomotivförareelever vid navigationsskolorna i Stockholm, Göteborg och Malmö samt ersättning tills vidare med 100 kronor årligen till hvardera af föreståndarne vid nämnda skolor för besväret med lokomotivförareelevers inskrifning, pröfning m. m. anvisade anslagsbelopp af 1,800 kronor;

dels att godkänna bilagda förslag till stat för rikets navigationsskolor (*Bil. A*) att tillämpas från och med år 1891, med förklarande:

att skolornas föreståndare och lärare i navigationsafdelningen skola, då de uppnått 65 lefnads- och 35 tjenstår, vara förpligtade att med oafkortad lön såsom pension å allmänna indragningsstaten från tjensten afgå, Eders Kongl. Maj:t dock obetaget att låta med afskedet anstå derest och så länge den pensionsberättigade pröfvas kunna i tjensten på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna och kan finnas villig att i densamma qvarstå, samt

att föreståndare eller lärare i navigationsafdelningen, som i minst tre år lidit af lamhet, blindhet, döfhet eller vansinne, utan att anledning förefinnes, att han kan återvinna tjenstbarhet, må, sedan detta förhållande blifvit genom föregående undersökning vederbörligen utredt, kunna utan egen ansökning från tjensten skiljas mot åtnjutande under sin återstående lifstid af pension från allmänna indragningsstaten till belopp motsvarande innehafvande lön.

I afseende å *öfriga ordinarie anslag* har jag ingen förändring att föreslå. [Öfriga anslag.]

Extra anslag.

I sin skrifvelse angående utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel har marinförvaltningen anmält följande behof, för hvilka anslag borde för år 1891 å extra stat uppföras nemligen:

till löneregleringens genomförande	kr.	50,000: —
» fullbordande af pansarbåten Göta	»	495,000: 49
» byggande af två pansarbåtar af Sveas cert 5,736,000 kronor deraf för år 1891	»	1,405,000: —
» bestyckning, vapen och ammunition för fartygen	»	420,550: —
» anställande af skjutförsök	»	10,000: —
» artillerimateriel för sjöfästningarna vid Carlskrona	»	371,050: —
» sjelfgående minor	»	75,000: —
» fasta minförsvaret	»	154,000: —
» anskaffning af bomullskrut	»	10,000: —
» tillbyggnad af underbefälsskolans hus i Carlskrona	»	125,000: —
» nytt tyghus i Carlskrona	»	110,000: —
» kajbyggnad vid flottans station i Stockholm	»	45,000: —
» kruthus å Bergholmen	»	42,500: —.
Summa	kr.	3,313,100: 49.

Då statsverkets tillgångar för innevarande år medgifva att för sjöförsvarets behof kunna få tagas i anspråk något högre anslagsbelopp än som under de föregående åren i allmänhet kunnat härför påräknas, utan att likväl alla de för handen varande behofven kunna på en gång blifva afhjelpta, har jag sökt tillse huru de sålunda påräkneliga rikligare tillgångarne må kunna till största gagn för flottan användas och har jag trott detta kunna bäst ske derigenom att, på samma gång den flytande materielen något ökas, allt hvad flottan redan i försvarsväg eger, i den mån tillgångarne medgifva, försättes i effektivt skick, så att fartyg och sjöfästningar förses med erforderlig, föreskrifven bestyckning och öfriga skjutvapen samt nödig ammunition, minbåtarne med sjelfgående minor samt minpositionerna med såväl minor som syft- och tändstationer äfvensom nödiga befästningar till minliniernas försvar. Jag har fördenskull från marinförvaltningen infordrat upplysningar an-

gående de arbeten, som skulle kräfvas för sistberörda ändamål samt kostnaderna härför, och visar sig häraf att flere för sjöförsvarets stärkande ytterst vigtiga åtgärder och anskaffningar erfordras, hvilka icke tåla vidare uppskof. Jag har derföre funnit mig böra, vid framställningen om de extra anslag Eders Kongl. Maj:t borde äska af Riksdagen, utesluta en del af de utaf marinförvaltningen härofvan ifrågasatta: såsom till nytt tyghus, tillbyggnad af underbefälskolans hus i Carlskrona m. m., icke derföre att anslagen icke vore välbehöfliga, men derför att jag ansett dem böra för närvarande stå tillbaka för andra, afsedda att mera direkt tillgodose försvaret.

Med afseende härpå får jag i underdånighet hemställa, att Eders Kongl. Maj:t, utöfver hvad Eders Kongl. Maj:t här ofvan äskat i fråga om anvisande på extra stat för år 1891 af 50,000 kronor till löneregleringens genomförande, täcktes till Riksdagen göra följande framställningar om extra anslag för år 1891 nemligen till:

Fartygsmateriel.

Af det vid 1887 års Riksdag beviljade anslag å kronor 2,868,000 till pansarbåten Göta återstå ännu oanvisade 495,000 kronor 49 öre, hvilka erfordras för afslutande af nämnda fartygsbyggnad och fördenskull lära böra för år 1891 af Riksdagen anvisas. [14—16] Fartygsmateriel.

Härjemte har, såsom ofvan blifvit påpekadt, marinförvaltningen föreslagit, att Eders Kongl. Ma:jt måtte för byggande af två pansarbåtar af Sveas cert äska ett belopp af 5,736,000 kronor samt deraf för år 1891 1,405,000 kronor.

Visserligen vore det af flere skäl synnerligen önskvärdt att kunna snarast möjligt emotse en så väsentlig och välbehöflig förstärkning af vår flotta, desto heldre som med de hittills af Riksdagen beviljade anslag till fartygsmateriel under de 7 senaste åren (i medeltal omkring 1,040,000 kronor årligen) endast två pansarbåtar och 13 minbåtar hittills kunnat anskaffas, i stället för 3,7 pansarbåtar och 20 minbåtar, som enligt sjöförsvarskomiténs beräkningar, grundade på förutsättning af ett årsanslag för ändamålet af 1,900,000 kronor, borde vid innevarande års utgång finnas; hvarförutan beviljandet på en gång af anslag till två nya pansarbåtar, oafsedt huru stor del som deraf kunde för år 1891 afses, skulle medföra den fördelen att uppgörelse kunde träffas om tillverkning inom landet af den erforderliga artillerimaterielen

dels med hänsyn till den längre tidrymd som kunde lemnas för beställningarnes utförande, alldenstund de påräkneliga anslagen antagligen icke skulle medgifva färdigbyggandet af 2 fartyg lika fort som ett, dels med afseende på den mera omfattande beställningen, som lemnade möjlighet för leverantören att åtminstone till en del göra sig betäckt för de kostnader, som anskaffandet af de för gröfre artilleripjesers tillverkning nödiga maskiner måste medföra. Men om också dessa fördelar måste anses ganska afsevärda, är det å andra sidan, såsom både marinförvaltningen och sjöförsvarskomitén äfven framhållit, af synnerlig vigt särdeles i händelse af krigiska eventualiteter att så fort som möjligen ske kan söka erhålla det första tretalet pansarbåtar eller den taktiska enhet man tänkt sig såsom för våra förhållanden lämplig, hvarföre — och då på de af mig här ofvan antydda grunder för användandet af de extra anslag, som kunna erhållas för år 1891, jag icke kunnat till nya pansarfartyg afse mera än 868,000 kronor eller något öfver hälften af det utaf marinförvaltningen härtill ifrågasatta belopp samt genom fördelning af detta anslagsbelopp på två båtar den tredje pansarbåtens fullbordande otvifvelaktigt skulle komma att fördröjas utöfver den tid som derför eljest erfordrades — jag ansett mig böra tillstyrka Eders Kongl. Maj:t att af Riksdagen för år 1891 äska anslag till påbörjande af allenast *en* pansarbåt.

Då pansarbåten Svea visat sig såsom en för våra förhållanden och med afseende å dess relativa prisbillighet synnerligen lämplig typ, mot hvilken såvidt mig är bekant ingen afsevärd anmärkning från något håll förekommit, synes denna typ fortfarande hos oss böra tjena såsom förebild vid byggandet af pansarbåtar, om än i likhet med hvad redan blifvit iakttaget med systerbåten Göta, det nya fartygets längd skulle komma att något ökas och dess bredd minskas, för att i förening med ökad maskinkraft söka så långt möjligt är erhålla ännu större fart, hvarjemte ett ökadt antal snabbskjutande kanoner skulle tillkomma, allt utan att under nu gällande prisförhållanden härigenom kostnaden för fartyget i sin helhet skulle blifva större än för pansarbåten Svea.

En 2:dra klassens kanonbåt.

Af de tio 2:dra klassens kanonbåtar, som byggdes under åren 1856—63, återstå nu endast fem i tjenstbart skick, och då inom kort tid äfven dessa måste komma att dela syskonfartygens öde, enär de icke mycket längre kunna förtjena ett underhåll, som med hvarje år blifver allt kostsammare, synes mig det vara angeläget att vidtaga åtgärd för deras ersättande så småningom om äfven med ett mindre antal dylika båtar. Ostridigt är nemligen att dessa fartyg gjort stort

gagn såsom öfnings- och transportfartyg äfvensom genom det bistånd, som med desamma årligen under vintermånaderna kunnat lemnas hjelpbehöfvande handels- och fiskefartyg på vestkusten; och om än de äldre fartygen, med deras nuvarande svaga bestyckning, ringa maskinkraft och fart samt relativt stora bränsleåtgång, för krigsändamål varit mindre tidsenliga, så kunna dock, vid nybyggnad af båtar af samma klass, dessa olägenheter med nutidens hjelpmedel undanrödjas eller väsentligen förminskas utan jemförelsevis ökad kostnad.

Jag har fördenskull låtit upprätta förslag till en ny 2:a klassens kanonbåt och dervid låtit tillse, att, jemte det fartyget skulle i förhållande till sin storlek och beskaffenheten blifva ett för krigsändamål fullt lämpligt fartyg, det tillika skulle komma att motsvara alla de fordringar i öfrigt, som man skäligen kunde ställa på ett dylikt fartyg. Afsedt att blifva 20 fot längre än de äldre kanonbåtarne af samma cert skulle fartyget förses med tillräcklig maskinkraft för att framdrifva detsamma med ungefär samma hastighet som våra 1:a klassens kanonbåtar, samt kunna användas både såsom bogserbåt och som isbrytare, hvarjemte det skulle förses med lämplig dykeriattiralj. Båten är beräknad att föra 3 à 4 lång- och snabbskjutande kanoner och dess inredning är så anordnad, att den under fredstid kan efter omständigheter och behof användas antingen såsom öfnings- och transportfartyg eller såsom depôt för minbåtar, till hvilket sistnämnda ändamål nu måste användas 1:a klassens kanonbåtar, hvilka både äro mindre lämpliga härtill och dessutom mycket mera kostsamma. Kostnaden för en så beskaffad 2:a klassens kanonbåt i fullständigt skick med bestyckning och utredning skulle uppgå till 244,000 kronor.

Ett fartyg med förenämnda egenskaper skulle såväl under fredssom krigsförhållanden blifva af mycket stor nytta och då vi, sedan de ännu tjenstbara äldre 2:a klassens kanonbåtar icke längre äro användbara, icke ega ett enda lämpligt fartyg till manskapstransporter och småexpeditioner af skilda slag eller till bistånd åt handels- och fiskefartyg på vestkusten under vintern samt flottan för närvarande saknar lämpligt bogser- och isbrytarefartyg, har jag icke tvekat att nu tillstyrka Eders Kongl. Maj:t att hos Riksdagen äska anslag till en dylik ny 2:a klassens kanonbåt.

I enlighet härmed får jag underdånigst hemställa att Eders Kongl. Maj:t ville föreslå Riksdagen att för år 1891 anvisa följande extra anslag till fartygsmateriel, nemligen:

a) till fullbordande af pansarbåten Göta (med uteslutande af öretalet) ..... kr. 495,000: —
b) till en ny pansarbåt af Sveas cert 2,868,000 kronor, hvaraf för år 1891 ..... » 868,000: —
c) till en ny 2:a klassens kanonbåt ..... » 244,000: —.

Artillerimateriel.

[17.] Artillerimateriel.

På sätt jag förut omförmält, har marinförvaltningen såsom behöfliga anslag under år 1891 anmält:

till anskaffning af artillerimateriel för flottans fartyg .. kr. 420,550: —
» skjutförsök m. m. ..... » 10,000: —
samt till anskaffning af artillerimateriel för sjöbefästningarne vid Carlskrona ..... » 371,050: —

eller tillhopa kronor 801,600: —

Då samtliga dessa behof icke kunna inom de påräkneliga anslagsbeloppen tillgodoses, samt en del andra anskaffningar synts mig vara för sjöfästningarna och de redan befintliga fartygens försättande i effektivt skick i enlighet med fastställda bestyckningsplaner mera angelägna än en del af de utaf marinförvaltningen upptagna, har jag såsom i främsta rummet för berörda ändamål erforderliga ansett böra nu ifrågakomma följande:

3 st. 24 à 25,4 c.m. tidsenliga pansarbrytande kanoner med lavettage och ammunition ..... kr. 291,000: —
9 » 57 m.m. kanoner med ammunition ..... » 156,200: —
16 » 25 m.m. kulsprutor med d:o ..... » 141,600: —
skyddsplåtar till sjöfästningarnes vallkanoner ..... » 63,000: —
20,000 kg. brunt prismatiskt krut ..... » 60,000: —
komplettering af krutförrådet ..... » 18,000: —
400 st. revolvrar med ammunition ..... » 21,000: —
tändpatroner ..... » 6,000: —
500 st. 8 c.m. projektiler ..... » 3,750: —
hvarjemte för skjutförsök och inskjutning af kanoner enahanda anslag som under föregående år blifver erforderligt ..... » 10,000: —

eller tillsammans kr. 770,550: —

Och jag får alltså hemställa att Eders Kongl. Maj:t må af Riksdagen till artillerimateriel för sjöbefästningarne vid Carlskrona och för flottans fartyg samt till skjutförsök och inskjutning af kanoner äska för år 1891 ett extra anslag å nämnda belopp 770,550 kronor.

Fasta minförsvaret.

[18.] Fasta minförsvaret.

De för detta försvar af marinförvaltningen upptagna anslagsbehof afse endast minmateriel samt tänd- och syftstationer för minpositionerna vid inloppen till Carlskrona och i Södertelgeviken. Då likväl äfven nödig minmateriel för andra minspärrningar bör, i den mån befintliga tillgångar nu medgifva, anskaffas, har jag, efter från minförvaltningen infordrade upplysningar i detta hänseende, ansett för närvarande följande anslag till fasta minförsvaret erforderliga, nemligen:

till minmateriel	kr. 114,450: —
» syft- och tändstationer	» 50,000: —
jemte det för minväsendets utveckling af marinförvaltningen föreslagna belopp	» 15,000: —
Summa	kr. 179,450: —,

hemställande jag alltså, att Eders Kongl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen att till fasta minförsvaret för år 1891 bevilja ett extra anslag af 179,450 kronor.

Rörliga minförsvaret.

[19.] Rörliga minförsvaret.

Till påbörjande af en andra utredning minor för de minbåtar, flottan redan eger, har marinförvaltningen föreslagit ett extra anslag å 75,000 kronor. Härjemte erfordras till anskaffande af *en* utredning sjelfgående minor för de minbåtar, till hvilka Riksdagen senast beviljat anslag, 75,000 kronor. Då tillgångarne endast medgifva att nu fylla ett af dessa behof, af hvilka det sistnämnda är det vigtigaste, hemställer jag, att till sjelfgående minor för de minbåtar, till hvilka Riksdagen senast beviljat anslag, må begäras ett extra anslag för år 1891 å 75,000 kronor.

Hvad chefen för sjöförsvarsdepartementet sålunda i afseende å regleringen af utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel äfvensom i öfrigt yttrat och hemstält täcktes Hans Maj:t konungen, på tillstyrkan af statsrådets öfrige ledamöter, i nåder gilla, med befallning tillika att afskrift af detta protokoll skulle till finansdepartementet öfverlemnas till ledning vid författandet af Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående statsverkets tillstånd och behof.

In fidem:

R. Sundin.

Förslag

Bil. A.

till

Stat

för navigationsskolorna i riket.

	Fast lön.	Tjenstgöringspenningar.	Arvoden med flere anslag.	Summa.	Summa Summarum.
1 Inspektör	— —	— —	1,500 —	1,500 —	
För undervisning i matematik och astronomi för kompetens till föreståndare för navigationsskola	— —	— —	800 —	800 —	
» undervisning i deviationslära m. m. för d:o d:o	— —	— —	500 —	500 —	
3 Föreståndare	1,800 —	1,500 —	— —	9,900 —	
6 d:o	1,800 —	1,000 —	— —	16,800 —	
7 Lärare i navigationsafdelningen	1,000 —	800 —	— —	12,600 —	
8 d:o i d:o	1,000 —	500 —	— —	12,000 —	
3 Extra lärare i ångmaskinlära i d:o	— —	— —	700 —	2,100 —	
6 d:o i d:o i d:o	— —	— —	500 —	3,000 —	
9 d:o i författningskunskap m. m.	— —	— —	400 —	3,600 —	
2 d:o i matematik i maskinistafafdelningen	— —	— —	1,800 —	3,600 —	
1 d:o i d:o d:o	— —	— —	1,500 —	1,500 —	
3 d:o i ångmaskinlära i d:o	— —	— —	1,500 —	4,500 —	
Till extra lärarekrafter vid behof efter Kongl. Maj:ts bestämmande	— —	— —	— —	6,000 —	
» instruments, kartors, böckers, möblers underhåll och förökande, äfvensom till reparationer, ved, ljus m. m. efter den fördelning, som af marinförvaltningen uppgöres	— —	— —	— —	4,450 —	
» Kongl. Maj:ts disposition	— —	— —	— —	1,500 —	84,350 —
Transport	— —	— —	— —	— —	84,350 —

	Arvoden med flera anslag		Summa.		Summa Summarum.	
Transport	—	—	—	—	84,350	—
Skeppsbyggeriafdelningen vid navigationsskolan i Göteborg.						
1 lärare i skeppsbyggeri	3,000	—	3,000	—		
1 d:o d:o	1,800	—	1,800	—		
Till undervisningsmateriel samt ersättning för handledning vid elevernas praktiska öfningar	1,300	—	1,300	—		
Ersättning för anskaffad lokal till undervisning i skeppsbyggeri	2,000	—	2,000	—		
Ersättning för instruments, kartors, böckers, möblers underhåll och förökande äfvensom för reparationer, ved, ljus m. m. hvad skeppsbyggeriafdelningen beträffar	400	—	400	—	*) 8,500	—
Summa	—	—	—	—	92,850	—

*) Ofvanstående summa utbetalas på grund af Kongl. brefvet den 5 november 1886 af marinförvaltningen till styrelsen för Chalmers tekniska läroanstalt i Göteborg, med hvilken anstalt skeppsbyggeriafdelningen vid navigationsskolan derstädes tills vidare är förenad.

Anmärkningar:

1:o) För föreståndare och lärare i navigationsafdelningen kan lönen efter 5 år höjas med 500 kronor för den förra och 250 kronor för den senare, samt efter 10 år ytterligare höjas med 500 kronor för föreståndaren och med 250 kronor för läraren.

Tiden för tillträde af ålderstillägg räknas från och med kalenderåret näst efter det, under hvilket den stadgade tjenståldern blifvit uppnådd.

2:o) Beträffande lärares rätt till åtnjutande af de i staten uppförda löneförmåner gälla enahanda vilkor, som i sådant afseende finnas föreskrifna för föreståndare.

3:o) Utöfver det dem tillkommande arvode enligt stat skola de, som vid 1891 års ingång äro extra lärare i ångmaskinlära i navigationsafdelningen vid navigationsskolorna i Stockholm, Göteborg, Visby och Karlshamn, så länge de i denna lärarebefattning qvarstå, hvardera åtnjuta fyllnad i nu utgående arvodesbelopp med 300 kronor om året af anslaget till extra lärarekrafter.

Förslag
till
Stat
för Femte hufvudtiteln år 1891.

Sjöförsvarsdepartementet.	Anvisning i kontant.		Indelning och dermed jemförlig anvisning *på förslag.* Friheter.		Ersättningar		Summa.		Summa summarum.	
	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
Departementet och öfverstyrelsen.										
Departementschefen	17,000	—	—	—	—	—	17,000	—		
Departementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli samt kommandoexpeditionen	26,800	—	—	—	—	—	26,800	—		
Marinförvaltningen	38,600	—	—	—	—	—	38,600	—		
Sgr	82,400	—	—	—	—	—	82,400	—	82,400	—
Flottans personal.										
Aflöning för flottans kårer och stater: nuvarande anslag 1,445,734: — Tillkommer: till fortsättning af sjömanskårens uppsättande 67,000: —	1,512,734	—	—	—	—	—	1,512,734	—		
Ålderstillägg, *förslagsanslag*	32,000	—	—	—	—	—	32,000	—		
Pensionering af reservbefäl, *förslagsanslag, högst*	6,400	—	—	—	—	—	6,400	—		
Beklädnad åt sjömans- och skeppsgossekårerna, *reservationsanslag*	287,500	—	—	—	—	—	287,500	—		
Naturaunderhåll, *förslagsanslag*	452,450	—	—	—	—	—	452,450	—		
Båtsmansindelningen	—	—	75,500	—	26,400	—	101,900	—		
Ersättning för vakanta rusthållsnummer i Blekinge län och Södra Möre härad af Kalmar län	114,000	—	—	—	—	—	114,000	—		
Lindring i rustnings- och roteringsbesvären, *förslagsanslag*	106,000	—	—	—	—	—	106,000	—		
Sgr	2,511,084	—	75,500	—	26,400	—	2,612,984	—	2,612,984	—
Flottans materiel.										
Flottans nybyggnad och underhåll, *reservationsanslag*	1,200,000	—	—	—	—	—	1,200,000	—	1,200,000	—
Transport	3,793,484	—	75,500	—	26,400	—	—	—	3,895,384	—

	Anvisning i kontant.		Indelning och dermed jemförlig anvisning på *förslag*.				Summa.		Summa summarum.	
			Friheter.		Ersättningar.					
	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
Transport	3,793,484	—	75,500	—	26,400	—	—	—	3,895,384	—
Diverse anslag.										
Flottans öfningar, *reservationsanslag*	670,000	—	—	—	—	—	670,000	—		
Sjöbeväringens vapenöfningar samt beklädnad och ersättning derför, *förslagsanslag*	72,400	—	—	—	—	—	72,400	—		
Undervisningsverken:										
Sjökrigsskolan 32,900: —										
Skeppsgosseskolan 8,780: —	41,680	—	—	—	—	—	41,680	—		
Sjökarteverket, *reservationsanslag*	60,000	—	—	—	—	—	60,000	—		
Stipendier åt sjöofficerare under anställning i utländsk tjenst eller kommendering utrikes	15,000	—	—	—	—	—	15,000	—		
Durchmarschkostnader, *reservationsanslag*	18,000	—	—	—	—	—	18,000	—		
Sjukvård	39,000	—	—	—	—	—	39,000	—		
Diverse behof	19,175	—	—	—	—	—	19,175	—		
Rese- och traktamentspenningar, *förslagsanslag*	25,000	—	—	—	—	—	25,000	—		
Skrifmaterialier och expenser, ved m. m., *förslagsanslag*	46,902	—	—	—	—	—	46,902	—		
Extra utgifter	12,500	—	—	—	—	—	12,500	—		
Sgr	1,019,657	—	—	—	—	—	1,019,657	—	1,019,657	—
Summa för sjöförsvaret	4,813,141	—	75,500	—	26,400	—	—	—	4,915,041	—
Handeln.										
Lots- och fyrinrättningen med lifräddningsanstalterna, *reservationsanslag*	1,200,000	—	405	—	4	—	1,200,409	—		
Undervisningsanstalter för sjöfart	92,850	—	—	—	—	—	92,850	—		
Nautisk-meteorologiska byrån	9,000	—	—	—	—	—	9,000	—		
Ålderstillägg för personalen vid undervisningsanstalterna för sjöfart och föreståndaren vid nautisk-meteorologiska byrån, *förslagsanslag*	13,000	—	—	—	—	—	13,000	—		
Summa för handeln	1,314,850	—	405	—	4	—	1,315,259	—	1,315,259	—
Summa för femte hufvudtiteln	6,127,991	—	75,905	—	26,404	—	—	—	6,230,300	—

Extra ordinarie anslag.	Kronor.	ö.
Till genomförande under år 1891 af löneregleringen för flottan	50,000	—
» fullbordande af pansarbåten Göta	495,000	—
» påbörjande af en ny pansarbåt	868,000	—
» anskaffande af en 2:dra klassens kanonbåt	244,000	—
» artillerimateriel	770,550	—
» fasta minförsvaret	179,450	—
» sjelfgående minor	75,000	—
Summa	2,682,000	—

Sjette hufvudtiteln.

Protokoll öfver civilärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i Statsrådet å Stockholms slott den 11 januari 1890.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern friherre ÅKERHIELM,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve LEWENHAUPT,
Statsråden: friherre VON OTTER,
WENNERBERG,
friherre PALMSTIERNA,
friherre VON ESSEN,
friherre ÅKERHIELM,
ÖSTERGREN,
GROLL och
WIKBLAD.

Departementschefen statsrådet Groll anhöll i underdånighet att få underställa Kongl. Maj:ts nådiga pröfning frågan om reglerandet af utgifterna under riksstatens sjette hufvudtitel samt yttrade härvid beträffande anslagstitlarne:

Kommerskollegium.

A) Kommerskollegium.

[1.] Tillfällig löneförbättring för kommerskollegium. Rätt att disponera lediga löner vid kollegium.

Då frågan om inrättande af ett särskildt departement för landtbruk, industri och handel numera synes vara för längre tid undanskjuten, och dertill kommer att genom landtbruksstyrelsens tillkomst jordbrukets anspråk på en statsadministrativ myndighet för behandling af dess intressen blifvit tillgodosedt, torde den tidpunkt nu vara för handen, då till behandling bör företagas frågan om lämpligaste organisationen af den myndighet, som närmast har till uppgift att bevaka handelns och näringarnas intressen. Jag har ock med anledning deraf för afsigt att under innevarande år göra denna fråga till föremål för utredning inom departementet, så att ett förslag till ifrågavarande embetsverks definitiva organisation kan föreläggas Eders Kongl. Maj:ts pröfning före 1891 års Riksdag.

Emellertid och då sålunda förhållandena för nästkommande år torde blifva oförändrade, anser jag mig böra hemställa att Eders Kongl. Maj:t täcktes af Riksdagen för år 1891 äska samma anslag till tillfällig löneförbättring och samma medgifvande i afseende å dispositionen af lediga löner i kollegiet som för innevarande år; visserligen blifva de medel, som sålunda varda för år 1891 disponibla, liksom de medel, hvilka för innevarande år äro i följd af Riksdagens beslut tillgängliga för att bereda kollegiets embets- och tjenstemän samt vaktbetjente samma aflöningsförmåner som deras vederlikar i andra embetsverk, för ändamålet otillräckliga, men närmare slutet af hvarje utaf dessa år, då de kraf, som ställas på manufakturförlagslånefonden, blifva tillförlitligt kända, torde det kunna tagas i öfvervägande, huruvida icke från denna fond må kunna beredas medel för åstadkommande af den för statsverket obetydliga fyllnadssumma, som för ändamålet erfordras.

För närvarande inskränker jag mig alltså till att hemställa att Eders Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att

dels, på det att Eders Kongl. Maj:t må komma i tillfälle att med samma belopp som för innevarande år tilldela kommerskollegiets ledamöter samt dess i stat uppförde embets- och tjenstemän, med undantag af fyra kanslister, tillfällig löneförbättring under år 1891, på extra stat för år 1891 anvisa 7,640 kronor,

dels ock medgifva att intill slutet af år 1891, i den mån sådant är erforderligt för bestridande af göromålen inom kollegiet eller för be-

redande åt bemälde embets- och tjenstemän samt åt kollegiets vaktbetjening af samma aflöningsförmåner, som andra med dem likstälde tjenstemän och betjente åtnjuta, af Eders Kongl. Maj:t må för ändamålet disponeras de aflöningsbelopp, som äro i kommerskollegiets stat anvisade ej mindre för en advokatfiskalstjenst än äfven för andra ledigblifna eller ledigblifvande befattningar inom kollegiet, i afseende å hvilka indragning kan ega rum eller förändring eljest vidtagas.

B) Patentbyrån.

[2.] Angående disposition af patent- och varumärkesafgifter.

Beträffande patentbyråns ekonomiska förhållanden under år 1889 har dess tillförordnade byråchef uti en till mig öfverlemnad promemoria meddelat att byråns inkomster under nämnda år utgjort:

afgifter för 837 patentansökningar (deraf 3 obetalda)	kronor	41,700: —
årsafgifter för patent	»	29,845: —
afgifter för 169 registreringsansökningar	»	6,760: —
för försålda publikationer	»	1,200: —
ränta för 1888	»	188: 91
summa	kronor	79,693: 91

samt att byråns utgifter, hvilka, då räkenskaperna ännu icke vore afslutade, ej kunde med full noggrannhet uppgifvas, under samma år uppgått till 67,989 kronor 31 öre, af hvilket belopp de vigtigaste posterna utgjorts af aflöningar och arfvoden 29,246 kronor 50 öre, byråns publikationer 23,283 kronor 23 öre, återstälda patent- och registreringsafgifter 6,360 kronor, utgifter för byråns bibliotek 1,976 kronor 81 öre, renskrifning 2,837 kronor samt bidrag till upprätthållande af patentunionens internationela byrå i Bern 1,434 kronor 52 öre.

För år 1888 belöpte sig patentbyråns inkomster till 75,103 kronor 87 öre och dess utgifter till 65,978 kronor 94 öre. Antalet patentansökningar år 1888 utgjorde 803, antalet registreringsansökningar 207. Årsafgifter för patent samma år uppgingo sammanräknade till 25,105 kronor.

I likhet med hvad för innevarande år är bestämdt, tillstyrker jag i underdånighet att Eders Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att medgifva

att afgifterna för patent och för registrering af varumärken må användas till bestridande af de utgifter, hvilka betingas af tillämpning under år 1891 af förordningen angående patent och lagen om skydd för varumärken.

Rikets ekonomiska kartverk.

[3.] Anslag till rikets ekonomiska kartverk.

I underdånig skrifvelse den 16 november 1889 har afdelningschefen vid generalstabens topografiska afdelning, i sammanhang med afgifvande af förslag till inkomst- och utgiftsstater för de ekonomiska kartverken för innevarande år, tillika gjort framställning om de anslag, som för kartarbetenas bedrifvande under år 1891 erfordras.

Enligt afdelningschefens förslag till stater för innevarande år, hvilka blifvit af Eders Kongl. Maj:t fastställda den 6 December 1889, skulle kostnaderna under år 1890 belöpa sig:

för det allmänna ekonomiska kartverket, som har att kartlägga södra och mellersta delarne af riket, till 64,000 kronor och

för Norrbottens läns ekonomiska kartverk till 31,200 kronor.

De tillgångar, som för dessa utgifter kunna påräknas, äro

för mellersta och södra delarne af riket:

beräknad behållning från år 1889 2,300 kronor, anslag på ordinarie stat 6,000 kronor, anslag på extra stat 45,000 kronor, under anslaget till landtmäteristaten besparade 24 andre-landtmätarelöner 21,600 kronor samt förslagsvis beräknad inkomst för under år 1889 försålda kartor och beskrifningar 100 kronor, eller tillhopa 75,000 kronor; och

för Norrbottens län:

anslag på extra stat 31,000 kronor och förslagsvis beräknad inkomst genom försäljning under år 1889 af kartor och beskrifningar 200 kronor, eller tillhopa 31,200 kronor.

På grund af Riksdagens medgifvande har Eders Kongl. Maj:t sistnämnde dag förordnat att det till 11,000 kronor beräknade öfverskottet å tillgångarna för det allmänna ekonomiska kartverket må användas till bestridande af utgifter för det topografiska kartverket.

Beträffande de anslag, som för fortsättande af de ekonomisk-geografiska kartarbetena i Norrbottens län samt de ekonomiska kartarbetena i öfriga delar af riket böra för år 1891 af Riksdagen äskas, har afdelningschefen icke ansett sig böra föreslå någon förändring i de belopp, som för dessa ändamål sedan en följd af år plägat af Riksdagen beviljas. Likaledes har afdelningschefen hemstält att jemväl för år 1891 den behållning, som å ifrågavarande anslag kan komma att uppstå, må få, i mån af behof, användas till bestridande af utgifter för de topografiska kartarbetena.

Hvad afdelningschefen sålunda föreslagit har af kommissionen för de allmänna kartarbetena till nådigt bifall förordats.

I det yttrande, som af min närmaste företrädare i embetet afgafs till statsrådsprotokollet den 12 januari 1889, erinrades om ett utaf numera aflidne förste landtmätaren J. E. Nyström väckt förslag rörande landtmäterikårens organisation, hvilket förslag äfven berör det ekonomiska kartverket och de derför erforderliga anslag.

Sedan länsstyrelserna blifvit öfver detta förslag hörda, har landtmäteristyrelsens yttrande infordrats i anledning af hvad länsstyrelserna anfört. Men då denna omfattande fråga torde kräfva ytterligare utredning, innan den varder i hela sin vidd förelagd Eders Kongl. Maj:t, kan vid beräknande af de medel, som nu böra af Riksdagen äskas för de ekonomiska kartverken, hänsyn icke tagas till de förändringar, som tilläfventyrs kunna af nämnda förslag föranledas.

Med erinran att de besparade andre-landtmätarelönerna fortfarande äro för de ekonomiska kartverken att påräkna, hemställer jag alltså, och i öfverensstämmelse med hvad afdelningschefen vid generalstabens topografiska afdelning föreslagit, att Eders Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att, utöfver det å riksstatens sjette hufvudtitel för rikets ekonomiska kartverk uppförda ordinarie anslag, 6,000 kronor, under samma hufvudtitel på extra stat för år 1891 anvisa till fortsättande af de ekonomisk-geografiska kartarbetena i Norrbottens län 31,000 kronor och för de ekonomiska kartarbetena i öfriga delar af riket 45,000 kronor, eller tillsammans 76,000 kronor, äfvensom medgifva att möjligen uppstående behållningar å båda anslagen må användas äfven till bestridande af utgifter för det topografiska kartverket.

Landsstaterna i länen.

[4.] Höjning i anslaget till följd af indragning af landsstatsboställen.

Enligt hvad statskontoret i sin berättelse angående statsverkets tillstånd och behof meddelat, hafva följande landsstatsboställen till statsverket indragits, utan att ersättning till vederbörande tjenstemän ännu blifvit å anslaget till »landsstaterna i länen» uppförd:

häradsskrifvarebostället i Luggude härads fögderi af Malmöhus län, 1/3 mantal Viarp n:r 4;

häradsskrifvarebostället i Sköfde fögderi af Skaraborgs län, 3/4 mantal Loringa Grefvegården n:r 6;

länsmansbostället i Gudhems härads vestra distrikt af Skaraborgs län, 1/4 mantal Backebo Thorbjörnsgården n:r 10; och

häradsskrifvarebostället i Jösse fögderi af Vermlands län, ½ mantal Bässebol n:r 1.

På grund häraf torde, på sätt statskontoret hemstält, Eders Kongl. Maj:t behaga föreslå Riksdagen

att penningeanslaget under »landsstaterna i länen» måtte höjas med det belopp, hvartill afkastningen af nämnda indragna boställen är i stat beräknad, eller 2,030 kronor;

kommande, i händelse af bifall härtill, anslaget till »landsstaterna i länen (deraf 90,000 kronor reservationsanslag)» att höjas från 2,646,992 kronor till 2,649,022 kronor.

Ålderstillägg.

[5.] Ålderstillägg åt andre instruktören i husslöjd W. Nordin.

Från sjette hufvudtitelns ordinarie anslag till befrämjande i allmänhet af slöjderna utgår aflöning till en instruktör i husslöjd med 2,000 kronor, hvarjemte denne tjensteman är berättigad att komma i åtnjutande af tre ålderstillägg, hvart å 500 kronor, efter respektive 5, 10 och 15 års väl vitsordad tjenstgöring.

Härjemte har Riksdagen för hvarje år från och med år 1878 på extra stat anvisat medel för aflönande af en andre undervisare eller instruktör i husslöjd. Intill år 1885 utgick aflöningen åt denne undervisare med 2,000 kronor, men höjdes, sedan innehafvaren af befattningen Wilhelm Nordin under mera än fem år med berömligt nit och skicklighet skött densamma, för nämnda år till 2,500 kronor. Vid detta belopp har aflöningen sedermera förblifvit, till dess Riksdagen år 1889 för innevarande år anvisade 500 kronor såsom personligt ytterligare ålderstillägg åt Nordin, derest han fortfarande blefve såsom andre instruktör använd. Nordins aflöning utgör således för innevarande år 3,000 kronor.

Sedan innehafvaren af förstnämnda instruktörsbefattning A. Th. Ramström i maj månad 1889 aflidit, har såsom sökande till den sålunda ledigblifna tjensten hos landtbruksakademiens förvaltningskomité anmält sig, bland andre, ofvannämnde Nordin, hvilken dock, enligt hvad komitén i underdånig skrifvelse den 14 september sistlidna år anmält, vid sin ansökning fogat det förbehåll att han skulle ega rätt till tjenstårsberäkning från sitt antagande såsom slöjdinstruktör.

Då förvaltningskomitén ansåg Nordin böra föredragas framför de öfrige sökande på grund af hans under en elfvaårig, städse väl vitsordad tjenstgöring såsom slöjdinstruktör ådagalagda framstående skick-

lighet, men Nordin genom utnämning till slöjdinstruktör å ordinarie stat skulle komma att gå miste om de båda ålderstillägg, hvilka tillkomme honom såsom instruktör å extra stat, har förvaltningskomitén uti berörda skrifvelse hemstält om medgifvande för Nordin att, i händelse han blefve anställd såsom slöjdinstruktör å ordinarie stat, få räkna sig till godo sin tjenstgöring såsom instruktör å extra stat.

Öfver denna framställning har underdånigt utlåtande afgifvits af statskontoret, som dervid ansett alla billighetsskäl tala för att en tjensteman, som vid förflyttning från en till annan befattning af samma slag och med samma aflöning öfverginge från extra till ordinarie stat, ej genom mistning af honom tillförsäkrade ålderstillägg å extra stat borde gå förlustig en väsentlig del af inkomsterna, helst någon utgift icke derigenom drabbade statsverket, enär en motsvarande minskning af det extra anslaget komme att ega rum; och har statskontoret förty hemstält om aflåtande till Riksdagen af framställning i det syfte, landtbruksakademiens förvaltningskomité ifrågasatt.

På grund af hvad i detta ärende förekommit hemställer jag, med erinran att sjette hufvudtitelns anslag till ålderstillägg icke behöfver höjas i följd af den nu ifrågasatta förmånens medgifvande, att Eders Kongl. Maj:t behagade föreslå Riksdagen medgifva

att andre instruktören i husslöjd Wilhelm Nordin må, derest han varder anställd såsom instruktör i husslöjd å ordinarie stat, i fråga om ålderstillägg räkna sig till godo den tid, han såsom slöjdinstruktör å extra stat tjenstgjort.

Fiskerinäringens understöd.

Genom nådigt bref den 29 maj 1874 har Eders Kongl. Maj:t, i enlighet med hvad Riksdagen medgifvit, bestämt förste och andre fiskeriassistenternes lön till 1,500 kronor för hvardera.

Från det anslag, hvarifrån dessa löner utgå, eller sjette hufvudtitelns anslag till fiskerinäringens understöd, hade dessutom redan genom nådiga brefvet den 12 februari 1864 förste assistenten för vården af en normalstation för fiskodling tillagts ett arfvode af 500 riksdaler om året; och då Eders Kongl. Maj:t sedermera genom nådigt bref den 24 mars 1876, i sammanhang med öfverlemnande till Vesternorrlands läns hushållningssällskap af normalanstalten för fiskodling vid Östanbäck och förste fiskeriassistentens befriande från skyldigheten att sköta en statens normalanstalt för fiskodling och vid densamma vara bosatt, förordnade

att förste fiskeriassistenten i stället skulle efter plan, som af landtbruksakademiens förvaltningskomité årligen fastställdes, utföra de reseförrättningar och undersökningar rörande fiskerierna, som kunde honom anförtros, äfvensom vid fiskodlingsanstalter i riket meddela undervisning åt elever, behagade Eders Kongl. Maj:t tillika medgifva att förste assistenten skulle ega att för denna undervisning uppbära nämnda för normalanstaltens skötsel anvisade arfvode af 500 kronor årligen.

Förutom den aflöning, som fiskeriassistenterne sålunda åtnjuta, eller förste assistenten 2,000 kronor och andre assistenten 1,500 kronor, äro dessutom för bekostande af deras tjensteresor anvisade för hvardera 1,000 kronor; men då assistenterne skola för dessa belopps användande för det afsedda ändamålet redovisa, kunna dessa medel, af hvilka de ega att tillgodoräkna sig den rese- och traktamentsersättning, som är bestämd för fjerde klassen i resereglementet, icke antagas lemna dem någon behållen inkomst.

I en till Eders Kongl. Maj:t ingifven skrift hafva nu förste fiskeriassistenten Filip Trybom och andre assistenten Johan Viktor Wahlberg, hemstält att Eders Kongl. Maj:t täcktes bereda dem den förbättring i lönevilkor, Eders Kongl. Maj:t kunde finna lämplig, samt att, derest ålderstillägg dem beviljades, de måtte få räkna sig den tid till godo, de redan tjenstgjort, Trybom sedan början af år 1879 och Wahlberg från år 1868.

Uti yttrande, som landtbruksakademiens förvaltningskomité, efter erhållen remiss å denna ansökning, infordrat från dåvarande fiskeriintendenten, har denne förordat bifall till ansökningen på det sätt att antingen assistenternes aflöning reglerades till likhet med landtbruksingeniörernes eller ock assistenterne tillades förmånen af tre ålderstilllägg, hvart å 500 kronor, att utgå efter respektive 5, 10 och 15 års tjenstgöring, med rätt för nuvarande assistenterne att tillgodoräkna sig den tid, de tjenstgjort, sedan deras nuvarande lön bestämdes; och för egen del har förvaltningskomitén tillstyrkt bifall till det senare af de utaf fiskeriintendenten framstälda alternativen.

Jemföres fiskeriassistenternes nuvarande aflöning med den aflöning, som är bestämd för de för landtbrukets befrämjande tillsatte tjenstemän, med hvilka de kunna anses närmast jemförliga, nemligen landtbruksingeniörerne samt instruktörerne i särskilda delar af landthushållningen, finnas fiskeriassistenterne vara försatte i en betydligt sämre ställning än nämnde tjenstemän. Desse åtnjuta nemligen en lön af 2,000 kronor med rätt att få sig tillagda tre ålderstillägg, hvart å 500 kronor, hvadan deras aflöning efter femton års tjenstgöring uppgår till

3,500 kronor, medan, såsom redan blifvit nämndt, förste fiskeriassistenten under hela sin tjenstetid måste åtnöjas med en aflöning af 2,000 kronor och andre assistenten med 1,500 kronor. Det bör dessutom anmärkas att såväl landtbruksingeniörerne som instruktörerne ega åtnjuta, förutom ersättning för de resor, som af dem företagas, äfven dagarfvode för sina förrättningar och att landtbruksingeniörerne dessutom ega bekomma särskild godtgörelse för kartor och dylikt, som af dem upprättas.

I följd häraf och med hänsyn till de åligganden, som tillhöra fiskeriassistenterne, anser jag deras begäran om förbättrade aflöningsvilkor fullt befogad. Jag anser mig dock icke nu böra ifrågasätta någon förhöjning i de aflöningsbelopp, som tillkomma desse tjenstemän under de första tjensteåren, utan den afsedda löneförbättringen synes mig böra åstadkommas genom att tillägga dem tre ålderstillägg, hvart å 500 kronor, efter respektive 5, 10 och 15 års tjenstgöring. Men då icke någon anledning förefinnes att bibehålla den nuvarande fördelningen af förste assistentens aflöning i 1,500 kronor såsom lön och 500 kronor såsom arfvode, torde i sammanhang dermed denna tudelning böra borttagas och lönen bestämmas till belopp, motsvarande summan af nuvarande lönen och arfvodet.

Med erinran att de ifrågasatta lönetilläggen lära böra utgå af sjette hufvudtitelns anslag till ålderstillägg, hvilket icke i anledning deraf behöfver höjas, hemställer jag för den skull att Eders Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

dels att förste fiskeriassistentens lön må för tiden från och med år 1891 bestämmas till 2,000 kronor, motsvarande sammanlagda beloppet af den nu till honom anslagna lön, 1,500 kronor, och det till honom på grund af nådiga brefvet den 24 mars 1876 utgående arfvode, 500 kronor, [6.] Förste fiskeriassistentens lön.

dels ock att medgifva att såväl förste som andre fiskeriassistentens lön må, efter innehafvarens af sådan befattning väl vitsordade tjenstgöring såsom fiskeriassistent under en tid af fem år, höjas med 500 kronor, efter 10 års sådan tjenstgöring med ytterligare 500 kronor och efter dylik tjenstgöring under 15 år med ytterligare 500 kronor, med iakttagande, hvad hvarje af dessa förhöjningar angår, att den högre aflöningen ej får tillträdas förr än vid början af kalenderåret näst efter det, den stadgade tjensteåldern blifvit uppnådd, samt med rätt för de nuvarande innehafvarne af dessa befattningar, förste fiskeriassistenten Filip Trybom och andre fiskeriassistenten Johan Viktor Wahlberg, att i [7.] Ålderstillägg åt fiskeriassistenterne.

fråga om dylikt tillägg tillgodoräkna sig den tid efter år 1874, de innehaft sina befattningar.

Skiften och afvittringar.

[8.] Höjning i årsarfvodet för styresmannen för storskiftesverket m. m.

I underdånig skrifvelse den 15 november 1889 har landtmäteristyrelsen framlagt en beräkning öfver kostnaderna för storskiftes- och afvittringsverken under år 1891, enligt hvilken dessa kostnader skulle uppgå

för Kopparbergs län till	45,000	kronor
» Vesterbottens län till	20,000	»
» Norrbottens län till	72,000	»
eller tillhopa till	137,000	kronor.

Enligt hvad styrelsen tillika anmält, kan behållningen å anslagen till skiften och afvittringar vid 1889 års slut beräknas blifva tillräcklig att, jemte 1891 års ordinarie anslag till berörda ändamål, fylla anslagsbehofvet för nästkommande år; och styrelsen har derföre ansett något extra anslag till fullföljande af storskiftes- och afvittringsarbetena icke behöfva för år 1891 af Riksdagen begäras.

I afseende å aflöningen åt den vid storskiftes- och afvittringsverken anstälda personalen har styrelsen ansett framställning böra hos Riksdagen göras om samma medgifvande, som för innevarande år af Riksdagen lemnats, allenast med det undantag, som föranledes deraf att styrelsen i underdånigt utlåtande den 30 september 1889 ansett befattningen såsom föredragande för afvittringsärendena i Vesterbottens län böra indragas.

Eders Kongl. Maj:t har visserligen vid föredragning den 20 december 1889 af styrelsens sistberörda utlåtande icke funnit skäl att för närvarande förordna om indragning af denna befattning; men då Eders Kongl. Maj:t nämnde dag nedsatt den med tjensten förenade aflöning — som hittills utgjort 1,200 kronor förutom den förhöjning deri med 400 kronor, som Riksdagen årligen plägat bevilja, samt ersättning för mistade sportler — till 500 kronor i ett för allt, förfaller för kommande år frågan om arfvodesförhöjning åt denne tjensteman.

På grund af hvad landtmäteristyrelsen rörande de påräkneliga tillgångarne för 1891 års storskiftes- och afvittringsarbeten meddelat och då jag icke har något att erinra mot hvad styrelsen i öfrigt föreslagit, inskränker jag mig — med erinran att, sedan storskiftet

i Elfdalens socken blifvit afslutadt, samtlige storskifteslandtmätare i Kopparbergs län arbeta efter taxa, liksom afvittringslandtmätarne i Vesterbottens och Norrbottens län — till att hemställa att Eders Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att för år 1891 bevilja förhöjning i styresmannens för storskiftesverket i Kopparbergs län årsarfvode med 400 kronor; att medgifva, att de belopp, hvarmed inkomsterna af tjensten under år 1891 för afvittringslandtmätare i Vesterbottens och Norrbottens län samt storskifteslandtmätare i Kopparbergs län kunna komma att understiga 2,500 kronor för dem, som tillhöra första lönegraden, och 3,000 kronor för dem, som på grund af ålder i tjensten åtnjuta arfvodesförhöjning, må desse tjenstemän godtgöras af anslagen till storskiftes- och afvittringsverken; att för år 1891 åt föredraganden af afvittringsärendena i Norrbottens län samt till skrifbiträde åt honom bevilja en tillökning af 400 kronor i det åt honom anslagna belopp; samt att bevilja tillfällig förhöjning i styresmannens för afvittringsverket i Vesterbottens län årsarfvode för år 1891 med 200 kronor.

Öfriga ordinarie anslag.

Beträffande öfriga ordinarie anslag, som i riksstaten för innevarande år finnas å sjette hufvudtiteln uppförda, har jag icke att föreslå någon annan ändring, än att förslagsanslaget till

Skrifmaterialier och expenser, ved m. m.

för jemnande af hufvudtitelns slutsumma ökas med 280 kronor eller från 117,531 kronor till 117,811 kronor. [9.] Skrifmaterialier m. m.

Sjette hufvudtitelns ordinarie anslag uppgå för innevarande år till ..... kr. 4,729,767: —

Vid bifall till de af mig framstälda förslag om höjning i anslagen till landsstaterna i länen med ..... kr. 2,030: —
samt till skrifmaterialier och expenser, ved m. m. ..... » 280: —

skulle de ordinarie anslagen höjas med ..... kr. 2,310: —

eller till ..... kr. 4,732,077: —

Extra anslag.

I fråga om de anslag på extra stat, som kunde erfordras utöfver de redan omförmälda anslagen, 7,640 kronor till tillfällig löneförbättring för kommerskollegium och 76,000 kronor till rikets ekonomiska kartverk, anförde departementschefen beträffande

Civildepartementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli.

[10.] Kontroll å försäkringsanstalterna.

Uppå framställning af Eders Kongl. Maj:t, har Riksdagen på extra stat för hvarje af åren 1887, 1888, 1889 och 1890 beviljat 4,500 kronor för handhafvande af kontroll å försäkringsanstalterna; Och då detta anslag är till oförminskadt belopp behöfligt jemväl för år 1891, hemställer jag att Eders Kongl. Maj:t behagade föreslå Riksdagen

att, för handhafvande af *kontroll å försäkringsanstalterna,* för år 1891 på extra stat anvisa till Eders Kongl. Maj:ts förfogande ett belopp af 4,500 kronor.

Kommerskollegium.

[11.] Angående anslag för kartritning vid grufkartekontoret.

Till bestridande af kostnader för kartritning vid Kommerskollegiets grufkartekontor har Riksdagen, uppå Eders Kongl. Maj:ts förslag, på extra stat för hvarje af åren 1888, 1889 och 1890 anvisat 2,500 kronor.

Då omständigheterna icke synas gifva anledning att för år 1891 ifrågasätta någon förändring i beloppet af det för ifrågavarande ändamål anvisade anslag, hemställer jag, i enlighet jemväl med hvad Kommerskollegium i underdånig skrifvelse den 22 oktober 1889 föreslagit, att Eders Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att för år 1891 på extra stat anvisa ett anslag af 2,500 kronor till bestridande af kostnader för *kartritning vid grufkartekontoret.*

Öfverståthållareembetet.

[12.] Utgifvande af polisunderrättelser.

För utgifvande af tidningen »Polisunderrättelser» har Riksdagen under en följd af år på extra stat anvisat ett anslag af 15,000 kronor.

Då behofvet af denna tidnings fortsatta utgifvande vore ställdt utom allt tvifvel samt någon minskning i det årliga anslaget dertill ej

kunde ske, såvida det med tidningen åsyftade ändamål skulle vinnas, har öfverståthållareembetet i underdånig skrifvelse den 31 oktober 1889 gjort framställning att Eders Kongl. Maj:t täcktes för tidningens fortsatta utgifvande för år 1891 af Riksdagen äska samma belopp, som hittills beviljats.

Med anledning häraf hemställer jag att Eders Kongl. Maj:t behagade föreslå Riksdagen

att äfven för år 1891, till utgifvande under samma år af »*Polisunderrättelser*», på extra stat anvisa 15,000 kronor.

Landsstaterna i länen.

[13.] Särskild polisstyrka på landet.

Då det anslag å 50,000 kronor, som Riksdagen sedan åtskilliga år tillbaka plägat å extra stat anvisa till aflöning och underhåll af särskild polisstyrka å landet m. m., fortfarande är till oförminskadt belopp behöfligt, hvilket otvetydigt framgår deraf att de belopp, som af Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i länen för innevarande år för berörda ändamål begärts, vida öfverstigit den af Riksdagen beviljade summan, tillstyrker jag att Eders Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att jemväl för år 1891 ställa till Eders Kongl. Maj:ts förfogande ett extra anslag af 50,000 kronor att användas till aflöning och underhåll af *särskild polisstyrka på landet*, der sådan kan af förhållandena påkallas, äfvensom till belöningar för gröfre brotts upptäckande samt förbrytares efterspanande eller gripande.

Bifalles detta, lärer Eders Kongl. Maj:t, såsom förut skett, vilja förständiga vederbörande länsstyrelser att, hvad beträffar anslagets användande till särskild polisstyrka på landet, bidrag företrädesvis tilldelas kommuner, hvilka sjelfva vilja lemna motsvarande tillskott, eller der landsting eller enskilde äro villige att för ändamålet bidraga, samt att undantag härifrån endast må medgifvas i särskilda fall, då behofvet af förstärkt polisuppsigt finnes oafvisligt och bidrag till bestridande af kostnaderna derför icke kan erhållas.

[14.] Arfvoden åt lappfogdar m. m.

Eders Kongl. Maj:t har tid efter annan anvisat medel för tillgodoseende af vissa till lappväsendet hörande behof.

I detta afseende förekommer till en början att, sedan Riksdagen i underdånig skrifvelse den 3 maj 1871 hemstält, huruvida icke åtgärder

kunde vidtagas för att på statens bekostnad förskaffa de svenske lapparne nödigt biträde vid de tvister och rättegångar, som under deras vistande i Norge kunde emellan dem och den derstädes jordbrukande befolkningen uppstå, Eders Kongl. Maj:t *dels* genom nådigt bref den 5 augusti 1873 beslutit att för hvartdera af åren 1874 och 1875 skulle ställas ett belopp af 1,500 riksdaler riksmynt till Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes i Norrbottens län disposition för att i mån af behof användas till arfvode åt ett i Tromsö stad stationeradt ombud, hvilket Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande egde antaga och som skulle hafva till åliggande att enligt närmare angifna grunder i Norge meddela de svenske lapparne råd och biträde i omförmälda tvister och rättegångar mot åtnjutande af det arfvode, som vid antagandet bestämdes, jemte ersättning för resekostnader efter enahanda beräkningsgrund, som i Norge vore gällande för sakförare i offentliga ärenden, äfvensom godtgörelse af lapparne särskildt för hvarje förrättning, *dels ock* efter det Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande till ombud i Tromsö antagit en norsk sakförare mot årligt arfvode af 1,200 riksdaler jemte reseersättning enligt ofvan angifna beräkningsgrund samt arfvode till tolk, hvilka sistnämnde kostnader ansetts icke kunna öfverstiga 300 riksdaler om året, i nådigt bref den 30 januari 1874 förordnat att ifrågakomna arfvoden och reseersättning skulle af vissa statsverkets tillgångar utgå. För enahanda ändamål har Eders Kongl. Maj:t sedermera genom särskilda nådiga beslut jemväl för tiden från och med år 1876 till och med innevarande år 1890 stält medel till Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes förfogande. Dessa medel utgingo intill år 1888 med enahanda belopp som före år 1876 eller 1,500 kronor om året; men sedan nuvarande ombudet, öfverrättssakföraren P. Kjerschow, hvilken år 1881 förordnats att öfvertaga befattningen och enligt Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes vitsord med framstående skicklighet och nit fullgör de med befattningen förenade åligganden, år 1888 anhållit om förhöjning i sitt arfvode hufvudsakligen på grund af den allt större omfattning ombudets uppdrag tagit efter det nådiga förordningen angående de lappar, som med renar flytta emellan Sverige och Norge, af den 6 juni 1883 trädde i kraft, har Eders Kongl. Maj:t för år 1888 och, uppå derom gjorda särskilda underdåniga ansökningar, jemväl för åren 1889 och 1890 förhöjt arfvodet med 600 kronor eller till 1,800 kronor, hvarjemte för år 1890 i öfrigt stälts till Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes disposition en bestämd summa af 400 kronor till bestridande af kostnaderna för ombudets resor och arfvode till tolk, utgörande således de

belopp, hvaröfver Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande för år 1890 eger att uti ifrågavarande hänseende förfoga, sammanlagdt 2,200 kronor. Jemlikt Eders Kongl. Maj:ts nådiga föreskrift har ombudet för hvarje år från och med år 1884 till och med år 1888 afgifvit underdånig berättelse, huru ofvannämnda förordning verkar och om svårighet möter vid tillämpningen af någon utaf dess bestämmelser. Dessa berättelser gifva vid handen att numera lapparne i betydligt högre grad än tillförene invecklats i tvister och rättegångar med den bofasta norska befolkningen, i följd hvaraf de jemväl i motsvarande ökad mån måste taga ombudets biträde i anspråk. I betraktande häraf lärer behofvet af ifrågavarande, till de svenske lapparnes hjelp anstälda ombud icke kunna antagas vara af snart öfvergående natur.

Vidare har Eders Kongl. Maj:t anvisat medel till gratifikationer åt de förmän och andre förmän, hvilka jemlikt förordningen af den 6 juni 1883 lapparne inom sig välja i de särskilda distrikten. Frågan härom väcktes år 1883 af Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Norrbottens län, som uti underdånig skrifvelse anförde att isynnerhet inom de distrikt, der större antal lappar och renar uppehölle sig, bemälde förmän blefve af dem åliggande göromål så upptagne, att de nödgades eftersätta egna sysslor och öfverlemna sina egna renar i sitt husfolks och tjenares vård, i följd hvaraf och då det icke skäligen kunde åläggas lapparne att aflöna sina förmän, annan utväg icke funnes än att staten trädde emellan för att åtminstone i någon mån hålla förmännen skadeslöse för de uppoffringar, de måste vidkännas; och ansåg Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande att 1,500 kronor om året för ändamålet erfordrades. Med anledning häraf beslöt Eders Kongl. Maj:t den 7 december 1883 att högst 1,500 kronor skulle tillhandahållas Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande att i mån af behof användas till gratifikationer åt lappförmän under år 1884. Sedermera har Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande, med vitsordande att förmansinstitutionen vore af väsentligt gagn för lappväsendet samt att förmännen i allmänhet väl fullgjorde sina uppdrag, äfven för hvartdera af åren 1885—1889 gjort underdånig hemställan om beviljande af medel till ifrågakomna gratifikationer. Också dessa framställningar hafva vunnit Eders Kongl. Maj:ts nådiga bifall, och de för ändamålet anvisade medel, högst 1,500 kronor för hvarje år, hafva stälts till Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes disposition.

Den komité, som hade sig uppdraget att utarbeta förslag till lagbestämmelser angående de svenske lapparne och deras förhållande till

landets bofasta befolkning, föreslog — under framhållande deraf, hurusom anställande af en uppsyningsman för vissa lapptrakter i Jemtlands län vore en bjudande nödvändighet, om man derstädes skulle vinna ordning i lappväsendet och sämja emellan den bofaste och nomaden — det Eders Kongl. Maj:t täcktes besluta att en sådan uppsyningsman skulle tillsättas. I anledning häraf förordnade Eders Kongl. Maj:t genom nådigt bref den 24 april 1885 länsmannen Adolf Suwe att under återstoden af samma år vara lappfogde i länet med tjenstgöringsområde, omfattande Herjeådalens, Ovikens och Undersåkers renbetesfjell med dertill angränsande renbetesmarker; hvarjemte bestämdes att lappfogden skulle åtnjuta, utom reseersättning, såsom arfvode ett belopp af 3,000 kronor för år räknadt. Derefter har Suwe årligen, på förslag af Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i länet, fortfarande i nåder förordnats till lappfogde mot åtnjutande af enahanda aflöningsförmåner, som år 1885 honom tillförsäkrades, men med skyldighet att under tiden afstå sina löneförmåner såsom länsman. Efter det lagen angående de svenske lapparnes rätt till renbete i Sverige af den 4 juni 1886 med år 1889 trädt i full kraft i Jemtlands län, torde en lappfogde derstädes, åtminstone under de närmaste åren, icke kunna undvaras. Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande har ock uti underdånig skrifvelse af den 19 december 1889 angående förordnande af lappfogde jemväl för innevarande år framhållit att med de funktioner i afseende å lappväsendet, som blifvit Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande, särskildt genom åberopade lagen af den 4 juni 1886, ålagda, vore det aldeles nödvändigt, att Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande hade till sitt biträde en tjensteman med lappfogdens ställning och skyldigheter.

Under åberopande deraf att, i anseende till bristande utrymme inom Enontekis socken af Norrbottens län, det blefve nödvändigt att förflytta åtskilliga af de till nämnda socken hörande lappar med deras renar till Jockmocks och Arjepluogs i södra delen af länet belägna lappmarker, har Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i länet i underdånig skrifvelse den 26 sistlidne augusti gjort framställning derom att en uppsyningsman måtte förordnas för att ej mindre leda lapparnes flyttningståg till Jockmocks och Arjepluogs lappmarker än äfven under de två eller tre närmast derpå följande åren ordna de förhållanden, som genom inflyttningen uppkomme emellan lapparne samt de förutvarande invånarne i de trakter, dit inflyttningen komme att ega rum. Med föranledande af denna hemställan har Eders Kongl. Maj:t den 22

november 1889 förordnat länsmannen Frans Bruno Forsström att för innevarande år vara lappfogde i Norrbottens län med tjenstgöringsskyldighet hufvudsakligen inom Piteå och Luleå lappmarker äfvensom bestämt att Forsström skulle i egenskap af lappfogde åtnjuta, jemte reseersättning, 3,000 kronor såsom arfvode, dock med förpligtelse att under året afstå sina löneförmåner såsom länsman.

Af det nu anförda framgår att ofvan omförmälda behof kräfva årliga utgifter till belopp af omkring 10,000 kronor. Då ärendena angående tillsättande af ombudet i Tromsö och lappfogdarne samt om anslag till gratifikationer åt lappförmännen hittills af Eders Kongl. Maj:t blifvit afgjorda på justitiedepartementets föredragning, hafva de för ifrågavarande ändamål nödiga medel i allmänhet anvisats att utgå af andra hufvudtitelns besparingar. Som emellertid dessa besparingar numera betydligt nedgått och berörda ärenden rätteligen torde tillhöra civildepartementets handläggning, men äfven besparingarna å anslagen under detta departement måste för andra ändamål i hög grad anlitas, lärer det blifva nödvändigt att särskilda medel anvisas till bestridande under år 1891 af ifrågakomna utgifter. Jag hemställer derför att Eders Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att, till ersättning för *juridiskt biträde åt de svenske lapparne i Norge* samt till *lappfogdar* och *lappförmän*, på extra stat för år 1891 anvisa 10,000 kronor.

Undervisningsanstalter för jordbruk och landtmannanäringar.

[15.] Anordnande af högre undervisning i mejerihushållning.

Med anmälan att landtbruksakademiens förvaltningskomité i underdånig skrifvelse den 14 september 1889 i ämnet gjort framställning, tillstyrker jag att Eders Kongl. Maj:t behagade föreslå Riksdagen

att, *för anordnande af högre undervisning i mejerihushållning vid Ultuna och Alnarps landtbruksinstitut*, för år 1891 anvisa å extra stat ett anslag af 5,000 kronor för hvartdera institutet eller tillsammans 10,000 kronor.

Befrämjande i allmänhet af jordbruk och landtmannanäringar.

[16.] Allmänna landtbruksmöten.

Under denna anslagstitel har Riksdagen hittills plägat å extra stat årligen anvisa 5,000 kronor såsom bidrag till bestridande af kostnaderna för allmänna landtbruksmöten; Och landtbruksakademiens för-

valtningskomité har också i sin nyssberörda underdåniga skrifvelse hemstält att detta belopp måtte jemväl för år 1891 af Riksdagen äskas.

Jag anser mig likväl för tillgodoseende af ett särskildt ändamål, för hvilket jag nu anhåller att få redogöra, böra för nästkommande år ifrågasätta en förhöjning af detta anslagsbelopp.

Bestyrelsen för sjuttonde allmänna svenska landtbruksmötet, hvilket är afsedt att hållas i Göteborg år 1891, har nemligen uti en till Eders Kongl. Maj:t ingifven skrift anhållit att ett belopp af 10,000 kronor måtte ställas till bestyrelsens förfogande för anordnande af en i samband med mötet stående pröfning af landtbruksmaskiner och redskap.

En sådan grundlig och noggrann pröfning, som den nu ifrågasatta, i förening med ett landtbruksmöte egde i vårt land första gången rum i sammanhang med det sextonde allmänna landtbruksmötet i Stockholm år 1886. De maskiner och redskap, hvilka dervid underkastades pröfning, voro plogar, såningsmaskiner, maskiner för spridning af konstgjord gödsel, redskap och maskiner för ogräsrensning samt maskiner för rensning och sortering af säd och frö. Pröfningarna företogos dels hösten 1885 dels ock våren och försommaren 1886 å två egendomar i närheten af Stockholm samt vid landtbruksakademiens experimentalfält; Och angående resultaten af desamma afgåfvos af de prisnämnder, som hade att verkställa pröfningarna, utförliga berättelser, hvilka spredos i ett stort antal exemplar.

Med afseende å den stora betydelse, dylika pröfningar ega såväl för den jordbrukande befolkningen som för tillverkarne af landtbruksmaskiner och redskap, hade — enligt hvad bestyrelsen i sin omförmälda ansökning meddelat — bestyrelsen ansett sig böra inbjuda landtbrukare samt tillverkare och försäljare af dylika maskiner till ett möte i Göteborg för öfverläggning i ämnet. Dervid hade uttalats önskvärdheten af att en sådan pröfning som den nyss omförmälda blefve anordnad i samband med 1891 års allmänna landtbruksmöte; och med anledning deraf hade bestyrelsen ock beslutat att anordna en dylik, derest erforderliga medel kunde anskaffas. Denna pröfning, hvilken skulle ega rum under loppet af år 1890, vore ämnad att omfatta slåtter- och skördemaskiner af alla slag, tröskverk af alla slag, klöfvernötningsmaskiner deri inberäknade, samt skyddsinrättningar för tröskverk. De med en sådan pröfning förenade kostnader — såsom rese- och traktamentsersättning åt prisnämnderna, aflönande af arbetsbiträde, ersättning för nödig drifkraft, godtgörelse för de olägenheter, som vid pröfningen orsakades egarne af de gårdar, der pröfningen egde rum, tryckning, annonsering m. m. — vore emellertid icke obetydliga.

Då utgifterna för redskapspröfningen vid 1886 års landtbruksmöte uppgått till öfver 11,000 kronor och den nu ifrågasatta pröfningen vore ämnad att omfatta större och mera komplicerade maskiner än dem, som vid nämnda möte pröfvats, kunde bestyrelsen icke för den nu tillämnade pröfningen beräkna kostnaderna — till hvilkas betäckande de statsmedel, som i öfrigt vore för mötet påräkneliga, icke lemnade någon tillgång — lägre än till 12,000 kronor, hvaraf dock 2,000 kronor antoges komma att inflyta i afgifter för anmälningar till deltagande i pröfningen.

Öfver ifrågavarande ansökning har underdånigt utlåtande den 14 september nästlidna år afgifvits af landtbruksakademiens förvaltningskomité, som dervid tillstyrkt bifall till ansökningen med åberopande af hvad komitén i utlåtande den 12 december 1884 anfört i anledning af då begärdt understöd för redskapspröfningen vid 1886 års landtbruksmöte i Stockholm. I berörda utlåtande yttrade komitén att ett oeftergifligt vilkor för att det med utställningar af landtbruksmaskiner och redskap afsedda gagnet skulle kunna fullt ernås vore att prisbedömningen af de utställda redskapen vore fullt rättvis och grundad på en verkligt noggrann och fullständig kännedom om deras egenskaper, emedan endast i detta fall prisbedömningen lemnade allmänheten en tillförlitlig upplysning om redskapens praktiska värde. Denna fordran kunde likväl icke tillfredsställas genom en granskning, huru noggrann den än vore, ensamt af de utställda redskapens yttre, icke heller genom sådana ytliga och ofullständiga försök med dem, som kunde ifrågakomma under den korta mötestiden och under de för en omsigtig och i detalj gående pröfning allt utom gynsamma förhållandena vid ett större landtbruksmöte. I följd häraf hade ock med skäl allmänhetens förtroende till de domslut, hvilka fäldes vid de efter det dittills hos oss brukliga sättet anställda prisbedömningarna, lidit ej så ringa afbräck till stort men för såväl konsumenter som producenter af de vid mötena utställda redskapen. Komitén ansåge derföre synnerligen angeläget att tillfälle bereddes till anställande af sådana verkligt allvarliga undersökningar af anmälda redskap, vid hvilka dessa pröfvades under förhållanden, som, såvidt möjligt, öfverensstämde med dem, under hvilka de vore afsedda att i praktiken användas.

Då gagnet af en dylik pröfning som den nu ifrågasatta synes vara ställdt utom allt tvifvel samt jag i afseende å det af bestyrelsen begärda beloppet, hvilket är lika med det anslag, som Eders Kongl. Maj:t för redskapspröfningen vid 1886 års landtbruksmöte i Stockholm behagade af tillgängliga besparingar anvisa, icke har något att erinra,